

Treball de fi de grau

Títol

Anàlisi mediàtic del cas Herrera

Autor/a

Sergi Ripollès Rotellar

Tutor/a

Carles Llorens Maluquer

Grau

Periodisme

Data

13.06.2014

Full Resum del TFG

Títol del Treball Fi de Grau: Anàlisi mediàtic del cas Herrera

Autor/a: Sergi Ripollès Rotellar

Tutor/a: Carles Llorens Maluquer

Any: 2014

Titulació: Grau de Periodisme

Paraules clau (mínim 3)

Català: Herrera, presos, Euskadi

Castellà: Herrera, presos, Euskadi

Anglès: Herrera, prisoners, Euskadi

Resum del Treball Fi de Grau (extensió màxima 100 paraules)

Català: 'Anàlisi mediàtic del cas Herrera' pretén mostrar la visió de quatre diaris (dos espanyols i dos bascos) sobre l'operació policial del 30 de setembre de 2013, que va suposar la detenció de 18 membres de la plataforma Herrera i la seva desarticulació

Castellà: 'Análisis mediático del caso Herrera' pretende mostrar la visión de cuatro diarios (dos españoles y dos vascos) sobre la operación policial del 30 de septiembre de 2013, que supuso la detención de 18 miembros de la plataforma Herrera y su desarticulación.

Anglès: 'Media analysis of the Herrera case' tries to show the vision of four newspapers (two spanish and two basque) on the police operation on 30th September 2013, which which resulted in the arrest of 18 members of Herrera platform and its disarticulation

Compromís d'obra original*

L'ESTUDIANT QUE PRESENTA AQUEST TREBALL DECLARA QUE:

1. Aquest treball és original i no està plagiat, en part o totalment
2. Les fonts han estat convenientment citades i referenciades
3. Aquest treball no s'ha presentat prèviament a aquesta Universitat o d'altres

I perquè així consti, afegeix a aquesta plana el seu nom i cognoms i la signatura:

Sergi Ripollès Rotellar

***Aquest full s'ha d'imprimir i lliurar una còpia en mà al tutor abans la presentació oral**

Resum

El cas Herrera va sacsejar l'escenari polític del País Basc quan el 30 de setembre de 2013, la Guàrdia Civil va entrar simultàniament a les quatre seus per detenir a 18 dels seus membres sota ordre judicial de l'Audiència Nacional. Herrera era una plataforma en defensa dels drets dels presos bascos. Les seves bases (drets humans, resolució i pau) van contagiar a gran part de la societat basca, que va veure tancada una porta a la solució del conflicte polític que manté amb el Govern espanyol amb la desarticulació del moviment Herrera.

La operació va desencadenar en una manifestació massiva de suport el dissabte 5 d'octubre. Herrera va aconseguir implicar a gran part de la societat basca en la defensa dels drets dels presos, i el seu primer gran èxit, que ja estava desarticulada, va ser la derogació de la doctrina Parot.

Aquest treball mostra la cobertura mediàtica que va donar la premsa d'aquells fets. Per això, es realitza un anàlisi de les peces informatives que van publicar quatre diaris de referència, dos en l'àmbit espanyol (El País i ABC) i dos en l'àmbit basc (Deia i Gara).

La primera part d'aquest treball es compon de cinc apartats essencials abans de l'anàlisi de la premsa: una introducció als conceptes 'nacionalisme' i 'nació', que tant pes tenen en el nostre estudi; una fonamentació jurídica que ens permeti identificar la base de les reclamacions de la plataforma Herrera; un resum del context històric i polític que ha viscut el País Basc en els segles XX i XXI; una descripció del que representen els diaris com a actors polítics; i finalment, un establiment de pautes per analitzar el discurs periodístic a través del testimoni de grans autors.

La segona part és la dedicada a l'anàlisi. Primerament, s'establirà una metodologia en l'anàlisi mediàtic, per després analitzar diari per diari el seu posicionament i la resta d'objectius. Es plantejaran unes hipòtesis que hauran de ser verificades en el apartat de les conclusions.

L'anàlisi mediàtic m'ha permès confirmar que els diaris espanyols s'han posicionat favorables a la operació, utilitzant un llenguatge coactiu a l'hora de referir-se a Herrera i a les detencions. Aquest fet desvetlla la seva oposició als grans temes que subjuguen al cas Herrera: els drets dels presos, el camí de la resolució del conflicte basc i el futur de la nació basca. També utilitzen l'argument del 'Tot és ETA' per legitimar les detencions i deslegitimar les reivindicacions de la plataforma.

Pel que fa als diaris d'àmbit basc, han criticat les detencions. D'aquesta manera, mostren una actitud crítica amb el govern espanyol, denuncien la política penitenciària que aquest aplica als presos bascos i el culpen del bloqueig de la resolució del conflicte. Això desvetlla el seu suport als grans temes que subjuguen al cas Herrera. Finalment, els diaris contraris a l'operació policial a Herrera coincideixen en afirmar l'impacte social que ha tingut la plataforma en la societat basca. Per tant, totes les hipòtesis del segon objectiu també han estat confirmades.

A més, tots quatre diaris reproduïen una opinió pública única favorable al seu plantejament, excloguent les opinions dissidents, i vulneren sovint el compromís d'oferir als seus lectors informació veraç en tot moment.

El desenvolupament d'aquests resultats es pot veure en les pàgines que apareixen a continuació.

ANÀLISI MEDIÀTIC DEL CAS HERRIRA

Tutor: Carles Llorens Maluquer

Autor: Sergi Ripollès Rotellar

13 de juny de 2014
Grau en Periodisme
Facultat de Ciències de la Comunicació
Universitat Autònoma de Barcelona

Agraïments	
Introducció	1
PART I	
1. Fonamentació teòrica	2
1.1. Nacionalisme i nació	2
1.1.1. Aproximació conceptual al concepte 'nació'	3
1.1.2. Teories nacionalistes	
1.1.3. Les nacions sense Estat	4
2. Fonamentació jurídica	6
2.1. Delimitació jurídica del concepte 'nació' a la Constitució espanyola	6
2.1.1. El concepte 'nació' en el constitucionalisme espanyol	7
2.2. La doctrina Parot	8
3. Context històric i polític	13
3.1. Nacionalisme basc en els segles XX i XXI	13
3.2. El final de la lluita armada d'ETA	19
3.3. El paper de l'esquerra abertzale	23
3.4. El cas Herrera	27
4. Els diaris com a actors polítics	35
4.1. El llenguatge polític dels mitjans	36
4.2. El Model de Propaganda	37
4.3. El rol dels diaris i l'ideologització	40
4.4. La ubicació social dels diaris	43
4.5. La creació de l' <i>Agenda-setting</i> i els enquadraments noticiosos (<i>framing</i>)	45
4.6. La construcció de l'opinió pública	46
5. Anàlisi del discurs periodístic	49
5.1. L'Anàlisi Crítica del Discurs (ACD)	49
5.2. El discurs mediàtic envers el nacionalisme i el conflicte basc	53
PART II	
6. Objectius, hipòtesis i metodologia	58
6.1. Proposicions corol·làries del marc teòric	58
6.2. Objectius i hipòtesis	60
6.3. Justificació de la mostra	61
6.3.1. El camp	62
6.3.2. Procediment	62
7. Anàlisi de les peces periodístiques	67
7.1. Anàlisi de les peces d' <i>ABC</i>	67
7.2. Anàlisi de les peces d' <i>El País</i>	67
7.3. Anàlisi de les peces de <i>Deia</i>	68
7.4. Anàlisi de les peces de <i>Gara</i>	68

8. Conclusions	70
Bibliografia	71
Webgrafia	74
Annexos	75

A tots aquells que lluiten per la pau i la resolució del conflicte a Euskadi

Eskerrik asko

Introducció

El 30 de setembre de 2013, la Guàrdia Civil va entrar simultàniament a les quatre seus d'Herrera, per detenir a 18 dels seus membres sota ordre judicial de l'Audiència Nacional. Se'ls acusava d'enaltiment del terrorisme i d'integració a banda armada. Quatre dies després tots ells sortien de presó, però la seva organització havia estat il·legalitzada durant dos anys, les xarxes socials tancades i els comptes bancaris bloquejats.

Herrera era una plataforma en defensa dels drets dels presos bascos. Les seves bases (drets humans, resolució i pau) van contagiar a gran part de la societat basca, que va veure tancada una porta a la solució del conflicte polític que manté amb el Govern espanyol amb la desarticulació del moviment Herrera.

La operació va desencadenar en una manifestació massiva de suport el dissabte 5 d'octubre. Herrera va aconseguir implicar a gran part de la societat basca en la defensa dels drets dels presos, i el seu primer gran èxit, que ja estava desarticulada, va ser la derogació de la doctrina Parot.

Aquest treball pretén mostrar la cobertura mediàtica que va donar la premsa d'aquells fets. Per això, l'objectiu és realitzar un anàlisi de les peces informatives que van publicar quatre diaris de referència, dos en l'àmbit espanyol (El País i ABC) i dos en l'àmbit basc (Deia i Gara). Només així podrem conèixer quin ha estat el posicionament d'aquests diaris i quin discurs van utilitzar per tractar el cas Herrera.

La primera part d'aquest treball es compon de cinc apartats essencials abans de l'anàlisi de la premsa: una introducció als conceptes 'nacionalisme' i 'nació', que tant pes tenen en el nostre estudi; una fonamentació jurídica que ens permeti identificar la base de les reclamacions de la plataforma Herrera; un resum del context històric i polític que ha viscut el País Basc en els segles XX i XXI; una descripció del que representen els diaris com a actors polítics; i finalment, un establiment de pautes per analitzar el discurs periodístic a través del testimoni de grans autors.

La segona part és la dedicada a l'anàlisi. Primerament, s'establirà una metodologia en l'anàlisi mediàtic, per després analitzar diari per diari el seu posicionament i la resta d'objectius. Es plantejaran unes hipòtesis que hauran de ser verificades en el apartat de les conclusions.

L'anàlisi mediàtic pretén recollir, en la mesura del possible, totes les notícies publicades en els dies posteriors a l'operació policial. Algunes d'elles són posteriors en el temps però seran útils si reflecteixen el posicionament del diari. Les fitxes d'anàlisi serviran per classificar les notícies i identificar els punts en comú de totes les peces d'un mateix mitjà. En aquell moment, estarem en condicions de verificar, un cop fet l'anàlisi, les hipòtesis plantejades.

El resultat pretén plantejar si el tractament mediàtic va ser el correcte, i de manera més aprofundida, si el tractament del conflicte basc per part de la premsa fomenta l'escalada del conflicte o no. A continuació, s'inicia el primer capítol d'aquest estudi, amb la fonamentació teòrica.

1. Fonamentació teòrica

El primer capítol d'aquest estudi sentar les bases teòriques que permetran realitzar un bon anàlisi mediàtic del cas Herrera. Aquest col·lectiu neix fruit d'un conflicte polític que va més enllà de la política penitenciària de l'Estat espanyol, i que posa en qüestió els límits de paraules com 'nació' o 'nacionalisme'. Per això, en aquest capítol es farà al·lusió als principals autors que han estudiat aquests dos conceptes, amb especial menció a les nacions sense Estat, com és el cas d'Euskadi.

1.1. Nacionalisme i nació

Al llarg de l'era contemporània han existit pocs fenòmens que amb tanta força hagin determinat o condicionat processos polítics, econòmics, socials o culturals com el nacionalisme. El nacionalisme ha estat la principal força mobilitzadora de l'Estat Contemporània. La importància sociopolítica que en altres períodes van tenir les creences religioses, els drets dinàstics, les conquestes territorials o la defensa d'una civilització, en els dos últims segles ha estat unida a la idea de nació i a la seva plasmació política, el nacionalisme. Exaltat per uns, condemnat per altres, el nacionalisme ha penetrat en totes les ideologies, s'ha adaptat a tots els escenaris polítics i ha habitat en diferents societats. I és clar que, també en el cas espanyol, el fenomen nacionalista segueix estant viu i present en l'actualitat d'una manera explícita i evident.

L'any 1992 es va publicar la primera edició en anglès del text *Naciones i nacionalismos desde 1780*, de l'historiador anglès Eric Hobsbawm. L'acadèmic analitzava els tres grans moments del nacionalisme, és a dir, el nacionalisme governamental que es va iniciar al segle XVIII, el nacionalisme del període entre 1880 i 1914, que defensava el dret a l'autodeterminació de les nacions, i l'etapa que ell anomena l'apogeu del nacionalisme entre 1918 i 1950, en què es va produir la crisi dels imperis i la descolonització d'Àsia i Àfrica. En concloure el seu treball, Hobsbawm afirmava que el nacionalisme havia perdut força després de mitjans del segle XX, ja que havia deixat de ser la força històrica que va ser en l'època compresa entre la Revolució Francesa i el final del colonialisme imperialista després de la Segona Guerra mundial. Suggeria, però, que el nacionalisme es seguiria utilitzant com un mecanisme d'integració de diferents societats.

Els fets esdevinguts després de la publicació del famós llibre suggereixen una interpretació diferent. La dissolució de la Unió Soviètica va donar pas a reclamacions nacionalistes de les velles repúbliques, la globalització va generar resistències que es van expressar com un retorn a les identitats nacionals, tal com interpreta Manuel Castells. encara avui, algunes nacions com la palestina reclamen un Estat. I a l'Europa Occidental, la prosperitat de regions com Catalunya, Euskadi, Escòcia, Flandes o Llombardia ha donat origen a reclamacions d'autonomia econòmica i fiscal que es van sustentar en velles reivindicacions nacionalistes, o fins i tot a demandes d'independència. Aquest capítol pretén definir a través del testimoni de diferents autors la paraula 'nació' i identificar les principals teories del nacionalisme com a disciplina, per després centrar-se en el cas de les nacions sense Estat, fet que amb el cas d'Euskadi ens ocupa.

1.1.1. Aproximació conceptual al concepte 'nació'

Més enllà de la pluralitat de línies -metodològiques, ideològiques, etc...- que han orientat l'estudi de la idea de nació i dels moviments nacionalistes, es podria xifrar una definició de nació bastant genèrica i funcional, que no dona lloc a desacords:

"El terme nació serà utilitzat per designar aquells grups humans que creuen compartir unes característiques culturals comunes -llengua, raça, història, religió- i que, basant-se en elles, consideren legítim posseir un poder polític propi, sigui un Estat plenament independent o un govern relativament autònom dins d'una estructura política més àmplia" (J. Álvarez Junco, 2005)

Segons R. Máiz, la nació és una realitat construïda socialment a partir de la difusió de les característiques singulars del grup (llengua, història comuna, cultura, etc.) mitjançant activistes que intenten integrar més membres al seu grup. Ho fan a través del nacionalisme, que ha de ser entès com un tipus d'identitat col·lectiva, basat normalment en una identitat ètnica que reclama el dret d'autodeterminació per a un col·lectiu que es defineix com a nació.

És a dir, es tracta d'un territori, una comunitat humana, i una cultura comuns, més o menys homogènies i més o menys diferenciades de les que posseeixen altres comunitats, altres nacions. O per dir-ho d'una altra manera: una comunitat d'individus dotada d'identitat, i conscient d'ella. Aquest concepte, el de la identitat, serà crucial en la comprensió del fenomen nacionalista.

La identitat nacional

Els individus, en tant que s'identifiquen amb un nom o un cognom, manifesten la necessitat de reconèixer-se i diferenciar-se d'un altre individu. Si els membres de la societat comparteixen consciència de formar part del mateix grup, llavors parlem d'identitat col·lectiva i, com totes les identitats, és construïda. La identitat nacional és un intent de definir el 'jo' i aquest 'jo' està relacionat amb una forma de vida i una manera d'entendre el món de forma concreta i determinada:

“Ser alemany o francès és, psicològicament, tenir una identitat alemanya o francesa; els estats nació són amenaçats per la cerca d'identitats, les cerimònies patriòtiques reforcen el sentit d'identitat nacional, les polítiques d'identitat són una reacció a una crisi de la identitat moderna i així successivament.” (Billig, 1978)

Segons Michael Billig, el fet que un ciutadà es consideri basc, francès o espanyol és una manera de sentir-se dins d'un grup que s'*identifica* com a basc, francès o espanyol i per tant situat en un context social concret. Diem que un grup adquireix identitat nacional quan creu que li pertanyen uns drets polítics (reivindicació nacionalista) i sol·licita que la seva identitat nacional sigui reconeguda per poder exercir l'autodeterminació. L'exercici del dret el reclama el col·lectiu nacionalista, que pot coincidir amb el grup ètnic, però també pot ser un dret que hagi d'exercir un col·lectiu més ampli, el que per a ells és la nació.

1.1.2. Les teories del nacionalisme

El nacionalisme pot ser entès des de dos punts de vista. El primer, com a producte ideològic, el nacionalisme a través d'un conjunt d'idees (ideologia) concreta en la nació la referència bàsica de la identitat d'una comunitat política i pren com a fonament d'aquesta ideologia la reclamació del dret a l'autodeterminació. El segon, com a moviment social, el nacionalisme és un element complex a través del qual es mobilitzen un conjunt de persones que creuen que són una nació i defensen un dret polític comú, el d'autodeterminació, que reclamen com a propi. El moviment nacional evidencia, doncs, el procés de construcció social de la pròpia identitat nacional i fins i tot, del seu producte: la nació. D'aquí que s'entengui la nació com a creació del nacionalisme en contínua construcció sociopolítica. El nacionalisme és un producte modern que va inseparablement unit al poder i a l'Estat i, en conseqüència, al terreny polític, ja sigui perquè s'indueix des de l'Estat-nació o bé perquè el combat i reclama un Estat propi.

S'infereix, doncs, que el nacionalisme va inscrit en un context conflictual en el qual els individus del col·lectiu desperten i assumeixen la seva consciència nacional, que necessàriament ha de ser un fenomen de masses. L'assumpció nacional no serà possible sense l'advertiment d'una amenaça (ja sigui real o interpretada per agents-líders polítics del propi col·lectiu), una crisi econòmica, una crisi cultural, etc. que afavoreixi la mobilització social (ja sigui per enfrontar-se o bé per cooperar) per coadjuvar a la creació d'un espai social comú en el qual el col·lectiu no es vegi privat.

Diversos autors han intentat ordenar la prolífica producció sobre el nacionalisme elaborant matrius i classificacions. Al 1986, Anthony D. Smith, a *Los orígenes étnicos de la nación*, va organitzar les teories sobre

el nacionalisme en teories modernistes, perennialistes i primordialistes i, en un llibre del 2000, va incloure una quarta categoria sota el títol *Más allá de la modernidad?*, on va incloure les visions postmodernes sobre la nació.

Dins del grup de les teories modernistes va situar les que plantegen la nació com un producte dels canvis associats a la modernitat, com el capitalisme, l'alfabetització i la industrialització. Les teories perennialistes, per la seva banda, són les que sostenen que els vincles sobre els quals es construeixen les nacions són permanents i continus en el temps, així que les nacions no són exclusives de la modernitat. I les teories primordialistes consideren que la nació es remunta al passat i que està construïda sobre vincles fonamentals per a l'ésser humà, com poden ser la raça, la sang i la família.

Per la seva banda, Antoine Roger, en un treball de 2001, classifica les teories del nacionalisme a partir de dues variables: les seves causes i la seva funció. Segons l'origen, les teories poden insistir en la part estructural o poden explicar el nacionalisme com a producte de l'acció d'actors individuals i col·lectius i, segons la seva finalitat, poden insistir que el nacionalisme busca la dominació o la cohesió social. Segons aquest esquema resulten per a l'autor quatre teories: les que veuen el fenomen com a resultat d'una evolució estructural i amb el qual una classe busca la dominació, que és la visió clàssica del marxisme que concep el nacionalisme com a producte de les estructures de dominació capitalista i com una estratègia de la burgesia per dissimular l'explotació del proletariat. En el segon tipus, Roger situa les teories que sostenen que nacionalisme és producte d'un factor estructural -com el biològic, que es funda sobre la raça o la sang -, però que, al seu torn, assenyalen la funció de cohesió que compleix la nació. A aquest grup pertanyen els sociobiòlegs i els primordialistes. El tercer grup el formen els teòrics que consideren que el nacionalisme és producte d'actors individuals o col·lectius que busquen dominar a altres grups, com és el cas de la teoria de Nathan Glazer que planteja que les comunitats nacionals busquen defensar seus interessos materials i econòmics, però els encobreixen sota la suposada defensa de la llengua, la religió i la tradició per no generar suspicàcies en comunitats veïnes i potencialment rivals, o el cas de la teoria de Liah Greenfeld, que insisteix que el nacionalisme és producte d'élits que experimenten problemes d'estatus i d'inseguretat. Finalment, Roger tipifica un quart tipus de teories, entre elles les d'Anthony Smith i Walker, que plantegen que el nacionalisme és producte d'actors socials o col·lectius que no busquen dominar sinó cohesionar les comunitats.

1.1.3. Les nacions sense Estat

Al llarg de la història s'han donat moltes versions del nacionalisme el resultat del qual han estat diversos projectes polítics que han compartit la mateixa 'etiqueta' nacionalista. M. Guibernau, a *Nacionalisme: debats i dilemes per el nou mil·lenni* (2000) distingeix entre el nacionalisme de les nacions sense Estat i el de l'Estat-nació i concreta que els productes ideològics de cadascun d'ells responen a unes característiques diferents i van destinats a una audiència també diferent.

Al analitzar les nacions sense Estat identifiquem una característica comuna que sol unir-les: aquesta es refereix al grau d'insatisfacció que sent la majoria dels seus membres per la situació en què es troba la comunitat. D'aquesta manera, sovint l'Estat és considerat una institució política 'aliena', com una 'obstrucció' al desenvolupament de la pròpia nació o com una 'càrrega' que exigeix gran part dels seus recursos i no aporta prous beneficis. Aquesta situació fa aparèixer moviments nacionalistes amb diversos objectius però amb la mateixa denúncia d'una situació considerada insatisfactòria.

Davant aquesta problemàtica, les nacions sense estat s'enfronten a tres dilemes. Un és com tractar la seva diversitat interna i els perills d'imposar polítiques homogeneïtzadores que maltractin les minories nacionals i ètniques. És un mal molt estès que sota la reclamació d'una identitat pròpia, s'amagui la promoció d'una nació unificada infravalorant la potència de les identitats nacionals i ètniques de les comunitats situades a l'interior de les seves fronteres. En segon terme es troba com evitar la violència com una estratègia per aconseguir major autonomia i reconeixement polític. Cal tenir present que el terrorisme polític ha demostrat ser un mitjà d'escassa efectivitat en la lluita per l'autodeterminació. D'aquesta manera, cal construir els discursos nacionalistes basant-se en principis democràtics que posin de relleu el valor de la diversitat i que

estimulin el respecte al diferent enlloc de l'enfrontament. Finalment, les nacions sense Estat han d'evitar la creació d'una màquina burocràtica costosa i lenta que afectaria irremediablement l'eficàcia de les nacions. Guibernau apunta a tres solucions que fins ara han pal·liat les ànsies d'esdevenir un Estat de moltes nacions: el reconeixement cultural, l'autonomia política i la federació.

En el cas de que aquestes vies no siguin satisfactòries, cal tenir en compte dos factors que condicionaran la transformació d'aquestes nacions en actors polítics globals: la viabilitat econòmica i la seva capacitat per proporcionar als individus un sentiment fort d'identitat.

2. Fonamentació jurídica

Tenint en compte que les reivindicacions de la plataforma Herrera van enfocades a la política penitenciària espanyola, és important establir el marc jurídic en el qual ens trobem, i quina fonamentació tenen les reclamacions del col·lectiu. Per això, aquest capítol pretén, en primer lloc i enllaçant amb el capítol anterior, delimitar jurídicament el terme 'nació' a la Constitució espanyola. I en segon lloc, explicar la doctrina Parot: el seu origen, el cas d'Inés del Río y la sentència del Tribunal Europeu de Drets Humans d'Estrasburg. Només així es poden analitzar les reivindicacions d'Herrera amb una base jurídica sòlida.

2.1. Delimitació jurídica del concepte 'nació' a la Constitució espanyola

L'actual Constitució espanyola, vigent des de 1978, reconeix a l'Estat espanyol com una nació, en la qual s'integren diverses regions i nacionalitats que tenen dret a l'autonomia política:

“La Constitución se fundamenta en la indisoluble unidad de la Nación española, patria común e indivisible de todos los españoles, y reconoce y garantiza el derecho a la autonomía de las nacionalidades y regiones que la integran y la solidaridad entre ellas”.

(Art. 2 CE)

Les comunitats autònomes que inclouen en el seu Estatut d'Autonomia un autoreconeixement com a nacionalitat o nacionalitat històrica, i que per tant són legalment reconegudes com a tals, són Andalusia, Aragó, Illes Balears, Canàries, Catalunya, Comunitat Valenciana, Galícia i País Basc. La resta de comunitats s'han constituït únicament com a regions, però gaudeixen del mateix règim d'autonomia.

Per tal d'entendre aquests tres conceptes des del punt de vista jurídic i de la interpretació constituent, cal diferenciar primer entre nació polític-jurídica i nació històric-cultural.

La nació polític-jurídica i la nació històric-cultural

Per tal de marcar una delimitació en l'àmbit jurídic sobre el terme 'nació' en l'actual Constitució espanyola, cal diferenciar entre el sentit polític-jurídic del concepte i el sentit històric-cultural. Així ho defensa Francesc de Carreras en el seu assaig *Nación y nacionalidad en la Constitución Española* (2005).

En un sentit polític-jurídic, la nació és un conjunt de persones que habiten en un determinat territori, regulats per una llei comuna i tenen garantits els mateixos drets. La nació pot tenir un caràcter constituent quan aquesta llei comuna és un objectiu a assolir, o constituïda quan la llei comuna ja està vigent. La nació constituïda s'identifica amb l'Estat democràtic de dret: és el poble sobirà qui s'ha dotat ja d'una llei comuna, és a dir, d'un ordenament jurídic encapçalat per una Constitució. La nació constituent és la que vol arribar a aquest objectiu però encara no ho ha aconseguit.

Allò que fa indissociable aquestes dues variants del concepte de nació són els principis dels quals es parteix: en tots dos casos la nació és aquell conjunt de persones lliures i iguals amb poder sobirà que habiten un territori i que desitgen continuar sent lliures i iguals. En tots els casos, el vincle que uneix a aquestes persones per assegurar la seva llibertat té un caràcter objectiu: es tracta de la llei, del dret, de l'ordenament jurídic elaborat per òrgans representatius i democràtics.

La nació històric-cultural és d'una naturalesa molt diferent. En aquest cas, la nació és també un conjunt de persones però el vincle que els uneix no és jurídic sinó que està basat en els sentiments que suscitin en els membres d'una societat determinats elements de caràcter històric, cultural, lingüístic, ètnic o religiós, entre d'altres, que es

consideren decisius en la configuració de la mateixa. Per tant, la nació és una realitat que es basa en un vincle subjectiu, ja que el sentiment de pertànyer a una nació depèn de la manera que afectin la identitat personal de cada individu aquests elements. Per tant, el fonament d'aquest concepte de nació és la consciència individual de pertànyer a una comunitat configurada pels elements a que abans ens hem referit. Francesc de Carreras defensa que aquesta esfera del concepte 'nació' hauria de ser aliena al món de la política i del dret, ja que els sentiments de les persones estan reservats a l'esfera privada. No obstant això, aquesta idea de nació s'ha introduït en la esfera de la política i del dret i és molt present a la societat espanyola.

D'aquesta manera, Francesc de Carreras defineix el nacionalisme com aquella doctrina política fundada en el principi segons el qual tota nació històric-cultural té dret a constituir-se com a Estat, és a dir, en una nació polític-jurídica. Per tant, la nació polític-jurídica i la nació històric-cultural han de ser, doncs, coincidents.

El terme 'nacionalitat', en el seu sentit polític, té el mateix significat que el de nació històric-cultural en la seva versió nacionalista, és a dir, es tracta d'una nació definida per determinats trets identitaris que, com a tal, té dret a constituir-se en un Estat sobirà i independent. En canvi, el terme 'regió' pot ser entès en un sentit polític-jurídic i en un sentit històric-cultural com a equivalent a 'nació' en ambdós sentits, encara que amb una connotació molt més feble. És a dir, mai se li equipararà a un Estat, sinó sempre a una part d'un Estat, ni a una nacionalitat, perquè mai es reconeixerà el dret a declarar sobirà.

2.1.1. El concepte 'nació' en el constitucionalisme espanyol

En el constitucionalisme històric espanyol el terme 'nació' s'utilitza en totes les constitucions liberal-progressistes del segle XIX (1812, 1837 i 1869) en el seu sentit polític-jurídic, és a dir, com a poble sobirà. A la Constitució de 1931 no s'utilitza el terme 'nació' (però sí el d'Estat com a equivalent), i es fa servir el terme 'regió' per designar als territoris dotats d'autonomia política. En qualsevol cas, en cap Constitució s'utilitza el terme 'nació' en un sentit històric-cultural ni el terme nacionalitat.

La Constitució de 1978

De l'últim text constitucional es desprèn el terme 'Nació espanyola', que els constituents van utilitzar per referir-se a 'nació' en un sentit polític-jurídic, és a dir, com un poble sobirà amb voluntat de constituir un Estat social i democràtic de Dret. Per tant, un cop promulgada la Constitució, el terme 'nació espanyola' és equivalent al d'Estat.

Cal deduir la voluntat explícita de manifestar que la unitat política de la nació espanyola és el fonament en el qual es basa la Constitució i, per tant, és anterior a la mateixa. En canvi, el dret a la autonomia és una creació de la Constitució, la qual es limita a reconèixer-ho

(F. de Carreras, 2005)

Resulta més complex deduir el significat que es va voler atribuir a nacionalitats i regions. S'ha de descartar que el terme nacionalitat fos emprat en el sentit de nació històric-cultural amb dret a constituir-se en un Estat sobirà, ja que això va ser rebutjat explícitament en nombroses ocasions. Més aviat sembla que el terme nacionalitat va ser utilitzat per definir aquells territoris amb orígens històrics i peculiaritats culturals que els hi confereixen, en paraules del ponent Miguel Herrero de Miñón, una forta "autoidentificació" per tractar-se d'uns "fets diferencials que els atorgaven una consciència de la seva pròpia, infungible i irreductible personalitat". Ara bé, això no els feia creditors del dret a l'autodeterminació, sinó únicament del dret a l'autonomia política. La distinció entre nacionalitats i regions té, però, una altra funció. D'una banda, sembla indicar que, des del punt de vista històric-cultural aquesta nació és plural - una "realitat multiforme"

en paraules del ponent Jordi Solé-Tura, o una “realitat plurinacional”, en paraules del ponent Miquel Roca Junyent, degut als diversos orígens històrics dels seus diferents territoris i les diverses especificitats culturals dels mateixos. La distinció entre nacionalitats i regions pretén indicar també que aquesta pluralitat cultural i d’origens històrics dóna lloc a territoris desiguals respecte a la seva consciència d’autoidentificació, però iguals en el dret a l’autonomia i al grau de les seves competències. Les nacionalitats i regions són, per tant, l’expressió del pluralisme històric-cultural dels diferents pobles que integren Espanya.

Els Estatuts d’autonomia

El dret a l’autonomia que recull la Constitució espanyola és el dret a constituir-se en comunitats autònomes mitjançant l’aprovació d’estatuts. L’estatut és la norma institucional bàsica que regula una comunitat autònoma, jeràrquicament subordinada a la Constitució i a la interpretació dels seus preceptes per la jurisprudència del Tribunal

Constitucional. A la mateixa Constitució es recullen les competències que són pròpies de les comunitats autònomes, i aquelles que en són exclusives de l’Estat. El principi de solidaritat que la Constitució és una condició necessària per a l’existència mateixa de l’Estat, i pressuposa un límit a l’exercici de l’autonomia per part de les comunitats. Els estatuts han identificat a la majoria de les comunitats com a nacionalitats (País Basc, Catalunya, Galícia, Andalusia, Comunitat Valenciana, Aragó i Canàries), regions (Múrcia, Castella La Manxa i Extremadura) i comunitats històriques (Astúries) o forals (Navarra). Les altres han optat per no definir-se.

L’únic intent d’una comunitat autònoma de definir-se com a nació va ser a l’Estatut de Catalunya de l’any 2006. En aquest cas, el Tribunal Constitucional, en veredict del 28 de juny de 2010, va deixar clara la “ineficàcia jurídica” del terme, tot i que el veredict manté la definició de Catalunya com a nació. La ponència adverteix de la seva falta d’eficàcia jurídica interpretativa, ja que no forma part del text normatiu, és a dir, la Constitució.

“La nación que aquí importa es única y exclusivamente la nación en sentido jurídico-constitucional. Y en ese específico sentido la Constitución no conoce otra que la Nación española, con cuya mención arranca su preámbulo, en la que la Constitución se fundamenta (art. 2 CE) y con la que se cualifica expresamente la soberanía que, ejercida por el pueblo español como su único titular reconocido (art. 1.2), se ha manifestado como voluntad constituyente en los preceptos positivos de la Constitución Española (...).”

Sentència del 28 de juny de 2010 del Tribunal Constitucional sobre l’Estatut de Catalunya

2.2. La Doctrina Parot

L’origen: el cas Henri Parot

La doctrina Parot és el nom amb el què es coneix la sentència dictada pel Tribunal Suprem el 28 de febrer de 2006 amb la qual, aprofitant la resolució d’un recurs presentat per el membre d’ETA Henri Parot, es va modificar el mecanisme habitual per a l’aplicació de les reduccions de les condemnes. Aquesta norma s’aplica només als presos condemnats abans de 1995, quan va ser reformat el Codi Penal. Amb la modificació del codi l’any 2003, el límit efectiu de compliment de la pena va ser elevat fins als 40 anys i la possibilitat de redimir per treball va ser suprimida. Des de 2006, la doctrina s’ha aplicat a 92 presos bascos, però també s’ha aplicat a delinqüents comuns.

Henri Parot va ser acusat de matar 80 persones i condemnat a 4.800 anys de presó per 26 penes. Detingut el 1990, se’l va condemnar per primera vegada el 16 de desembre del mateix any. El primer delictes data de 1979 i l’últim al de l’abril de 1990. L’any 2005, l’Audiència Nacional va decidir dividir l’activitat delictiva de Parot en dos blocs: de 1979 a 1982 i de 1984 a 1990, donat que entre els dos períodes no va cometre cap

delicte. D'aquesta manera, i donat que el Codi Penal i la Constitució espanyola no permeten condemnar a ningú a 4.800 anys de presó, es va procedir a l'acumulació de condemnes. Per fer-ho va utilitzar la llei vigent quan es van cometre els fets delictius, el Codi Penal de 1973, de l'època franquista:

“Quan, en l'aplicació de la regla 1a de l'apartat 1 d'aquest article, la pena superior excedeixi dels límits màxims fixats en aquest Codi, es consideraran com immediatament superiors: 1. Si la pena determinada és la de presó, la mateixa pena, amb la clàusula de que la durada màxima serà de 30 anys”.

Art. 70.3.1 CP 1973

Per tant, donat que l'Audiència Nacional havia establert dos blocs de delictes pels quals s'imposen 30 anys a cada un d'ells, la pena total havia de ser de 60 anys. Parot va recórrer aquesta sentència al Tribunal Suprem, al·legant un únic compliment de 30 anys, ja que el criteri aplicable fins aleshores per a la acumulació de condemnes és el criteri cronològic: tots els fets s'haurien pogut jutjar en un sol bloc, tenint en compte que la data de la primera sentència ferma (1990) és posterior a tots els fets comesos¹.

El Tribunal Suprem va donar la raó a Parot, acumulant tots els delictes en un sol bloc, que donava lloc a 30 anys de presó com a màxim, tal i com contempla l'article citat anteriorment. Ara bé, l'aspecte que va causar la polèmica sobre el que es coneix com a doctrina Parot té que veure amb els beneficis penitenciaris i la reducció de condemnes. El Codi Penal de 1973 té en compte el compliment de 2/3 parts de la condemna per obtenir la llibertat condicional, per beneficis penitenciaris, etc. Però el Tribunal Suprem va decidir aplicar en aquesta qüestió el Codi Penal de 1995, infringint el principi d'irretroactivitat de les normes penals, que en aquest cas perjudica el pres. És a dir, s'apliquen dos codis penals diferents per a dues qüestions de la mateixa sentència, un fet sense precedents a l'Espanya. D'aquesta manera, per als beneficis penitenciaris (sortides, tercer grau, llibertat condicional, etc.) s'aplica l'article 78 del Codi Penal de 1995 (reformat l'any 2003), que comporta el compliment íntegre dels 30 anys ja que les penes del condemnat sumen 4.800 anys. A més, el Tribunal Suprem defensa que no tindria sentit oferir el mateix tracte punitiu a un subjecte que ha comès un sol assassinat castigat amb 30 anys de presó que a un altre que ha comès centenars d'assassinats. Segons la sentència, mancaria de qualsevol lògica propugnar aquest mateix tracte, que seria contrari al valor de justícia proclamat per la Constitució espanyola. Al fil d'aquest plantejament, la sentència diu el següent:

“...En el cas d'un condemnat per 150 assassinats, uns consumats i altres en grau de temptativa acabada, el principi d'humanitat estarà sempre del costat de les víctimes, sense perjudici de la forma humanitària de l'execució de la pena al seu autor...”.

Sentència 197/2006 del TS del 28 de febrer de 2006

D'aquesta manera, un cop complerta la pena més greu, Parot havia de complir la següent, i així successivament fins arribar al límit dels 30 anys. Això obligava al compliment íntegre de la condemna sense opció a la redempció o reducció per beneficis penitenciaris. Abans d'aquesta doctrina, els condemnats podien sortir en 15, 20 o 25 anys encara que la seva condemna fos més elevada perquè la reducció de condemna s'aplicava al màxim del compliment. El cas Parot va ser el primer en el qual la reducció es va aplicar a la totalitat de la condemna, i no al màxim fixat pel Codi Penal. Aquesta sentència del Tribunal Suprem va establir jurisprudència en casos posteriors. Tot i que Henri Parot demanava sortir el 2011 de la presó per reducció de condemna, avui dia segueix empresonat.

¹ Aquesta al·legació es va realitzar en base a l'article 17 de la Ley de Enjuiciamiento Criminal (1882).

El recurs al Tribunal Constitucional: el doble còmput de les penes

El 28 d'abril de 2008, el Tribunal Constitucional va establir una nova doctrina. Aquesta contemplava la possibilitat de restar el temps que el reclus havia estat en presó preventiva de cadascuna de les condemnes fermes que estigués complint per altres delictes. Afirmava que sinó suposava una vulneració del dret a la llibertat que estableix l'article 17.1 de la Constitució. Aquesta sentència es coneix com "el doble còmput de les penes". La sentència del Tribunal Constitucional va ser durament criticada per la Fiscalia i el Tribunal Suprem, ja que obria una escletxa en la doctrina Parot. L'Alt Tribunal va entendre que no es poden esgrimir els articles 17.1 i 25.2² de la Constitució per rebatre la interpretació que aquest mateix dona als diferents preceptes del Codi Penal de 1973. Gràcies a l'aplicació de la doctrina del Constitucional, el membre d'ETA Koldo Bella Urra que, per aplicació de la doctrina del Suprem, havia de romandre a la presó fins al 2017, va quedar en llibertat el gener de 2011.

Hi ha quatre sentències més del Tribunal Constitucional estimant recursos d'empara en els quals s'aprecia que s'ha vulnerat el principi de 'intangibilitat' de les resolucions fermes, ja sigui perquè el tribunal va determinar en sentència com havien computar els beneficis penitenciaris, o bé perquè ja s'hagués fixat la data d'excarceració del pres i la doctrina Parot suposés una modificació d'aquesta data per retardar la llibertat del reu. El govern espanyol, amb José Luis Rodríguez Zapatero al capdavant, va prendre nota i amb la reforma del Codi Penal del 2010, va modificar el codi de manera que el temps passat a la presó preventiva començava a comptar únicament a la pena efectiva que s'apliqués per aquesta causa i no en altres que tingués el pres.

Finalment, al març del 2012 amb Mariano Rajoy al poder, el Tribunal Constitucional es va desdir del que havia afirmat al 2008, i va avalar la doctrina Parot en considerar que no impedeix la finalitat de reinserció al qual s'orienta la política penitenciària. Tot i així, el tribunal reconeixia que dificulta "objectivament" la possibilitat de reduir automàticament el límit màxim de compliment.

El cas Inés del Río y la sentència del Tribunal d'Estrasburg

El cas d'Inés del Río, membre d'ETA, va ser el que va posar fi a set anys de doctrina Parot. Va ser condemnada per 24 assassinats en vuit processos diferents davant l'Audiència Nacional a 3.276 anys i 6 mesos de presó. L'última sentència condemnatòria de l'Audiència Nacional, del 8 de maig de l'any 2000, assenyalava que per al compliment de les penes imposades s'hauria de respectar el límit de trenta anys que preveu el Codi Penal en vigor de 1973, ja que va cometre els fets l'any 1986. Inés del Río va entrar a la presó el 6 de juliol de 1987, però catorze anys més tard se li va comunicar l'aplicació de la doctrina perquè no tingués reducció de condemna. Així que després de la seva posada en llibertat al 2008, Del Río va veure ampliada la seva pena fins al 2017 per l'Audiència Nacional. Contra aquesta decisió, va presentar recurs d'empara al Tribunal Constitucional, que va rebutjar el recurs el 17 febrer de 2009.

Davant d'aquesta situació, Del Río va decidir recórrer la seva sentència al Tribunal de Drets Humans d'Estrasburg a l'agost del 2009. La defensa invocava l'article 7 del Conveni Europeu de Drets Humans, que estableix que no pot existir una pena sense llei que l'avalí, i denunciava una aplicació retroactiva de la jurisprudència del Tribunal Suprem. També sostenia que la seva estada a la presó era contrària a l'article 5, que contempla el dret a la llibertat i la seguretat, i apel·lava a l'article 14, que estableix la prohibició per discriminació, al considerar que la nova jurisprudència havia estat aplicada pels tribunals espanyols amb un objectiu polític i per retardar la posada en llibertat de les persones condemnades per terrorisme.

El 10 de juliol de 2012, la Sala Tercera del Tribunal Europeu de Drets Humans d'Estrasburg va decidir per unanimitat dels seus cinc magistrats, entre ells l'espanyol Luis López Guerra, condemnar a Espanya a pagar

² En el sentit que la sentència del Tribunal Suprem sigui contrària a la reinserció i reeducació a la qual s'han d'orientar les penes i les mesures privatives de llibertat.

una indemnització de 30.000 euros per danys morals a Inés del Río, i va instar a “posar en llibertat a la demandant en el termini de temps més breu possible”. El tribunal va considerar que la doctrina Parot “buida de contingut les reduccions de pena a les persones condemnades sota l’antic Codi Penal de 1973”, i va recordar que el Conveni Europeu de Drets Humans “prohibeix que el dret penal s’interpreti de manera extensiva en detriment de l’acusat”. D’aquesta manera, determinava que l’aplicació retroactiva de la doctrina violava els articles 7 i 5.1 de la Convenció Europea de Drets Humans “respecte al que estableixen la irretroactivitat de les lleis penals desfavorables”. Es tractava de la primera vegada que un tribunal internacional es pronunciava sobre la doctrina Parot, i no hi havia cap precedent similar.

Aquell mateix dia, el govern espanyol va assegurar que recorreria la decisió i que fins que la resolució no fos ferma no excarcaria a Del Río. Tres mesos abans, el Tribunal Constitucional havia rebutjat 28 dels 31 recursos contra la doctrina Parot presentats per presos, en la seva major part d'ETA.

A l’octubre del mateix 2012, l’advocacia de l'Estat va presentar un recurs perquè la Gran Sala de 17 jutges del Tribunal Europeu de Drets Humans reexaminés la sentència, i aquesta va acceptar la revisió. El govern espanyol defensava que la doctrina Parot no violava el Conveni Europeu de Drets Humans. En la seva apel·lació, va preguntar al tribunal si “és igual un assassinat que 132” a l’hora de calcular i aplicar els beneficis penitenciaris. També va centrar la seva defensa en els efectes que tindria la fi de la doctrina, assegurant que “suposaria la posada en llibertat de terroristes i violadors”, que sortirien de la presó “sense complir les seves penes i sense rehabilitar”. A més, esgrimia que la doctrina no deriva d’una modificació legislativa, sinó que es tracta d’un criteri jurisprudencial sobre el sistema d’execució de les penes, que és competència dels estats membres. Mentrestant, una vintena de presos d'ETA ja havien presentat les seves demandes davant Estrasburg per l’aplicació de la doctrina Parot .

Un any més tard, el 21 d'octubre de 2013 la Gran Sala del TEDH va rebutjar el recurs de l’Estat. El tribunal va determinar per unanimitat que la doctrina Parot vulnerava l’article 5 del Conveni Europeu de Drets Humans, i que el Tribunal Suprem havia aplicat de manera retroactiva la jurisprudència més desfavorable al pres, sent que la Constitució espanyola, en l’article 9, prohibeix la retroactivitat.

“El tribunal estima que la demandant no podia preveure que el Tribunal Suprem modificaria la seva jurisprudència al febrer de 2005 ni que aquesta modificació li seria aplicada i suposaria ajornar en gairebé nou anys la data de seva posada en llibertat. Per tant, la demandant ha complert una pena de presó superior a la que hauria d’haver complert segons el sistema jurídic espanyol en vigor en el moment de la seva condemna. Conseqüentment, correspon a les autoritats espanyoles garantir la seva posada en llibertat en el termini més breu possible”.

Sentència 42750/09 del TEDH sobre el cas Del Río Prada del 21 d’octubre de 2013

La decisió de la Gran Sala era definitiva i no es podia recórrer davant cap instància superior, ja que Espanya és signant del conveni internacional del TEDH. Per tant, obligava a l’Estat a posar en llibertat Inés del Río i a resta de presos als quals se’ls hi havia aplicat la doctrina. Durant la vista, es va xifrar en 54 membres d'ETA, 7 del GRAPO, 1 del GAL i 14 presos comuns amb tres o més condemnes els presos als quals podria afectar la sentència. Tot i així, el govern espanyol va augmentar la xifra abans de la sentència, i va advertir que suposaria l’excrceració de 61 presos d'ETA en una primera tanda, i de 76 més en una segona més prolongada en el temps. En total, 137 presos, la quarta part dels gairebé 600 presos de la banda armada haurien de sortir de la presó. A la llista caldria afegir una trentena de presos comuns.

Inés del Río va abandonar la presó el 22 d’octubre de 2013 després de complir 26 anys de condemna. Des de la sentència del TEDH, 106 presos acusats de pertànyer a ETA han sortit de la presó, a més d’altres delinqüents comuns, com assassins múltiples o violadors. Paradoxalment, Henri Parot segueix a la presó tot i

l'anul·lació de la doctrina que porta el seu nom. La decisió del Tribunal d'Estrasburg té efectes pràctics sobre les condemnes que se li van imposar per fets comesos entre 1979 i 1990. No obstant això, sobre Parot pesa una altra condemna. Després que al 2001 enviés una carta a la cúpula d'ETA en què assenyalava possibles objectius per a la banda i animava a atemptar contra interessos "més vitals" de l'Estat, va ser condemnat a complir aquesta pena de manera íntegra, de manera que no sortirà de la presó fins a 2020.

3. Context històric i polític

El tercer polític d'aquest estudi mediàtic resulta primordial per entendre no només les reivindicacions d'Herrera, sinó les causes de la seva fundació i de l'operació policial que va compondre la seva desarticulació. Primerament, s'inclou un resum dels fets més importants del nacionalisme basc durant els segles XX i XXI, amb especial menció a la creació de l'organització armada ETA i a la gestació del moviment de l'esquerra abertzale. Coneguts els actors del mapa polític basc, es donen les condicions necessàries per conèixer el fenomen Herrera: el seu origen, les seves bases, les organitzacions amb les que comparteix algunes de les reivindicacions i l'operació policial del 30 de setembre de 2013 que va acabar amb la detenció de 18 dels seus membres. A mode de tancament, es fa un breu repàs de les conseqüències del fenomen Herrera des de la seva il·legalització fins a l'actualitat.

3.1. Nacionalisme basc als segles XX i XXI

“Per a tots els espanyols, Espanya és un Estat, per una majoria és Estat i Nació i per a importants minories és Estat però no Nació”

(J. Linz, 1979)

Aquesta cita de Linz a *El sistema de partidos en Espanya* (1979) resulta totalment acceptable com a descripció de la situació política espanyola dels segles XX i XXI. Com diu José Antonio Rubio a la seva tesi *Discursos e ideologías nacionalistas en la Espanya democrática* (2005), la peculiaritat del cas espanyol és que conviu amb les nacionalitats històriques diferents graus de regionalisme, que hi ha diferents pesos demogràfics i econòmics i que hi ha hagut un llarg període d'unificació i centralisme. Dintre d'aquesta diversitat els moviments nacionalistes, en el cas que ens ocupa el basc però també el català, plantegen una alternativa real al model centralista espanyol.

Segons Rubio, en el segle XX a Euskadi, a les pre-condicions culturals i ètniques de tota nació es van unir factors com la reacció tradicionalista al món liberal i industrial, la reacció davant l'onada d'immigrants procedents d'altres zones de l'Estat, i la frustració per la pèrdua dels furs al 1839 heretats de l'Antic Règim. El desenvolupament del nacionalisme a l'edat contemporània va tenir el seu eix al voltant d'un partit polític, el Partit Nacionalista Basc, fundat per Sabino Arana el 1895. D'arrel carlina i furista, l'aspiració d'aquest moviment va passar del desig d'independència a un posterior conformisme traduït en l'intent d'aconseguir algun tipus de autogovern per al seu territori.

Amb la caiguda de Primo de Rivera i la proclamació de la II República, Rubio postula que el nacionalisme basc veurà en el possible adveniment d'un règim democràtic l'oportunitat d'aconseguir alguna forma d'autogovern. Fins i tot es va publicar un manifest subscrit per una sèrie d'ajuntaments biscaïns en què es demanava el reconeixement d'una República Basca en virtut de “l'inalienable dret dels pobles a regir-se per la seva lliure autodeterminació”.

Després de la Restauració i la República, la dictadura suposa un tomb considerable pel que fa a la manera d'entendre Espanya i d'encarar el problema dels nacionalismes, amb un potent nacionalisme centrípet orientat a la uniformització i la centralització. Davant d'aquesta realitat, sempre segons Rubio, la salut del moviment nacionalista basc pateix daltabaixos, que es poden resumir en dues etapes: una d'exili i clandestinitat, de 1939 a mitjans dels anys cinquanta, i una oposició activa i enfortiment, que arribaria des de mitjans d'aquesta dècada fins al final de la dictadura. Als anys seixanta, Euskadi pateix una forta transformació: creixen les ciutats, s'omplen d'emigrants vinguts d'altres punts d'Espanya, alhora que s'enriqueixen les arquitectures de la banca i la gran burgesia basca, i apareixen els problemes socials inherents a les societats modernes capitalistes. Apareix, doncs, una cultura definitivament urbana, amb una joventut amb diferents ideals i models d'acció. D'això se'n deriven noves corrents en el nacionalisme basc. No es tracta d'una transformació, sinó més aviat d'un “desdoblament”, veient com del vell PNB es trenquen sectors igualment nacionalistes, però amb diferents plantejaments.

Amb un PNB fet a l'exterior i mancat de perspectives, amb el País Basc fèrriment vigilat pel règim, la renovació del nacionalisme estava servida. És el moment també de l'eclosió d'ideologies marxistes en el proletariat basc. Ens trobem en plena guerra freda, i l'expansió de l'ideari comunista es barrejarà amb el nacionalisme basc per acostar-se a la classe obrera.

L'inici de la lluita armada: ETA

En aquest context comença la història d'ETA. Pablo Rodríguez Román, en la seva obra *Orígenes de ETA y su desarrollo durante el franquismo* (2010), relata els incisi de l'organització armada. Set joves provinents del PNB funden el grup Ekin ("fer"), que publica un butlletí en el qual es dóna cabuda a estudis i reflexions del nacionalisme basc sobre les dificultats sorgides amb el franquisme i sobre l'adormit PNB. El 31 de juliol de 1959, Ekin es transforma en una altra organització, Euskadi Ta Askatasuna ("Euskadi i Llibertat"), deslligada d'un PNB al qual criticaven per inactiu i acomodat. El rebuig del líder del PNB, Juan de Ajuriaguerra, a escoltar aquests nous nacionalistes que reivindicaven una major acció en el moviment nacionalista basc era l'expressió definitiva d'aquesta divergència definitiva entre el nacionalisme tradicional i la sàvia nova més radical. En els seus inicis, ETA s'inspira en els postulats de Sabino Arana, però amb un tint social i un acostament a la classe obrera. ETA respon a la unió dels ideals nacionalistes amb pretensions socialitzadores i alhora democratitzadores:

"ETA és un Moviment Revolucionari Basc d'Alliberament Nacional, creat a la Resistència patriòtica, i independent de tot altre partit, organització i organisme. ETA proclama que el Poble Basc té els mateixos drets que qualsevol altre poble a l'autogovern i afirma que per a la consecució d'aquest s'hauran d'emprar els mitjans més adequats que cada circumstància històrica dicti (...) ETA propugna per Euskadi: l'establiment d'un règim democràtic i inequívocament representatiu, tant en el sentit polític com en el socioeconòmic i en el cultural (...) La integració federalista europea, sempre que aquesta es porti a terme a l'alçada de les nacionalitats (...)"

Extracte del programa fundacional d'ETA, maig de 1962

Entre altres principis, ETA defensava la supressió de les fronteres de tot el món, condemnava el racisme i, conseqüentment, "la segregació o expulsió dels elements estranys al país, mentre que aquests no s'oposin o atemptin contra els interessos nacionals d'Euskadi". Condemnava també el militarisme, volia la desaparició del liberalisme econòmic i defensava la socialització dels recursos i indústries dels sectors bàsics de l'economia i dels sectors d'abast general, i reconeixement de la primacia del treball sobre el capital. Finalment, proclamava el basc com a única llengua nacional.

Després de l'assassinat de Txabi Etxebarrieta, un jove militant d'ETA, per bales de la Guàrdia Civil, arriba la primera acció armada d'ETA: l'atemptat mortal contra el comissari Melitón Manzanás, a l'agost de 1968. El Règim veu a ETA un dels seus principals enemics, i procedeix a una fortíssima repressió indiscriminada contra tot el que apunti signes de nacionalisme basc: detencions massives, penes de presó, registres i fins i tot condemnes de mort, com les del Procés de Burgos. En aquest cas del desembre de 1970, en el qual es jutjaven a quinze inculpatos per l'assassinat de Melitón Manzanás, la reacció de l'opinió pública internacional va evitar la mort dels condemnats. Segons Rodríguez Román, aquesta repressió va començar a crear en sectors socials nacionalistes però no necessàriament proetarres, un cert sentiment de condescendència o comprensió cap als membres d'ETA. L'acció que tindria més repercussió en l'escena política espanyola va ser l'assassinat, al gener de 1973, de l'almirall Luis Carrero Blanco. L'atemptat suposa una forta sacsejada per al règim, en la mesura en què es va acabar amb l'hereu de Franco i que va mostrar fins a on estava disposada a arribar ETA.

Abans del final del franquisme, l'organització pateix greus dissidències arran del debat que suscitava l'estratègia violenta, i un grup partidari d'accions més encaminades per la via política s'escindeix. Així arribava Euskadi al final del franquisme, immers en una espiral de violència i amb ideologies oposades al règim cada vegada més esteses en la societat: des del nacionalisme, revitalitzat amb la debilitat del règim i l'activitat d'ETA, i amb un PNB que veia com acabava el seu temps de l'ostracisme, fins al socialisme, amb un ascens imparable gràcies a les onades immigratòries. En aquest context, comença a prendre forma la coneguda com a 'esquerra abertzale', a través de diversos partits, sindicats i organitzacions.

El camí cap a l'autonomia i l'Estatut de 1979

Al seu llibre *La autonomía vasca: crónica del comienzo* (2010), José Manuel López De Juan Abad explica aquest camí del País Basc cap a l'autonomia. Els últims temps de la dictadura a Euskadi ja havien estat presidits per la mobilització política antifrancquista, provinent tant de sectors no nacionalistes com d'àmbits abertzales. Amb la mort de Franco, dues paraules ja s'havien fet perseverants: Amnistia i Autonomia. La primera d'elles es referia als gairebé sis-cents presos polítics que hi havia a les presons espanyoles al 1976. El moviment abertzale va organitzar grans manifestacions i multitudinàries rebudes als membres d'ETA alliberats, la qual cosa creava un clima de gratitud i heroisme cap a ells. El govern Suárez va legalitzar la ikurriña, va concedir dos amnisties i va expatriar als presos més conflictius d'ETA. Però, segons De Juan Abad, aquestes mesures, destinades a aconseguir la pacificació del país, no aconsegueixen l'objectiu pretès sinó que augmenta la intensitat de la lluita armada. Enmig d'una forta onada de violència es va formar el Consell General Basc, un organisme constituït pels parlamentaris bascos del PNB elegits en els comicis de 1977 destinat a gestionar les negociacions amb el govern de Madrid de cara a la posada en marxa de la futura autonomia basca. Ràpidament sorgiria el problema de Navarra, ja que els parlamentaris navarresos es van negar a entrar en el Consell i van anunciar que seria el poble navarrès el que decidiria la incorporació a la futura Comunitat Autònoma Basca.

El text de la Constitució es va sotmetre a referèndum popular el 6 de desembre de 1978. A Euskadi, el PNB va demanar l'abstenció als seus votants perquè aspirava al restabliment dels anomenats "drets històrics bascos" abolits després de les guerres carlines. Per aquest motiu, mentre a la resta de l'Estat la Constitució va rebre un suport majoritari, a Euskadi només el 30% vota a favor i l'abstenció suposa un 55%. Els primers resultats electorals van mostrar com el PNB acaparava la major part del vot nacionalista, fet que el convertiria en el principal interlocutor tant del moviment nacionalista basc com de la Comunitat Autònoma Basca.

Establert el marc autonòmic, era el moment de redactar un nou Estatut. Hi havia un precedent, el de 1936, aprovat en plena Guerra Civil i que només va poder ser posat en pràctica a la província de Biscaia ja que la resta del territori estava en mans franquistes. El Consell General Basc havia de presentar un projecte d'Estatut al Govern, al Parlament i que hauria de ser aprovat en referèndum. El principi bàsic que el diferencia de la resta d'Estatuts és que l'autonomia basca es fonamenta en la foralitat històrica, reconeguda en la Constitució espanyola. A partir d'aquest supòsit, el País Basc obté un procediment de finançament especial (només equivalent al de Navarra) basat en una actualització dels concerts econòmics establerts després de l'abolició dels furs al 1876, que es mantenien a Àlaba i Navarra però que havien estat derogats a Guipúscoa i Biscaia pel règim franquista al finalitzar la Guerra Civil.

El nou marc estatutari estableix un sistema de govern parlamentari, en què el lehendakari ha de rebre la confiança del Parlament Basc, el qual és triat per sufragi universal i integrat per 75 diputats (25 per cadascun dels tres territoris històrics). L'Estatut preveu també la formació d'un cos de policia propi, l'Ertzaintza, amb vocació de policia integral i desplegada per tot el territori. S'estableix el castellà i el basc com a idiomes cooficials, a més d'àmplies atribucions educatives. Pel que fa a Navarra, s'admetia la possibilitat de la seva incorporació a Euskadi, prèvia decisió lliure dels navarresos. Malgrat totes les dificultats, els parlamentaris bascos aprovaven l'Estatut a l'estiu de 1979. Tots els partits van votar a favor excepte Herri Batasuna que es va abstenir, i Aliança Popular i Unió Nacional que van votar en contra. El nou marc, que es va conèixer com a

Estatut de Gernika, va ser ratificat en referèndum popular amb una participació del 58,85% del cens i un 90,27% de vots a favor.

La guerra bruta de l'Estat: els GAL

Al llibre *GAL, la historia que sacudió al país* (2006), Melchor Miralles i Antonio Onetti detallen aquella operació de l'Estat i com es va viure al País Basc. Els anys vuitanta van ser anys de desenvolupament econòmic per Euskadi. El partit del govern, el PNB, es trobava còmode amb la nova situació política sorgida de la Constitució i l'Estatut de Gernika. Ara bé, tot i els avenços en l'autonomisme basc, ETA va continuar la lluita armada demostrant la seva insatisfacció per la nova situació. Però en aquest cas es va trobar amb un enemic inesperat. Si bé ja abans existien grups d'extrema dreta que van atemptar contra els suposats interessos de la banda, durant la dècada dels 80 el govern socialista de Felipe González es va veure implicat. La violència practicada pels GAL, que va cometre atemptats i segrestos que van ser perpetrats majoritàriament per mercenaris francesos contractats per policies espanyols, finançats amb fons reservats i organitzats des del propi Ministeri de l'Interior, a través de responsables de la lluita antiterrorista del País Basc. Ricardo García Damborenea, llavors secretari general del PSOE a Biscaia va acabar admetent els fets, declarant que dins del context en què es va iniciar la mateixa, la seva era l'única forma de resposta possible. Van ser molt polèmiques les seves afirmacions que Felipe González havia estat en tot moment al corrent dels fets. L'escàndol va ser destapat pel diari El Mundo i va suposar molts anys després a tant sols dos sentències condemnatòries, dels 27 assassinats que s'atribueixen al GAL, sent els condemnats posteriorment indultats. Durant els anys d'activitat dels GAL, a més dels atemptats i segrestos, es va viure una tensió sense precedents al País Basc i Navarra. Davant la violència de l'Estat, ETA prenia una nova posició: passava a ser una víctima i els seus atemptats una resposta a les accions del Govern.

El poder també va passar facturar al partit del govern basc, el PNB. Al 1986 va tenir lloc la major escissió de la història del partit i l'aleshores lehendakari Carlos Garaikoetxea va fundar un nou partit, Eusko Alkartasuna (EA). Les raons de la separació del bloc dels coneguts com *jeltzales*, a més de diverses picabaralles internes, cal buscar-les en la diferent concepció del repartiment de poder entre les institucions comunes de la autonomia basca (Govern i Parlament) i les forals (Juntres Generals i Diputacions) que havien de configurar la nova Llei de Territoris Històrics. A més de les divisions internes que feien minvar el seu suport a Euskadi, el PNB rebia la pressió del poder de Madrid perquè posés fi a la violència d'ETA.

Assumint el seu lideratge, el PNB amb José Antonio Ardanza al capdavant va promoure l'anomenat Pacte d'Ajuria Enea al 1988, que instava a ETA a renunciar a la via armada. Aquest va ser el preludi del conegut com a Pla Ardanza, la via que el lehendakari proposava per solucionar el conflicte: situar la resolució del conflicte de manera dialogada únicament en mans dels partits representatius de la societat basca. Era la primera vegada que es tenia en compte a ETA i a l'esquerra abertzale per establir el diàleg. Ardanza considerava que la via policial no havia aconseguit cap resultat i la via política no funcionava si s'aïllava a Herri Batasuna, a la qual convidava a reprendre la seva activitat parlamentària. El pla va obtenir el suport dels partits de la taula d'Ajuria Enea, però no del PP y el PSOE que consideraven que anava contra l'ordenament constitucional.

L'època Aznar: la necessitat d'un 'monstre'

Aquest apartat, basat en la tesi de Silvia Cabezas *D'Ermua a Patxi López: la complicitat de la premsa amb la política espanyola al País Basc* (2010), relata una de les èpoques més obscures pel nacionalisme basc. Les dues legislatures de José María Aznar van ser especialment complicades pel nacionalisme basc, sobretot per l'esquerra abertzale. Tot i així, el PNB va començar recolzant la seva investidura com a president, aconseguint una millora el concert econòmic i alguns canvis en la política antiterrorista. El govern popular es va mostrar incapaç d'establir contactes amb ETA, que va continuar amb el camí de la violència. Davant d'aquesta situació, el govern Aznar comença a introduir la idea de que el conflicte basc només pot acabar per la via policial i pel rebuig ciutadà. D'aquesta manera, es dedica a demonitzar a tot el nacionalisme basc i l'esquerra abertzale, equiparant-la amb ETA, i mobilitza a la societat en contra. Ràpidament observa que

obté un rèdit electoral d'aquesta campanya, així aquesta serà la tònica en el discurs dels propers anys. Segons Cabezas, l'estratègia de la mobilització social contra ETA com a nou recurs té el seu origen sobretot arran de l'assassinat del regidor del PP a Ermua, Miguel Ángel Blanco.

Els agents socials d'Euskadi, al veure la rigidesa i el bloqueig del govern espanyol, prenen la paraula. Al 1998 signen el Pacte d'Estella el PNB, EA, HB, IU, EKA, Batzarre, set sindicats i nou organitzacions socials, on promulguen el diàleg i la negociació política com la única solució al conflicte, invocant al cas d'Irlanda del Nord. La signatura d'aquest pacte va impulsar la treva d'ETA abans de les eleccions basques de 1998, on Juan José Ibarretxe va ser nomenat lehendakari i l'esquerra abertzale, a través d'Euskal Herritarrok, va obtenir els millors resultats fins aleshores amb 14 escons. Curiosament, a aquests resultats els va succeir el període de repressió més dura per part del govern popular. Es va il·legalitzar Batasuna, i a més de nombroses detencions, es van tancar dos diaris, l'Egin i l'Egunkaria. La treva es va trencar i la violència tornava a ser la protagonista.

El Pla Ibarretxe: una nova via morta

Aquest punt està basat en les notícies aparegudes entre gener de 2006 i octubre de 2008 al diari *El País*. En compliment del seu programa electoral, el Govern Basc va proposar l'any 2004 una reforma de l'Estatut de Guernica. El pla de Juan José Ibarretxe es presentava com una solució a les postures immobilistes del PP i el PSOE i l'independentisme de l'esquerra abertzale. Es tractava d'una "proposta de pacte polític que es materialitza en un nou model de relació amb l'Estat espanyol, basat en la lliure associació i compatible amb les possibilitats de desenvolupament d'un estat compost, plurinacional i asimètric". Les principals forces polítiques espanyoles van considerar que el pla violava el marc de la Constitució Espanyola. Com a resposta, el govern de José María Aznar va aprovar afegir al Codi Penal un article pel qual es considerava un delictes castigat amb penes d'entre tres i cinc anys de presó i entre sis i deu anys d'inhabilitació absoluta el que un càrrec públic convoqués eleccions o referèndums sense l'autorització de les Corts. La reforma va ser tramitada ràpidament i aprovada com una esmena del Partit Popular a la Llei Orgànica d'Arbitratge, amb els únics vots a favor del PP.

Per poder entrar en vigor, la proposta havia de ser aprovada per majoria absoluta al Parlament Basc, per després ser tramitat en el Congrés i el Senat espanyols. El Pla Ibarretxe va passar el primer tràmit, sent aprovat per majoria absoluta al Parlament Basc, però va ser rebutjat al Congrés dels Diputats. El rebuig del Congrés de Diputats va portar al lehendakari a convocar eleccions al 2005, amb la intenció de que es tractés d'un vot plebiscitari en relació a la proposta. Les previsions de la coalició nacionalista entre PNB i Eusko Alkartasuna, formada al voltant de la figura d'Ibarretxe, eren les d'obtenir uns resultats que els permetessin formar govern amb majoria absoluta, però el resultat de les urnes va ser advers, ja que la coalició només va obtenir 29 escons. Aquest resultat va ser interpretat com un rebuig de la ciutadania a la política del Lehendakari i especialment al Pla Ibarretxe. Tot i així, Ibarretxe va ser investit lehendakari al juny de 2005, amb els 32 vots dels partits amb els quals renovaria el tripartit (PNB, EA i EB) i 2 del Partit Comunista de les Terres Basques, legalitzat l'any anterior.

Després de la declaració de treva per part d'ETA al 2006, Juan José Ibarretxe va demanar la derogació de la Llei de Partits, alhora que va portar a terme una roda de contactes amb tots els partits bascos, incloent a la il·legalitzada Batasuna. El Fòrum d'Ermua, una associació cívica de suport a víctimes del terrorisme, va presentar una querrela i el Tribunal Superior de Justícia del País Basc li va imputar un presumpte delictes de desobediència per reunir-se amb Batasuna. Els socialistes Rodolfo Ares i Patxi López també van ser imputats per participar a la reunió. La causa va ser finalment arxivada al 2009 després d'aplicar la "doctrina Botín", és a dir, al no existir acusació ni per part del Ministeri Fiscal ni per cap acusació particular.

Tot i que les urnes l'havien debilitat, Juan José Ibarretxe va decidir insistir en la millora de l'autogovern per Euskadi. Les circumstàncies havien canviat a causa del triomf electoral del PSOE al 2004 i l'establiment d'una política més conciliadora per part del nou govern de José Luis Rodríguez Zapatero. Al setembre de 2007 Ibarretxe va anunciar el seu nou full de ruta, en què proposava arribar a un acord amb el govern espanyol abans del juny de 2008 sobre el futur d'Euskadi que contingüés el "respecte a la voluntat de la societat

basca". Si el pacte amb el Govern central fos aprovat, es convocaria un referèndum vinculant el 25 d'octubre de 2008. En cas de no existir aquest acord, sol·licitaria la votació del Parlament basc per fer una consulta no vinculant en la mateixa data. Finalment, si la Cambra basca rebutgés aquest projecte es convocarien eleccions anticipades a finals de 2008. Les converses entre el lehendakari i el president espanyol no van arribar a bon port, de manera que al juny de 2008 el Parlament basc va votar a favor de realitzar un projecte de llei de consulta a la ciutadania basca. El projecte es va convertir en llei i es va fixar el text de les dues qüestions a realitzar a la ciutadania amb caràcter no vinculant:

1. ¿Está usted de acuerdo en apoyar un proceso de final dialogado de la violencia si previamente ETA manifiesta de forma inequívoca su voluntad de poner fin a la violencia para siempre?
2. ¿Está usted de acuerdo en que los partidos vascos sin exclusiones inicien un proceso de negociación para alcanzar un acuerdo democrático sobre el ejercicio del derecho a decidir del pueblo vasco y que dicho acuerdo sea sometido a referéndum antes de que finalice el año 2010?

Papereta de la consulta no vinculant prevista per el 25 d'octubre de 2008

Per part de l'executiu espanyol es va interposar un recurs davant del Tribunal Constitucional al·legant que la consulta no comptava amb l'autorització del Govern. Al setembre de 2008, el Tribunal Constitucional va declarar per unanimitat inconstitucional la llei impulsada pel lehendakari i aprovada pel Parlament Basc sobre consultes populars, per vulnerar l'article 149 de la llei fonamental al envair competències exclusives de l'Estat. El 25 d'octubre de 2008, que coincidia a més amb l'aniversari de l'aprovació en referèndum de l'Estatut de Gernika, no es va celebrar la consulta, però el PNB, EA, IU i Aralar van realitzar simbòlicament un acte d'unió per denunciar la negativa de l'Estat.

Patxi López, el primer lehendakari no nacionalista de l'autonomisme basc

Aquest punt s'ha redactat en base a les notícies aparegudes entre l'abril de 2009 i l'agost de 2012 al diari *El País*. A les eleccions al Parlament Basc de 2009, el PNB, amb Juan José Ibarretxe de nou com a candidat, va obtenir un total de 30 diputats. Tot i ser el partit més votat i amb major nombre d'escons, el Partit Socialista d'Euskadi va aconseguir el suport del Partit Popular i Unió, Progrés i Democràcia, que li va permetre a Patxi López obtenir la majoria absoluta necessària per ser el nou lehendakari. La impossibilitat de l'esquerra abertzale a concórrer a les eleccions, donada la seva il·legalització va exercir, juntament amb el creixement del PSE, un paper determinant en la formació del nou govern.

Davant aquesta situació, Ibarretxe va anunciar la seva retirada de l'activitat política el 5 de maig de 2009, en ple debat d'investidura de Patxi López com a lehendakari. Tot i les circumstàncies i el suport d'altres partits, Patxi López es convertia en el primer lehendakari no nacionalista de l'etapa autonòmica, si bé Ramón Rubial, també socialista, havia presidit el Consell General Basc³ entre 1978 i 1979. Amb la seva arribada, l'actitud davant del govern basc davant ETA va canviar: López s'havia marcat com a prioritat de la legislatura "acabar amb ETA i aconseguir la seva deslegitimació social". Amb tot, eren moments complicats per el nacionalisme basc, que veia com el PNB havia perdut suport i l'esquerra abertzale no podia formar part de l'escenari polític.

³ Aquest òrgan, tal i com s'havia mencionat anteriorment, és previ a la celebració de les primeres eleccions autonòmiques del País Basc. La seva composició es basava en els resultats electorals de les eleccions generals de 1977, i es va encarregar del concert econòmic, de la qüestió navarresa i de la redacció de l'Estatut. Segons les eleccions de 1977, el Primer Consell General Basc (1978-1979) havia de tenir la següent composició: 6 membres del PSOE, 6 del PNB i 3 d'UCD.

La tornada del PNB al poder: la Ponència d'Autogovern

Aquest punt està basat en les notícies aparegudes entre l'agost de 2012 fins al 29 de maig de 2014 al diari *El País*. El lehendakari, Patxi López, va anunciar a l'agost de 2012 la convocatòria d'eleccions anticipades per al 21 d'octubre, el dia posterior a l'aniversari del cessament definitiu de l'activitat armada d'ETA. López va justificar l'avançament electoral per la impossibilitat d'arribar a acords entre les diferents forces després de tancar el pacte amb el PP.

Iñigo Urkullu era el candidat del PNB a les eleccions al Parlament Basc. A més de basar el seu discurs en la recuperació econòmica i en reformar del sistema tributari a Euskadi a causa de la caiguda de ingressos, es va mostrar partidari de defensar al Congrés dels Diputats un pla sobiranista. Urkullu advocava per un "nou estatus polític per a la comunitat autònoma" posant 2015 com a horitzó, sempre i quan comptés amb el consens de les formacions polítiques. Aquest nou estatus havia de determinar com situar Euskadi en el conjunt d'Europa i permetre "una relació amable amb l'Estat espanyol". Tot i que fins al moment no s'ha concretat la forma d'aquest estatus, Urkullu ha afirmat en diverses ocasions que vol identificar "al poble basc amb una euroregió". El líder del PNB va sostenir que el cessament definitiu de l'activitat armada d'ETA donava peu a que els bascos fessin la seva pròpia transició ja que, segons la seva opinió, no van poder dur-la a terme en 1977.

Amb aquestes propostes sobre la taula, el PNB va guanyar les eleccions amb 27 escons, seguit de Bildu (21), PSE-EE (16), PP (10) i UPyD (1). Al desembre de 2012, Iñigo Urkullu va ser investit lehendakari en segona votació i per majoria simple, amb el suport dels parlamentaris del PNB.

Seguint amb el seu compromís pre-electoral, el passat 26 de desembre de 2013 el PNB va registrar la creació d'una ponència per actualitzar l'estatus jurídic del País Basc "dins de la legalitat". Amb aquesta ponència, el PNB persegueix obtenir un consens de les forces polítiques que respecti el dret a decidir del poble basc, amb l'horitzó que aquest sigui consultat sobre un acord parlamentari al voltant d'una eventual reforma estatutària. En principi, aquesta consulta es va plantejar per a l'any 2015, però les últimes compareixences d'Urkullu apunten al 2020 com a data límit perquè la consulta vegi la llum.

El passat 26 de març es va constituir la Ponència d'Autogovern gràcies a l'acord entre el PNB i el PSE-EE, que comptarà també amb la presència de la resta de forces parlamentàries de la cambra basca. Un mes més tard i després de diverses reunions, la Ponència va aprovar les compareixences de 34 experts i personalitats polítiques proposades pels grups parlamentaris. Entre els que passaran per l'esmentat fòrum es troben els ex-lehendakaris José Antonio Ardanza, Juan José Ibarretxe i Patxi López, a més de l'empresonat Arnaldo Otegi. També exposaran les seves experiències diversos catedràtics i experts en Ciències Polítiques o Econòmiques d'Euskal Herria, Catalunya, Escòcia o Gran Bretanya, entre ells la presidenta de l'Assemblea Nacional Catalana, Carme Forcadell. Al marge de les compareixences, la ponència ha acordat sol·licitar diversos informes a petició dels diferents grups. Les compareixences van donar el seu tret de sortida el passat 28 de maig. Tot i així, el lehendakari Urkullu ja ha advertit que no té intenció de fer una proposta sobre el nou estatus polític per a Euskadi fins que la Ponència es doni per finalitzada i hi hagi un consens per abordar la reforma de l'Estatut de Gernika. El 29 de maig del mateix any el Parlament Basc va aprovar una moció en la que proclamava el dret a l'autodeterminació d'Euskal Herria, amb els vots del PNB i Bildu.

3.2. El final de la lluita armada d'ETA

L'obra de Jesús Eguiguren *ETA. Las claves de la paz: confesiones de un negociador* (2011), relata a la perfecció el final de la etapa armada de l'organització. Davant d'una societat basca que demanava de manera majoritària un canvi d'estratègia en el projecte polític d'Euskadi, ETA va començar a donar passes cap al final de la seva activitat armada des dels inicis del segle XXI. El canvi de govern que es va produir al març de 2004 i l'arribada al poder dels socialistes feia pensar en una escletxa pel diàleg i la superació del conflicte. Així ho va interpretar ETA, que va enviar dues cartes al govern de José Luis Rodríguez Zapatero:

una a l'estiu del mateix any, oferint la seva disposició a negociar, i una altra a inicis del 2005, reiterant la oferta de diàleg.

Una data clau va ser el 14 de novembre de 2004. Batasuna va organitzar un acte polític multitudinari al Velòdrom d'Anoeta, en el qual va formalitzar la seva proposta per a la "superació del conflicte", que seria assumida també per ETA i per gran part de l'esquerra abertzale. Aquesta proposta apostava "per la pau" i "per la utilització de vies exclusivament polítiques i democràtiques per resoldre el conflicte basc", i establia dues taules de diàleg: una entre el govern i ETA per tractar el tema del cessament de les activitats terroristes, i la segona constituïda per tots els partits polítics per debatre el projecte polític.

Els acords de Loiola: crònica d'un fracàs

Al llarg del mes d'abril de 2005 i arrel de les cartes enviades, es van produir els primers contactes entre ETA i el govern espanyol. En aquell moment, es va decidir mantenir una sèrie de reunions en privat per acostar posicions, i ETA va proposar que es celebressin a Ginebra amb el Centre of Humanitarian Dialogue⁴ com a intermediari. Es va fixar una trobada per al 31 de maig de 2005 que finalment no es va produir. L'organització va donar un nou pas el 22 de març de 2006, anunciant un "alto al foc permanent" amb la intenció de impulsar un procés que culminés amb un nou marc polític. Amb la declaració de treva, ETA es comprometia a no realitzar accions contra persones ni contra béns de propietat pública o privada, ni tampoc proveir-se d'armes, explosius o material per a la seva fabricació. Al mateix temps, el Govern va prometre no realitzar detencions llevat que es cometessin accions delictives, i acceptava de facto que les organitzacions de l'esquerra abertzale poguessin desenvolupar una vida política en igualtat de condicions a la resta de forces polítiques.

Durant aquest temps, ETA no va cometre cap assassinat, però va continuar col·locant artefactes explosius en edificis públics, en empreses del País Basc i en vies de comunicació. Eren considerats per l'organització actes de violència "de baixa intensitat". A més, es van detenir a més de 130 persones per la seva vinculació amb ETA, en especial del seu aparell d'extorsió i entre elles l'històric líder Julen Madariaga. Aquests actes de la justícia espanyola, independent del poder polític, van minar el procés de pau ja que ETA entenia que el govern espanyol, que havia informat a l'opinió pública de l'inici del diàleg, estava incomplint la seva paraula. El 22 de juny es va produir la primera reunió entre el govern espanyol i ETA. La trobada es va produir a Ginebra, entre el dirigent de l'organització Josu Ternera i el president del PSE-EE Jesús Eguiguren.

Tot i que el primer contacte va ser positiu, ETA va aprofitar per denunciar les detencions que s'havien produït en els anteriors mesos i la no legalització de Batasuna, i va amenaçar amb la suspensió del procés de pau. El govern va prendre un to conciliador, assegurant a la organització que no podien condicionar el treball de la justícia. Aquell estiu de 2006, en les reunions celebrades a Oslo, van sorgir diferències irreconciliables que van tenir com a conseqüència el bloqueig de la situació. ETA ho va fer saber en un comunicat, i ambdues parts es van comprometre a donar un gir a la situació.

Tot i així, al mes de setembre el relleu de Josu Ternera per Francisco Javier López Peña alias 'Thierry' va pujar el to coactiu de la banda. Davant del bloqueig de les negociacions, el govern va oferir revisar la situació dels presos malalts i dels que se'ls hi havia aplicat la doctrina Parot, i acceptava un acostament de presos a Euskadi. ETA va estar d'acord, però demanava que aquestes accions es produïssin després de les eleccions municipals de 2007, a les quals havia de presentar-se Batasuna. Per això, demanava la retirada de la Llei de Partits aprovada al 2002 pel govern del PP.

Pocs mesos després que s'iniciessin les primeres converses entre el Govern i ETA, el procés semblava abocat al fracàs. Per això, tot i que el govern espanyol propugnava el final de la violència abans de qualsevol negociació política, es va obrir la taula de diàleg on els socialistes bascos van parlar amb Batasuna i el PNB.

⁴ El Centre of Humanitarian Dialogue (HD Centre) és una organització diplomàtica privada fundada amb la missió d'ajudar a prevenir o resoldre els conflictes armats a través del diàleg i la mediació. És una de les organitzacions líders al món en el camp de la mediació de conflictes: "Independent i discret, treballem amb els nostres clients (les parts en conflicte) per ajudar-los en la seva recerca de la pau".

En contra del que es va emparaular amb ETA i com a intent de superar la crisi del procés, va començar Loiola. Entre els mesos de setembre i novembre, es van celebrar onze reunions a la casa dels jesuïtes de Loiola, a Guipúscoa. En el llibre 'ETA, les claus de la pau' on Eguiguren relata els detalls del procés de pau, s'explica l'objectiu de la negociació. D'aquelles converses havia de sortir un document denominat "Bases per al diàleg i l'acord polític", més conegut com els Acords de Loiola, que posteriorment seria sotmès a la consideració de la resta de partits i institucions. En grans trets, el document demanava el reconeixement de la identitat del poble basc, el respecte de l'Estat a les decisions democràtiques preses per la ciutadania basca en absència de violència i donar suport a la creació d'una euroregió basca en el marc de la UE. Finalment, aquest acord seria ratificat en referèndum.

Les converses de Loiola van tenir lloc amb regularitat entre el 20 de setembre i el 10 de novembre de 2006. A elles van assistir Jesús Eguiguren i Rodolfo Ares, pel PSE; Josu Jon Imaz i Iñigo Urkullu, pel PNB, i Arnaldo Otegi i Rufi Etxeberria, per Batasuna. Aquesta havia de ser l'avantsala de la Mesa de Partits proposada per Batasuna al 2004. Davant la negativa del govern a suprimir la Llei de Partits, el partit de l'esquerra abertzale va decidir no acollir-se a la legalització per la por a possibles detencions. Abans de la declaració de treva d'ETA, el jutge Grande-Marlaska havia redactat una acta en la qual prorrogava per dos anys la il·legalitat de Batasuna acollint-se a la via penal.

Amb l'acord pràcticament tancat sobre la identitat nacional del País Basc i les fórmules de col·laboració institucional entre Navarra i Euskadi, i fins i tot sobre les fórmules legals per incloure el dret a decidir en els estatuts d'aquestes dues comunitats, totes les parts es van citar el 8 de novembre per ratificar el consens assolit. Un parell de dies abans d'aquella data, Arnaldo Otegi va citar Jesús Eguiguren per afegir un nou punt a l'acord: el compromís de la creació d'una comunitat autònoma única, formada per Euskadi i Navarra, en un termini de dos anys. Pels socialistes aquella va ser una exigència impossible, i el pacte es va trencar.

Des d'aquell pacte frustrat a última hora fins al final abrupte de les converses amb ETA va passar una mica més d'un mes. El diàleg entre l'organització i els enviats del Govern es va anar deteriorant, acusant-se mútuament de no complir amb els compromisos establerts. Tot i que al mes de desembre el president Zapatero va comparèixer per anunciar el bon camí del diàleg, el dia 30 del mateix mes l'explosió d'una furgoneta que va causar la mort de dues persones a l'Aeroport de Barajas va suposar la fi de l'alto el foc permanent, punt en el qual el Govern va donar per acabat el procés. La tornada a les armes es va fer oficial el 5 de juny de 2007. Començava un altre cop la guerra oberta entre la banda, que va tornar a assassinar, i l'Estat, que també va respondre amb detencions. Les operacions policials contra ETA es van intensificar entre els anys 2008 i 2010 i es van saldar amb les detencions de destacats membres de l'organització com 'Thierry', 'Txeroki' o Mikel Karrera.

La Conferència d'Aiete i el final de l'activitat armada

Després de la petició per part diversos mediadors internacionals i d'Eusko Alkartasuna i Batasuna, ETA va anunciar al setembre de 2010 la decisió "de no dur a terme accions armades ofensives". Aquest comunicat va ser interpretat per uns com el final de l'activitat armada i per altres com un alto al foc circumstancial. Tot i així, al gener de 2011 l'organització va declarar que la seva decisió era "permanent, general i verificable per observadors internacionals". A més, a l'abril de 2011, l'organització armada va enviar una carta a les patronals d'Euskadi i Navarra per comunicar-los que cancel·lava l'exigència de l'anomenat 'impost revolucionari'⁵ als empresaris.

⁵ Els mètodes d'extorsió d'ETA incloïen l'enviament de cartes a empresaris bascos i navarresos en les quals s'exigia el pagament d'una determinada quantitat de diners a canvi que el seu patrimoni i fins i tot la seva integritat física no correguessin perill. Era un mètode també utilitzat per l'IRA a Irlanda o les FARC a Colòmbia.

Davant la inacció del Govern, determinats agents socials van interpretar que era el moment de tornar a posar el procés de pau a sobre de la taula. Entre ells l'organització Lokarri ('el que serveix per unir'), un moviment de caràcter social i pacifista creat al 2006. Entre els seus objectius estava el de promoure el rebuig a la violència i impulsar un procés de pau, apostant per el diàleg, l'acord i la reconciliació. Sota el seu punt de vista, el procés de pau s'havia de promoure mitjançant una organització plural i independent que facilités una negociació política entre el Govern i ETA amb el beneplàcit d'un acord plural i una consulta popular. D'aquesta manera, va ser un dels promotors de la Conferència d'Aiete o Conferència Internacional de Pau de Sant Sebastià, celebrada el 17 d'octubre de 2011.

Presidida per l'exsecretari general de l'ONU Kofi Annan, hi van acudir personalitats com l'exprimer ministre irlandès Bertie Ahern, el líder del Sinn Féin Gerry Adams, l'exministre francès d'Interior Pierre Joxe o el que va ser cap del gabinet de Tony Blair, Jonathan Powel. Van ser rebuts al Palau d'Aiete per membres de Lokarri i del Grup Internacional de Contacte (GIC), que estaven encapçalats per l'advocat sud-africà Brian Currin, impulsor de la Declaració de Brussel·les⁶. Totes les forces polítiques basques incloent l'esquerra abertzale, excepte PP i UPyD, van participar en la Conferència, a més d'altres organitzacions com els sindicats ELA, LAB i CCOO.

Les conclusions de la Conferència d'Aiete reclamaven a ETA el cessament definitiu de la violència i instaven als governs espanyol i francès a negociar amb la banda sobre les conseqüències del conflicte. Com a primer pas, s'emplaçava a ETA a fer una declaració pública del cessament definitiu de l'activitat armada i sol·licitar diàleg amb els governs espanyol i francès. Tres dies després, el 20 d'octubre de 2011 i apel·lant a les conclusions esmentades, ETA va anunciar el cessament definitiu de la seva activitat armada:

"ETA ha decidido el cese definitivo de su actividad armada. ETA hace un llamamiento a los gobiernos de España y Francia para abrir un proceso de diálogo directo que tenga por objetivo la resolución de las consecuencias del conflicto y, así, la superación de la confrontación armada. ETA con esta declaración histórica muestra su compromiso claro, firme y definitivo".

Comunicat d'ETA publicat al Diari *Gara*, 20 d'octubre de 2011

Amb aquest comunicat, ETA posava fi a quaranta-tres anys de lluita armada. L'anunci es produïa un mes abans de les eleccions generals de 2011, i va ser rebut pel PSOE com un triomf, mentre que el PP el va acollir amb escepticisme. Aquest fet va obrir una nova etapa política, marcada pel debat sobre la convivència i la construcció d'una pau duradora.

El camí cap al desarmament

Aquest punt s'ha fet a partir de les notícies recollides per l'especial d'EITB *Especial hacia la paz en Euskadi*. Al llarg dels últims anys, diverses organitzacions han continuat treballant per la pau i la resolució del conflicte a Euskadi. Potser la més rellevant és el Fòrum Social, una iniciativa conjunta d'organitzacions diverses i plurals, en col·laboració amb entitats internacionals, que vol fomentar la participació de la societat en l'impuls del procés de pau. Entre elles es troba Lokarri, Bake Bidea o el Grup Internacional de Contacte. Aquest Fòrum, que va néixer al març del 2013, treballa entre d'altres molts aspectes per la definició d'una agenda de desarmament i per la reintegració dels presos en un futur de convivència, i convida a la ciutadania a participar-hi. En aquesta línia, ETA ha seguit alguna de les seves indicacions. Tot i així, al març del 2013 va voler denunciar el bloqueig del procés de pau davant de la resposta que estava oferint el Govern

⁶ El Grup Internacional de Contacte neix el 12 de novembre de 2010 com a resultat d'un procés de consulta dut a terme per Brian Currin amb diferents agents polítics i socials del País Basc i Espanya. El seu principal objectiu era possibilitar l'assoliment de la normalització política al País Basc, apuntant que el Grup començaria el seu treball només quan ETA declarés un alto el foc permanent i verificable. És el que es coneix com a Declaració de Brussel·les, signada per 21 líders internacionals i impulsada per Brian Currin.

espanyol. Cal destacar també altres avenços importants en l'entorn de la banda, com per exemple quan al desembre de 2013 el col·lectiu de presos EPPK va reconèixer el dany causat i va assumir la legalitat penitenciària. A principis de 2014, aquest comunicat el van reiterar en una compareixença a Durango una seixantena de presos alliberats.

El 21 de febrer de 2014 ETA va donar el primer pas cap al desarmament. Després d'un temps sense donar senyals d'avenç en el procés de pau i degut a la inquietud de la societat basca i sobretot de l'esquerra abertzale, la Comissió Internacional de Verificació⁷ (que ja havia constatat el final de l'activitat armada d'ETA al gener de 2012) va presentar en una multitudinària roda de premsa un inventari d'armes que la banda havia deixat fora d'ús. La trobada s'havia produït al mes de gener en un pis de Toulouse (França) i va ser gravada per ETA per després enviar el vídeo a la BBC. Per la poca quantitat d'armes entregades, el gest va ser considerat insuficient pels partits nacionals i bascos. Així es va posar de manifest en la trobada mantinguda pels verificadors amb representants de partits (PNB, PSE i EH Bildu), sindicats (ELA, LAB, CCOO i UGT), patronal i Església basca. Tot i així, la Comissió ja havia advertit tres dies abans que es tractava d'una entrega simbòlica. Els verificadors van advertir que no continuarien amb aquesta tasca, esperant que siguin les institucions les que certifiquin les noves entregues d'armes, convidant als governs espanyol i francès.

El Col·lectiu de Víctimes del Terrorisme del País Basc (Covite) va presentar una denúncia davant l'Audiència Nacional, en la qual sol·licitava que els verificadors declarassin com a testimonis per identificar els dos etarres que apareixien a la gravació. D'aquesta manera, i davant de la incredulitat del govern espanyol i de part de la societat espanyola davant de l'acte d'entrega d'armes, els verificadors van declarar dos dies després a l'Audiència Nacional. En definitiva, el gest va ser llegit per el govern espanyol com una teatralització, criticant durament al CIV i posant en entredit la seva tasca. Tot i així, no s'oferia a continuar amb el procés de desarmament, que actualment es troba encallat. El govern basc va arropar als verificadors, i fins i tot el lehendakari Urkullu els va acompanyar a l'Audiència Nacional. Finalment, l'esquerra abertzale va demanar a ETA més rapidesa en les seves passes. Ja des de 2009, l'esquerra abertzale reconeixia obertament apostar per les vies exclusivament pacífiques i democràtiques, refusant qualsevol tipus de violència, inclosa la d'ETA.

3.3. El paper de l'esquerra abertzale

La paraula *abertzale*, segons el *Diccionario histórico-político de Euskal Herria* (1996) d'Iñaki Egana, la va encunyar per primera vegada Sabino Arana al 1896, i la traducció més natural és 'patriota'. Quant a l'ús que se li ha donat, es va començar a utilitzar als ambients nacionalistes d'esquerres a Euskadi cap a 1970. Poc a poc, aquesta paraula va ser emprada a tot l'Estat per distingir entre nacionalistes conservadors i progressistes. D'aquesta manera, a l'entorn del PNB sempre se l'ha considerat nacionalista, i *abertzale* es va destinar als sectors independentistes d'esquerres, en el seu moment vinculats a Herri Batasuna.

El llibre de José Luis de la Granja *El nacionalismo vasco: claves de su historia* (2009) dedica part de la seva obra a l'esquerra abertzale. L'origen del que avui dia es coneix com a esquerra abertzale neix de la combinació de la ideologia nacionalista basca amb la ideologia marxista a mitjans dels anys 60. Tot i així, ja des dels anys 30 existia un corrent de pensament que combinava l'anticapitalisme i l'autodeterminació en figures comunistes del PCE-EPK com Jesús Larrañaga o el partit polític Acció Nacionalista Basca (EAE-ANB), el primer partit nacionalista basc d'esquerres. No existeix un criteri comú per establir quines organitzacions pertanyen a l'esquerra abertzale i quines no, però nosaltres utilitzarem el concepte ampli de la paraula, que

⁷ La Comissió Internacional de Verificació (CIV) es va constituir el 28 de setembre de 2011 per verificar el "final definitiu de la violència" declarat per ETA a l'octubre de 2011. El grup, internacional i expert en resolució de conflictes, neix a instàncies de l'esquerra abertzale i de l'advocat sud-africà Brian Currin, però és un interlocutor independent. Els integrants de la comissió s'han reunit amb representants de tots els partits bascos a excepció del PP que ha refusat reunir-se amb ells.

engloba totes aquelles organitzacions independentistes d'esquerres. I en aquest sentit, hem de considerar ETA. En la seva II Assemblea celebrada al 1963 és on comencen a quedar més definits els elements ideològics de l'organització, adoptant un ideari afí al marxisme, reafirmant-se en uns principis socialistes en els anys posteriors. Amb els anys sorgiren dins d'ETA diversos corrents obreristes, partidaris de donar prioritat a la lluita política i al suport del moviment obrer mitjançant aliances amb les organitzacions obreres d'àmbit estatal, i donant prioritat a les idees marxistes davant del nacionalisme basc. Aquests corrents anirien abandonat la banda en les següents assemblees, formant o integrant-se en partits polítics d'ideologia comunista o socialista, com LAIA, LKI, EMK i ORT, entre d'altres.

L'inici de la democràcia i l'eclosió de l'esquerra abertzale

Segons De la Granja, amb la mort de Franco i l'inici de les llibertats polítiques comença a prendre forma la esquerra abertzale a través de diversos partits, sindicats i organitzacions. A partir d'aquest moment i durant els anys de la Transició, es produeix una eclosió de nous partits vinculats al nacionalisme basc d'esquerres, o la reorganització d'antics partits que havien estat il·legalitzats. Alguns com Langile Abertzale Iraultzaileen Alderdia (LAIA), nascut a partir d'una escissió d'ETA que considerava necessària la creació d'un partit de caràcter obrer i nacionalista a Euskadi, o d'altres com Acció Nacionalista Basca (ANB), que es va reorganitzar després de dècades d'inactivitat i va ser legalitzat de nou al 1977. També n'hi havia d'altres com Euskal Sozialistak Elkartzeko Indarra (ESEI), un partit polític format al 1976 partidari d'un socialisme autòcton i de l'abandonament de la lluita armada, o Gestores Pro Amnistia, sorgides al 1976 com a organització en contra de la repressió del poble basc. Significativa és també la creació de Langile Abertzaleen Batzordeak (LAB) al 1974, el sindicat del moviment d'alliberament nacional basc, i que avui és un dels dos principals sindicats del territori amb gairebé cinquanta mil afiliats.

Però la més important de totes aquestes noves organitzacions es va formar al 1975. La Koordinadora Abertzale Sozialista (KAS) era un òrgan col·lectiu que agrupava als diferents partits polítics, sindicats, moviments socials i organitzacions armades de l'espectre polític de l'esquerra abertzale. Estava destinat a coordinar les diferents accions de les organitzacions afins al moviment d'alliberament nacional basc. Entre les organitzacions que van crear KAS es trobaven partits com EHAS (després HASI) i LAIA, l'organització armada, i els sindicats LAB i LAK. Jarrai es va constituir com les joventuts d'aquest moviment.

Davant les primeres eleccions democràtiques del 1977, els partits de l'esquerra abertzale van prendre diverses postures. KAS va advertir que només participaria si s'aconseguia l'amnistia i la tolerància de tots els partits. Això va provocar escissions d'alguns partits que consideraven que si l'esquerra abertzale no participava, els seus possibles votants es decantarien per altres opcions. Finalment, EHAS, LAIA i KAS van propugnar l'abstenció, i ANB, ESEI, els socialistes de ESB-PSV i la coalició Euskadiko Ezkerra (EE) van participar, aconseguint un diputat i dos senadors. Després d'aquests fets, a l'octubre de 1977 es va constituir la Taula d'Alsasua, en la qual van participar HASI, EIA, LAIA, ESB-PSV i ANB amb la intenció de presentar una candidatura unida de l'esquerra abertzale articulada al voltant de KAS. Aquest projecte va donar lloc mesos després a la creació de la coalició Herri Batasuna (HB).

Batasuna i la figura d'Arnaldo Otegi

Aquesta coalició es convertiria durant els anys 80 i 90 en el partit referent de l'esquerra abertzale, i va obtenir una important representació en el Parlament Basc. ETA li va mostrar el seu suport, i Herri Batasuna mai va declinar aquest suport ni va condemnar explícitament les accions d'ETA. Per aquesta raó, va començar a ser perseguida per l'Estat al considerar-la part integrant i de suport logístic de la banda terrorista. D'aquesta manera, l'ombra de la il·legalització comença a planejar sobre ella.

Al 1997 van ser detinguts els 23 membres de la Taula Nacional d'HB per col·laboració amb la banda armada, sent condemnats a 7 anys de presó. La sentència va ser anul·lada posteriorment pel Tribunal Constitucional per la desproporció de la condemna, tot i que no va posar en dubte els fets provats. A l'any següent, en plena treva d'ETA després de la signatura del Pacte d'Estella, Herri Batasuna i les organitzacions Zutik i Batzarre creen Euskal Herritarrok (EH), coalició que aconsegueix els millors resultats de l'esquerra abertzale

a les eleccions autonòmiques fins aleshores. EH va mostrar suport al govern de Juan José Ibarretxe al 1999, i va signar un pacte de govern amb el PNB. Al novembre d'aquest mateix any, KAS va ser il·legalitzada acusada de suport polític a les activitats armades d'ETA i considerar-la part d'aquesta.

L'any 2001 neix Batasuna, creada com una refundació d'Herri Batasuna per intentar unir en un mateix partit a tota l'esquerra abertzale. Es pretenia crear per primera vegada un partit polític a nivell estatal, i Arnaldo Otegi (Elgoibar, 6 de juliol de 1958) es va convertir en el principal rostre públic de l'esquerra abertzale. Fins aleshores, Otegi era una figura desconeguda per l'opinió pública, però de la nit al dia es va convertir en el dirigent més mediàtic de l'esquerra abertzale i en el seu principal ideòleg i interlocutor.

Abans d'erigir-se en la gran icona abertzale, Otegi va conèixer primer l'altre costat de la 'trinxera'. Durant la seva joventut, va formar part d'ETA, i va ser detingut l'any 1989 pel segrest d'un exdiputat d'UCD. Ja en el món de la política, va accedir per primera vegada al Parlament Basc al 1995, substituint com a diputat a una companya condemnada per col·laboració amb banda armada. Es va erigir en el principal portaveu d'Herri Batasuna al 1997, quan la Mesa Nacional al complet va ser empresonada per la difusió d'un vídeo d'ETA durant la campanya electoral.

Des de llavors, ha estat el principal impulsor del debat intern que ha finalitzat amb una esquerra abertzale desmarcada de la violència i compromesa amb les vies pacífiques i democràtiques. En la seva trajectòria política hi ha tres grans intents per buscar una solució política i negociada al conflicte basc: L'Acord de Lizarra i la posterior treva d'ETA al 1998; el procés de pau del 2006 i el canvi d'estratègia de l'esquerra abertzale a partir del 2009, que va desembocar en la fi definitiva de la violència el 20 d'octubre de 2011. El seu currículum judicial també és extens. Ha estat empresonat fins en cinc ocasions, la última d'elles al 2009. En el judici celebrat al mes de juny del 2011, Otegi i set dirigents abertzales acusats d'integració a ETA van ser jutjats a l'Audiència Nacional. Per l'exportaveu de Batasuna, era l'oportunitat de demostrar el seu 'full de ruta' davant del tribunal.

“La violència d'ETA sobra i destorba; la tornada a la violència seria un suïcidi polític per a l'esquerra abertzale” (...) “No valen estratègies de treves parcials; la utilització de la violència, lluny de solucionar els problemes, els enquistia i els fa encara més difícils”

Extracte de la declaració d'Arnaldo Otegi pel cas Bategune

Tres mesos després del judici, l'Audiència Nacional va condemnar Otegi a 10 anys de presó. Tot i així, després de l'anunci del final de l'activitat armada d'ETA, el Tribunal Suprem va rebaixar la pena de 10 a 6 anys. Arnaldo Otegi continuarà empresonat fins l'abril del 2016, si no se li aplica cap reducció de condemna.

Era un moment de forta rigidesa institucional per part del govern de José María Aznar, que no dubtava en il·legalitzar organitzacions o clausurar diaris com l'Egunkaria al 2003, per formar part presumptament del conglomerat empresarial controlat per ETA. Els directius detinguts van ser absolts anys més tard. Al març d'aquell mateix any, Herri Batasuna, Euskal Herritarrok i Batasuna van ser declarats partits il·legals pel Tribunal Suprem en virtut de la Llei de Partits de 2002, acusats de vinculació amb la banda terrorista ETA. Aquesta acusació es va basar únicament en la seva resistència a condemnar la violència d'ETA, i s'emparava amb que les organitzacions van presentar com a candidats a membres o ex-membres d'ETA i que ETA va demanar el vot per a la coalició diverses ocasions. No obstant això, Batasuna va intentar sortejar la seva il·legalització mitjançant diverses marques electorals en les posteriors cites amb les urnes, però totes les seves llistes van ser impugnades. D'aquesta manera, l'esquerra abertzale va quedar fora del Parlament de Navarra i de la meitat de municipis bascos durant quatre anys. Tampoc seria present en les eleccions municipals de 2007, i Acció Nacionalista Basca li va prendre el relleu obtenint uns bons resultats, tot i que part de les llistes van tornar a ser impugnades. Aquell mateix any, l'Audiència Nacional va declarar il·legals Acció Nacionalista Basca i el Partit Comunista de les Terres Basques, que havia estat l'aposta a les eleccions

de 2005 després de la il·legalització de Batasuna. Per a les eleccions al Parlament Basc de 2009, l'esquerra abertzale il·legalitzada va presentar la plataforma Demokrazia Hiru Milioi. Les seves candidatures van ser anul·lades i la plataforma il·legalitzada, alhora que succeïa el mateix amb el partit polític Askatasuna que en les eleccions de 2001 s'havia presentat amb un resultat simbòlic. Amb aquest esdeveniment, l'esquerra abertzale va quedar fora per primera vegada del Parlament Basc, el que va facilitar la investidura del socialista Patxi López com a lehendakari gràcies a un pacte d'investidura amb el PP.

Sortu i Bildu: la regeneració de l'esquerra abertzale

Aquest punt es basa en les notícies recollides entre l'octubre de 2009 i el gener de 2013 al diari *El País*. Són moments molt durs per a l'esquerra abertzale, que esperava una actitud més permissiva del govern de José Luis Rodríguez Zapatero i que no troba continuïtat en el seu projecte polític. És per això que modula el seu discurs, i comença a fer declaracions en favor d'un procés sense violència. Seran diversos els factors que van portar ETA a posar fi definitiva a la seva activitat armada i a anunciar l'inici del seu desmantellament, però sembla evident que el paper jugat per l'esquerra abertzale durant els últims anys ha influït de manera important en l'organització. El final del procés de negociació i la ruptura dels Acords de Loiola van motivar, entre altres coses, la detenció d'Arnaldo Otegi i de 23 membres de Batasuna. Va continuar la política d'il·legalitzacions, de manera que l'esquerra abertzale va perdre gran part de la seva presència pública i institucional.

En aquest context, l'esquerra abertzale va decidir posar en marxa un procés intern per redefinir la seva estratègia. Així, l'octubre de 2009 va traslladar a les seves bases un document per al seu debat. A la Declaració d'Alsua destacava l'autocrítica per l'estratègia anterior i apostava per unificar les forces sobiranistes amb l'objectiu de "engegar un procés democràtic utilitzant vies exclusivament polítiques i pacífiques". Els principals impulsors d'aquesta reflexió, entre els quals es trobava Arnaldo Otegi, van ser arrestats sota l'acusació d'intentar "reconstruir la direcció de Batasuna sota les ordres d'ETA".

Tot i així, el procés de transformació de l'esquerra abertzale va continuar. El 16 de febrer de 2010, en el document Zutik Euskal Herria, es feia una retrospectiva dels últims 30 anys de trajectòria política de l'esquerra abertzale i es clarificava quina seria la via a prendre en el futur. A la presentació del document la va seguir la Declaració de Pamplona, en la qual s'apel·lava per primera vegada a ETA en públic, demanant a aquesta i al govern espanyol el compliment de la Declaració de Brussel·les realitzada per diverses fundacions i premis Nobel de la Pau (entre els quals, Frederik de Klerk, Desmond Tutu i els ex primers ministres irlandesos John Hume i Mary Robinson). Ambdós documents suposarien un punt i a part en la estratègia política de l'esquerra abertzale. D'aquesta manera, es donava per finalitzat el seu debat intern i que les bases havien ratificat, subratllant que el procés s'havia de fer en absència total de violència. Finalitzat el procés de reflexió, l'esquerra abertzale va començar a donar els passos necessaris per a la seva regeneració. Poc després, ETA va anunciar un cessament de les "accions armades ofensives".

Al febrer de 2011 es va presentar Sortu, la nova formació de l'esquerra abertzale que rebutjava la violència i adoptava "una posició clara i inequívoca d'actuació per vies exclusivament polítiques i democràtiques". En els seus estatuts es comprometia a "mostrar la seva voluntat i desig de contribuir amb la resta d'agents polítics, socials i sindicals a la definitiva i total desaparició de qualsevol classe violència, en particular, la de l'organització ETA". Es tractava del primer projecte polític on l'esquerra abertzale apostava obertament per "la superació de les conseqüències de tota violència i terrorisme, en pro de la pau, justícia i reconciliació de la societat basca, i pel reconeixement i reparació de totes les víctimes originades per les múltiples violències que han tingut presència al nostre poble en les últimes dècades".

L'objectiu era situar el debat en el flanc polític, on es creia que l'Estat era més dèbil. Per recuperar la legalitat, es van complir les condicions establertes en la Llei de Partits. En un primer moment, el Tribunal Suprem va denegar la seva inscripció al considerar-la successor de Batasuna, però al 2012 el Tribunal Constitucional ho va permetre. L'esquerra abertzale recuperava la legalitat nou anys després.

A més, al març de 2013, Batasuna (il·legal a l'Estat espanyol però legal a França) va oferir una roda de premsa a Baiona per informar que havia decidit la seva dissolució. Aquest canvi d'estratègia va provocar que el debat s'estengués a altres organitzacions de l'esquerra abertzale com Ekin, Segi o Askatasuna, que després de diversos mesos de debat van decidir la seva autodissolució per adaptar-se a la nova fase política. En el mateix sentit, ETA va acompanyar a l'esquerra abertzale fins a l'abandonament de la violència al 2011.

A l'abril de 2011 naixia Bildu, una coalició de partits que volia presentar candidatura a les eleccions municipals d'aquell mateix any. Totes les seves llistes de Bildu van ser impugnades per la Fiscalia General i l'Advocacia General de l'Estat acusant-les de subordinació a ETA i relacionant-les amb Batasuna. El Tribunal Suprem va fallar a favor de les impugnacions, i fins i tot el vicepresident del Govern Alfredo Pérez Rubalcaba va manifestar igualment que la sentència provava que Bildu no havia trencat amb ETA. Tot i així, un cop més el Tribunal Constitucional va revocar la decisió del Suprem en considerar que s'havia vulnerat el dret a la participació política de Bildu i que no es podia provar la seva relació amb ETA. A l'últim moment i pràcticament sense fer campanya Bildu va poder presentar-se i va obtenir un total de 123 alcaldies, convertint-se en la primera força política per regidors del País Basc.

En un procés similar al que es va donar la creació de Bildu, de cara a les eleccions generals del 2011 es va formar la coalició Amaiur, integrada per Aralar, Eusko Alkartasuna, i altres partits de l'esquerra abertzale. L'oferta de formar una coalició abertzale i sobiranista també es va fer al PNB, que va rebutjar participar en aquesta aliança electoral. Un més després a la presentació d'Amaiur, ETA va anunciar en un comunicat "el cessament definitiu de la seva activitat armada". A les eleccions del novembre Amaiur va aconseguir 7 diputats i 3 senadors, sent la segona força més votada del País Basc. En les últimes eleccions al Parlament Basc al 2012, aquestes formacions van concórrer novament en coalició amb la denominació Euskal Herria Bildu (EH Bildu). La coalició, en base a l'acord subscrit per EA, Aralar, Alternatiba i Sortu, va obtenir 21 dels 75 escons del Parlament Basc.

En aquest escenari de pau present a Euskadi per primer cop en quaranta-tres anys, són moltes les institucions que busquen la superació definitiva del conflicte. Algunes d'elles proposen trobades entre membres d'ETA i víctimes de la banda, com el projecte de mediació del Ministeri de l'Interior o les organitzades per molts ajuntaments d'Euskadi i Navarra. D'altres defensen els drets de les víctimes de les accions armades de la banda, com l'Associació de Víctimes del Terrorisme⁸ (AVT). I també n'hi ha que defensen els drets dels presos amb l'objectiu d'una superació del conflicte per a tothom. En aquest sentit, entre 2012 i 2013 va existir una plataforma que, en la seva curta trajectòria, va canalitzar la defensa d'aquests drets per un futur en pau, aconseguint mobilitzar a gran part de la societat basca.

3.4. El cas Herrera

Aquest punt s'ha basat en la informació que s'ha recollit d'Herrera a la premsa (els seus llocs web i els seus perfils a les xarxes socials segueixen tancats) i en l'entrevista al portaveu de la plataforma, Jon Garay al programa 'Àgora' de Televisió de Catalunya, el 6 de maig de 2013.

El 7 de gener de 2012, una gran manifestació va recórrer els carrers de Bilbao. Més de 100.000 persones van sortir al carrer en defensa dels drets dels presos bascos, en una de les manifestacions més multitudinàries celebrades a Euskadi des de la Transició. Convocada per la iniciativa Egin Dezagun Bidea ('Fem el camí') i amb els familiars dels presos al davant amb el lema 'Amb tots els drets, presos bascos a Euskal Herria; Repatrieu tots els presos bascos', es tractava de la primera gran mobilització després del cessament de

⁸ L'Associació Víctimes del Terrorisme (AVT) es defineix com organització apolítica de caràcter benèfic assistencial, que va ser constituïda l'any 1981 amb l'objectiu de "socórrer totes les víctimes del terrorisme de l'abandonament i marginació de l'Estat". A dia d'avui el total de la població atesa per l'AVT supera les 4000 persones.

l'activitat armada d'ETA a l'octubre del 2011. Va ser autoritzada pel jutge de l'Audiència Nacional Fernando Grande-Marlaska amb la condició que no s'exhibissin fotos de reclusos ni es referissin a ells com a 'presos polítics', i la manifestació va transcórrer amb normalitat. Va comptar amb el suport de l'esquerra abertzale (Amaiur, Bildu, Aralar, Alternatiba i Eusko Alkartasuna), de sindicats com ELA i LAB i fins i tot de partits catalans com ERC i SI.

La missió de la manifestació era enviar un missatge al nou Govern de Mariano Rajoy perquè acabés amb la política penitenciària aplicada als presos bascos després del final de la violència. Egin Dezagun Bidea va demanar "obrir el camí per al retorn a casa del conjunt de represaliats polítics", que els governs d'Espanya i França "traslladessin a Euskal Herria a tots els presos", que es derogués la doctrina Parot i que es posés en llibertat als reclusos malalts, així com de tots els que haguessin complert les tres quartes parts de la condemna. S'emparaven en el guió marcat per Conferència d'Aiete, que amb l'objectiu d'arribar a "una pau duradora i justa", instava als governs d'Espanya i França a acceptar "obrir un diàleg per tractar exclusivament les conseqüències del conflicte", en aquest cas de les víctimes i els presos. El portaveu d'Egin Dezagun Bidea, Jon Garay, afirmava en el manifest: "Ja no hi ha excuses ni demores. A partir de demà la societat basca no espera un altre escenari que no sigui aquell en el qual desapareguin les cruels mesures d'excepció que s'apliquen als presos bascos. La clau de les presons està en mans dels governs, però la clau del canvi està en mans de la ciutadania basca".

Amb aquest missatge i vist l'èxit de la manifestació, els convocants van apostar per la continuïtat del projecte. Així va néixer Herrera, que es va presentar el 5 de febrer de 2012 a Sant Sebastià. En presència dels familiars dels presos i d'importants dirigents de l'esquerra abertzale, Herrera va anunciar els tres pilars sota els quals giraria el seu projecte: drets humans, resolució i pau. El respecte pels drets humans dels presoners i exiliats, amb la superació de les mesures d'excepció i les reclamacions de la manifestació del 7 de gener; la resolució del conflicte i la consecució de la pau. Aquestes bases responien a un nou context polític a Euskadi amb l'absència de violència per part d'ETA i l'aposta de l'esquerra abertzale per vies exclusivament pacífiques i democràtiques. Però Herrera es va crear com un moviment apolític, amb una dinàmica transversal que no volia respondre a cap partit. Amb un estil renovat i sota el lema 'Give peace a chance' (Dóna una oportunitat a la pau), l'objectiu era esdevenir un moviment plural en l'ideològic i convertir les seves reivindicacions en el desig de la societat basca. En paraules del seu portaveu Jon Garay, "la defensa dels drets dels presos i exiliats no poden ser qüestió d'un determinat sector polític, sinó la bandera de tot un poble". Això si, pel que fa al paisatge polític basc, des del principi van comptar amb el suport de l'esquerra abertzale, encapçalada per EH Bildu, i en la demanda de l'abolició de la doctrina Parot també van ser recolzats pel PNB.

Els antecedents d'Herrera

Herrera no és el primer moviment creat per reivindicar els drets dels presos bascos. Han estat moltes les plataformes, algunes d'elles il·legalitzades, les que han apostat per aquestes reclamacions des de l'inici de la democràcia a Espanya.

Potser la més significativa és Gestores Pro Amnistia. Va néixer al 1979 com una refundació de la Comissió Pro Amnistia, que va aconseguir alliberar els membres d'ETA empresonats durant el franquisme. Amb la seva tasca, pretenia contribuir a que s'obris un procés polític democràtic en el qual desapareguessin "les causes que originen l'existència de presos i refugiats polítics bascos". En aquest sentit, oferia assistència jurídica, econòmica i sanitària als presos d'ETA, denunciant puntualment les detencions de caràcter polític i la pràctica de la tortura.

A l'octubre de l'any 2001, Gestores Pro Amnistia va ser declarada il·legal en l'operació Udazken, dirigida pel jutge Baltasar Garzón. Va imputar als 13 detinguts un presumpte delicte de pertinença a ETA i va ordenar el bloqueig de 22 comptes bancaris. Segons el sumari 33/01, el jutge va fonamentar la imputació de pertinença a banda armada en què "els membres de Gestores seguien les instruccions imperatives d'ETA en les funcions de disciplina, control i sosteniment dels presos i refugiats d'ETA". Segons el Ministeri Públic, exercia el

control del col·lectiu de presos d'ETA, actuava com a enllaç entre els reclusos de la banda i la direcció d'aquesta i assegurava "la submissió a la disciplina orgànica d'ETA" dels empresonats. Al llarg de l'operació contra l'organització i fins el 2008, la justícia va detenir a la resta de membres acusats de pertinença a ETA amb penes de fins a deu anys de presó. És significatiu l'acte dictat al 2002, quan Garzón va afirmar que la il·legalització "suposava també la de les successives organitzacions que substituïssin Gestores pro Amnistia, però mantinguessin els seus postulats i activitats i que fraudulentament volguessin desconèixer aquesta resolució judicial".

Tot i l'advertiment judicial, poc després de la il·legalització de Gestores Pro Amnistia es va crear Askatasuna ('Llibertat'). Sota els mateixos principis que la seva predecessora, va néixer amb la vocació de trobar "una sortida dialogada, política i justa al conflicte polític que pateix Euskal Herria". Askatasuna també va ser declarada il·legal pel jutge Garzón el 5 de febrer de 2002. Tot i ordenar-se la seva dissolució, no va ser fins al 2012 que Askatasuna va fer pública la seva decisió de autodissoldre's com a organització.

Una organització molt diferent de les dues esmentades és el Col·lectiu de Presos i Preses Polítics Bascos, més conegut com l'EPPK. Es tracta de l'organització que acull a la majoria de presos d'ETA empresonats a Espanya i França amb 467 membres. Tot i així, molts dels seus membres no formen part de la banda però, segons la justícia, sí de la seva estratègia. D'altres ja han complert la condemna i segueixen col·laborant des de fora de la presó. Es defineixen com un "col·lectiu de presos polítics que es va articular per denunciar la violació de drets, les detencions i les tortures que pateixen els presos bascos, i per continuar amb la lluita". Va néixer al 1978, i des de llavors han dut a terme tota mena de protestes, i fins i tot vagues de fam.

El 28 de desembre de 2013, l'EPPK va emetre un vídeo-comunicat en el qual acceptava per primer cop la legislació vigent en matèria penitenciària, "encara que això comporti implícitament l'acceptació de la nostra condemna". Així, feia una crida a la ciutadania, a les institucions i als agents i partits polítics a "buscar un ampli consens que possibiliti el nostre retorn a casa, emmarcat en un procés integral, que no posi en qüestió el nostre caràcter ni dignitat política".

D'altra banda, l'EPPK també va reconèixer el dany causat i va remarcar el seu absolut compromís amb el nou escenari i la seva renúncia "als mètodes utilitzats en el passat per fer front a la imposició, repressió i vulneració de drets". El comunicat responia a les recomanacions del Fòrum Social per la resolució del conflicte. Aquest compromís es va escenificar a Durango al cap d'una setmana, quan una seixantena d'expresos d'ETA acompanyats per interlocutors d'EPPK van expressar la seva conformitat amb el comunicat. Tot i així, al cap de quatre dies el Govern espanyol va decidir detenir a vuit advocats del col·lectiu per ser el "tentacle que suposadament controlava als presos d'ETA", en paraules del ministre de l'Interior.

La nova estratègia de l'EPPK va ser acollida com un pas molt important per les forces nacionalistes d'Euskadi. Tot i així, la disciplina implantada per l'EPPK s'ha començat a esquarterar i s'ha creat un grup crític. Es tracta d'Amnistia Ta Askatasuna, vinculada a l'Assemblea Revolucionària (Ibil) i que reclama una amnistia sense concessions. Aquest grup de presos no dona suport a la reinserció que ara defensa l'EPPK i demana l'amnistia, cosa que suposa reconèixer el caràcter polític dels presos. Critica durament la desmobilització i la pèrdua del discurs respecte als "represaliats polítics i lluitadors", així com les sortides individuals de presos que defensa l'EPPK. Aquest fet i la derogació de la doctrina Parot ha fet que es redueixi notablement el nombre de presos de l'EPPK.

Finalment, cal citar a Etxerat, una plataforma que acull a familiars i amics de presos bascos, que denuncien "la negació per la força d'un dret fonamental com és el reconeixement d'Euskal Herria com a nació diferenciada i la impossibilitat real d'assolir aquest objectiu per vies estrictament democràtics". Sota els lemes 'Etxean nahi ditugu' ('Els volem a casa') i el més conegut 'Etxera Euskal Presoak' ('Presos bascos a casa'), demanen la tornada a casa de tots els "familiars represaliats, en el marc d'una resolució política i democràtica. D'aquesta manera, s'ha convertit en l'associació dels familiars dels presos que informa de la vulneració de drets i dona suport a les famílies. Això si, remarcant "el caràcter polític dels nostres familiars (presos) i de la lluita desenvolupada per tots ells".

En aquest últim punt rau la diferència d'Herrera amb la resta d'organitzacions en defensa dels drets dels presos: segons el seu portaveu Jon Garay, "Herrera defensa els drets dels presos i exiliats, però no fem una defensa política dels motius pels quals van ser empresonats". Tot i així, no són tan llunyans al plantejament de Gestores Pro Amnistia al defensar "la tornada a casa dels presos".

La situació dels presos bascos

Abans de l'operació contra Herrera, l'organització havia estat denunciant la situació de bloqueig que patia el procés de pau. Sota el seu punt de vista, la política penitenciària d'Espanya i França no es corresponia amb la situació de fi de la violència que viu Euskadi. Per això, denunciava la utilització dels drets dels presos per part del Govern espanyol per bloquejar el procés, i defensava tres bases sobre les quals es podria avançar: acabar amb l'allargament de condempnes (això és, abolir la doctrina Parot), acabar amb la dispersió dels presos bascos per les presons espanyoles i franceses (això comporta una 'repatriació' de tots els presos a centres d'Euskadi i Navarra) i deixar en llibertat els presos amb malalties greus.

Abans de la derogació de la doctrina Parot, hi havia més de 600 presos bascos a centres penitenciaris d'Espanya (concretament 454 a l'Estat, dels quals únicament 18 estaven a presons situades a Euskadi) i França. Herrera considerava aquesta doctrina com una cadena perpetua 'de facto', ja que el pres no sap quan sortirà en llibertat. A més, calculava que s'havia aplicat a 92 persones, de les quals 72 seguien empresonats abans de l'operació policial a l'organització. L'excepcionalitat d'aquesta llei suposava que 200 presos bascos no fossin alliberats, en cas que s'apliqués la llei ordinària. A més, segons el Ministeri de l'Interior, des de 1996 tan sols s'havia aplicat en 23 ocasions el tercer grau a presos bascos. El final de la doctrina, una de les tres bases d'Herrera, ha reduït el nombre de presos d'ETA considerablement. Des de l'octubre del 2013, s'ha alliberat a més de 70 presos. Durant l'any 2014, 36 presos d'ETA han sortit en llibertat.

Una mitjana de 615 quilòmetres separa els presos, dispersos en 80 presons a Espanya i França, de les seves famílies. D'aquests, 69 es troben empresonats a més de 1.000 quilòmetres de casa seva. Segons Herrera, aquesta dispersió ha comportat la mort de 16 familiars a les carreteres. La política de dispersió es remunta a finals dels 80, amb Felipe González al Govern. Consisteix en allunyar del lloc de residència a aquells presos que l'Estat consideri que comportaria un risc que romanguessin en una presó propera a casa, com marca la llei. Aquesta clàusula, que també funciona amb terroristes islamistes o narcotraficants, ha establert una graduació segons el lloc on compleixen condemna: els més allunyats d'Euskadi són els que es consideren més perillosos.

Després del comunicat de l'EPPK al desembre, des del mes de març alguns dels reclusos, sobretot malalts i majors de 70 anys, han començat a demanar per primera vegada de manera individualitzada el trasllat a presons del País Basc o directament la seva excarceració. Aquesta era una altra de les demandes d'Herrera, però fins ara el Govern espanyol ha procedit al trasllat de només 25 presos, del total de 105 anunciats.

La única alternativa que ha ofert el Govern espanyol a la situació actual és el que es coneix com a 'Via Nanclares'. Segons el Govern, la legislació penitenciària marca les vies per accedir als beneficis establerts i per canviar de grau, però això requereix que el reclus s'ajusti a la legalitat, es desmarqui del delictes comès (en aquest cas de l'activitat terrorista) i assumeixi les conseqüències dels seus actes. Durant el govern socialista, la presó alabesa de Nanclares de Oca va ser triada per agrupar presos d'ETA que van decidir desvincular-se de la lluita armada, van demanar perdó pels seus crims i es van comprometre a pagar la responsabilitat civil a les seves víctimes. Aquests són els tres requisits bàsics perquè els presos d'ETA es puguin acollir a aquesta via i puguin rebre el tercer grau. A més, la Via Nanclares permet, en complir tres quartes parts de la condemna i comptar amb un pronòstic de reinserció favorable, obtenir la llibertat condicional. Ja amb el PP a l'executiu, el ministre de l'Interior ha continuat amb la estratègia penitenciària, assegurant repetidament que aquesta "és i serà l'única sortida individual per als presos".

Només 22 presos d'ETA van donar aquest pas, tots abans que l'organització anunciés el cessament definitiu de la violència. Des de llavors, cap nou reclus s'ha sumat a la Via Nanclares. Segons el portaveu d'Herrera Jon Garay, és respectable que els presos prenguin aquest camí, però assegura que no ajuda a resoldre el conflicte perquè respon a un esquema de vencedors i vençuts. És a dir, se li posa un preu polític als drets humans, que haurien de ser respectats per llei. A més, considera que no és una proposta clara i que els presos no saben exactament què han de fer per sortir de la presó.

En aquest sentit, l'opinió de la societat basca sobre la política penitenciària aplicada als presos bascos és bastant significativa. Així es desprèn del Sociòmetre sobre Pau i Convivència, realitzat pel Govern Basc. Al març del 2014, la societat basca donava suport a aquestes reivindicacions que va defensar Herrera en el seu moment. Així, el 73% dels enquestats estava a favor de l'acostament dels presos a presons basques, i el 71% es mostrava favorable a l'excarceració dels reclusos malalts. Precisament, la petició de llibertat per als presos amb malalties greus va ser la demanda que va capitalitzar les primeres accions d'Herrera.

Les accions més significatives

Després de la gran manifestació del gener de 2012 a Bilbao i la seva presentació al Kursaal de San Sebastià, Herrera va començar amb la seva estratègia d'activació social. Per això va començar la seva tasca poble a poble, amb les organitzacions civils per aconseguir una mobilització popular. Però també va voler demanar suport a Espanya, França, i en especial a Brussel·les, on va aconseguir el suport de diversos parlamentaris europeus. D'aquesta manera, volia convidar també a la classe política a reflexionar sobre la situació dels presos. També s'hi van sumar diverses personalitats, com l'actor Gotzon Sánchez⁹.

Herrera va voler començar la seva causa amb la defensa dels drets dels presos malalts. El primer gran acte d'Herrera va ser a Madrid, el 29 de juny de 2013, quan 14 membres proveïts amb motxilles van acudir a Institucions Penitenciàries per oferir-se a canvi de la llibertat dels presos amb malalties greus. D'aquesta manera, reclamaven la llibertat dels catorze presos bascos afectats per malalties incurables, cinc d'ells amb la condemna complerta. Els primers actes, de forma imaginativa i sense seguir patrons anteriors, volien captar l'atenció dels mitjans i de la societat.

Pel que fa a la lluita per l'alliberament dels presos malalts, durant l'estiu de 2012 pren molta rellevància la figura de Josu Uribetxeberria, més conegut com Bolinaga. Detingut al 1987, complia condemna per tres assassinats i pels segrestos del funcionari de presons José Antonio Ortega Lara i de l'empresari Julio Iglesias Zamora. Amb un càncer terminal que li donava un màxim de nou mesos de vida, va ser traslladat des de la presó de Lleó a la de Zaballa, a Àlava. Herrera havia començat una campanya per aconseguir el seu alliberament, amb manifestacions al seu poble natal i a la porta de l'hospital. Fins i tot l'exjutge Baltasar Garzón va mostrar públicament el seu desacord amb la Fiscalia, afirmant que "un Estat de Dret no pot permetre que una persona mori a la presó". Un cop ingressat a l'Hospital Donostia, va començar una vaga de fam a favor de la seva llibertat. En suport a Bolinaga, 14 membres d'Herrera van començar també una vaga de fam com a protesta. A les concentracions a la porta de l'hospital, presidides per 14 cadires buides amb el nom dels presos greument malalts, va acudir a més una nodrida representació de l'esquerra abertzale. El 12 de setembre, la Audiència Nacional va atorgar la llibertat condicional a Bolinaga, que va ser traslladat al seu domicili.

Els actes de protesta en contra de la política penitenciària del Govern espanyol es van anar succeint a les portes de les presons o a ciutats importants com San Sebastià. Amb la seguretat de que s'estava teixint una majoria social, Herrera va convocar la seva primera gran manifestació el 12 de gener de 2013. Aquell dia, més de 100.000 persones van secundar la manifestació convocada a Bilbao, encapçalada pels familiars dels

⁹ L'empresa Coca-Cola va anunciar a principis de maig del 2014 que retirava la seva última campanya publicitària, protagonitzada per Gotzon Sánchez, després de rebre una carta de Dignitat i Justícia (una associació de víctimes d'ETA) on se li demanava que prengués aquesta decisió ja que l'interpret havia "donat suport públicament i manifestament" a Herrera.

presos amb el lema 'Drets humans. Solució. Pau. Preses i presos bascos a Euskal Herria'. L'Audiència Nacional havia rebutjat la petició de l'Associació de Víctimes del Terrorisme de prohibir la manifestació, ja que considerava que el seu lema no incorria en cap il·legalitat. S'hi van sumar també els partits polítics de l'esquerra abertzale, com EH Bildu, EA, Alternatiba i Aralar, a més dels sindicats ELA i LAB i la presència de representants d'ERC i la CUP. L'absència més rellevant va ser la del PNB, que va argumentar que preferia "un treball discret" per aconseguir un canvi en la política penitenciària. Tot i la absència del partit del Govern, la marxa va aconseguir ser aglutinadora i sumar forces entorn a les reivindicacions d'Herrera. Era la segona vegada en un any que sortien desenes de milers de persones a demanar un canvi en la política penitenciària espanyola.

Després de l'èxit de la manifestació, tocava fer balanç del primer any de vida de la plataforma. En la I Assembla a Irún es va constatar que la manifestació de Bilbao havia de ser un "punt d'inflexió de cara a acabar amb la política penitenciària". Per això, Herrera va mantenir el seu "compromís per la resolució del conflicte i la pau, així com per fer passos efectius que aconseguixin acabar amb la vulneració de drets". L'objectiu era seguir "treballant amb la ciutadania, amb tots els agents polítics, sindicals i socials per socialitzar" les seves demandes.

L'èxit de la manifestació convocada per Herrera va forçar una trobada a principis de febrer entre el lehendakari Iñigo Urkullu i el president Mariano Rajoy. L'objectiu principal d'Urkullu era aconseguir una flexibilització de la política penitenciària "per respecte als drets humans i en compliment de la llei", en paraules del propi lehendakari. A més, la proposta passava per reconèixer la possibilitat a aquells que haguessin complert les tres quartes parts de la condemna a accedir a beneficis penitenciaris o progressions de grau, i també per als presos malalts. Urkullu va reivindicar també l'acostament a les presons d'Euskadi. La resposta de Rajoy va ser que "la dissolució incondicional d'ETA era l'únic camí acceptable".

Aquesta trobada va portar a Herrera a pensar que els partits estaven recollint les seves demandes degut al consens majoritari de la societat basca. Per això, van continuar amb les seves mobilitzacions, com una nova manifestació a Bilbao a l'abril. Un mes enrere, l'exdirigent d'ETA 'Thierry' va morir a París després de ser hospitalitzat per problemes cardiovasculars mentre estava a la presó. En aquest cas, diversos milers de persones van participar en una manifestació silenciosa per demanar el canvi de la política penitenciària que s'aplica als reclusos bascos, i en solidaritat amb la família de Thierry. Hi van ser presents representants de Sortu i EA. En un comunicat, Herrera va afirmar que la mobilització volia llançar "un missatge clar de 'mai més', que les mesures d'excepció de la política penitenciària havien d'acabar com més aviat millor, perquè són garantia de patiment".

Una altra de les mobilitzacions importants que va organitzar Herrera va ser el 18 de maig. La iniciativa, anomenada 'M18 plazara' ('El 18M a la plaça'), va prendre més de 200 places de tot Euskadi amb l'objectiu d'implicar a la ciutadania. Herrera va convocar mobilitzacions també a Barcelona, Brussel·les i Argentina.

L'últim acte rellevant que Herrera va organitzar es va produir quinze dies abans del seu desmantellament, a Pamplona. El col·lectiu va demanar la "immediata derogació de la doctrina Parot", i va advocar per "un gran moviment ciutadà que desbordi l'immobilisme i obligui a Madrid i París a respectar els drets humans". S'hi van donar cita al voltant de dues mil persones, amb la presència dels dirigents més importants de l'esquerra abertzale. Aquest era el punt final de la iniciativa itinerant "Sentència ciutadana", a favor de la derogació de la doctrina Parot, que va recórrer els pobles i barris d'Euskadi i Navarra.

Les 18 detencions de l'octubre de 2013

El 30 de setembre de 2013, un fort desplegament de la Guàrdia Civil va irrompre a primera hora del matí a les seus que Herrera té a Hernani, Bilbao, Pamplona i Iruñea. Els agents van entrar als locals quan els membres d'Herrera estaven celebrant les seves reunions, i van detenir a 18 persones. Deu membres van ser detinguts a Hernani, i els altres vuit a la resta de seus. Els registres dels locals es van allargar més de set

hores. L'ordre judicial venia de l'Audiència Nacional en el marc d'una investigació en la qual es tractava de determinar si Herrera era una continuació dels grups il·legalitzats Gestores pro Amnistia i Askatasuna. En un comunicat, el Ministeri d'Interior va calificar Herrera com “una nova organització legal de la qual disposava ETA, que ocupava el buit organitzatiu deixat per Gestores Pro Amnistia i Askatasuna per continuar així mantenint el control i la cohesió dels seus presos”. El Govern afirmava, a més, que Herrera havia organitzat actes on “s'enalteix i justifica la figura dels presos d'ETA que no es penedeixen dels seus crims”. Els serveis de lluita antiterrorista havien analitzat més de cent actuacions d'Herrera, en especial les convocatòries a favor dels presos, inclosa la rebuda al cadàver de Thierry. El propi Ministre d'Interior, Jorge Fernández Díaz, va qualificar Herrera de “tentacle d'ETA”, i que l'operació constituïa un “missatge clar que el Govern no negociarà i seguirà actuant fins que ETA es dissolgui i deixi de ser el que ha estat durant tants anys, un malson per als bascos, navarresos i pel conjunt dels espanyols”.

Les acusacions explicitades per Interior es centraven en dos aspectes: ‘pertinença’ a ETA i ‘enaltiment’ del terrorisme. A més dels arrestos, el jutge Eloy Velasco va ordenar precintat les quatre seus d'Herrera i tancar 38 pàgines web, 32 perfils a Twitter i 125 a Facebook, segons el comunicat d'Interior. També va reclamar el bloqueig dels seus comptes bancaris, amb el correponent decomís dels 62.000 euros que l'organització hi té. Era la primera gran operació a Euskadi d'aquestes característiques des de l'inici del procés de pau, quan a principis de 2011, es van detenir a membres del moviment juvenil Askapena i d'Ekin. Les detencions es produïen a només dues setmanes de l'inici dels judicis a Batasuna i Segi, en els quals fins a 76 persones es van asseure a la banqueta dels acusats.

Ràpidament, petits grups de menys d'un centenar de persones es van concentrar a les rodalies de les seus d'Herrera per mostrar el seu rebuig a les detencions. Entre els presents hi van fer acte de presència la portaveu d'EH Bildu Laura Mintegi i el senador d'Amaiur Iñaki Goioaga. A la tarda també es van dur a terme diverses concentracions de repulsa a Bilbao, Vitòria, San Sebastià i a molts pobles d'Euskadi. Entre els manifestants hi van participar membres de Sortu, Aralar i Alternatiba. La senadora d'Amaiur Amalur Mendizabal va resultar ferida després dels incidents registrats en les protestes a Hernani.

L'operació va sacsejar l'activitat política basca i va sorprendre a la majoria d'agents polítics i socials d'Euskadi. El Govern basc va afirmar que l'operació suposava “un pas enrere” en el procés de resolució del conflicte, convidant al Govern central a desenvolupar “una nova política d'Estat per la pau”. Per la seva banda, el diputat general de Guipúscoa i dirigent de Bildu, Martin Garitano, va definir l'operació com un “escàndol antidemocràtic”. Per a EH Bildu, es tractava d'un “abús” de l'Estat, i va reclamar “una resposta com a poble”. Jesús Eguiguren (PSE) va acusar al Govern espanyol de “provocació i cometre un autèntic disbarat jurídic i polític”. Mentrestant, al Congrés dels Diputats, el diputat d'Amaiur Sabino Cuadra va acusar al Govern de “voler rebentar el procés de pau”, després de treure un cartell d'Herrera.

Lokarri va determinar que l'acusació a Herrera de ser successora de Gestores Pro Amnistia i Askatasuna “no es sosté perquè s'ha expressat de manera clara i nítida a favor del respecte a tots els drets humans de totes les persones i ha apostat per la pacificació”. Basque Friendship¹⁰, que s'havia reunit amb representants d'Herrera al Parlament Europeu, va reaccionar amb urgència davant la gravetat de l'operació. En una nota s'hi va referir com una “violació absoluta de les llibertats democràtiques i una greu violació dels drets humans com ara la llibertat de reunió o la llibertat d'expressió”.

El 3 d'octubre, el PNB i EH Bildu van pactar una declaració en contra de l'operació. Les dues formacions van atribuir els arrestos a les “lleis excepcionals de les que s'arma l'estratègia política i judicial del Govern espanyol, utilitzant instàncies judicials com l'Audiència Nacional per activar la tesi del 'Tot és ETA'”. Els dos

¹⁰ The Basque Friendship Group (BSG) va néixer al 2006 per ajudar a promoure un procés de pau al País Basc. Aquest grup de suport actua en el marc del Parlament Europeu, i està constituït per 15 eurodiputats de 5 grups polítics diferents. El seu objectiu és dur a terme una funció de supervisió, i ajudar al procés de resolució.

partits van exigir la posada en llibertat de totes les persones detingudes. Per la seva banda, els 21 parlamentaris d'EH Bildu van lluir al ple samarretes amb el logotip d'Herrira.

Aquell mateix dia, després de quatre dies empresonats, el jutge va deixar en llibertat 14 dels 18 membres d'Herrira detinguts. Per als altres quatre integrants, el magistrat va decretar llibertat sota fiança de 20.000 euros. Tots estaven imputats de forma genèrica per integració en banda armada, finançament de grup terrorista i enaltiment del terrorisme. Tots els detinguts en l'operació es van negar a contestar les preguntes del jutge i del fiscal, però van negar pertànyer a ETA o el seu entorn. El jutge Velasco va decretar la suspensió de les activitats del col·lectiu durant dos anys, un termini que pot ser prorrogat un cop finalitzat aquest període. A més, els 18 detinguts haurien de comparèixer cada 15 dies als jutjats més propers a casa. A més, els prohibia sortir d'Espanya i els va retirar el passaport. També els prohibia participar en accions de suport a presos d'ETA o en actes d'enaltiment del terrorisme.

Velasco considerava que Herrera, sota la seva aparença d'organització humanitària, té per objecte traslladar les directrius d'ETA al col·lectiu de presos, com a successora de les il·legalitzades Askatasuna i Gestores Pro Amnistia. La Guàrdia Civil va confiscar documents posteriors a 2010 on suposadament s'acreditava que ETA continuava, mitjançant Herrera, incidint en el col·lectiu dels presos. Els seguiments efectuats als seus integrants acreditaven més de 30 viatges a França per establir contacte amb l'entorn de la banda terrorista. Així mateix, els acusava de finançar i organitzar els homenatges de rebuda als presos d'ETA alliberats.

Herrira va qualificar aquestes acusacions de "mentides" en una compareixença a Baiona, al País Basc francès. Membres de la plataforma van subratllar que l'operació ha suposat "una conculcació dels drets a la llibertat d'expressió i a la lliure associació".

Abans de les detencions, Herrera havia organitzat una gran manifestació en contra de la política penitenciària per el dissabte següent. El lema 'Tantaz tanta, itsasoa garar' ('Gota a gota, som un mar') volia generar una gran onada social de rebuig a les mesures d'excepció. D'aquesta manera, EH Bildu, els sindicats d'ELA i LAB i diversos col·lectius socials van recollir el testimoni i van convocar la manifestació el dissabte 5 d'octubre a Bilbao per exigir l'alliberament dels detinguts. Abans de la manifestació de dissabte, un grup de representants de la política, l'esport i la cultura van fer una crida a celebrar també el divendres "a cada plaça de cada poble i ciutat" actes en favor dels drets dels presos d'ETA per "agafar el relleu d'Herrira".

El 5 d'octubre, milers de persones es van manifestar pels carrers de Bilbao en suport a Herrera. Els 18 detinguts, tots ja alliberats, van acudir a la marxa, que anava encapçalada amb una pancarta amb el lema 'Tantaz tanta, Euskal preso eta iheslariak eskubideen alde' ('Una marea pels drets dels presos i exiliats bascos'). La marxa va comptar amb una nodrida representació dels partits que conformen EH Bildu (Sortu, EA, Aralar i Alternatiba). Entre els participants en la marxa, més de 50 col·lectius polítics, sindicals i socials, es trobava el diputat general de Guipúscoa, Martín Garitano, que va ser molt criticat dies després per rebre a dos dels detinguts a la Diputació Foral de Gipúscoa. Els participants portaven de forma massiva la samarreta blava d'Herrira, així com el cartell que va crear el col·lectiu específicament per a aquesta protesta (una gota que representa la demanda del retorn dels presos).

El 15 d'octubre, Herrera va sol·licitar personar-se en la causa contra ella per demanar la nul·litat del cessament cautelar de totes les activitats que va decretar el jutge Velasco. En una roda de premsa a Bilbao en què va participat la junta directiva de la organització, van denunciar la manca de notificació de les mesures cautelars adoptades. L'advocat defensor d'Herrira Alfonso Zenón, va insistir en la legalitat de l'associació, sostenint que no hi ha "un sol indicati d'activitat delictiva", ni de les 18 persones detingudes, ni d'Herrira com a associació.

La manifestació de l'11 de gener

El moviment social pels presos d'ETA, que va quedar tocat per l'operació policial contra Herrera, va recobrat forces gràcies a dos fets: el multitudinari suport als carrers de Bilbao als drets dels reclusos el 5 d'octubre, i sobretot, la sentència del Tribunal d'Estrasburg contra la doctrina Parot del 21 d'octubre. Aquests dos factors van esperonar la convocatòria d'una nova manifestació anual l'11 de gener de 2014 a Bilbao, i que

Herrera havia convocat l'any anterior. L'organització Tantaz Tanta va ser la convocant, però novament l'Audiència Nacional i el jutge Eloy Velasco van prohibir la marxa a favor dels drets dels presos bascos. La última setmana de desembre, l'Associació de Víctimes del Terrorisme i l'organització Dignitat i Justícia van demanar la prohibició de l'acte. Un dia abans de la celebració de la manifestació, el jutge Velasco va prohibir finalment la manifestació perquè considerava que al darrere hi havia Herrera:

“Existint una resolució judicial que ordena la suspensió d'activitats de Herrera, no pot consentir la celebració d'una manifestació que ha estat planificada amb molta antelació per Herrera, una organització de la qual indiciàriament es presumeix el caràcter terrorista, ja que amb aquesta iniciativa es pretén burlar la resolució de suspensió d'activitats decretada per aquest jutjat al novembre”

Acta de l'Audiència Nacional signada pel jutge Eloy Velasco a dia 11 de gener de 2013

El jutge considerava que Tantaz Tanta tenia com a objectiu “aconseguir adhesions en suport als presos d'ETA, planificant amb precisió campanyes per promocionar, assajar i organitzar la manifestació”. El Ministeri Públic va recordar que del 2011 al 2013 (que va organitzar Herrera) s'havia permès la celebració d'aquestes manifestacions perquè “havia estat impossible trobar cap vinculació amb ETA o les seves organitzacions satèl·lits”. Per contra, el fiscal Baptista recordava en el seu escrit que fins al 2010, quan la manifestació la convocaven Gestores Pro Amnistia i Askatasuna, els actes sempre es van prohibir. La prohibició judicial va desembocar en la convocatòria d'una altra marxa. Convocada el mateix dia però en silenci, però aquest cop amb el PNB entre els convocants, al costat de tota l'esquerra abertzale i els sindicats. Autoritzada una hora abans del seu inici, i sota el lema 'Drets Humans, acord, pau' entre 100.000 i 110.000 persones segons la Policia Municipal van recórrer els carrers de Bilbao, en una de les manifestacions més multitudinàries que s'han fet a Euskadi.

4. Els diaris com a actors polítics

Aquest capítol està basat, a més de totes les publicacions citades, en les tesis doctorals de Cristina Perales *Anàlisi crítica de l'encaix de Catalunya i Euskadi dins Espanya a través dels discursos de la premsa espanyola, catalana i basca publicats durant la Transició i fins l'aprovació dels Estatuts català i basc (1975-1979)* (2012), Silvia Cabezas *D'Ermua a Patxi López (1996-2009): la complicat de la premsa amb la política espanyola al País Basc* (2010) i Carlos Muñiz juntament amb Juan José Igartua *Encuadres noticiosos e inmigración. Un análisis de contenido de la prensa y televisión españolas*.

“El diari independent d'informació general és un veritable actor polític de naturalesa col·lectiva, l'àmbit d'actuació del qual és el de la influència, no el de la conquesta del poder institucional o la permanència en ell.”

(Héctor Borrat, 1989:10)

Els mitjans de comunicació tracten els conflictes inherents en la societat i a l'evolució de les comunitats. Aquests esdevenen l'element central de la seva activitat i la seva funció informativa els fa prendre part, inevitablement, perquè condicionen la distensió o escalada del propi conflicte al tractar-los periodísticament. Així, segons afirma Borrat en el seu llibre *El periódico, actor político*, una cobertura correcta o inapropiada del conflicte té repercussions directes sobre el mateix: el pot afavorir o no, pot col·laborar o entorpir la seva gestió, pot interrompre o afavorir la resolució o el procés de mediació de la crisi.

Per tant, els mitjans exerceixen una funció política. Així, la capacitat d'exercir aquesta funció implica exercir un poder sobre la societat on intervé. Els mitjans són, doncs, actors polítics, en tant que es troben immersos en el procés de representació dels conflictes i formen part de la lògica de la disputa política i dels interessos presents en els conflictes. Però no només influeixen en la societat en general, sinó també en les esferes de decisió. Des del moment que transmeten una particular visió sobre el món, això els fa involucrar-se en l'evolució dels conflictes.

Gadi Wolfsfeld afirma que l'interès dels mitjans en els conflictes ve donat per una doble via: el benefici econòmic i l'impacte de notorietat sobre la societat. A través dels mitjans és on es duen a terme les disputes polítiques, la qual cosa situa als mitjans com la principal font informativa de les seves audiències. Evidentment, la influència dels diferents mitjans es mesurarà per la dimensió del seu públic (Giró, 2010) per establir si aquest és o no referència en una societat. Els principals objectius d'un diari estan allunyats dels principis democràtics que l'empresa periodística diu defensar:

“Cada mitjà té interès a donar a conèixer al seu públic determinats fets i opinions per aconseguir fonamentalment dos objectius: guanyar diners i tenir la màxima influència i difusió.”

(Fontcuberta, 1993: 53)

Donat que operen dins d'una economia de mercat, els diaris necessiten ser rendibles per assegurar-se la subsistència com a empresa. Part de la rendibilitat s'obté venent espai als anunciants que compren ja no només l'espai *cedit* pel mitjà en qüestió, sinó també els seus lectors, és a dir, la seva influència social. Per tant, els diaris necessiten de la seva audiència per ser rendibles i així lucrar-se, però alhora per tenir capacitat d'influència sobre aquesta a través dels seus discursos.

A més de la influència que exerceix un diari, aquest també és influït per altres actors. Els rotatius conviuen en un ecosistema d'influències amb el poder seguint un esquema de retroalimentació:

“En el sistema polític i en el subsistema de mitjans, el diari afirma públicament la seva identitat com a narrador i comentarista de conflictes entre els actors de l'actualitat periodística. Alhora, es perfila freqüentment com a participant en els conflictes polítics a títol principal o de tercer involucrat.”

(Borrat, 1989: 11)

És, en tot cas, un joc de balança difícil: “Un periodista polític porta a terme un difícil acte d'equilibri, la mediació dels desitjos majoritaris dels actors, les necessitats de gratificació de l'audiència i, en última instància, la veritat.” (Mills-Brown, 2008)

4.1. El llenguatge polític dels mitjans

Malgrat que tenen diverses formes d'incidir políticament, els diaris fan ús dels editorials (i d'altres gèneres periodístics) per mostrar el seu mapa ideològic. I ho fan, precisament, amb un llenguatge polític, ja que com a actor, informa i opina sobre qüestions de matèria política i amb un objectiu de posicionament polític.

“[...] El factor crucial que fa que la comunicació 'política' no sigui la font d'un missatge (o podríem afegir, en referència de nou al seu èmfasi anterior sobre el 'debat públic', la seva forma), és el seu contingut i el seu propòsit.”

(Denton i Woodward, 1990: 11)

La finalitat del discurs del què parlen Denton i Woodward (1990) és un dels tres elements que Graber (1981) utilitza per identificar el llenguatge polític:

“[...] El que fa del llenguatge verbal i no verbal política no és un vocabulari o forma distintiva. Més aviat, és la substància de la informació que transmet, l'entorn en què es difongui aquesta informació, i les funcions que realitzen llenguatges polítics. Quan als actors polítics, dins i fora del govern, es comuniquen sobre assumptes polítics, amb fins polítics, utilitzant el llenguatge polític”.

(Graber, 1981: 196)

Segons l'autora, el llenguatge polític té com a finalitats la difusió de la informació de forma massiva; establir l'agenda política del poder a fi de convertir aquests temes en qüestions públiques a través dels mitjans; influir en la interpretació de projectes polítics del futur i del passat, és a dir, la interpretació del present es veu influïda per una interpretació del passat; i finalment, té com a objectiu estimular algun tipus d'acció dels membres que se saben participants d'un col·lectiu.

“La potència de les definicions verbals de situacions polítiques brota del fet que es converteixin en bases de creences i accions, tot i que no són fàcilment verificables. Significats, motius i avaluacions són construccions mentals que no tenen contrapartida en la realitat física”.

(Graber, 1981: 204)

S'interpreten les peces periodístiques com una forma més de llenguatge polític, la qual cosa ajuda a ratificar encara més als mitjans com a actors polítics. Es tracta, llavors, de peces a través de les quals es transmet un discurs polític. Un discurs amb què es vehicula el saber a partir d'un coneixement acumulat i en permanent fluïdesa. Els discursos periodístics han de ser entesos, doncs, com a elements institucionalitzats que actuen al voltant del poder:

“Els discursos no tenen interès pel fet de ser expressions de la pràctica social, sinó pel fet de contribuir a determinats fins: el d'exercir el poder a tots els efectes. I ho fan així perquè estan institucionalitzats i es troben regulats, perquè es troben vinculats a l'acció”.

(Jäger, 2001: 63)

4.2. El Model de Propaganda

L'estratègia comunicativa que segueixen els actors en conflicte, i per tant, també els mitjans, respon a la lògica del Quadrat Ideològic proposada per Van Dijk (1996:21), que consisteix en ressaltar les bones accions dels 'nostres' i els errors dels 'altres'; i mitigar els 'nostres' errors i els encerts dels 'altres'. El Quadrat Ideològic que els actors dels conflictes despleguen en els seus discursos té relació directa amb el que Chomsky i Herman (2003) anomenen Model de Propaganda. Noam Chomsky i Edward Herman descriuen un model que explica el comportament dels mitjans privats més prestigiosos dels Estats Units. Els autors confirmen que existeixen cinc filtres pels quals passa tota informació abans de ser publicada. Els filtres actuen com a codi de comportament que permet als individus inculcar valors i creences, en definitiva, integrar-se en les estructures institucionals imposades. L'acompliment per part dels mitjans és entès pels autors com el desplegament d'una propaganda sistemàtica. Herman (1996) recull els elements clau del Model de Propaganda:

“Els factors estructurals crucials deriven del fet que els mitjans dominants estan fermament incrustats en el sistema de mercat. Són empreses amb fins de lucre, propietat persones molt riques (o altres empreses); que són finançades en gran mesura per anunciants que també són entitats amb ànim de lucre, i que volen que els anuncis apareguin en un ambient de suport. Els mitjans de comunicació també depenen del govern i de les principals firmes comercials en tant que són les seves fonts d'informació, i l'eficiència i la política sovint es superposen, i produeixen un cert grau de solidaritat a prevaler entre el govern, els principals mitjans de comunicació i altres negocis corporatius. El Govern i les grans empreses de negocis també estan ben posicionades per poder pressionar els mitjans de comunicació amb amenaces de retirada de llicències de publicitat o de televisió, demandes per difamació i altres mitjans directes i indirectes d'atac. Els mitjans de comunicació estan també limitats per la ideologia dominant, que en gran mesura es defineix per un anticomunisme abans i durant l'època de la Guerra Freda, i que va ser mobilitzada per evitar que els mitjans critiquessin els atacs als Estats petits etiquetats com a comunistes”.

(Herman, 1996:116-117)

El Model resulta igualment vàlid per entendre les dinàmiques productives dels grans mitjans que operen en la majoria dels països d'economies capitalistes. El discurs dels rotatius que analitzem passa pels cinc filtres formulats per Herman: propietat i orientació dels beneficis dels mitjans; publicitat; fonts informatives; instàncies de poder polític i econòmic dominant i, finalment, la ideologia hegemònica com a mecanisme de control i de la qual es fan ressò els mitjans de comunicació:

- Primer, els rotatius eviten publicar temes que puguin perjudicar-los directament; a l'empresa editora o bé als seus accionistes.

- Segon, el seu producte respon a les necessitats dels seus anunciants, per la qual cosa tampoc es publica res que perjudiqui o incomodi als seus publicistes. En cas contrari, el diari es quedaria sense la seva principal font d'ingressos.

- Tercer, els fets sobre els quals informen o opinen aquests mitjans són informacions que satisfan les necessitats programades pels organismes informatius de les principals institucions polítiques o empresarials. El discurs emès per les institucions resulta rellevant i creïble per als diaris, les fonts són reconegudes com a fiables i veraces a causa del seu estatus i el prestigi que ostenten. Això significa que la informació emesa per les institucions és sempre rellevant i creïble per als periodistes.

- Quart, les instàncies de poder i les grans empreses tenen capacitat de pressió sobre els diaris. Tenen via directa per accedir als mitjans, influeixen decisivament en l'elaboració de l'agenda temàtica.

- I cinquè, l'últim filtre té a veure amb el posicionament ideològic que mantenen els mitjans. És coincident amb el de la seva empresa editora. Els diaris despleguen un discurs ideològic sincrònic als seus objectius econòmics i polítics de l'empresa editora.

I és després que la informació passa per aquests cinc filtres quan finalment arriba als receptors. El producte que es consumeix respon a una *praxis* periodística caracteritzada per:

- Una falta de contrastació en la informació que emeten per institucions governamentals o empresarials destacades;
- Una reducció de despeses i de problemes amb el poder a l'assumir com veritable i fiable la informació de les fonts oficials;

- Acceptar com antagonistes els oponents de les fonts oficials que resulten properes a la ideologia de l'empresa periodística;
- Una falta de crítica amb l'*status quo* establert;
- Uns límits físico-econòmics del propi mitjà que fa difícil expressar idees alternatives. (Giró, 2007: 201)

Tot i destacar la importància que té el Model de Propaganda en la producció periodística dels diaris, Wolfsfeld (2008) va més enllà. Segons l'autor, malgrat que els mitjans responen a un model de producció establert, també poden jugar papers diferents depenent de les circumstàncies o conjuntures polítiques o històriques del moment, és a dir, no sempre es desplega el model de propaganda i, en ocasions, la veu dels considerats *rivals* ("challengers" per a Wolfsfeld) té accés als mitjans. Tot i això, normalment aquesta entrada mediàtica es dona quan estan relacionats amb esdeveniments tipificats com a negatius que els fan etiquetar com a grups *extremistes*. És el que l'autor anomena Model de la Confrontació Política (*Contest Model*):

"Els estudis realitzats en diversos països occidentals conclouen que, a causa de les definicions d'interès periodístic, la premsa ignora qualsevol d'aquests grups o es refereix a ells com els desviats socials. La raó principal per aquest fenomen és que mentre que els elements més potents en la societat es consideren inherentment interès periodístic, els que viuen en les perifèries socials, geogràfiques o econòmiques es consideren dignes de cobertura només si estan vinculats a dramàticament esdeveniments negatius. Aquesta dinàmica també s'ha trobat important en estudis que van examinar els intents dels moviments polítics i altres rivals per guanyar accés als mitjans de comunicació. La protesta de grups i sindicats sovint es troben subjectes al pagament de les quotes "del desordre" per tal de ser considerades digne de cobertura. Aquest comportament, però, vol dir que aquests grups estan emmarcat per la mitjans de comunicació com els *extremistes*".

(Wolfsfeld, 2008)

El Model subratlla la complexitat del rol que exerceixen els mitjans de comunicació, que Giró relaciona amb una eventual *elasticitat* de les dinàmiques productives dels mitjans:

"En línies generals els mitjans despleguen un discurs que afavoreix les elits o als actors situats en les posicions superiors dels conflictes desiguals, es distancia de concepcions lineals i rígides dels mitjans perquè comprèn que el seu discurs (encara que sigui per no trencar-se, és a dir, perdre credibilitat) adquireix suficient elasticitat com per donar certa cabuda als dissidents o als aspirants, i acaba presentant esquerdes discursives a través de les quals el públic accedeix a visions o projectes polítics no hegemònics i eventualment alternatius o dissidents".

(Giró, 2010: 83)

Es tracta, doncs, de vies alternatives dins els mitjans o fins i tot de mitjans que no operen amb la lògica de mercat que comentàvem abans. El Model de Propaganda, doncs, no té per què aplicar-se íntegrament i pot donar-se el fet que es publiquin peces periodístiques que trenquin amb el discurs dominant del mitjà. Existeix, d'aquesta manera, heterogeneïtat en la veu dels grans mitjà, i quan això passa diem que hi ha una fissura en el model rígid proposat per Chomsky i Herman. L'aparició d'esquerdes informatives tenen com a finalitat captar el major ventall de públic lector possible, a més de donar una major credibilitat al diari.

"Les esquerdes troben el seu origen al menys en dues característiques del mateix subsistema dels mitjà, la competència i la competitivitat, i en una tercera, la

naturalesa conflictiva de la realitat. En una societat on cada cop més el mercat dicta les lleis de la supervivència, les empreses periodístiques també es veuen obligades a competir entre elles amb productes periodístics diferents i a parar atenció als paràmetres de la competitivitat, especialment als costos de la seva activitat”.

(Giró, 1998: 20).

El Model d'Esquerdes que proposa Giró evidencia la flexibilitat dels mitjans que permet contenir en les seves pàgines punts discrepants. Els mitjans despleguen una estratègia de poder a partir de la qual ofereixen la seva particular visió del món, tot i això poden oferir possibilitats de canvi dins de les seves pàgines. S'ofereix, doncs, un aspecte més flexible, fins i tot tolerant amb la dissidència, la qual cosa contribueix a reduir les crítiques que es podrien adreçar als mitjans per no oferir accessibilitat a les veus contràries de la seva lògica ideològica.

4.3. El rol dels diaris i l'ideologització

Per l'anàlisi del diari com a actor polític (Borrat, 1989), és necessari estudiar el seu rol d'intermediari, teòricament neutral, entre les parts en conflicte, les quals protagonitzen una notícia. En aquest sentit, Borrat recorda a Simmel, esquematitza els diferents tipus de rol que desenvolupa el diari (la figura del tercer en les relacions de conflicte) de la manera següent:

1. *Rol d'intermediari neutral o imparcial*. El diari es manté fora del conflicte com a mediador o àrbitre. Si és mediador, només intervé quan les parts en conflicte ho accepten. Sense proposar una solució, tracta de reunir els elements que es necessiten per una reconciliació. En el cas que el resultat sigui favorable, les parts en qüestió llencen compromisos recíprocs. L'acord eventual depèn de la bona voluntat de les parts i no del mediador. En canvi, si el diari és àrbitre, la seva actuació respon a unes normes. Encara que es manté neutral, l'àrbitre intervé per defensar la norma o llei i, imposa la seva solució: la seva decisió és legítima perquè les parts en qüestió s'han compromès prèviament a respectar-la.

2. *Rol del tercer astut*. El diari no està directament involucrat en el conflicte, però intenta aprofitar-se d'ell.

3. *Rol de "divide et impera"*. El diari aquí sí que intervé directament en el conflicte i, fins i tot, en alguns casos, és qui el provoca per tal d'aconseguir els seus objectius. Com? Creant un clima d'opinió favorable a unes determinades posicions polítiques o a uns determinats líders d'opinió.

Els mitjans de comunicació en general, i la premsa en particular, són institucions ideològiques (Chomsky, 2003) que permeten canalitzar el pensament dins d'uns límits acceptats per una societat determinada. La teoria amb la qual Chomsky relaciona els mitjans de comunicació amb el poder polític, gira entorn de la propaganda com a element de fabricació i construcció de raó, del consens social i polític. Es tracta, doncs, d'una estratègia que sorgeix d'una elit posseïdora de poder sobre una societat que no necessàriament està sotmesa a un règim polític d'opressió. Per a Chomsky, el mecanisme a través del qual es dirigeix el pensament de les societats és la democràcia parlamentària, que segons diu, és capaç minimitzar i arribar a silenciar veus dissidents i neutralitzar l'opinió pública. En les societats occidentals els encarregats d'executar el control del pensament social són agents polítics entre els quals destaquen els mitjans de comunicació de masses.

“El sistema de comunicació proporciona el principal àmbit simbòlic mitjançant el qual s'elabora la manufactura del consens dominant. D'acord amb Hall, els mitjans

massius de comunicació operen a través de la producció de codis hegemònics que aglutinen la societat.”

(Stevenson, 1998: 71)

És possible que un sistema democràtic no anteposi l'interès de la majoria davant dels interessos privats d'una minoria? Chomsky (2003, 1992 i 1990) reflexiona sobre això a través de l'estudi del sistema polític i social nord-americà. Per a l'autor, evitar el conflicte que planteja la qüestió és possible si s'aplica un criteri d'homogeneïtzació a través de diversos elements: la indústria de les relacions públiques, la propaganda política, els intel·lectuals/elits socials i els mitjans de comunicació.

Tot i els elements d'homogeneïtzació, la desigualtat és palpable i fins i tot, segons Ibarra i Idoyaga (1998), contribueixen a la *dominació ideològica*. Els autors accentuen el fet que els ciutadans no gaudeixen tots de les mateixes facilitats o vies d'accés als mitjans de comunicació i justament per això no poden ser tractats com a iguals.

“És evident que la dominació ideològica s'assenta en una desigualtat en l'exercici del poder. Aquella per la qual unes elits manen i tenen accés a recursos de poder polític i la resta de la societat no té aquests recursos. La funció del discurs ideològic és mantenir aquesta desigualtat.”

(Ibarra i Idoyaga, 1998)

En la mateixa línia es manifesta Louw (2005) que coincideix amb la idea de dominació ideològica que proposen els autors bascos. Per a Louw, hi ha dos tipus de grups que guarden una relació d'interdependència. D'una banda, estan els dominants, que són constructors de legitimitat, els posseïdors de poder sobre els dominats; per l'altre, els subordinats que pateixen l'autoritat exercida pels dominants.

“Convertint-se en el grup governant requereix un bon compliment en tres àmbits: en primer lloc, la construcció i el manteniment de les aliances polítiques (és a dir, la construcció d'un 'grup governant'); en segon lloc, la generació de continguts ("legitimitat") entre els governats; i en tercer lloc, la creació de capacitat coercitiva (per exemple, la policia, els tribunals, les presons i les forces militars) per generar 'autoritat'.”

(Louw, 2005: 98)

L'autor subratlla que les posicions hegemòniques que ocupen els grups dominants estan relacionades amb la seva accessibilitat als mitjans, que d'altra banda ratifiquen els discursos d'aquells grups dominants amb què es manifesten afins:

“En última instància, ser dominant requereix que els grups aprenguin, mobilitzin i organitzin a través de tres habilitats: els principals actes de coerció en el poder; negociació (en les aliances 'polítiques'); i la comunicació de masses (per augmentar el "consentiment" de la massa). Aquest últim consisteix en representacions que ajuden a inculcar identitats, creences i comportaments que confirmen les pràctiques i els discursos del grup governant. L'art de la comunicació política de masses s'ha convertit cada vegada més en «institucionalitzada» (i «exagerada») al voltant d'un conjunt de relacions simbiòtiques complexes entre polítics, spindoctors i periodistes.”

(Louw, 2005: 98)

Per a Roger Fowler (1991) la societat es divideix entre opressors i oprimits i, en funció d'aquesta classificació, es distingeix entre aquells que poden accedir amb major facilitat (*accessed*) o dificultat

(*unaccessed*) als mitjans de comunicació. És a partir d'aquest accés que completen el seu posicionament com a líders socials legítims.

“L'efecte polític d'aquesta divisió entre el que accedeix i el que no tot just es refereix a un desequilibri entre la representació dels ja privilegiats, d'una banda, i dels no privilegiats, de l'altra, amb les opinions de l'oficial, el poderós i el ric constantment invocades per legitimar l'estatu quo.”

(Fowler, 1991: 22)

L'estudi lingüístic de Fowler acaba amb una conseqüència que recull de Gunter Kress: els mitjans de comunicació s'impregnen del llenguatge i ideologia dels grups socials dominants, com a conseqüència de la facilitat que tenen aquests d'accedir als mitjans. En definitiva, els mitjans reproduïen i naturalitzen els discursos dels grups dominants amb què se senten afins:

“Les institucions i els grups socials tenen significats i valors que s'articulen en el llenguatge de maneres sistemàtiques específiques. Seguint el treball particular del filòsof francès Michel Foucault, em refereixo a aquests modes sistemàticament organitzats de parlar com a discurs. Els discursos són conjunts sistemàticament organitzats de declaracions que donen expressió als significats i valors de la institució. Més enllà d'això, ells defineixen, descriuen i delimiten el que es pot dir i no es pot dir (i per extensió, què es pot fer o no fer) en relació amb l'àrea d'interès de la institució, ja sigui marginal o centralment. Un discurs ofereix un conjunt de possibles declaracions sobre una àrea determinada, i organitza i dona estructura a la manera en què un tema en particular, objecte, procés del que es parli. Proporciona descripcions, regles, permisos i prohibicions de les accions socials i individuals.”

(Kress, 1985: 6-7, citat a Fowler, 1991:42)

Els grups dominants necessiten els mitjans per vehicular millor les estratègies polítiques a través dels seus discursos. Els periodistes estan, doncs, implicats en la construcció de les ideologies.

“Els comunicadors professionals són fonamentals per crear el sentiment de "pertinença" i la "identitat" que sustenta les hegemonies legítimes. Els periodistes són fonts especialment importants de les representacions (contes, records, mites i ideologies) dels quals els públics massius construeixen les seves imatges del món; el seu sentit de col·lectiu "disponible"; i en última instància de les representacions de la qual els individus construeixen les seves identitats.

(Louw, 2005: 97)

Els diaris són constructors de sentit de pertinença i identitat. La política i els diaris interactuen entre si perquè comparteixen una mateixa funció:

"Construir hegemonies, i identitats col·lectives i individuals és part d'un procés comunicatiu entrellaçat. No és sorprenent que aquells que busquen construir la dominació hegemònica hagin de participar en la gestió de la percepció que significa treballar amb els periodistes per construir representacions "apropiades" a les necessitats dels constructors de l'hegemonia".

(Louw, 2005: 97)

Tanmateix, la contribució a la construcció identitària es fa sota la influència d'altres actors participants dels conflictes sobre els quals el diari emet un discurs que, amb freqüència, serà favorable als interessos de l'empresa periodística:

"Cada diari produeix la seva actualitat periodística segons la seva pròpia cadena de decisions i accions, amb els seus recursos i en funció de les seves senyes d'identitat, bé pot afirmar-se que cada diari produeix una actualitat periodística que li és pròpia, característica, autònoma i irrepetible".

(Borrat, 1989: 39)

En totes les actuacions, el diari afirma la seva línia política desenvolupant una estratègia global (Borrat, 1989) al servei dels seus objectius permanents: lucrar-se i influir. Dissenya unes estratègies específiques en funció del tipus de conflicte i de la seva intensitat. Les estratègies que segueix es poden inferir de les temàtiques que publica, ja que la inclusió d'un conflicte en un diari pressuposa que es tracta d'un conflicte políticament important.

4.4. La ubicació social dels diaris

La concepció del diari com a mitjà de comunicació de masses dona per suposat que aquest mitjà és un actor que interactua amb d'altres actors socials. Per poder demostrar que els diaris, malgrat ser independents en democràcia, continuen al servei del poder polític, serà necessari analitzar el discurs periodístic que divulguen i realitzar una anàlisi crítica dels relats i comentaris sobre una actualitat que ens involucra a tots. Qualsevol diari independent d'informació general té com a objectiu principal distreure i influir a la seva audiència. Els efectes que produeix en els lectors el tractament de notícies d'un determinat diari, no sempre són els desitjats o els esperats per aquest. És a dir, és evident que la premsa actua com a agent de socialització de la població. Aquest, doncs, és un efecte previsible.

"El diari socialitza quan es proposa influir políticament sobre la seva audiència que no té aquest propòsit; quan forma als seus lectors tant com quan els informa o entreté. Quan serveix a objectius estratègics temporals tant com quan es limita a fer les seves pràctiques rutinàries en funció dels seus objectius permanents de lucrar i influir en tots els àmbits possibles, no només el polític".

(Borrat, 1989:153)

Per tant, els mitjans de comunicació de masses, moltes vegades, no aconsegueixen fer reflexionar però tenen, en canvi, un èxit extraordinari a l'hora de dir als seus lectors sobre quins assumptes han de pensar. La imatge del món que tindran les persones serà diferent en funció de quin sigui el tractament direccional de la informació dut a terme pels escriptors, redactors i editors dels diaris que llegeixin.

Els productes o peces que publiquen les empreses periodístiques, al estar situades socialment, econòmicament i políticament, es presenten des d'un angle particular, com qualsevol representació de discurs (Fowler, 1991:10). La construcció social de la representació de la realitat que generen els mitjans a través dels seus productes respon a uns processos sota els quals els periodistes comprenen la realitat, la seleccionen, la jerarquitzen i, finalment, la reproduïen en forma de peces informatives o d'opinió. Per a Miquel Rodrigo és precisament aquest sistema productiu el que condiciona la construcció del discurs periodístic, la reconstrucció social:

"El periodista descontextualitza un esdeveniment per tornar-lo a recontextualitzar en els formats informatius. Ens trobem, doncs, davant d'un fet taxonòmic. La

construcció de la realitat social dels mass media opera i s'estructura sobre la base d'altres construccions de la realitat que són presents en un primer nivell de l'experiència social.”

(Rodrigo, 1995: 153)

La funció de la pràctica periodística seria, doncs, la de ‘resituar’, és a dir, tornar a contextualitzar i fer públics els fets de la realitat, i és que el periodista compleix tres funcions: ser observador, narrador i, en conseqüència, també esdevé actor d'aquesta realitat: “El periodista, davant qualsevol esdeveniment, ha emmarcar-lo en un món de referència possible que li doni alguna manera. A més davant d'aquest fenomen el periodista pren una determinada postura i actua d'acord amb el seu rol social”. (Rodrigo, 1995: 154). El paper periodístic es troba institucionalitzat i respon a un reconeixement públic de la funció cognoscitiva del periodista. La relació entre periodista i destinatari es basa en un contracte fiduciari, socialment i històricament definit, a través del qual s'entén el diari com a transmissor d'una realitat social que compta amb rellevància pública. Són precisament els propis mitjans els que porten a terme una contínua pràctica discursiva d'autolegitimació per reforçar aquest rol social.

Perquè un treball periodístic tingui èxit cal que el públic disposi de confiança en ell. La credibilitat dels periodistes i, per extensió, dels mitjans de comunicació que representen, és l'arma bàsica perquè els diaris puguin tenir cert impacte social:

“El discurs informatiu es caracteritza [...] perquè fa saber. Però també pot tenir una funció de fer creure, de persuadir. Per exemple, en els articles d'opinió mitjançant diferents estratègies argumentatives es pretén fer creure l'adequació d'un determinat punt de vista. [...] És evident que davant determinats esdeveniments el periodisme tendeix a emocionalitzar els fets. No obstant això, es continua considerant el discurs periodístic en general com a discurs eminentment informatiu, és a dir, com un fer saber.”

(Rodrigo, 1995: 159)

Quan es perd la confiança de l'emissor, el discurs del diari queda qüestionat. La lluita per la credibilitat ha fet que alguns rotatius institucionalitzin la figura del defensor del lector, que ve a ser una figura que respon a les queixes que adrecen els lectors i on denunciïn públicament la falta de rigor informatiu, l'excés de sensacionalisme en les notícies, etc. Tot i això, sovint, la informació pot ser posada en dubte ja sigui perquè es disposi de dades diferents o perquè hi hagi una altra interpretació dels fets. D'aquí que afirmi Verón que s'està davant d'una negociació on els mitjans de comunicació llancen propostes:

“Des del punt de vista del receptor, la noció d'objectivitat es basa en un estrany joc que consisteix més o menys en el següent: un discurs sobre uns esdeveniments d'actualitat serà considerat objectiu quan el receptor tingui la sensació que, si ell hagués estat allà on els esdeveniments es van produir, els hauria descrit més o menys de la mateixa manera.”

(Verón, 1990: 14 citat a Rodrigo, 1995:161)

Per tant, el treball periodístic no deixa de ser una negociació de subjectivitats entre emissor i receptor per tal d'acordar el relat dels fets amb el qual es comprometen els mitjans. Es tracta, però, d'un compromís el resultat del qual és el de propagar les idees de grups de control d'una societat industrial-capitalista (Fowler, 1991:2), amb la qual el mitjà se sent ideològicament alineat (Van Dijk, 1996). D'aquí que les notícies siguin una *practice*, un discurs que, lluny de reflectir la realitat de forma neutral, intervé en allò que ja Berger i Luckman (1979) van anomenar *the social construction of reality*.

4.5. La creació de l'*Agenda-setting* i els enquadraments noticiosos (*framing*)

L'*Agenda setting* (Wolf, 1996) és l'agenda temàtica dels mitjans de comunicació. Aquests s'ocupen de tematitzar el debat polític i focalitzar l'atenció de l'espectador sobre determinats esdeveniments seleccionats com a rellevants. Per tant, a través d'aquesta agenda, els *mass mèdia* construeixen la memòria col·lectiva i individual, fruit de la visió que de la realitat se'ns transmet. Els mitjans, com a intermediaris del govern i de la ciutadania, tenen la capacitat d'alertar a la població de quan, on i de quina manera han d'actuar com a ciutadans de ple dret en l'escenari públic. Segons un dels seus teòrics E. Shaw, la hipòtesi de l'agenda-setting és la següent:

“La hipótesis de la agenda-setting no sostiene que los medios procuran persuadir. (...) Los media, al describir y precisar la realidad externa, presenta al público una lista de todo aquello en torno a lo que tener una opinión y discutir. (...) El presupuesto fundamental de la agenda-setting es que la comprensión que tiene la gente de gran parte de la realidad social es modificada por los media. (...) La gente tiende a incluir o a excluir de sus propios conocimientos lo que los media incluyen o excluyen de su propio contenido. El público además tiende a asignar a lo que incluye una importancia que refleja el énfasis atribuido por los mass media a los acontecimientos, a los problemas, a las personas, etc”.

(Wolf, 1996:163)

La hipòtesi defensada per l'*Agenda setting* (Wolf, 1996) considera que l'impacte mediàtic envers els receptors es configura a partir de dos nivells: en primer lloc, mitjançant l'anomenat *ordre del dia* dels temes, arguments i problemes presents en l'agenda dels mitjans de comunicació i, en segon lloc, a través de la jerarquia d'importància i de prioritat en els quals són presentats els fets noticiables en l'ordre del dia. En relació al procés de jerarquització, els criteris ordinaris de selecció de la informació es basen en el fet que els esdeveniments siguin recents, pròxims, unívocs, singulars, simples i fàcils de recontextualitzar, impactants, novedosos, sensacionalistes, etc. Altrament, quan un dels temes jerarquitzats i seleccionats en l'ordre del dia trascendeix i perdura en el temps, passarà a formar part de l'agenda pública -subdividida a la seva vegada en l'agenda política i l'agenda ciutadana.

Per a alguns autors el concepte contemporani del *framing* (o enquadrament) s'entendria com una extensió natural de la teoria de l'*Agenda-Setting*, enllaçant amb la idea de l'existència d'un segon nivell dins de l'establiment de l'agenda. És a dir, els mitjans de comunicació no només marquen sobre quins assumptes pensar o fixen l'agenda (primer nivell de l'*Agenda-Setting*), sinó que també influeixen en com es pensa sobre aquests assumptes (segon nivell) (McCombs, López i Flames, 2000). Des d'aquesta perspectiva s'analitzen els enquadraments noticiosos (newsworthy frames) que els mitjans utilitzen per enfocar la realitat social. S'assumeix que les notícies no són altra cosa que una representació de la realitat realitzada pel periodista, el que implicarà un determinat enfocament o enquadrament (frame), concepte utilitzat per diferents estudiosos dels mitjans de comunicació des dels anys 70 (Goffman, 1974).

Tankard (2001) planteja tres vies o camins per explicar la metàfora del framing. D'aquesta manera, els enquadraments actuen com a "marcs d'una fotografia o un pintura" (picture frame), mentre que aïlla cert material i centra l'atenció sobre l'objecte representat, el qual té una configuració particular, en la qual està implícit cert acte de selecció (què es retrata), èmfasi (com i amb quant detall es retrata) i exclusió (d'altres realitats que no apareixen representades). Així mateix, també actuen com el marc de la pintura, en fixar un to per al visionat de la pròpia pintura; igual que els enquadraments noticiosos subministren un context interpretatiu a partir del qual es jutja la història informativa. En darrer lloc, l'enquadrament noticable

actuaria com el marc d'una finestra en un edifici (element central i la planificació d'una construcció), és a dir, és una idea organitzadora central per construir la informació periodística.

A partir del que s'ha dit, Tankard (2001:100) defineix el enquadrament noticiable com "la idea organitzativa central del contingut de les notícies, que proporciona un context i presenta l'assumpte a través de l'ús de la selecció, èmfasi, exclusió i elaboració". Davant d'aquesta postura, Entman (1993:52), assenyala que el procés d'enquadrar significa seleccionar "alguns aspectes de la realitat percebuda, fent-los més excel·lents en el text comunicatiu, de manera que aconseguixin promoure una definició del problema particular, una interpretació causal, una avaluació moral i una recomanació de tractament per l'assumpte descrit". Per tant, Entman se centra en la idea que els enquadraments ofereixen una sèrie de perspectives sobre l'assumpte tractat, a través dels quals s'interpretarà la informació. En aquest sentit, els enquadraments noticiosos constitueixen una eina, utilitzada per aquells que tenen poder per transmetre informacions als altres, i aconseguir així transformar la seva forma de pensar, determinant com hem de pensar sobre els temes ja establerts per l'agenda dels mitjans.

Una de les principals preocupacions dels investigadors en comunicació centrats en l'estudi dels enquadraments noticiosos ha estat la identificació i tipificació dels mateixos. Fins ara, diversos han estat els estudis realitzats en aquest sentit (Iyengar, 1991; Valkenburg, Semetko i de Vreese, 1999; Semetko i Valkenburg, 2000), buscant establir una relació de tipus d'enquadraments presents en les notícies per abordar els assumptes i / o problemes rellevants. Semetko i Valkenburg (2000) van determinar l'existència de cinc enquadraments que permeten desenvolupar d'una manera efectiva l'anàlisi dels continguts dels mitjans:

1. Atribució de responsabilitat, on la responsabilitat i possible solució de l'assumpte és atribuïda a un govern, individu o institució.
2. Conflicte entre individus, grups o institucions.
3. Interès humà amb el qual es "Dramatitza" o "emociona" la informació.
4. Moralitat emmarcada en un context de principis religiosos o prescripcions morals.
5. Conseqüències econòmiques, presentant l'assumpte en termes dels efectes econòmics als quals haurà de fer front.

4.6. La construcció de l'opinió pública

La *Teoria de l'Espiral del Silenci* de Noelle-Neumann (1995) es fonamenta en el supòsit que la societat amenaça amb l'aïllament i l'exclusió a aquells individus que es desvien del consens. I en relació a això, l'opinió pública és considerada com una forma de control social, ja que els individus conscients de les opinions que els envolten, adapten el seu comportament a les actituds predominants. En aquest sentit, l'opinió pública també es caracteritza per desenvolupar una funció integradora: guardiana de la moralitat pública, del sistema normatiu i de l'ordre social vigent. Ara bé, què s'entén per opinió pública?

El concepte d'opinió pública va lligat al de l'opinió majoritària dels ciutadans envers un tema. No obstant això, aquesta autora pretén qüestionar la naturalesa real d'aquesta opinió majoritària. És a dir, realment els individus d'una població comparteixen "perquè sí" una determinada idea, o bé, ens trobem davant d'un procés de creació d'aquesta opinió pública? Doncs bé, segons aquesta teoria, els mitjans de comunicació de masses, en l'actualitat, construeixen una opinió pública interessada i partidista, i no l'opinió pública pròpiament.

D'altra banda, aquest procés es realitza per mitjà de la imitació ciutadana. Els individus per no trobar-se marginats de la seva comunitat, s'adhereixen a les idees i valors manifestats per un líder, que en cert sentit, representa el conjunt de la societat (persones que gaudeixen d'una rellevància social, com ara, els polítics o els artistes). Aquesta teoria sosté que si la gent creu que la seva opinió forma part d'un consens, llavors es

mostra lliure per manifestar les seves conviccions públicament. Mentre que, quan la gent se sent en minoria es converteix en silenciosa, i això reforça la impressió de feblesa que experimenta la resta de la societat envers aquestes altres postures. Els mitjans de comunicació subministren a la gent les paraules i les frases que poden utilitzar per defensar un punt de vista. Si la gent no troba expressions habituals, repetides amb freqüència, a favor dels seus arguments, cau en el silenci, es torna muda. Tanmateix, tot allò que no és divulgat pels mitjans no existeix. Les imatges simplificades de la realitat, transmeses pels mitjans, constitueixen l'única realitat existent i inqüestionable pels ciutadans. Allò que no s'explica ni es publica, no existeix, o dit d'una altra manera, les seves possibilitats de formar part de la realitat percebuda són mínimes. Per tant, es produeix una percepció selectiva dels fets.

En primer lloc, es tracta d'excloure totalment les veus dissidents. I en segon lloc, ningú ha de ser conscient d'aquest fet (nou tipus de censura). És necessari que la població es trobi profundament adoctrinada per tal d'acceptar que hi ha un ple consens sobre un afer. El fenomen del terrorisme és un bon exemple del procés de fabricació del consens o la creació d'un acord implícit entre els diferents mitjans respecte determinats temes d'interès general. El consens, la base de les nostres democràcies, ajuda a legitimar tota acció. Des del moment que un individu no troba la manera d'unir-se a d'altres persones que comparteixen o reforcen un punt de vista comú, aquesta persona se sentirà estranya en un mar de normalitat aparent (i a vegades fictícia). Ara bé, encara que som víctimes de la propaganda i de tots els intents per controlar el nostre pensament i, d'aquesta manera, poder fabricar el consens, hi ha un creixent escepticisme envers el poder.

El consens va acompanyat de l'anomenat "pensament únic": aquesta nova ideologia dominant és aquella que sempre té raó i, davant la qual tot argument s'hi ha d'inclinar. En les democràcies actuals, cada vegada més, els ciutadans són víctimes d'aquesta doctrina, que de forma imperceptible pretén paraitzar actes i raonaments rebels. Ignacio Ramonet (2000) considera que hi ha una sola doctrina, la del pensament únic, autoritzada per una invisible i omnipresent policia de l'opinió. Els mitjans de comunicació de masses representen el vehicle difusor d'aquest pensament únic, ja que en la nostra societat mediàtica repetició significa demostració. Potser, en l'actualitat, les tècniques de propaganda són més sofisticades amb la televisió i les grans inversions econòmiques, però en el fons es reproduïxen els mateixos efectes. La qüestió no rau simplement en la manipulació informativa, sinó en la manera com aquest procés manipulatiu afecta als models de vida.

Es tracta de pensar si volem viure en una societat lliure o sota una forma de control autoimposat, en el qual, com comenta Chomsky (1995), el *ramat desconcertat* es troba marginat, dirigit i sotmès a la repetició inconscient d'eslògans i consignes patriòtiques. La repetició constant, en tots els mitjans de comunicació, d'un tipus de missatge per part dels periodistes i de quasi tots els polítics, de dretes com d'esquerres, li confereix una força d'intimidació tan gran que impedeix tota temptativa de reflexió lliure i fa molt difícil la resistència contra aquest argument. Cal ser conscients de la influència dominant dels mitjans de comunicació de masses (el quart poder) en la vida quotidiana de les persones i les seves recents armes de control social. Els mitjans contribueixen a interioritzar les normes ideològiques dominants i els criteris consensuals d'allò que és just, bo, verdader, etc. I a partir d'aquests valors, l'individu construirà la seva visió moral i estètica del món. Així doncs, es tendeix sobretot per part de la televisió a imposar els criteris emocionals per damunt dels arguments racionals.

Els mitjans sempre reflecteixen el que ells anomenen opinió pública, és a dir, l'opinió de la majoria de ciutadans. Però en realitat, són els propis mitjans els qui configuren un perfil de població (conducta, costums, actituds), el qual reflecteix la norma social, el consens i la conformitat vs la desviació i l'anormalitat. Per consegüent, l'opinió pública no és més que una creació de la informació de masses i de la publicitat. Els sondejos estableixen una nova forma de condicionament que ens influeix. Ens recorden constantment el desig de la majoria i, això comporta que la nostra acció vagi en la mateixa direcció. El concepte *efecte bola de neu* o *bandwagon* explica el fet que els indecisos tendeixen a alinear-se amb l'opinió de la majoria (Capo, 1997). Paul Watzlavick, especialista de la comunicació de l'Escola de Palo Alto (Noelle-Neumann, 1995), ha mostrat com un individu aïllat acabava per dubtar dels seus propis sentiments i com

acabava, per no distingir-se de la resta, a acceptar l'opinió del major nombre de persones. La voluntat de renunciar a la pròpia independència per tal de trobar-se en harmonia amb el grup és, segons aquest autor, l'aliment amb el qual es nodreixen els demagogs.

Instantaneïtat, espectacularització i simplificació són les principals característiques d'una informació estructuralment incapaç de distingir la veritat de la mentida, tal com assenyala Ramonet (Chomsky i Ramonet, 1995). Segons aquest autor, el sistema d'informació s'ha pervertit, dominat per la televisió, mostra sense comprendre, i exclou del camp real tot allò que no ensenya. Aquest fet, al seu entendre, suscita en certs ciutadans una submissió sense límits, una indiferència que algunes personalitats anomenen consens.

Altrament, el paper dels estereotips en aquest procés de creació de l'opinió pública és fonamental. L'estereotip, sigui negatiu o positiu, és tan concís que permet a tothom saber quan ha de parlar i quan ha de quedar-se callat. D'aquesta manera, els estereotips són indispensables per dur a terme els processos de control social i de conformitat. I a més a més, els estereotips afavoreixen l'eficàcia del mecanisme de creació de l'opinió pública.

Actualment, seguint a Ramonet (1998), un fet és considerat verdader no perquè es correspongui a criteris objectius, rigorosos i verificats en les fonts; sinó simplement perquè d'altres mitjans repeteixen les mateixes afirmacions i les confirmen (això provoca una legitimació i consens social, la qual però, és artificial). Avui, la veritat es defineix en el moment que la premsa, la televisió i la ràdio diuen el mateix respectivament envers un esdeveniment. Bona part dels mitjans de comunicació de masses, deixant de banda les diferències ideològiques, expressen els mateixos punts de vista quan es tracta d'un fenomen que pot irrompre en la societat i posar en perill l'estabilitat i l'ordre social existents. Ara bé, pel simple fet que diuen el mateix no comporta necessàriament que sigui cert, però la por a sentir-se aïllat de la majoria fa que ens ho acabem creient. En relació a això Ignacio Ramonet afirma:

“¿Qué medios tengo para averiguar que se falsea la verdad? No puedo comparar unos medios con otros. Y si todos dicen lo mismo no estoy en condiciones de llegar, por mí mismo, a descubrir lo que pasa”.

(Ramonet, 1998: 36)

No deixen a ningú que es formi la seva pròpia opinió, per tal que tots reproduïxin l'anomenada opinió pública. En el nostre sistema polític, aparentment democràtic, la censura no funciona suprimint o prohibint discursos dissidents, sinó que funciona per una acumulació d'informació. Com que hi ha tanta informació per consumir no costa gens ocultar aquella que no interessa. I per tant, no es percep la manca d'altres notícies o fets que també han tingut lloc. La forma moderna i democràtica de la censura no és la supressió d'informació, sinó l'agregat d'informació. La sobreinformació no equival a una bona informació, sinó a una major desinformació. Sembla que quanta més informació tenim, de major llibertat disposem. En les nostres societats democràtiques existeix una espècie de reflex envers la necessitat de més informació per tenir més llibertat i més democràcia. No obstant, la nostra llibertat no augmenta, mentre que en aquesta època el que incrementa és la confusió.

5. Anàlisi del discurs periodístic

El marc d'anàlisi que hem establert fins ara ha servit per reconstruir el context de la realitat social i política de la qual participen els mitjans de comunicació i en concret els diaris. La realitat representada a la premsa és conflictiva i els mitjans de comunicació, en tant que actors polítics, ajuden en l'escalada i distensió conflictual a l'hora d'informar o opinar sobre ella. A continuació, s'abordaran les bases que permetran posar de relleu l'estratègia ideològica que segueixen els diaris a l'hora d'elaborar els seus discursos en els articles, columnes i editorials que tractin el cas Herrera.

Es recorre a l'Anàlisi Crítica del Discurs (ACD) amb la finalitat d'estudiar críticament la valoració social i política que els diaris fan sobre els temes que s'analitzen. S'opta per aquest enfocament perquè ens interessa centrar-nos en les característiques externes al propi text, és a dir, s'analitzaran els lligams que hi ha entre el text periodístic i el context en el qual es dona (es produeix i es rep) el discurs. Això servirà per poder, en l'apartat empíric, reconstruir part de la matriu ideològica dels diaris.

També s'analitzarà el discurs que utilitzen els mitjans per tractar el nacionalisme basc, i en especial el seu conflicte polític. Això permetrà assenyalar els trets més característics d'aquest discurs i identificar-los en el cas analitzat, el d'Herrera.

5.1. L'Anàlisi Crítica del Discurs (ACD)

Aquest capítol està basat, a més de totes les publicacions citades, en les tesis doctorals de Cristina Perales *Anàlisi crítica de l'encaix de Catalunya i Euskadi dins Espanya a través dels discursos de la premsa espanyola, catalana i basca publicats durant la Transició i fins l'aprovació dels Estatuts català i basc (1975-1979)* (2012) i Silvia Cabezas *D'Ermua a Patxi López (1996-2009); la complicat de la premsa amb la política espanyola al País Basc* (2010)

A la dècada dels 1970 va sorgir a Gran Bretanya un moviment intel·lectual interessat en la "lingüística crítica" que reflexionava sobre els usos ideològics del llenguatge. Un conjunt d'autors es van inspirar en la semiòtica i la gramàtica social de la Lingüística Sistèmica Funcional de Michael Halliday. En general, la gramàtica que proposa Halliday dota d'especial importància la funció social de la llengua, d'aquí que es proposi una anàlisi del text atenent al seu context, ja que l'autor sosté que hi ha una relació directa entre el text i el context social, la qual cosa ajuda a entendre les relacions entre la llengua i la societat.

Per a la gramàtica funcional, la llengua ve determinada per l'ús que se'n fa d'aquesta i per la finalitat amb què l'emprem:

"La variació funcional no només és una variació en l'ús del llenguatge, sinó més aviat es tracta d'una cosa que es construeix en base a l'organització del llenguatge en si mateix, i en particular en base a l'organització del sistema semàntic. En altres paraules, la funció serà interpretada no com l'ús del llenguatge, sinó com una propietat fonamental del llenguatge, plasmat en els components funcionals del sistema semàntic."

(Halliday i Hasan, 1980: 32)

Els estudis de lingüística crítica es van estendre unes quantes dècades fins a fer d'aquest moviment un de més internacional. Naixeria llavors, entre els anys 1980-1990, l'Anàlisi Crítica del Discurs. Els objectius d'aquest enfocament és l'estudi de la ideologia i el poder d'aquelles persones/sectors socials dominants i l'ús que aquests fan del llenguatge.

“La LC (Lingüística Crítica) y el ACD pueden definirse como disciplinas que fundamentalmente se ocupan de analizar, ya sean éstas opacas o transparentes, las relaciones de dominación, discriminación, poder y control, tal como se manifiestan a través del lenguaje.”

(Wodak, 2003: 19)

És a dir, l'ACD proposa investigar de forma crítica la desigualtat social tal i com la venen expressant els usos del llenguatge. Per tant, és d'esperar que els investigadors adoptin una posició ideològic-política davant del discurs que estudien:

“El ACD es más bien una perspectiva, crítica, sobre la realización del saber: es, por así decirlo, un análisis del discurso efectuado “con una actitud”. Se centra en los problemas sociales, y en especial en el papel del discurso en la producción y en la reproducción del abuso de poder o de la dominación.”

(Van Dijk, 2003: 144)

Per l'ACD, el discurs és una pràctica social en tant que constitueix una acció.

“El ACD es considerado como una *práctica tridimensional* (Martín Rojo y Wittaker, 1998), en el sentido de que la práctica analítica opera, simultáneamente, con tres dimensiones: el discurso en tanto que texto (el resultado oral o escrito de una producción discursiva); el discurso como práctica discursiva enmarcada en una situación social concreta; y el discurso como un ejemplo de práctica social, que no sólo expresa o refleja identidades, prácticas, relaciones, sino que las constituye y conforma.”

(Íñiguez, 2006: 100)

En certa manera, el caràcter *performatiu* de les produccions lingüístiques que aporta John L. Austin (1971) es generalitzen al conjunt del llenguatge i d'aquí la màxima: *dir és fer*. Per tant, el llenguatge, per a Austin i l'escola d'Oxford, és *antirepresentacional* perquè per sobre de tot el llenguatge és *creació*. Aquesta concepció *activa* del llenguatge, coneguda com a “gir lingüístic”, ha animat altres corrents socio-constructivistes (Michael Billig, Ian Parker, Jonathan Potter, entre d'altres) a desenvolupar estudis en el camp de l'anàlisi del discurs i l'estudi pragmàtic del llenguatge. Aquestes aportacions han permès, en síntesi, poder considerar el periodisme com a institució co-constructora de cultura (de masses), i no com a simple *know-how* instrumental exercit a través d'unes normes concretes de la professió.

En definitiva, s'opta per entendre el periodisme d'una manera més activa, lluny, doncs, de la concepció superficial que l'entén com un simple coneixement de tècniques posades en pràctica pels periodistes. L'ACD, en tant que enfocament, té com a funció desvetllar les tensions o desigualtats socials que subjuguen tot acte discursiu. En definitiva, dels investigadors que adopten aquest enfocament, s'espera una actitud d'oposició en contra dels que abusen del seu accés als mitjans per legitimar un mal ús del poder amb el qual s'alineen. Asseverar això significa entendre l'ACD com un mètode, o com una perspectiva teòrica, perquè se centra en l'anàlisi del llenguatge, però també en el context en el qual s'usa aquest llenguatge. En paraules de Fairclough: “Un elemento o un “momento” del proceso social material que suscita formas de analizar el lenguaje o la semiosis, formas que se insertan en otros análisis del proceso social de carácter más general.” (Fairclough, 2003: 179)

La proposta d'aquest treball és aplicar l'ACD a la mostra seleccionada com a enfocament d'investigació, al qual afegirem els marcs teòrics que hem estat definint fins el moment. L'ACD ajudarà a analitzar els discursos emesos pels mitjans de comunicació (els recursos lingüístics i les estratègies discursives que

encarna en el discurs la presència de l'emissor), a la vegada que es pot estudiar l'ús i l'abús de poder i dominació que exerceixen en la (re)producció dels seus textos. Com adverteix Martín Rojo (2006), en l'emissió de la nostra particular representació dels fets també es concedeixen "pistes" per conèixer-nos, per saber com pensem, com construïm o formulem el nostre entorn, la nostra *realitat*. Això, precisament, es pot extrapolar als mitjans de comunicació. La representació dels fets que emeten o publiquen (en forma de notícies o opinions) confereix informació implícita i/o explícita sobre la seva ideologia, el seu entorn, en definitiva la *realitat* creada pels mateixos emissors.

A partir de l'estudi sobre la presència del discurs racista en els mitjans de comunicació, Teun A. Van Dijk defineix l'ACD com un tipus d'investigació que estudia l'abús de poder que els grups *dominants* exerceixen sobre els *dominats*. L'autor desenvolupa un model teòric capaç d'explicar els mecanismes de processament del discurs cognitiu i construir la matriu ideològica dels emissors dels discursos.

"El análisis crítico del discurso es un tipo de investigación analítica sobre el discurso que estudia primariamente el modo en que el abuso del poder social, el dominio y la desigualdad son practicados, reproducidos, y ocasionalmente combatidos, por los textos y el habla en el contexto social y político. El análisis crítico del discurso, con tan peculiar investigación, toma explícitamente partido, y espera contribuir de manera efectiva a la resistencia contra la desigualdad social."

(Van Dijk, 1999:23)

Per a Van Dijk, el discurs ha de ser analitzat en base a tres elements: el poder, la història i la ideologia. Els factors són els que converteixen el text en estructura social, donat que els individus doten de sentit concret el text a través de la seva interacció. Per l'ACD els discursos s'entenen com històrics i, per tant, solament poden entendre's per referència al seu context.

Una de les principals característiques de l'ACD és la seva diversitat metodològica, que malgrat que comparteix algunes pautes, participa d'altres disciplines. L'ús del llenguatge i els discursos entre individus requereix de l'aproximació teòrica des de dimensions psicològiques, socials, polítiques, lingüístiques o històriques.

"Si consideramos las distintas actitudes existentes en el seno del ACD, [...], observamos que, en conjunto, han adoptado elementos teóricos⁷⁰ de muy distinto origen. Además, no existe ningún punto de vista teórico guía que se utilice de forma unánime en el campo del ACD, y tampoco los protagonistas del ACD progresan siguiendo las mismas pautas desde el área de la teoría al campo del discurso para regresar luego a la teoría".

(Meyer, 2003: 42)

Tanmateix, i malgrat la multidisciplinarietat, no deixem de parlar d'un anàlisi *crític* del discurs, amb la particularitat d'utilitzar les aportacions d'altres disciplines que ens permetin reconstruir les estructures i estratègies textuais.

"Por regla general se acepta que el ACD no debe entenderse como un método único, sino más bien como un enfoque, es decir, como algo que adquiere consistencia en varios planos, y que, en cada uno de sus planos, exige realizar un cierto número de selecciones".

(Meyer, 2003: 35)

La ideologia exerceix, segons Van Dijk, la funció de coordinació de les pràctiques socials entre els seus membres, ja sigui per assolir els objectius marcats o bé per a protegir els interessos del seu grup:

“Dada esta función general de las ideologías, naturalmente es cierto que muchas ideologías se han desarrollado precisamente a fin de sustentar, legitimar o gestionar conflictos entre grupos, así como las relaciones de poder y de dominación”.

(Van Dijk, 1996:12)

Una de les nocions centrals en l'ACD és la de *poder* (o més concretament, la del poder social que s'exerceix per dominar un grup). Van Dijk associa el poder social amb el de *control*:

“Los grupos tienen (más o menos) poder si son capaces de controlar (más o menos), en su propio interés, los actos y las mentes de los (miembros de) otros grupos. Esta habilidad presupone un poder básico consistente en el acceso privilegiado a recursos sociales escasos, tales como la fuerza, el dinero, el estatus, la fama, el conocimiento, la información, la ‘cultura’, o incluso varias formas del discurso público y de la comunicación”

(Van Dijk, 1999: 26)

Per a l'autor, l'accés als discursos suposa poder, i va més enllà. El control que poden exercir els emissors de discursos sobre els individus o receptors es concep com a pràctica de caràcter cognitiu, ja que l'efecte que és similar al del control que exerceixen les *ideologies* sobre la societat:

“Las ideologías son la base ‘axiomática’ de las representaciones mentales compartidas por los miembros de un grupo social. Es decir, representan los principios básicos que gobiernan el juicio social, a saber, lo que los miembros del grupo consideran acertado o erróneo, verdadero o falso.”

(Van Dijk, 1996:12)

L'estructura de les ideologies, en general, respon a creences que són cristallitzacions de la lògica del quadrat ideològic, on s'inclouen la representació del nosaltres i la dels altres. La seva principal funció és cognitiva, la de crear actituds específiques per a un grup concret i es caracteritza per categories tals com: la pertinença (que defineix qui pertany al grup i qui no); les activitats que realitza el grup; els objectius de les seves accions; els valors pels quals es mouen; la posició que estableixen en referència amb els altres grups i els recursos que tenen. La ideologia, per a Van Dijk, és social, ja que es tracta d'una estructura mental socialment compartida pels membres del grup.

En definitiva, l'ACD dels mitjans sobre el conflicte que ens ocupa ajudarà a revelar quines són les idees i les veus que tenen participació i presència en els mitjans i quines són aquelles que queden silenciades i marginades. Una comunicació esbiaixada no contribuirà a resoldre el conflicte.

“Según la clase y la posición del periódico, estas opiniones pueden variar considerablemente en cuanto a sus presupuestos ideológicos. Esta formulación, bastante obvia, parece implicar también que las ideologías de los periodistas influyen de algún modo en sus opiniones, las cuales a su vez influyen en las estructuras discursivas de los artículos de opinión.”

(Van Dijk, 1996: 9)

5.2. El discurs mediàtic envers el nacionalisme i el conflicte basc

Aquest darrer apartat pretén analitzar els discurs dels mitjans de comunicació sobre el nacionalisme basc, i en especial el seu conflicte polític. Se sol afirmar que l'home per naturalesa és sociable, la qual cosa implica l'establiment d'unes normes mínimes de convivència amb els altres; és l'anomenat "contracte social" (Rousseau, 1969). L'existència, però, d'aquestes pautes de comportament comunes, sovint no es tradueix en el seu compliment, sinó que hi ha individus o grups socials que vulneren les normes establertes. Ara bé, qui determina les normes? Qui fixa què és allò "normal" i allò "desviat"? La resposta la trobem en aquells grups socials que gaudeixen, en el si d'una comunitat, d'una posició "dominant", de major poder polític i econòmic, fins i tot, sota un règim democràtic. La figura del "desviat" és producte de l'establiment d'una norma "preexistent". Dit d'una altra manera, sense norma no hi hauria desviació. Seguint el teòric Howard Becker (2009, pàg. 21) a *Outsiders: Hacia una sociología de la desviación*:

"Todos los grupos sociales establecen reglas y, en determinado momento y bajo ciertas circunstancias, también intentan aplicarlas. Esas reglas sociales definen las situaciones y comportamientos considerados apropiados, diferenciando las acciones correctas de las equivocadas y prohibidas. Cuando la regla debe ser aplicada, es probable que el supuesto infractor sea visto como un tipo de persona especial, como alguien incapaz de vivir según las normas acordadas por el grupo y que no merece confianza. Es considerado outsider, un marginal. (...) Pero la persona etiquetada como outsider bien puede tener un punto de vista diferente sobre el tema. Quizá no acepte las reglas por las cuales está siendo juzgada, o rechaze la competencia y legitimidad de sus jueces. Surge de ese modo un segundo significado: el infractor puede sentir que sus jueces son outsiders".

Becker (2009:27-28)

Becker reflexiona sobre les estratègies que provoquen que algunes persones trenquin les regles i que d'altres les imposin, com també la percepció que es té a l'hora de definir qui és el "desviat". Segons Becker, el comportament desviat és aquell que ha estat prèviament "etiquetat":

"Una persona puede romper las reglas de un grupo por el simple hecho de atenerse a las reglas de otro. ¿Es entonces una persona desviada? (...) Me refiero más bien a que los grupos sociales crean la desviación al establecer las normas cuya infracción constituye una desviación y al aplicar esas normas a personas en particular y etiquetarlas como marginales. Desde este punto de vista, la desviación no es una cualidad del acto que la persona comete, sino una consecuencia de la aplicación de reglas y sanciones sobre el infractor a manos de terceros. Es desviado quien ha sido exitosamente etiquetado como tal, y el comportamiento desviado es el comportamiento que la gente etiqueta como tal". És per això, que suggereix que fóra millor "(...) referirse a esos comportamientos como comportamientos que rompen las reglas y reservar el término desviado para aquellos a quienes algún segmento de la sociedad ha etiquetado de esa manera".

(Becker, 2009, pàg. 33)

En aquest sentit, caldria distingir dues classes de "normes socials", relatives en el temps i l'espai: per una banda, aquelles que són "explícites" o "formals", en què la sanció per qui la transgredeix és coneguda i institucionalitzada (les lleis, per exemple). I de l'altra, les "implícites" o "informals" fruit d'unes tradicions, creences o hàbits culturals. El seu compliment acostuma a produir-se d'una manera inconscient i en

ocasions poc reflexiva. La vulneració d'aquestes últimes implica sovint un càstig moral (malgrat no constituir cap delictes o infracció), que es coneix com a "buit social". També la "por a ser diferent" i la necessitat d'acceptació dins del grup fan que inconscientment les persones intentin adaptar-se a allò comú o majoritari.

"Las reglas pueden ser de muchos tipos diferentes. En el caso de las leyes formalmente aprobadas, el Estado puede usar su poder policial para hacerlas cumplir. En otros casos, cuando se trata de pactos informales –tanto los más recientes como los ya refrendados por su antigüedad y tradición-, su incumplimiento prevé sanciones informales de todo tipo".

(Becker, 2009:22)

Per tant, s'entén per "normalitat" el patró de conducta establert en una societat i en una època concretes i, per "desviació" o "dissociabilitat" aquells comportaments que s'allunyen de la "norma" comunitària. Què fan les nostres societats davant la "desviació"? A grans trets, podríem sostenir que engeguen mecanismes de "resocialització", entesos com a "correctors de la desviació". Teòricament, en un Estat de dret, només està reconeguda la "resocialització de conductes desviades delictives", tal com preveu la llei en relació a la funció dels centres penitenciaris (el "càstig" és la privació de llibertat", però, alhora contempla la possibilitat de "reinserció" a la societat).

Així doncs, cal tenir present que no tota conducta desviada, és a dir, aquella que s'aparta de la norma, és delictiva o susceptible de ser sancionada, sinó que en un Estat de dret es reconeixen i garanteixen aquells comportaments que malgrat ser "diferents" no vulnereu cap llei. No obstant, a vegades la "llibertat de pensament" –sempre que no constitueixi l'apologia d'un delictes- i/o la "diversitat cultural", "religiosa",..., –sempre que les seves pràctiques no vulnerin una norma jurídica-, que un Estat garantista té l'obligació de protegir, també són objecte de "penalització" i "correcció", com si es tractessin de conductes, a vegades, "patològiques".

"Advertimos que en todas partes la gente que se involucra en una acción colectiva define aquello que es malo y que no debe hacerse, y en general da los pasos necesarios para evitar que se realice ese tipo de acciones. Ahora bien, éstas no son todas delictivas, de ninguna manera y en ningún sentido de la palabra. (...) En algunas ocasiones, esos comportamientos fuera de lo común pueden hacer que los demás decidan que uno no es ni maleducado ni raro, sino que está mentalmente enfermo, y es ahí cuando pueden llegar las sanciones".

Becker (2009:15-16)

En aquest sentit, el nacionalisme basc ha sofert per part d'alguns mitjans de comunicació una campanya d'etiquetatge i estigmatització, associant-lo amb la violència terrorista d'ETA. Erving Goffman (1963) defineix el concepte d'estigma com una "marca negativa" que serveix per descriure una persona. Segons aquest sociòleg, l'estigma es converteix en un rol dominant de l'individu que pot incidir en la "reinterpretació" que fa dels seus propis actes, donant lloc a l'anomenada "profecia que es compleix a ella mateixa" (Merton, 1980). Aquest, però, no és el cas del nacionalisme basc que durant aquests anys ha lluitat contra aquesta espiral que l'intentava criminalitzar.

El nacionalisme basc en el seu ventall més ampli (des de l'esquerra abertzale fins al PNB) ha estat víctima d'un "control social". És a dir, d'una sèrie de dispositius (policials, judicials, educatius, mediàtics,...) a partir dels quals s'indueix als seus membres a comportar-se d'acord a les normes "predominants". En definitiva, el control social és el conjunt de pràctiques, actituds i valors destinades a mantenir l'"ordre social establert". Tanmateix, com ja s'ha dit, el control social no només s'exerceix per mitjà de recursos "repressius" i

“violents”, sinó també a través de formes no pròpiament “coactives”, com ara els “prejudicis” i la “difamació”. Entre els agents “informals” d’aquest control destaquen els mitjans de comunicació al servei del poder polític, entesos com a “mitjans de propaganda” (Chomsky, 2002).

L’anomenada “Brunete mediàtica” (expressió inventada per l’exdirigent del PNB, Xabier Arzalluz, per al·ludir als mitjans informatius pròxims a l’espanyolisme personificat en el Partit Popular) va ajudar a crear un clima d’opinió favorable a percebre el nacionalisme basc com a “còmplice” de la violència. No només es criminalitzava el braç polític d’ETA (Herri Batasuna,...), sinó alhora a tots aquells partits polítics, col·lectius o associacions, com Herrera, que compartien una identitat no coincident amb l’espanyola. Aquest cas també l’hem vist en els últims anys amb el nacionalisme català.

L’estigma fora del País Basc va més enllà. Consisteix en acusar al nacionalisme basc d’apartar-se de l’ordre establert, és a dir, del marc constitucional i estatutari. En altres paraules, a ulls d’alguns mitjans, els “bascos nacionalistes” eren els “desviats”, els “estranyos”, els “equivocats”,..., tret d’aquelles formacions i plataformes de víctimes, les quals eren les úniques que “hi veien clar” i eren “perseguides” per la “bogeria” del tàndem “nacionalisme basc-violència terrorista”. Aquests mitjans de comunicació van contribuir a persuadir a l’opinió pública en el terreny del “control social informal”. Però, ben aviat, aquesta persuasió va penetrar en l’àmbit del control formal i institucional, tot modificant el Codi Penal (tipificant com a delictes de terrorisme accions que fins ara no s’hi consideraven), aprovant la polèmica Llei de Partits del 2002, clausurant diaris o il·legalitzant plataformes a favor dels drets humans, de la resolució del conflicte i de la pau com Herrera. Paradoxalment, aquells que es presenten davant l’opinió pública com els màxims defensors de la Constitució espanyola, han influït per “desvirtuar” el text, deslegitimant la “discrepància”, que suposadament s’ha de protegir i garantir en una democràcia. En relació amb això, Becker (2009:13-14) es pregunta: “¿Porqué la gente que hemos identificado como delincuentes hace aquello que hemos definido como delitos? (...) ¿quién es el que determina qué tipos de comportamientos son delictivos y cuáles son sus consecuencias?”

L’historiador Antoni Segura, juntament amb Miquel Rodrigo i Antoni Batista (periodistes reconeguts pels seus estudis sobre els mitjans i el terrorisme basc), comparteixen la idea a l’estudi *Els mitjans de comunicació, actors de la política basca*:

“La versió mediàtica i política de les parts implicades en qualsevol conflicte sovint tendeix a reduir-lo en una confrontació entre bons i dolents, entre els que tenen la raó, històrica, política o coercitiva, i els que no tenen cap raó per continuar defensant determinades posicions”.

(Segura, 2009)

Hi haurà qui negui que en el cas d’Euskadi es pugui aplicar el concepte de conflicte polític, reduint-lo a una confrontació entre terrorisme i Estat de dret. No és cap novetat, ja que tal i com afirma Segura:

“Gairebé sempre la prova més evident de l’existència d’un conflicte és la seva negació per una de les parts implicades, generalment la que se situa en el camp institucional legalment vigent i reconegut per la comunitat internacional, que no vol donar rang polític a les altres parts implicades o reconèixer la naturalesa política del conflicte pensant que això afeblirà les seves posicions”.

(Segura, 2009; 9-10)

En la mateixa línia, val la pena reproduir les consideracions que fa Antoni Batista sobre el tractament del conflicte basc als mitjans:

“Segons la meua opinió, i respectant alternatives que van en direcció absolutament contrària, el periodisme sobre el conflicte basc s’hauria de mirar de la mateixa manera com es miren informativament altres conflictes: no d’un costat o de l’altre, sinó des de la terra del mig de ningú; i si la dimonitzada equidistància molesta, mirem amb una gran angular i des de dalt. Saltar-se aquesta línia significa convertir periodisme en propaganda. (...) Pel que fa a informar sobre el conflicte, es va començar prenent partit contra ETA, però es continuà pel seu entorn civil i s’ha acabat prenent partit contra el nacionalisme democràtic”.

(Batista, 2003: 76-78)

A partir d’aquestes afirmacions, al seu entendre, el problema basc és interpretat de manera totalment virtual però majoritària als mitjans de comunicació: “Ara bé, la llatzerant crueltat del terrorisme contamina els mitjans de comunicació com contamina l’univers polític, de manera que contra ETA s’hi valgui tot; o que, com que ETA és independentista, es criminalitzi l’independentisme en general”. (Batista, 2003: 76)

Ara bé, per què el tema del País Basc centra l’ordre del dia de bona part de la premsa estatal? En l’estudi *Al límite de la (in)comunicación. Prensa y conflicto vasco*, P. Idoyaga i T. Ramírez de la Piscina (2002) constaten que des de fa un parell de dècades el conflicte basc és l’estrella mediàtica per excel·lència: protagonitza tertúlies radiofòniques, monopolitza telenotícies i acapara diàriament les primeres pàgines de diaris i revistes especialitzades. Però, quines són les causes que condueixen a definir aquesta estratègia tematitzadora de la producció informativa sobre el conflicte basc? Aquests autors es pregunten:

“Pero, ¿por qué lo tratan los medios como la cuestión política más importante, incluso cuando esos diarios apenas se difunden en Euskal Herria?; ¿Por qué lo hacen de una manera muy particular los diarios editados en Madrid, convirtiéndolo en tema principal de la información política en porcentajes mucho más elevados de lo que lo hacen los editados en Cataluña o Galicia? (...) La cuestión vasca es, sin duda, un problema de Estado, en el sentido en que afecta a su propia organización y modelo; pero, en gran parte al menos podríamos decir otro tanto de, por ejemplo, Cataluña o del modelo autonómico en general. Pero la cuestión vasca tiene valores añadidos para convertirse en cuestión de Estado, en el sentido de los factores sobre los que el poder de Estado define su identidad, genera cohesión y vertebración social para España, fija los campos de legitimidad y dibuja el territorio de los peligros. Por eso la cuestión vasca es una de las primeras, sino la primera cuestión política para el Estado y, por extensión, la primera cuestión de Estado para el sistema político”.

(Idoyaga i Ramírez de la Piscina, 2002: 48-49)

Per la seva banda, Enric Xicoy en la seva tesi doctoral titulada *Interpretació periodística del conflicte basc*. (Avui, El Periódico i La Vanguardia. Setembre 1998-abril 2000), ens trobem davant del primer tema d’Estat a Espanya:

“ETA ha estat l’excusa perfecte per aquells qui no han volgut resoldre aquest gran tema. Mentre ETA actuï, aquells qui defensen la unitat d’Espanya tenen un argument moral per combatre aquells qui defensen més quotes d’autogovern o, directament, la independència de la seva nació”.

(Xicoy, 2008:301)

És en aquest context en què, segons la seva opinió, els mitjans de comunicació són un actor més del conflicte:

“El fet que bona part dels mitjans “hagin pres partit per un dels grans fronts o pols oberts en aquest conflicte”, no ha ajudat, al seu entendre, a cercar vies de solució, sinó que més aviat “(...) podríem dir que han estat part del problema”.

(Xicoy, 2008: 303)

“La potència i influència mediàtica que tenen els mitjans de Madrid, majoritaris pel que fa als lectors, no han facilitat precisament a la resolució del conflicte, o almenys de la manera que creiem que s’hauria de resoldre. Mantenir oberta la tensió permanent, posar en dubte la legitimitat democràtica d’alguns partits, o magnificar les accions violentes o relacionades amb ETA, aparcant les veus que proposen solucions constructives al conflicte, no en van facilitar la resolució”.

(Xicoy, 2008: 300)

En relació a si s’informa correctament sobre el que passa al País Basc, Xicoy sosté que:

“El problema, diguem-ne ètic, recau després en saber si és correcte o no que un mitjà es posicioni clarament a favor d’un dels actors del conflicte i que aquesta actitud passi per davant de l’obligació d’informar de la manera més objectiva possible”. (Xicoy, 2008, pàg. 13).

“(...)Malgrat tot, no neguem que el mitjà, com actor social que és, i com actor del conflicte que és, té un paper important a desenvolupar. Aquest paper no s’ha de centrar només en fer de missatger, però tampoc de tergiversador, sinó també d’intentar aportar elements que permetin que un conflicte com aquest acabi. I això, com han repetit diferents estudiosos, no s’aconsegueix amb el tractament clarament tendencios cap una de les parts”.

(Xicoy, 2008: 295).

Finalment, a *Mitjans de comunicació, política i conflicte basc* (Segura, García Larragán i altres, 2003), el periodista Pedro García Larragán es refereix al concepte de “prevaricació periodística”:

La qüestió és què passa quan, en lloc de retransmetre la notícia, en retransmetem només una part, donem a aquesta part categoria de veritat absoluta i la plantem així mateix davant l’opinió pública. I fem amb tota la intenció, ocultant a posta altres dades. Aleshores passa que, segurament, estem més a prop de la propaganda que del periodisme, utilitzant a més en aquest sentit, conscientment, expressament, si cal, la mentida”.

(Segura, García Larragán i altres, 2003:238).

6. Objectius, hipòtesis i metodologia

Aquest capítol està basat, a més de totes les publicacions citades, en les tesis doctorals de Cristina Perales *Anàlisi crítica de l'encaix de Catalunya i Euskadi dins Espanya a través dels discursos de la premsa espanyola, catalana i basca publicats durant la Transició i fins l'aprovació dels Estatuts català i basc (1975-1979)* (2012).

La investigació, *Anàlisi mediàtic del cas Herrera*, té per objectiu establir quin tractament dona cada un dels diaris analitzats a les 18 detencions a la plataforma Herrera del 30 de setembre de 2013, a partir de l'anàlisi de les peces periodístiques publicades durant aquella setmana. L'estudi presenta els diaris, en tant que actors polítics, com institucions que poden contribuir a escalar o desescalar el conflicte que es presenta amb el debat del nacionalisme i el conflicte basc de rerefons.

Tal i com ja s'ha argumentat en la fonamentació teòrica, no només els editorials i les columnes d'opinió permeten identificar la línia ideològica del diari. Les proposicions bàsiques de la seva presa de posició es poden desplegar també a d'altres espais del rotatiu, com la crònica o la notícia. Però també a l'hora d'observar l'espai que ocupa el fet noticiós i l'ordre en el qual va col·locat en el conjunt de la informació diària.

A continuació es procedirà a definir els objectius i les hipòtesis. Es descriuran, a més, els instruments que s'utilitzarà per a desenvolupar-los. Abans es recuperaran els corol·laris o conclusions que s'han després de la part anterior, la Fonamentació Teòrica, i que ens serviran per analitzar les peces triades.

6.1. Proposicions corol·làries del marc teòric

Es recorden, a continuació, les proposicions corol·làries que s'han treballat a la primera part del treball:

Del primer apartat, dedicat a la fonamentació teòrica dels conceptes de nacionalisme i nació, i en particular de les nacions sense Estat, se'n desprenen les següents afirmacions:

- La identitat social és la primera representació ideològica d'un col·lectiu i estarà basada en elements diacrítics.
- El nacionalisme, com a element ideològic, es defineix per la defensa a l'autodeterminació d'un grup humà que es defineix com a nació.
- El nacionalisme, doncs, pot ser entès com a element ideològic que forma part de projectes polítics.
- El nacionalisme, com a moviment social, és aquell que reclama el dret a exercir l'autodeterminació per a la nació a la qual els seus membres senten que formen part.
- La nació, com a grup humà, és una construcció social i política en constant evolució.
- Les nacions sense Estat tenen una característica comuna que sol unir-les: el grau d'insatisfacció que senten la majoria dels seus membres per la situació en què es troba la comunitat.

Del segon punt, dedicat a la fonamentació jurídica, amb dos apartats: un dedicat al concepte 'nació' a la Constitució i l'altre a la doctrina Parot:

- L'actual Constitució reconeix una única nació jurídic-política (la espanyola) però en pot reconèixer d'altres només en sentit històric-cultural, és a dir, les nacionalitats.
- L'intent de Catalunya de definir-se com a nació en l'Estatut del 2006 va deixar clara la "ineficàcia jurídica" del terme, per part del Tribunal Constitucional.
- La Doctrina Parot respon a una interpretació del Codi Penal de 1995 en el qual les possibles reduccions s'apliquen a la totalitat de la condemna, i no al màxim fixat de 30 anys.
- El cas Inés del Río va posar de manifest que la política penitenciària viola els drets dels presos bascos, després de la sentència del Tribunal Europeu de Drets Humans d'Estrasburg.

Quan al tercer punt, que es centra en el context històric i polític del País Basc en els segles XX i XXI, amb especial menció al cas analitzat (Herrera), es recullen les següents conclusions:

- El desenvolupament del nacionalisme a l'edat contemporània va tenir el seu eix en la figura de Sabino Arana i al voltant d'un partit polític, el PNB.
- Del conformisme del PNB d'Arana va sorgir ETA, un grup de joves independentistes que respon a la unió dels ideals nacionalistes amb pretensions socialitzadores i un acostament a la classe obrera.
- Després de l'exili a causa del franquisme, els primers resultats electorals de l'etapa autonòmica van mostrar com el PNB es convertiria en el principal interlocutor del moviment nacionalista basc i de la Comunitat Autònoma Basca.
- L'Estat ha utilitzat contra el nacionalisme basc mecanismes de dubtosa legitimitat democràtica, com els GAL del govern socialista o la demonització del govern d'Aznar.
- El Pla Ibarretxe i la Ponència d'Autogovern han estat vies del nacionalisme basc (concretament del PNB) per transformar l'*statu quo* i resoldre el conflicte polític.
- Verificat per diversos organismes internacionals, ETA va anunciar el cessament de la seva activitat armada al 2011, i es troba en un procés de desarmament.
- Des del 2009, l'esquerra abertzale va reconèixer obertament apostar per les vies exclusivament pacífiques i democràtiques, refusant qualsevol tipus de violència.
- Herrera va aconseguir mobilitzar a la societat basca, més enllà de les famílies i de l'esquerra abertzale, per defensar els drets dels presos.
- L'actitud del govern espanyol i la seva estratègia del 'Tot és ETA' no ajuda a la resolució del conflicte i bloqueja el procés de pau.

El quart punt, en el qual es defineix els diaris com a actors polítics:

- Els diaris són actors polítics que busquen el lucre i la influència.
- Els diaris no ofereixen productes neutrals a causa de les seves influències socials, polítiques i econòmiques, així com de les seves inherents rutines de producció.
- Els diaris participen del llenguatge i el discurs polític i contribueixen, escalant o desescalant el conflicte, en la construcció de les identitats col·lectives.
- Els mitjans de comunicació construeixen una opinió pública interessada i partidista, a través de l'imitació ciutadana. S'exclouen les opinions dissidents.
- La informació es considera veraç 'per acumulació': una notícia repetida a molts mitjans es considera veritat, i permet ocultar la manca d'altres notícies. Aquesta sobreinformació genera confusió.

Finalment, el cinquè punt, sobre l'Anàlisi Crítica del Discurs (ACD) i el discurs mediàtic envers el nacionalisme i el conflicte basc:

- L'ACD, en tant que enfocament, té com a funció desvetllar les tensions o desigualtats socials, polítiques, històriques, etc. que subjuguem tot acte discursiu, a través de l'anàlisi del llenguatge.
- L'ACD dels mitjans sobre el cas Herrera ajudarà a revelar quines són les idees i les veus que tenen participació i presència en els mitjans i quines són aquelles que queden silenciades i marginades.
- El nacionalisme basc ha sofert per part d'alguns mitjans de comunicació una campanya d'etiquetatge i estigmatització, associant-lo amb la violència terrorista d'ETA.
- Tal i com diu Xicoy, el fet que bona part dels mitjans "hagin pres partit per un dels grans fronts o pols oberts en aquest conflicte", no ha ajudat, al seu entendre, a cercar vies de solució.

6.2. Objectius i hipòtesis

L'anàlisi del discurs que es desenvoluparà a continuació s'aplica a un conjunt de peces periodístiques que tracten el cas Herrera i l'operació contra l'organització. A banda, també es posarà especial atenció als articles sobre els drets dels presos i el nacionalisme basc i el seu conflicte polític, amb ETA al rerefons. El camp escollit comprèn quatre diaris: *ABC*, *El País*, *Deia* i *Gara* des de l'1 d'octubre fins al 6 d'octubre de 2013. L'objectiu general de la recerca consisteix en analitzar les peces periodístiques durant aquella setmana sobre el cas Herrera. L'objectiu general de la investigació es pot concretar en els següents objectius específics:

Objectiu 1. Identificar el posicionament dels diaris davant les detencions a Herrera.

Objectiu 2. Analitzar el discurs que utilitzen els diaris per referir-se al cas en particular de les detencions, però també a l'hora de definir Herrera com a organització i les seves reivindicacions, a través de l'Anàlisi Crítica del Discurs.

Objectiu 3. Realitzar un anàlisi comparatiu dels discursos dels diaris.

En el camí per assolir els objectius es pretén demostrar que: Per l'objectiu 1, *sobre la identificació del posicionament dels diaris*:

Hipòtesi 1. Els diaris prenen posicions coincidents sobre el cas Herrera en base a l'eix nacionalista (espanyol-basc), més enllà de l'eix polític esquerra-dreta.

Hipòtesi 1a. Els diaris favorables a l'operació policial a Herrera són mitjans d'àmbit espanyol.

Hipòtesi 1b. Els diaris contraris a l'operació policial a Herrera són mitjans d'àmbit basc.

Per l'objectiu 2, *sobre l'anàlisi del discurs dels diaris*:

Hipòtesi 2a. Els diaris favorables a l'operació policial a Herrera utilitzen un llenguatge coactiu a l'hora de referir-se a Herrera i a les detencions.

Hipòtesi 2a.1. El discurs dels diaris favorables a l'operació policial a Herrera desvetlla la seva oposició als grans temes que subjuguen al cas Herrera: els drets dels presos, el camí de la resolució del conflicte basc i el futur de la nació basca.

Hipòtesi 2a.2. Els diaris favorables a l'operació policial a Herrera utilitzen l'argument del 'Tot és ETA' per legitimar les detencions i deslegitimar les reivindicacions de la plataforma.

Hipòtesi 2b. Els diaris contraris a l'operació policial a Herrera mostren una actitud crítica amb el govern espanyol, denuncien la política penitenciària que aquest aplica als presos bascos i el culpen del bloqueig de la resolució del conflicte.

Hipòtesi 2b.1. El discurs dels diaris contraris a l'operació policial a Herrera desvetlla el seu suport als grans temes que subjuguen al cas Herrera: els drets dels presos, el camí de la resolució del conflicte basc i el futur de la nació basca.

Hipòtesi 2b.2. Els diaris contraris a l'operació policial a Herrera coincideixen en afirmar l'impacte social que ha tingut la plataforma en la societat basca.

Per l'objectiu 3, *sobre l'anàlisi comparatiu dels discursos dels diaris*:

Hipòtesi 3a. Els diaris reproduïxen una opinió pública única favorable al seu plantejament, i exclouen les opinions dissidents.

Hipòtesi 3b. Els diaris, través del seu discurs, fomenten l'escalada del conflicte.

Hipòtesi 3c. Els diaris vulneren, sovint, el compromís d'oferir als seus lectors informació veraç en tot moment.

6.3. Justificació de la mostra

La recerca analitzarà el tractament mediàtic del cas Herrera, és a dir, de l'operació policial duta a terme el dilluns 30 de setembre de 2013 i que va suposar la detenció de 18 dels seus membres. S'estudien, per tant, les peces informatives que van publicar els diferents diaris durant la setmana posterior a les detencions, del dimarts 1 d'octubre al diumenge 6 d'octubre del 2013. L'estudi dels diaris es realitza en base a la setmana posterior als fets ja que aquest període de temps és el que permet veure i analitzar amb prou evidències les tendències i discurs de cada diari. A més, la sentència del Tribunal d'Estrasburg sobre la doctrina Parot del 21 d'octubre de 2013, tot i que està estretament relacionat amb les reivindicacions d'Herrera, va desplaçar el focus informatiu cap a aquest fet noticiós.

En aquest sentit, s'analitzaran les peces dels diaris que formen part del nostre estudi per identificar com interpreten el cas Herrera i com el presenten als seus lectors. S'han escollit, en primer lloc, dos diaris de referència d'àmbit estatal. Concretament, els diaris *ABC* i *El País*, ambdós són periòdics d'edició diària i d'informació generalista, editats a Madrid. L'*ABC*, amb una línia conservadora, compta amb una difusió de 140.049 exemplars¹¹. És el representant de la premsa conservadora espanyola en la seva posició sobre el cas. Tot i tenir menys tirada que *El Mundo*, hem escollit l'*ABC* perquè té un posicionament ideològic respecte al cas Herrera més marcat i perquè el tracta més extensament, dedicant-li més pàgines i més peces d'opinió. Per altra banda, *El País* representa el progressisme espanyol, amb una tendència d'esquerres, tot i que en els últims anys ha derivat en postures més liberals i fins i tot neoconservadores. Amb 292.227 exemplars al dia, és el diari espanyol amb més difusió.

En segon lloc, s'han escollit dos diaris de referència d'àmbit basc. *Gara* i *Deia* són els dos rotatius seleccionats, obviant d'altres de més tirada com *El Diario Vasco* i *El Correo*, del mateix grup editorial, i entre els quals no trobaríem gaires diferències des del punt de vista ideològic. El *Gara* encarna la defensa del nacionalisme basc d'esquerres, proper a l'esquerra abertzale i conegut a tot l'Estat per ser el diari que publicava els comunicats d'ETA. Tot i aquesta mala premsa en l'àmbit espanyol, el seu anàlisi és indispensable per tractar un punt de vista ideològic que no té semblança en cap altre mitjà del panorama mediàtic basc. Finalment, el *Deia* encarna el nacionalisme basc conservador, proper a les tesis del PNB, i del qual és rellevant analitzar el seu posicionament en un cas com el d'Herrera.

La recerca es defineix com un treball qualitatiu al voltant dels discursos periodístics que tracten els fets que es van viure aquella setmana. S'han seleccionat les peces periodístiques publicades pels quatre mitjans i sobre les quals es construeix l'estudi i s'han dividit en quatre apartats temàtics: crònica de l'operació policial (01.10.2013); les reaccions dels agents polítics i socials (01-04.10.2013); les conseqüències del cas Herrera (04.10.2013 i en endavant); i la manifestació contra les detencions (05-06.10.2013). Aquests dies posteriors a un esdeveniment de la transcendència com el cas Herrera és on es concentra una major atenció temàtica, especialment en els mitjans d'àmbit espanyol i per tant amb un major marc geogràfic a cobrir. Per aquest motiu s'ha seleccionat els sis dies posteriors com a període que recull el moment *calent* del conflicte en els diaris seleccionats.

¹¹ Dades de l'últim estudi dels mitjans de l'OJD (Oficina de la Justificació de la Difusió) des del gener de 2013 al desembre de 2013.

6.3.1. El camp

Un cop clars els fets noticiosos d'interès i les dates d'anàlisi, s'han buscat les peces periodístiques dels diaris que formen part de l'estudi. Aquestes les hem dividit tres tipus de peces: notícia/crònica; articles i columnes d'opinió; i editorials. Amb el material resultant s'ha elaborat una fitxa d'anàlisi (vegeu-ne a sota l'exemple "Fitxa d'anàlisi") per aplicar a cadascuna de les peces de la recerca. En ella, a banda d'assenyalar el diari al qual pertany, la data de publicació i el tipus de peça (editorial o columna d'opinió), també va acompanyada de la càpsula de titulació amb la qual es presenta, així com elements destacats que acompanyen la publicació. Un cop omplerta la part tècnica de la fitxa, és moment d'extreure el contingut. Es comença per l'extracció temàtica de cada peça i de les macroproposicions explícites i implícites, que eventualment poden també esdevenir en el tema. Es completa amb comentaris sobre el procés d'extracció i els trets ideològics i estratègies discursives detectades.

<p align="center">TITULAR</p> <p align="center">Subtítol</p>	
<p>Diari, data Pàgina</p>	
<p>Informació general</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tipus de peça - Espai que ocupa - Destacats, fotografies, infografia, etc. - Posicionament davant del cas Herrera - Alctors implicats 	<p>Cos (Buidat macrosemàntic)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Apartat temàtic - Macroproposicions
<p>Microanàlisi</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tema i coherència global - Implicacions - Pressuposicions 	<p>Estructura</p> <ul style="list-style-type: none"> - Implicatures - Al·lusió a documents oficials - Argumentació

En total s'han recollit peces, d'entre les quals hi ha notícies i cròniques, articles i columnes d'opinió i editorials.

6.3.2. Procediment

Com s'ha esmentat abans, s'adopta l'enfocament teòric de l'Anàlisi Crítica del Discurs (ACD) per identificar el posicionament dels diaris que s'analitzen sobre el cas Herrera. L'estudi dels discursos permetrà comprovar les hipòtesis esmentades anteriorment.

D'aquesta manera, l'anàlisi es realitzarà a través d'una fitxa d'anàlisi que es divideix en cinc apartats: Titular, Informació general, Cos, Anàlisi i Estructura. El primer d'ells recull el titular de la peça, el subtítol (si el té) i les dades més importants: a quin diari, quin dia i a quina pàgina va aparèixer la peça en qüestió. En segon lloc, l'apartat 'Informació general' recull els aspectes principals que es desprenen el text: 'Tipus de peça', segons la divisió en tres apartats esmentada anteriorment; 'Espai que ocupa' a la pàgina i al diari, la qual cosa ens permetrà determinar el grau d'importància que dona el mitjà a la peça; recull de 'Destacats, infografia i fotografies' (si en tenen); el 'Posicionament davant del cas Herrera', és a dir, favorable o contrari a l'operació policial; i finalment 'Actors implicats', enumerant els actors polítics, socials, etc. que apareixen esmentats a la peça.

Cos

A l'apartat 'Cos', l'objectiu es detectar les macroproposicions que són la base argumentativa del text, és a dir, les idees principals o tesis que permeten visibilitzar el posicionament de la peça. Abans, però, tal i com s'havia esmentat anteriorment, a l'apartat 'Apartat temàtic' es classificarà la peça segons els quatre apartats temàtics en base al seu contingut. El 'Cos' ens permetrà realitzar un buidat macrosemàntic de la peça informativa. Per tant, es tracta d'un anàlisi de primer nivell.

Microanàlisi

L'apartat 'Microanàlisi' és una adaptació de les tècniques proposades per Van Dijk, Fairclough, Jäger i Wodak (Wodak i Meyer, 2003). S'empraran instruments de la pragmàtica lingüística crítica que ajudin a analitzar l'eventual demonització o el suport del nacionalisme basc i el seu conflicte polític.

El microanàlisi és l'eina a través de la qual es parlarà atenció a tots aquells elements lingüístics, estilístics i argumentatius que puguin tenir alguna marca ideològica. Es tracta d'un anàlisi de segon nivell de profunditat que permetrà l'extracció i identificació dels temes i la coherència global del text, les implicacions i les pressuposicions.

Tema i coherència global

L'objectiu d'aquest punt és el d'identificar el tema central de la peça, així com la lògica amb la qual interrelaciona els seus arguments. La unitat temàtica d'un text és conseqüència de la presència d'una macroestructura semàntica que determina la coherència global. En paraules de Núñez Ladevéze:

“Cualquiera que sea el texto de que se trate, un texto, es un conjunto de oraciones que expresan un contenido proposicional; es, por tanto, una secuencia de proposiciones gobernadas por una regla que las constituye en unidad de significado. Con esto quiere decirse que todas las proposiciones del texto tienen una relación de dependencia respecto de la regla que las unifica. [...] Lo característico de la regla que organiza el texto es que es de naturaleza semántica: la regla expresa por lo menos un concepto, que en el caso de la información constituye una unidad de descripción [...]. A esa regla se denomina macroestructura del texto”.

(Núñez Ladevéze, 1991: 216)

En l'elaboració d'un text, i molt específicament en un article editorial o columna d'opinió, es pressuposa una estratègia comunicativa dominada per una tesi central que ve defensada a partir d'arguments que estan a disposició d'aquesta idea central. Normalment, apareix un tema central que el resumeix i una coherència que engloba tots els arguments que el suporten.

A part de la macroestructura, els articles editorials i les columnes d'opinió segueixen un model sobre el qual presenten les seves peces. En l'elaboració d'aquestes hi ha una estratègia discursiva que gira en torn a la idea central (tema) i es desenvolupa en tres passos (Van Dijk, 1997: 277). Primer, la descripció dels fets (la situació); segon, l'exposició de la valoració (expressió de l'opinió i orientació ideològica) dels fets descrits; i, finalment, la presentació d'una conclusió, moralitat o advertiment que emet l'editorialista. Aquests tres elements pot ser que no apareguin a tots els articles, a vegades coincideixen, però en d'altres ocasions pot ser que ens trobem davant d'articles en els quals no hi ha una conclusió pragmàtica.

En el cas de peces com la notícia o la crònica, caldrà fer un treball més exhaustiu per tal de realitzar aquest microanàlisi, a través de frases o paraules que ens donin les claus per desxifrar el missatge ideològic. És on tindrà més importància l'apartat següent.

Implicacions

Amb freqüència les opinions ideològiques apareixen de forma implícita, pressuposada, oculta, negada o bé donada per fet. S'estudiarà aquí les nocions operatives d'implicació i pressuposició que s'empraran en la recerca. El contingut explícit en el discurs oral o escrit pot presentar opinions "implicades", que s'infereixen de l'estructura semàntica del text.

"Las opiniones no siempre necesitan ser expresadas explícitamente en una proposición, sino que pueden estar implicadas. [...] dada una proposición P (expresada), es posible inferir de la misma una o más proposiciones Q1, Q2..., sobre la base de un modelo de hechos o un modelo de contexto, los cuales pueden presuponer en sí mismos actitudes o conocimientos instanciados."

(Van Dijk, 1996: 21)

Les implicacions són les que poden ser inferides del significat d'un text, sense que el mateix discurs textual l'hagi expressada explícitament. Això suggereix, doncs, que la informació implícita és part del model mental dels receptors d'aquest missatge, però no del missatge mateix (Van Dijk, 2003). Els models mentals estan limitats pel context ja que registren el que saben i pensen les persones sobre els fets concrets.

"Los modelos mentales son la interfase crucial entre lo social y lo personal, entre lo general y lo específico, y entre las representaciones sociales y su activación en el discurso y otras prácticas sociales. [...] Los modelos son sin duda la interfase entre las representaciones sociales por una parte, incluidas las ideologías, y por otra las prácticas sociales y los discursos."

(Van Dijk, 1996: 15).

Les interpretacions, segons Van Dijk, construeixen una realitat subjectiva a partir del discurs. D'aquí que s'entengui que les implicacions posen de relleu opinions subjectives que l'emissor utilitza per construir el seu discurs. Un tipus específic d'implicacions són les pressuposicions que, per la claredat de l'anàlisi, es presenten separades.

Pressuposicions

Les pressuposicions són implicacions semàntiques amb què s'introdueix indirectament proposicions que pot ser que siguin certes o no (Van Dijk, 1996: 22). Parafrasejant Levinson (1989), la pressuposició és tot allò que se suposa d'un enunciat al qual se li atorga valor de veritat. No es tracta de dir si és cert o no, els emissors donen aquest fet per cert.

Del que s'ha exposat fins aquí resulta evident afirmar que en un text hi ha nombroses pressuposicions, encara que pel nostre estudi ens interessin aquelles que l'autor presenten com a certes, encara que siguin discutibles o falses. Desvetllar les implicacions i les pressuposicions ens ajudarà a reconstruir l'estratègia discursiva, a més d'evidenciar el posicionament sobre el cas Herrera i les qüestions que se'n deriven. Un cop que tinguem el contingut explícit i identificat l'implícit, podrem verificar les hipòtesis i realitzar un estudi comparatiu dels diaris.

Estructura

Un cop extret el contingut explícit i implícit dels editorials i columnes d'opinió, estudiarem els seus arguments i la seva lògica argumental. La finalitat aquí és la de completar l'anàlisi de la peça amb l'extracció dels arguments i la lògica argumental que detectaran les 'empremtes' ideològiques dels diaris. Com diu Fairclough (2003), les funcions del llenguatge són elements que permeten representar el món d'una determinada manera i en el procés de representació, a més, s'estableixen relacions (de proximitat o

llunyania) i d'identitats. El discurs és, sobretot, un instrument de reproducció ideològica: “El discurso es ideológico en la medida en que contribuye a mantener unas particulares relaciones de poder y de dominación.” (Fairclough, 2003: 187) Tanmateix, tal reproducció no es presenta de manera homogènia, els diferents actors socials representaran el món de forma també distinta, depenent de la seva posició respecte la societat, o el rol que tenen.

“Los discursos son diferentes representaciones de la vida social cuya posición se halla intrínsecamente determinada; los actores sociales de distinta posición «ven» y representan la vida social de maneras distintas, con discursos diferentes. Por ejemplo, las vidas de los pobres y de los desfavorecidos se representan mediante discursos diferentes en las prácticas sociales del gobierno, de la política, de la medicina y de las ciencias sociales, y por medio de distintos discursos en el ámbito de cada una de estas prácticas, discursos que corresponden a las diferentes posiciones de los actores sociales”.

(Fairclough, 2003: 182)

El discurs periodístic que aquí s'analitza, és doncs, el resultat de la pràctica que exerceixen els diaris en tant que actors, segons la seva relació (pròxima i/o llunyana) amb els fets que descriu i dels quals opina i de la seva posició legitimada amb què compta en la societat. A l'hora de realitzar el microanàlisi de les peces seleccionades, es tindrà especial cura dels següents elements, que seran de gran utilitat a l'hora d'explicar la lògica dels discursos periodístics:

Implicatures

Tot i així, en el camí que seguirem fins l'extracció del tema de les peces no tota la informació del text es presentarà explicitada. Per aconseguir el nostre objectiu haurem d'inferir la informació, a partir d'implicacions i pressuposicions. Però, en ocasions la deducció s'haurà de fer recorrent al context històric en el qual el discurs és emès, és a dir, es recorrerà també a les implicatures. Tots els elements no explícits en el text ens serviran per reconstruir part del posicionament ideològic dels diaris.

Al·lusió o referència a documents oficials

Les peces que s'analitzen, en ocasions, al·ludeixen a textos oficials a partir dels quals construeixen els arguments. Tanmateix, en ocasions el diari pot fer un ús *distorsionat* del contingut d'aquests documents. Per això es necessitarà corroborar, consultant tals textos de primera mà, si l'autor ha interpretat correctament la informació dels documents i si l'ha reproduïda fidelment.

Argumentació

Aquest apartat tindrà importància sobretot en els editorials i les columnes, ja que són discursos on s'hi concentra opinió. És en aquests articles on més concretament es pot resseguir una estratègia discursiva persuasiva. D'aquí la necessitat d'estudiar com els diaris construeixen els seus arguments, entenent aquests com els elements lingüístics emesos a favor d'una conclusió: “[...] los principios que rigen los encadenamientos argumentativos dependen fundamentalmente de la propia estructura lingüística de los enunciados, y no sólo de su contenido.” (Anscombe i Ducrot a Escandell, 1993: 109).

Des de la perspectiva pragmàtica (Escandell, 1983: 110) s'entén l'argumentació com el conjunt d'estratègies que organitzen un *discurs persuasiu*. Tot autor pretén, llavors, a través de l'emissió del seu discurs, persuadir el seu lector. Des d'una perspectiva lògica, una argumentació és un raonament. L'argument s'entendrà, tal i com apunta Weston (2002), com quelcom essencial en els discursos. D'aquí que els arguments, per l'autor, siguin considerats intents de donar suport a certes postures ideològiques. L'acció d'argumentar és, com indica Escandell (1983: 110): “presentar algo *como si fuera* una buena razón para llegar a una conclusión determinada”. L'estudi empíric també s'ocuparà, doncs, de la detecció de les

argumentacions errònies o falses dels diaris i les asseveracions gratuïtes dirigides a la persuasió dels lectors. Arribats a aquest punt, estem en condicions d'abordar l'estudi empíric.

7. Anàlisi de les peces periodístiques

7.1. Anàlisi de les peces d'ABC

A continuació, s'analitzaran les peces periodístiques analitzades del diari ABC. Es tracta de 4 peces, una de cada tipus, és a dir, una notícia, una crònica, un article d'opinió i un editorial. Aquesta diversitat és necessària per identificar el posicionament del diari, analitzar el discurs que utilitza i realitzar un anàlisi comparatiu amb la resta de diaris. Hem utilitzat dues peces (una notícia i una crònica) de la setmana dels fets, mentre que l'article d'opinió i l'editorial són posteriors, però reflecteixen molt bé la posició del diari.

A les peces analitzades de l'ABC identifiquem un posicionament clarament favorable a l'operació policial. No només la justifiquen, sinó que l'elogien i equiparen Herrera amb ETA. D'aquesta manera, prenen com a vàlides, sense tenir en compte la presumpció d'innocència o el fet que hi ha un procés judicial obert, les acusacions del jutge Eloy Velasco. És a dir, consideren Herrera com una organització integrada a ETA, al servei de l'organització, que és successora de les il·legalitzades Gestores Pro Amnistia i Askatasuna, i que a més organitzava actes d'enaltiment del terrorisme.

D'aquesta manera, i referint-se a l'operació policial, utilitzen un llenguatge coactiu amb la plataforma, afirmant que ha estat 'decapitada' o 'descabezada'. Justifiquen la operació incloent els antecedents dels membres d'Herrera o les seves fotografies tamany DNI organitzades a mode de 'comando', com es feia amb els detinguts d'ETA.

L'ús de la paraula ETA acompanya del moviment Herrera serà recurrent per associar els dos conceptes. És l'anomenada tesi del 'Tot és ETA'. A més, al donar per vàlides les acusacions d'enaltiment del terrorisme, acusen Herrera 'd'humillar a les víctimes' o de voler 'forçar o obligar al Govern espanyol a alliberar els presos i a amnistiar els exiliats'.

A l'hora de recollir les reaccions, acusen a les forces nacionalistes basques (PNB i esquerra abertzale) de complicitat amb els detinguts. Es tracta d'una forma de desacreditar el nacionalisme basc, acusant-lo de donar suport a organitzacions 'proetarras' que ataquen l'Estat de dret. En les protestes, usen els actes de violència per titllar de radicals a tot aquell que protesta per les detencions.

A més, situen a les forces polítiques d'àmbit espanyol com a víctimes, advertint de que són perseguides al País Basc, com a l'hora de reflectir l'incident al Parlament Basc entre el PP i Bildu. Amb aquest victimisme, utilitzen la estratègia dels bons i dolents per situar-se de part de la suposada banda dèbil.

En l'article d'opinió, fins i tot es val d'insults i desqualificacions ('canallas', rufián') per referir-se a Herrera i aquells que li donen suport.

Per tant, podem afirmar que el diari ABC es mostra favorable a l'operació policial, i utilitza un discurs ofensiu amb Herrera, equiparant-la amb ETA i obviat la seva lluita per la pau i la resolució del conflicte. El seu discurs es centra en les suposades acusacions de l'Audiència Nacional i en les tesis del 'Tot és ETA'. No només desacredita a la plataforma, sinó que posa en qüestió les seves reivindicacions ja que són una ofensa que provoca dolor en les víctimes i en la societat.

7.2. Anàlisi de les peces d'El País

Les peces analitzades d'El País tenen un to més moderat. Es tracta de 4 peces (dues cròniques, una notícia i un article d'opinió) i totes apareixen en la setmana posterior a l'operació policial. En aquest cas, s'ha hagut de fer un anàlisi més exhaustiu de les peces, que no contenen tants judicis de valor com les d'ABC, i es limiten a transmetre la informació citant els comunicats policials. A més, no existeix una línia editorial establerta per el cas Herrera, i trobem peces favorables i contràries a l'operació policial, encara que la majoria són favorables. De fet, podríem dir que es situen en l'*statu quo*, en la moderació, criticant el radicalisme de l'esquerra abertzale i l'absència de diàleg per part del PP.

Tot i la certa neutralitat de les peces analitzades, aquestes equiparen les reivindicacions d'Herrera amb la proximitat amb ETA, i qualifiquen la operació com una mostra de contundència cap a ETA. A més, redueixen l'àmbit d'influència d'Herrera a l'esquerra abertzale, ignorant la pluralitat i la transversalitat del moviment. Les peces insisteixen en mostrar un nacionalisme basc dividit per l'operació, situant-se al cantó de la posició del PNB en moltes ocasions i acusant a l'esquerra abertzale de 'radical'. Totes les peces coincideixen en determinar que l'operació ha sacsejat el mapa polític basc, i que cal diàleg i canvis en la política penitenciària per resoldre el conflicte.

Per tant, en el cas de *El País*, podem afirmar que té un posicionament favorable a l'operació policial, tot i que algunes peces es mostren crítiques amb les detencions. Les peces analitzades mostren posicionaments diferents, però tots aposten pel mateix: la moderació i el diàleg. Es tracta d'un discurs menys agressius que el d'*ABC*, no entrant tant en valoracions sobre les reivindicacions de la plataforma.

7.3. Anàlisi de les peces de *Deia*

Les peces del diari d'àmbit basc *Deia*, totes elles pertanyents als dies posteriors a l'operació policial, tenen un posicionament contrari a aquesta. Afirment que, en un escenari d'absència de violència, no era necessària una operació d'aquestes característiques. Per això, apunten al Govern espanyol com el causant de la situació, d'una manera més suau del que ho farà *Gara*.

En aquest sentit, destaca la disposició d'ETA a negociar i la resposta negativa del Govern espanyol. Per això, l'acusa de detenir a persones que treballen per la pau i la resolució del conflicte, i reflexa un clamor contrari a l'operació en l'escenari polític basc. Destaca que fins i tot el PSE es posicioni en contra de les detencions, tot i que relaciona a Herrera amb l'entorn de l'esquerra abertzale. Amb això vol demostrar la solitud del Govern en la seva posició, i es pregunta si calia obrir un nou front com el que suposa la desarticulació d'Herrera. Quan a les acusacions, les esmenta però no s'hi recrea, i obvia els antecedents policials dels detinguts. En general, utilitza un llenguatge amable amb Herrera, recollint la part del seu comunicat que fa referència a la seva lluita per la pau i la resolució

A diferència d'*ABC* i *El País*, *Deia* (i també *Gara*) es centra en la part menys polèmica de l'organització, aquella sobre la qual hi ha un consens en la societat basca a l'hora de donar-li suport. Però deixa de banda actes de benvinguda com els *ongi etorris*, l'objectiu es situar a una banda els que estan a favor de la pau i la convivència, i a l'altra els que no dialoguen i ataquen amb operacions policials desproporcionades.

En definitiva, el diari *Deia* sí té un posicionament clarament contrari a l'operació, tot i que les peces analitzades no facin una defensa explícita de la plataforma. Si en el cas dels diaris espanyols podríem dir que utilitzen les tesis del 'Tot és ETA', en aquest s'utilitza la tècnica de 'Tota la culpa és del Govern espanyol'

7.4. Anàlisi de les peces de *Gara*

Finalment, les peces diari *Gara* analitzades, que pertanyen a la setmana posterior als fets, mostren una contundent posició contrària a la operació a Herrera. De fet, la qualifiquen d'una maniobra política contra els qui lluiten pels drets humans. Al igual que *Deia*, apunten al Govern espanyol de crear una situació en un escenari de fi de la violència.

En aquest cas, observem un discurs molt més contundent que a la resta de diaris. A diferència dels diaris d'àmbit espanyol, s'inverteixen els papers i en aquest cas el victimisme correspon a Herrera i la demonització al Govern. L'acusen d'organitzar una 'macroredada de motivació política' amb l'excusa de les tesis del 'Tot és ETA', per atacar a una organització que únicament lluita pel respecte dels drets dels presos. En referència a ETA, no es parla de terrorisme, sinó de lluita armada, i s'adjudiquen un clamor popular favorable a les seves tesis, i també en els partits polítics. A més, s'humanitza al col·lectiu Herrera, afirmant que són persones

‘de totes les edats’, i que es tractava d’un moviment ‘plural, transversal, i molt actiu’. Al igual que *Deia*, obvien els antecedents policials dels detinguts i es refereixen a les acusacions com si tinguessin una intencionalitat i cap fonamentació (‘es tractaria de situar-los com...’).

En conclusió estem davant d’un posicionament contrari a la operació policial, que utilitza un llenguatge ofensiu per culpabilitzar al Govern espanyol, i fa una defensa explícita de la plataforma. Al igual que *Deia*, utilitza la tècnica del ‘Tot és culpa del Govern’.

8. Conclusions

Aquest apartat pretén verificar les hipòtesis plantejades sobre el cas Herrera, després d'analitzar els quatre diaris. Aquestes hipòtesis responen als tres objectius de l'estudi, que eren identificar el posicionament dels diaris davant les detencions a Herrera; analitzar el discurs que utilitzen els diaris per referir-se al cas en particular de les detencions, però també a l'hora de definir Herrera com a organització i les seves reivindicacions, a través de l'Anàlisi Crítica del Discurs; i realitzar un anàlisi comparatiu dels discursos dels diaris.

Pel que fa al primer objectiu, sobre el posicionament dels diaris, podem confirmar les tres hipòtesis, tot i que fent referència a la diversitat de *El País* en les seves peces, tot i que la majoria d'elles han estat situades a favor de l'operació. Això, per tant, confirma les hipòtesis del primer objectiu.

Pel que fa al segon objectiu, podem afirmar que els diaris favorables a l'operació policial a Herrera utilitzen un llenguatge coactiu a l'hora de referir-se a Herrera i a les detencions, sobretot l'*ABC*. A més, el discurs dels diaris favorables a l'operació policial a Herrera desvetlla la seva oposició als grans temes que subjuguen al cas Herrera: els drets dels presos, el camí de la resolució del conflicte basc i el futur de la nació basca. També utilitzen l'argument del 'Tot és ETA' per legitimar les detencions i deslegitimar les reivindicacions de la plataforma.

Pel que fa als diaris contraris a l'operació policial a Herrera, mostren una actitud crítica amb el govern espanyol, denuncien la política penitenciària que aquest aplica als presos bascos i el culpen del bloqueig de la resolució del conflicte. Això desvetlla el seu suport als grans temes que subjuguen al cas Herrera: els drets dels presos, el camí de la resolució del conflicte basc i el futur de la nació basca. Finalment, els diaris contraris a l'operació policial a Herrera coincideixen en afirmar l'impacte social que ha tingut la plataforma en la societat basca. Per tant, totes les hipòtesis del segon objectiu també han estat confirmades.

Per l'objectiu 3, cal confirmar també que els diaris reproduïen una opinió pública única favorable al seu plantejament, i exclouen les opinions dissidents. Tot i així, no es pot confirmar que a través del seu discurs fomentin l'escalada del conflicte, fet que queda pendent per un estudi més extens. Finalment, després de les peces analitzades, podem concloure també que els diaris vulneren sovint el compromís d'oferir als seus lectors informació veraç en tot moment.

Bibliografia

- BADIA, Lluís (1992) *De la persuasió a la tematització. Introducció a la comunicació política moderna*. Barcelona: Pòrtic.
- BASTENIER, Miguel Ángel (2001, 1a ed.) *El blanco móvil. Curso de periodismo*. Madrid: Santillana.
- BATISTA, Antoni (2001) *Euskadi sin prejuicios*. Barcelona: Plaza & Janés.
- BORDIEU, Pierre (1996) *Sobre la televisión*. Barcelona: Anagrama.
- BORRAT, Héctor (1989) *El periódico, actor político*. Barcelona: Gustavo Gili.
- BURGUET ARDIACA, Francesc (2008) *Las trampas de los periodistas*. Barcelona: Trípodos.
- CANEL, María José (1999) *Comunicación política. Técnicas y estrategias para la sociedad de la información*. Madrid: Tecnos.
- CASTELLÓ, Enric (2005) *Sèries de ficció i construcció nacional. La producció pròpia de Televisió de Catalunya (1994-2003)*. Barcelona: Universitat Autònoma. Tesis Doctoral. ! (2008) *Identidades mediáticas. Introducción a las teorías, métodos y casos*. Barcelona: Editorial UOC.
- CHARAUDEAU, Patrick (2003) *El discurso de la información: la construcción del espejo social*. Barcelona: Gedisa. (2005) *Contrato de comunicación en una perspectiva lingüística: normas psicosociales y normas discursivas*. París: Centro de Análisis de Discurso, Universidad de París. ! (2005) "¿Nos manipulan los medios?" a *CIC (Cuadernos de Información y Comunicación)* Núm. 10, pàg. 319-330.
- CHILLÓN, Albert (1985) *Literatura y periodismo. Una tradición de las relaciones promiscuas*. Barcelona: Mitre.
- CHOMSKY, Noam (1992) "La Ilusión necesaria" a *Archipiélago*, núm. 9, pàg. 9-35. ! (2003) *Sobre democracia y educación* Vol. 1. Barcelona: Paidós. ! (2006) *Failed States. The abuse of power and the assault on democracy*. Londres: Hamish Hamilton.
- CHOMSKY, Noam i HERMAN, Edward (2003; 1ª Ed. en castellà 1990) *Los guardianes de la libertad*. Barcelona: Crítica.
- COHEN, Bernard C. (1963) *The Press and Foreign Policy*. Princeton: Princeton University Press.
- CURRAN, James (2005) *Medios de comunicación y poder*. Barcelona: Hacer.
- D'ANGELO, Paul (2008) "Metacoverage" *Encyclopedia of Political Communication*. SAGE Publications. Núm. 3, Setembre 2009. <http://sage-ereference.com/politicalcommunication/Article_n401.html>.
- GARCÍA CANCLINI, Néstor (1995) *Consumidores y ciudadanos. Conflictos multiculturales de la globalización*. México: Grijelmo.
- GONZÁLEZ ARIAS, Cristian (2006) "Los editoriales de la prensa diaria nacional: temas, finalidad y participantes". *UNirevista*, núm. 3, vol. 1-juliol.
- GOMIS, Llorenç (1989) *Teoria dels gèneres periodístics*. Barcelona: Centre d'Investigació de la Comunicació.
- FONTCUBERTA, Mar (de) (1993) *La noticia. Pistas para percibir el mundo*. Barcelona: Paidós.
- FOWLER, Roger (1991) *Language in the news. Discourse and ideology in the Press*. Londres: Routledge.
- FREUND, Andreas (1991) *Journalisme et mesinformation*. París: La Pensée Sauvage.
- HERMAN, Edward (1996) "The Propaganda Model Revisited" a *Monthly Review*, núm. 48, Juliol-Agost 1996, pàg. 115-128. HUMANES, María Luisa (2009) "Nuevos temas noticiosos en las elecciones generales de 2004. La presencia de metacobertura en la prensa española" a *ZER*, vol. 14, núm. 26, pàg. 105-128.
- IBARRA, Pedro i IDOYAGA, Petxo (1998) "Racionalidad democrática, transmisión ideológica y medios de comunicación" en *Revista Zer*. Núm. 5, Novembre. [Disponible en línia a <http://www.ehu.es/zer/zer5/6ibarraid.html>]
- KAUFMAN, Sanda; ELLIOT, Michael i SHMUELI, Deborah. "Frames, Framing and Reframing." A BURGESS, Guy i BURGESS, Heidi (Eds.) *Beyond Intractability*. Conflict Research Consortium, University of Colorado, Boulder. Setembre 2003 <<http://www.beyondintractability.org/essay/framing/>>.
- KUHN, Raymond (2007) *Politics and the Media in Britain*. Nova York: Polgrave MacMillan.
- LASORSA, Dominic L. (2008) "Agenda Setting." *Encyclopedia of Political Communication*. SAGE Publications. Núm. 3, Setembre 2009. <http://sageereference.com/politicalcommunication/Article_n11.html>.
- LIPPMAN, Walter (2003) *La opinión pública*. Madrid: Cuadernos de Langre.

- LIPOVETSKY, Gilles (1983; 6ª Ed. 1993) *La era del vacío. Ensayos sobre el individualismo contemporáneo*. Madrid: Anagrama.
- LOUW, Eric (2005) *The media and political process*. Londres: Sage.
- MCCOMBS, Maxwell (2006) *Estableciendo la agenda. El impacto de los medios en la opinión pública y en el conocimiento*. Barcelona: Paidós. [Títol original (2004) *Setting the agenda*. Cambridge: Polity Press]
- MCLUHAN, Marshall (1996, 1ª Ed.) *Comprender los medios de comunicación. Las extensiones del ser humano*. Barcelona: Paidós.
- MCQUAIL, Denis (1998) *La acción de los medios. Los medios de comunicación y el interés público*. Buenos Aires: Amorrortu editores.
- MILLS-BROWN, Lisa (2008) "Journalism, Political." *Encyclopedia of Political Communication*. SAGE Publications. Núm. 3, Setembre 2009. <http://sage-reference.com/politicalcommunication/Article_n317.html>.
- MONTERO, María Dolores (1993, 1a Ed.) *La información periodística y su influencia social*. Barcelona: Labor Universitaria.
- PERCEVAL, José María (1995) *Nacionalismos, xenofobia y racismo en la comunicación. Una perspectiva histórica*. Barcelona: Paidós.
- RICHARDSON, John E. (2007) *Analysing Newspapers. Approach from critical discourse analysis*. Nova York: Polgrave MacMillan.
- RODERO, Emma PÉREZ MAÍLLO, Aurora i TAMARIT, Ana (2009) "El atentado del 11 de marzo de 2004 en la Cadena Ser desde la teoría del framing" a *ZER*, vol. 14, núm. 26, pàg. 81-103.
- ROFFINELLI, Gabriela (2003) *Noam Chomsky y el control del pensamiento*. Madrid: Campo de Ideas
- RUGGIERO, Thomas E. i WINCH, Samuel P. (2004) "The media downing of Pierre Salinger: Journalistic mistrust of the Internet as a news source" a *Journal of Computer-Mediated Communication*, 10 (2), article 8.
- KAUFMAN, Sanda; ELLIOTT, Michael i SHMUELI, Deborah. "Frames, Framing and Reframing." A BURGESS, Guy i BURGESS, Heidi (Eds.) *Beyond Intractability*. Conflict Research Consortium, University of Colorado, Boulder. Setembre 2003 <<http://www.beyondintractability.org/essay/framing/>>.
- STEVENSON, Nick (1998) *Culturas Mediáticas. Teoría social y comunicación masiva*. Buenos Aires: Amorrortu editores.
- VERÓN, Eliseo (1990) "La construction sociale des événements" en *Periodística*, núm. 2, pàg. 9-16. WINCH, Samuel P. (1998) *Mapping the cultural space of Journalism. How journalists distinguish news from entertainment*. Westport: Praeger.
- WOLFSFELD, Gadi (2008) "Political Conflict." *Encyclopedia of Political Communication*. SAGE Publications. Núm.3, Setembre 2009. <http://sage-reference.com/politicalcommunication/Article_n501.html>. XICOY, Enric (2008) *Interpretació periodística del conflicte basc*. (Avui, El Periódico i La Vanguardia. Setembre 1998-Abril 200). Barcelona: Universitat Ramon Llull. Tesi Doctoral
- ACERO, Juan José; BUSTOS, Eduardo; QUESADA, Daniel (1989, 3ª Ed.) *Introducción a la filosofía del lenguaje*. Madrid: Cátedra.
- AUSTIN, John L. (1971) *Cómo hacer las cosas con palabras y acciones*. Barcelona: Paidós.
- BASSOLS, Margarida (2001) *Les claus de la pragmàtica*. Vic: Eumo editorial, Universitat de Vic.
- BILLIG, Michael (1989) *Arguing and thinking. A rhetorical approach to social psychology*. Cambridge: Cambridge University Press. ! (1991) *Ideology and Opinions. Studies in Rhetorical Psychology*. Londres: Sage
- CALSAMIGLIA, Helena i TUSÓN, Amparo (1999) *Las cosas del decir. Manual de análisis del discurso*. Barcelona: Ariel.
- CHARAUDEAU, Patrick (2006) "El contrato de comunicación en una perspectiva lingüística: normas psicosociales y normas discursivas" a *Opción* Núm. 49, pàg. 38- 54.
- ESCANDELL, M. Victoria (1993) *Introducción a la pragmática*. Barcelona: Anthropos.
- ESCRIBANO, Asunción (2001) *Pragmática e ideología en las informaciones sobre conflictos políticos*. Salamanca: Universidad Pontificia de Salamanca.
- FAIRCLOUGH, Norman (2003) "Análisis crítico del discurso como método en la investigación científica social"

- WODAK, Ruth i MEYER, Michael (Ed.) *Métodos de análisis crítico del discurso*. Barcelona: Gedisa. ! (2008) "El análisis crítico del discurso y la mercantilización del discurso público: las universidades" a *Discurso & Sociedad*. Vol. 2 (1), Pàg. 170-185.
- FOUCAULT, Michel (1978) *La arqueología del saber*. Madrid: Siglo XXI
- FOWLER, Roger (1991) *Language in the news. Discourse and Ideology in the press*. Londres: Routledge.
- GIRÓ, Xavier (1999) *Anàlisi Crítica del Discurs sobre nacionalisme i identitat als editorials de premsa diària publicada a Catalunya des de la transició fins al govern del PP (1977-1996)*. Barcelona: Universitat Autònoma. Tesis Doctoral. ! (Coord.) (1999a) *La premsa i el sud: informació, reptes i esquerdes*. Barcelona: SOLC. ! (2004) "La información sobre los países del Sur en los medios del Norte" a
- CONTRERAS, Fernando R. i SIERRA, Francisco (Coord.) *Culturas de guerra: medios de información y violencia simbólica*. Valencia: Universidad de Valencia. Pàg. 155-183. ! (2007) "Enfoques analíticos críticos sobre el discurso de la cobertura informativa de conflictos".
- A TELLESCHI, Tiziano; SANDOVAL, Eduardo Andrés (Coords.) *Espacio y tiempo en la globalización. Una visión de la transparencia en la información*. Toluca (México): Univesita' di Pisa y Comisión Estatal para el Acceso a la Información Pública del Estado de Sinaloa. Pàg. 199-200. ! (2010) "Discursos y grietas en política: la lógica de los actores, los límites de los medios y las metas periodísticas" a CAMACHO MARQUINA, Idoia (Coord.) *La especialización en el Periodismo. Formarse para informar*. Sevilla: Comunicación social. Pàg. 75-95.
- GRABER, Doris A. (1981) "Political Languages" a NIMNO, Dan D. i SANDERS, Keith (Ed.) *Handbook of political communication*. Londres: Sage. Pàg. 195-223.
- GRICE, Herbert Paul (1975) "Logic and conversation" en COLE, Peter y MORGAN, Jerry L. (eds.) *Speech Acts*. Vol. 3 de *Syntax & Semantics*. Nova York: Academic Press. Pàg. 41-58. HALLIDAY, Michael A. K. i HASAN, Ruqaiya (1980) "Text and context" a *Sophia Lingüística*, 6. Pàg. 4-91. IDOYAGA, Petxo i RAMÍREZ, Txema (2002) *Al filo de la (in)comunicación. Prensa y conflicto vasco*. Madrid: Fundamentos. JÄGER, Siegfried (2003) "Discurso y conocimiento: aspectos teóricos y metodológicos de la crítica del discurso y del análisis de dispositivos" a WODAK, Ruth i MEYER, Michael (Ed.) *Métodos de análisis crítico del discurso*. Barcelona: Gedisa.
- ÍÑIGUEZ, Lupicinio (Ed.) (2006, 2ª Ed.) *Análisis del discurso. Manual para las ciencias sociales*. Barcelona: Editorial UOC. LACLAU, Ernesto (1996) *Emancipation(s)*. Londres: Verso. LEECH, Geoffrey N. (1983) *Principles of Pragmatics*. Londres: Longman. LEVINSON, Stephen C. (1989) *Pragmática*. Barcelona: Teide. LOZANO, Jorge;
- PEÑA-MARÍN, Cristina; ABRIL, Gonzalo (1993, 4ª Ed.) *Análisis del discurso. Hacia una semiótica de la interacción textual*. Madrid: Cátedra.
- MARTÍN ROJO, Luisa (2006, 2ª Ed.) "El análisis crítico del discurso. Fronteras y exclusión social en los discursos racistas" a ÍÑIGUEZ, Lupicinio (Ed.) *Análisis del discurso. Manual para las ciencias sociales*. Barcelona: Editorial UOC. Pàg. 161-195.
- NÚÑEZ LADEVÉZE, Luís (1991) *Manual para periodismo*. Barcelona: Ariel. PERALES, Cristina, THOUVEREZ, Ludivine i FILARDO, Laura (2011) "European Representations of the Basque Sovereignist Plan" SALAVERRÍA, R. (Ed.) *Diversity of journalism. Conference proceedings (CICOM i ECREA)*. Pamplona: Servicio de Publicaciones de la Universidad de Navarra. PERALES, Cristina; XAMBÓ, Rafael i XICOY, Enric [en premsa] "La crisis del modelo de Estado. La sentencia del Estatut de Catalunya y el 10J" a CASTELLÓ, Enric (Ed.) *La mediatización del conflicto político. Discursos y narrativas en el contexto español*. Barcelona: Laertes.
- SPERBER, Dan i WILSON, Deirdre (1994) *La relevancia*. Madrid: Editorial Visor.
- STRAWSON, Peter (1973) a SIMPSON, Thomas M. (Comp.) *Semántica filosófica: problemas y discusiones*. Buenos Aires: Siglo XXI.
- VAN DIJK, Teun A. (1978) *La ciencia del texto*. Barcelona: Paidós Comunicación. ! (1993) "El poder i els mitjans de comunicació" a *Periodística*, núm. 6. Barcelona, Pàg. 11-38. ! (1996) *La noticia como discurso. Comprensión, estructura y producción de la información*. Barcelona: Paidós Comunicación. ! (1996a) "Opiniones e ideologías en la prensa" en *Voces y Culturas*, núm. 10-II semestre, Pàg. 9-50. ! (1999) *Ideología. Una aproximación multidisciplinaria*. Barcelona: Gedisa. ! (1999a) "¿Un estudio lingüístico de la ideología?" a PARODI, G. *Discurso, Cognición y Educación*. Chile: Ediciones Universitarias de la Universidad Católica de

Valparaíso. Pàg. 27-42. ! (2003) "La multidisciplinariedad del análisis crítico del discurso: un alegato a favor de la diversidad" a WODAK, R. & MEYER, M. (comp.) *Métodos de análisis crítico del discurso*. Barcelona: Gedisa. ! (2003a, 3a Ed.) *El discurso como estructura y proceso*. Barcelona: Gedisa. WESTON, Anthony (2002, 7a ed.) *Las claves de la argumentación*. Barcelona: Ariel.

WITTGENSTEIN, Ludwig (1983) *Investigacions filosòfiques*. Barcelona: Laia Textos Filosòfics. WODAK, Ruth (2003) "El enfoque histórico del discurso" a WODAK, Ruth i MEYER, Michael (Ed.) *Métodos de análisis crítico del discurso*. Barcelona: Gedisa. WODAK, Ruth i MEYER, Michael (Ed.) (2003) *Métodos de análisis crítico del discurso*. Barcelona: Gedisa.

Webgrafia

A continuació es detallen els documents *online* que hem emprat al llarg de la investigació:

ANTAKI, Charles; BILLIG, Michael; EDWARDS, Derek; POTTER, Jonathan (2003) "El Análisis del discurso implica analizar: Crítica de seis atajos analíticos" en *Athenea Digital* Núm. 3: primavera. [Documento en línea:

<http://antalya.uab.es/athenea/num3/antaki.pdf>] *Código deontológico del Periodista*:

<http://www.periodistes.org/fcic/contingut.php?codmenu=3> *Declaración de Barcelona*.

<http://www.elkarri.org/pdf/declaracionBarcelona.pdf>

ANNEX

<div><div>TITULAR</div><div>Subtítol</div></div> <div>Diari, data</div> <div>Pàgina</div>	
<div><div>Informació general</div><div><div>- Tipus de peça</div><div>- Espai que ocupa</div><div>- Destacats, fotografies, infografia, etc.</div><div>- Posicionament davant del cas Herrira</div><div>- Alctors implicats</div></div></div>	<div><div>Cos (Buidat macrosemàntic)</div><div><div>- Apartat temàtic</div><div>- Macroproposicions</div></div></div>
<div><div>Microanàlisi</div><div><div>- Tema i coherència global</div><div>- Implicacions</div><div>- Pressuposicions</div></div></div>	<div><div>Estructura</div><div><div>- Implicatures</div><div>- Al·lusió a documents oficials</div><div>- Argumentació</div></div></div>

Las macroredadas políticas vuelven con un asalto masivo a Herrera

Operación contra la lucha por los derechos humanos

Gara, Dimarts, 1 d'octubre de 2013
Pàgina 2-3

Informació general

- Tipus de peça: Crònica
- Espai: Dues pàgines
- Fotografies: N'hi ha 4 i ocupen un terç de les dues pàgines. En la primera apareix Martín Garitano dirigint-se a un policia, a la segona la Guàrdia Civil deté un membre d'Herrera, a la tercera apareixen les protestes a les portes de les seus i a la quarta apareix la senadora Mendizábal després de ser ferida.
- Destacats: 'Más de dos años después de la última macrorredada política, el Estado español da un grave paso atrás atacando a Herrera, el movimiento de defensa de los derechos humanos de los presos, y haciéndolo de modo masivo, con dieciocho detenciones. La operación vuelve a intentar justificarse con el eslogan del «todo es ETA», fue realizada por la Guardia Civil con la cobertura de la Ertzaintza e incluyó los asaltos a las sedes de Hernani, Bilbo, Gasteiz e Iruñea. + 2 noticias: Friendship: 'Hacen un trabajo esencial para una paz duradera'; 'Decenas de protestas improvisadas, carga en Hernán y pelotazos de nuevo en Bilbo'
- Infografía: No n'hi ha.
- Posicionament: Contrari a l'operació policial
- Actores: ETA, Herrera, Esquerra abertzale, PP, PNB, Ekin, Askapena, Gestoras, Askatasuna, Guardia Civil, Gobierno, Carlos Urquijo, Audiencia Nacional, Jesús Eguiguren, PSE, Amaiur, Bildu, Amaiur Mendizábal, Ertzaintza, Iñigo Cabacas.

Cos

- Apartat temàtic: Crònica de l'operació policial
- Macroproposicions:
 - 'Las grandes redadas de motivación política vuelven a convulsionar a Euskal Herria' y atacan a un movimientos que se ha caracteriza por su trabajo por la resolución del conflicto, humanización'
 - Guardia Civil 'aprovechando' 'desencadenó'; Gobierno 'latiguillo de siempre' tentacle d'ETA.
 - 'Estupor generalizado en ambitos políticos' (Eguiguren) y grandes movilizaciones, que seguirán'
 - 'Salto cualitativo del PP' 'desde el cese definitivo de la lucha armada' no s'havien produït 'actuaciones masivas y inequívocamente políticas'; precedent Ekin i Askapena i judici Erriko tabernas
 - Detinguts: 'de todas las edades, con una trayectoria pública muy conocida'
 - Herrera: movimiento transparente, abierto, plural y muy activo; noms dels detinguts.
 - 'Esta vez comunicados, por lo que los registros pudieron ser supervisados por abogados'
 - Acusaciones muy graves, 'se da continuidad al argumento explotado' por Carlos Urquijo, que no en vano hablo de excelente noticia'
 - 'Hilo conductor consistiría en imputarles enaltecimiento, aunque su actividad se ha atenido al respeto de los derechos de los presos...' 'se trataría de situarles como sucesores de Gestoras y Ask.
 - Ministro 'trató de desviar la atención hacia ETA', 'obvió que la labor de Herrera reivindicar ddhh'
 - Friendship reaccionó con urgencia ante la gravedad de la redada, alaba Herrera i condemna det.
 - Numerosas y cuantiosas movilizaciones, 'pequeña enzarzada' Ertzaintza disparó, cas Cabacas.

Microanàlisi

- Tema i coherència global: Es tracta d'una operació política contra els qui defensen drets humans
 - Redada de motivació política contra els qui volen la resolució del conflicte
 - El Govern fa el de sempre, identificar tot amb ETA
 - Clamor contrari de la política basca
 - Tot i el final de la violència, PP torna a actuar igual
 - Se'ls imputa enaltiment terrorisme, però només demanen respecte pels drets dels presos
 - Ministre vol desviar l'atenció dient que són ETA
 - Els eurodiputats denuncien la operació
 - Actuació desproporcionada de la Ertzaintza; senadora ferida
- Implicacions
 - El Govern espanyol no vol solucionar el conflicte y activa las tesis del 'Todo es ETA'
 - La classe política basca està en contra de l'operació
 - S'utilitza a ETA per aturar activitats pels drets humans
- Pressuposicions
 - Herrera: 'transparente, abierto, plural, activo, paz, resolución, derechos, respeto
 - Operació: 'macrorredada política, ataque', 'se trataría de', 'esta vez comunicados', 'acusaciones muy graves', 'gravedad de la redada'
 - Govern: 'latiguillo de siempre', 'argumento explotado', 'obvia', 'trata de desviar la atención', 'no en vano habló de excelente noticia'
 - Movilitzacions: 'perqueña enzarzada', 'Ertzaintza volvió a disparar' caso Iñigo Cabacas, 'numerosas y cuantiosas', 'que seguirán'

Estructura

- Implicatures
 - El 28 de setembre de 2013, ETA emetia un comunicant denunciant el bloqueig del procés, però reiterant la seva aposta per la convivència democràtica i reconeixent els danys causats, però sense renegar del passat violent.
 - El 17 d'octubre de 2013, es va celebrar el judici a 36 dirigents de l'esquerra abertzale per la subordinació de les estructures de Batasuna a ETA i el finançament de la banda terrorista a través de les herriko tabernes.
- Al·lusió a documents oficials
 - No n'hi ha
- Argumentació
 - L'operació té un objectiu polític: aturar als qui defensen els drets dels presos amb la excusa de que són ETA
 - ETA: 'lucha armada' (no terrorisme)
 - Clamor contrari, favorables a la nostra tesi
 - Humanització d'Herrera (obvia antecedents i ongi etorris)
 - Desacredita a través del llenguatge les accions del govern
 - Drets humans vs violència policial
 - Crítica la repressió policial (victimisme)

El Gobierno español lanza un mensaje a ETA con la detención de los dirigentes de Herrera

El ministro del Interior asegura que se mantendrán estas actuaciones hasta la disolución de la banda

Deia, Dimarts, 1 d'octubre de 2013
Pàgina 24-25

Operativo de la Guardia Civil contra Herrera

Informació general

- Tipus de peça: Crònica
- Espai: Més d'un terç de la pàgina i una columna de la següent, a l'apartat 'Politika'.
- Fotografies: Ocupen més d'un terç de l'espai de la notícia, i apareixen tres. Una dels diputats i senadors a la porta de la seu d'Herrera amb la Guàrdia Civil custodiant-la, amb el peu de foto: 'Jone Goirizelaia e Iñaki Goioaga frente a la sede de Herrera en El Arenal de Bilbao', l'altra dels incidents produïts per la nit a Bilbao, dient: 'Hubo incidentes en Bilbao tras el registro en la sede de Herrera', i l'última d'una detenció: 'Uno de los detenidos es conducido por agentes..'
- Destacats: Dos declaracions: "'No vamos a negociar y vamos a seguir actuando hasta que ETA deje de ser una pesadilla" (Ministre Fernández Díaz); "Nuestra dinámica y nuestro trabajo ha sido en favor del proceso de paz" (Comunicat oficial d'Herrera). 2 notícies més:
- Eguiguren califica el operativo de 'disparate' e insta a Urkullu a tomar cartas en el asunto
- Lakua considera los arrestos 'un paso atrás' que recuerda a tiempos pasados
- Infografía: A la columna esquerra de la pàgina 25 es dedica un quadre de text on apareixen els noms dels detinguts, on van ser detinguts i el tancament de xarxes i el bloqueig de comptes
- Posicionament: Contrari a l'operació policial
- Actores: ETA, Herrera, Audiència Nacional, Segi, Carlos Urquijo, Jutge Velasco, membres d'Herrera detinguts, Gestores pro Amnistia, Askatasuna, Amaiur, PNB, Bildu, Josu Erkoreka, Iñigo Urkullu, Laura Mintegi, Martín Garitano, Congrés, Parlament basc.

Cos

- Apartat temàtic: Crònica de l'operació policial
- Macroproposicions:
 - Context: dos dies després de que ETA anunciés que l'intent de contactes amb el Govern 'habían sido baldíos' y a una setmana del judici de les herriko tavernes.
 - 'El ejecutivo español abrió ayer un nuevo frente'
 - Descripció de la operació (en la CAV i Nafarroa)
 - 'La Benemérita', 'retuvieron a los tres...'
 - 'Decenas de simpatizantes de la izquierda abertzale se concentraron ante las sedes'. Amaiur i Bildu, presents
 - Adelanta que els detinguts seran alliberats en 3 dies
 - Ministerio del Interior 'justificó la operación', descripció de les acusacions
 - Ministre 'dio las claves: Es un mensaje claro a ETA'. 'A su juicio, Herrera es un tentáculo de ETA'
 - Destaca el comunicat d'Herrera i la seva aposta per la pau i la resolució del conflicte
 - Reacció d'EH Bildu 'respuesta com a poble'
 - PNV (noticia a part): Reclama política de Estado para la paz, 'dificulta convivencia' i insta al desarme de ETA, 'tesis del Todo es ETA' i reacció Lokarri a favor de la llibertat dels detinguts.
 - Altres (noticia a part): 'Una de las voces más críticas' Eguiguren (PSE), 'es un problema de todo el pueblo vasco' i delegat del Govern Carlos Urquijo 'magnífica noticia' detenciones 'no baja la guardia'

Microanàlisi

- Tema i coherència global: El govern espanyol ha forçat la operació i dificulta el procés de pau
 - El Govern no dialoga amb ETA i ha obert un nou front
 - Actuació de la Guàrdia Civil
 - Presència de l'esquerra abertzale
 - Interior justifica la operació com un missatge a ETA
 - Herrera i el seu missatge de pau i resolució
 - Reacció majoritària en contra (Bildu, PNB, PSE). Delegació del govern celebra detencions
 - PNB reclama pau i convivència i no activa el Todo es ETA
- Implicacions
 - El Govern espanyol no dialoga i actua amb contundència
 - Actuació del Govern contra una organització per la pau i la resolució
 - Clamor en contra i a favor de la unió i la convivència
 - Nacionalisme contrari a detencions; Govern i delegació les celebren
- Pressuposicions
 - Govern: 'intento de contactos baldíos' 'abre un nuevo frente' 'justificó'
 - Guardia Civil: 'Benemérita', 'retuvieron'
 - Izquierda abertzale: 'respuesta como pueblo'
 - Herrera: 'simpatizantes de la izquierda abertzale', 'apoyo a presos de ETA', 'paz', 'resolución'
 - ETA: només menciona la paraula terrorisme en boca del govern o el ministeri, 'desarme'
 - PNB: 'paz' 'convivencia' 'tesis del Todo es ETA'
 - PSE: 'voces más críticas', 'problema de todo el pueblo basco'; Urquijo: 'magnífica noticia'

Estructura

- Implicatures
 - El 28 de setembre de 2013, ETA emetia un comunicant denunciant el bloqueig del procés, però reiterant la seva aposta per la convivència democràtica i reconeixent els danys causats, però sense renegar del passat violent.
 - El 17 d'octubre de 2013, es va celebrar el judici a 36 dirigents de l'esquerra abertzale per la subordinació de les estructures de Batasuna a ETA i el finançament de la banda terrorista a través de les herriko tabernes.
- Al·lusió a documents oficials
 - No n'hi ha
- Argumentació
 - ETA intenta negociar però el Govern espanyol no vol
 - A més, deté a persones que treballaven per la pau i la resolució
 - Obvia els antecedents dels detinguts
 - Llenguatge amable amb Herrera
 - Vol reflexar un clamor contrari a l'operació
 - Els que estan a favor de la pau i la convivència vs Els que no dialoguen i ataquen (bons-dolents)
 - Relacions esquerra abertzale amb Herrera, marca distàncies amb el PNB
 - Fins i tot el PSE en contra; solitud del Govern espanyol
 - Denuncia el Todo es ETA
 - Calia obrir un nou front? El govern ha creat la polèmica
 - Esmenta les acusacions però no s'hi recrea

La izquierda 'abertzale' teme que el 'caso Herrera' sea un aviso de su ilegalización

Eloy Velasco limita las actividades de la plataforma de apoyo a presos de ETA

El País, Diumenge, 6 d'octubre de 2013
Pàgina 21

Informació general

- Tipus de peça: Article d'opinió (Luis R.Aizpeolea)
- Espai: Més de dos terços de la pàgina, a l'apartat 'España'.
- Fotografies: Ocupa més d'un terç de l'espai de la notícia, i apareix una imatge de la manifestació amb el peu de foto: 'Imagen de la manifestación de ayer en Bilbao en apoyo del colectivo Herrera'
- Destacats: 'La operación divide a los partidos vascos y espolea el victimismo radical' + Noticia adicional a la part inferior: 'Miles de personas apoyan a los presos de ETA y llaman 'a no parar' en su defensa' (crónica)
- Infografia: No n'hi ha.
- Posicionament: Contrari a l'operació policial
- Actores: ETA, Herrera, Esquerra abertzale, PP, CIV, PNB, Bildu, PSE, Sortu, Mariano Rajoy, Govern espanyol, María Dolores de Cospedal, Fernández Díaz, Ministeri de l'Interior.

Cos

- Apartat temàtic: Conseqüències del cas Herrera / Manifestació contra les detencions
- Macroproposicions:
 - 'Ha sido una tormenta perfecta': comunicat ETA 'sin cuestionar su historia violenta' – operació Herrera 'polèmica, ayuda a los presos de la banda' 'integración en banda armada, algo sin fundamentar en el informe policial' – 'insultos de abertzales radicales al grito de 'fascistas' en la sede del PP – manifestación multitudinaria en respuesta.
 - 'Esto ha retrotraído a Euskadi en el túnel del tiempo, a la era de la acción-represión-acción'
 - Terrorisme no tornarà però segons esquerraabertzale operació Herrera és un retrocés en el procés
 - Fonts esquerra abertzale, pròxim comunicat d'ETA octubre i contactes amb el CIV
 - 'Rechazo del Gobierno del PP a cualquier diálogo'
 - Esquerra abertzale ha deixat clara la seva posició anti-violenta, però hauria de condemnar seu PP
 - Clau de la manifestació: esquerra abertzale tem l'il·legalització de Sortu + paraules PP
 - 'Los informes policiales no han podido probar...' Herrera integració a ETA.
 - Crítiques PNB, Bildu i PSE, les avala
 - Govern Rajoy, 'no sólo' no ha dinamitzat la política penitenciària. 'Con su polémica operación, ha dividido a las formaciones vascas democráticas, incomodado al PP vasco y coadyuvar al victimismo y al atrincheramiento a la izquierda abertzale. 'Propicia que los reacios al cambio se crezcan'
 - És urgent un consens polític sobre l'ordenament del final d'ETA (víctimes i política penitenciària)

Microanàlisi

- Tema i coherència global: El cas Herrera provoca que l'esquerra abertzale temi per la seva il·legalització i demostra que cal un consens entre els partits sobre el final d'ETA.
 - 4 fets han desencadenat una tormenta política a Euskadi (comunicat, operació, atac seu PP i manifestació)
 - Això ha fet tornar a Euskadi als temps quan el conflicte era més intens.
 - Esquerra abertzale reconeix que es un pas enrere però en breu ETA farà un comunicat. És antiviolença però ha de condemnar els fets de PP Donosti. Tem l'il·legalització de Sortu i per això força la manifestació
 - PP refusa diàleg i adverteix (Interior i De Cospedal). Efectes de la seva política (2)
 - Els informes no poden provar la integració d'Herrera a ETA
 - Cal un consens quan a la política penitenciària
- Implicacions
 - Tormenta política que recorda els temps del conflicte violent.
 - La manifestació és una resposta de l'esquerra abertzale al temor de ser il·legalitzada
 - La política del PP dona ales als sectors radicals. Ha de dialogar
 - Herrera no és ETA
 - Cal canviar la política penitenciària
- Pressuposicions
 - Herrera: 'ayuda a los presos de la banda', 'informes no han podido probar'
 - Esquerra abertzale: 'abertzales radicales', 'victimismo y atrincheramiento', 'reacios al cambio'
 - PP: 'rechazo al diálogo' 'su polémica operación...'

Estructura

- Implicatures
 - Herrera apostava per donar suport a tots els presos bascos, siguin o no part d'ETA.
 - El Comité Internacional de Verificación va començar a establir contactes amb ETA al 2013 per al procés de desarmament.
 - Va ser el col·lectiu de presos d'ETA el que va realitzar un comunicat 'reconeixent els danys causats'
 - La derogació de la doctrina Parot va forçar el canvi en la política penitenciària dies després d'aquest article
 -
- Al·lusió a documents oficials
 - No n'hi ha
- Argumentació
 - Situació de tormenta política a Euskadi: critica ETA, polèmica Herrera i qüestiona la seva integració a ETA, desqualifica de radicals.
 - Comparació amb una situació de violència
 - Crítiques al PP per la seva política i per no dialogar, que fomenta el victimisme de l'esquerra abertzale.
 - Crítiques a l'esquerra abertzale per no denunciar atac seu PP (victimisme i atrincherament)
 - Avala les crítiques de Bildu, PNB i PSE a l'operació
 - Moderació; Partidari de les reivindicacions del PNB 'statu quo': canviar la política penitenciària
 - Dona la solució (tesi)

El juez deja en libertad a 14 de los 18 miembros d'Herrera detenidos

Eloy Velasco limita las actividades de la plataforma de apoyo a presos de ETA

El País, Divendres, 4 d'octubre de 2013
Pàgina 19

Informació general

- Tipus de peça: Notícia
- Espai: Pràcticament tota la pàgina, a l'apartat 'España'.
- Fotografies: Ocupa més d'un terç de l'espai de la notícia, i apareix un furgó policial entrant a l'Audiència Nacional amb el peu de foto: 'Uno de los furgones que trasladaba a los detenidos de Herrera llega a la Audiencia Nacional'
- Destacats: 'Suspendida dos años la actividad de la plataforma de apoyo a presos de ETA' + Notícia adicional a la columna de la dreta: 'El PNV y EH Bildu achacan los arrestos a leyes de excepción'
- Infografia: No n'hi ha.
- Posicionament: Favorable a l'operació policial
- Actores: ETA, Herrera, Audiència Nacional, Jutge Velasco, membres d'Herrera detinguts, Gestores pro Amnistia, Askatasuna, Amaiur, PNB, Bildu, Urkullu, Laura Mintegi, Martín Garitano, Congrés, Parlament basc.

Cos

- Apartat temàtic: Conseqüències del cas Herrera
- Macroproposicions:
 - 'Plataforma de apoyo a presos de ETA Herrera'
 - Reproducció del comunicat de l'Audiència Nacional
 - Antecedents dels 4 membres que ingressen a la presó, relacionant amb ETA
 - 'Se negaron a contestar las preguntas'
 - Informació fonts jurídiques
 - Cita el jutge per parlar de les acusacions, 'supuestamente'
 - Successora de Gestoras Pro Amnistia i Askatasuna
 - Versió judicial
 - Defensa d'Herrera en la roda de premsa a Baiona
 - Reacció Amaiur Congrés
 - Declaració conjunta PNB-Bildu
 - Reproducció de la declaració; 'exigieron'
 - Presència de Martín Garitano (Bildu) a la manifestació de dissabte

Microanàlisi

- Tema i coherència global: L'Audiència Nacional troba indicis de relació entre Herrera i ETA, i el nacionalisme, sobretot l'esquerra abertzale, ho nega.
 - Herrera defensa als presos d'ETA
 - Membres d'Herrera tenen antecedents policials, alguns per pertànyer suposadament a ETA
 - El jutge Velasco els acusa d'integració i enaltiment del terrorisme
 - Herrera es defensa acusant de 'mentiders' i atacant al Govern espanyol
 - El nacionalisme critica l'operació, sobretot l'esquerra abertzale
- Implicacions
 - Herrera recolza a ETA
 - Els detinguts eren d'ETA
 - Les acusacions del jutge ho confirmen
 - Herrera es defensa atacant, igual que tot el nacionalisme basc
- Pressuposicions
 - Herrera: 'apoyo a presos de ETA Herrera', 'se negaron'
 - Jutge: 'supuestamente', reproducció del comunicat citant fonts judicials
 - PNB i Bildu: 'exigieron'

Estructura

- Implicatures
 - En la seva presentació al febrer del 2012 al Kursaal, Herrera va declarar la seva aposta per la pau i la resolució del conflicte. A més, aposta per donar suport a tots els presos bascos, siguin o no part d'ETA.
 - Gestores pro Amnistia i Askatasuna havien organitzats mobilitzacions que van ser il·legalitzades. Tots els actes d'Herrera, fins i tot les manifestacions de gener, han estat legals.
- Al·lusió a documents oficials
 - No n'hi ha
- Argumentació
 - Primera frase: junts els conceptes ETA-Herrera
 - Reproducció fidel de la info judicial
 - Esmenta els antecedents dels detinguts per corroborar tesi
 - A continuació, Herrera ataca
 - L'esquerra abertzale els empara
 - El nacionalisme 'exigeix' la seva posada en llibertat

Las detenciones de Herrera abren otra brecha política

El sábado, manifestación en Bilbao / Sortu acusa a Urkullu y a la Ertzaintza

El País, Dimecres, 2 d'octubre de 2013
Pàgina 20

Informació general

- Tipus de peça: Crònica
- Espai: La meitat de la pàgina, a l'apartat 'País Vasco'.
- Fotografies: Ocupa un terç de l'espai de la crònica, i apareixen representants de partits polítics i sindicats que convoquen la manifestació de dissabte, amb el peu de foto: 'Representantes de fuerzas abertzales, durante la concentración de ayer en Bilbao'
- Destacats: 'Una senadora de Amaiur, herida al seguir la operación de Hernani'
- Infografia: No n'hi ha.
- Posicionament: Favorable a l'operació policial
- Actors: Bildu, Sortu, ELA, LAB, PNB, PSE, PP, Amaiur, Urkullu, Amaiur Mendizábal, Ertzaintza, jutge Velasco, Audiència Nacional, Guàrdia Civil, Govern Basc, Jose Erkoreka, ETA, Herrera, pres d'ETA.

Cos

- Apartat temàtic: Reaccions dels agents polítics i socials
- Macroproposicions:
 - 'Sorprendente detención' 'ha convulsionado el ambiente político en Euskadi al abrir una brecha entre partidos que incluso salpicó a las instituciones'
 - 'Las fuerzas abertzales (Bildu, ELA i LAB) han vuelto a unirse para responder como pueblo' + sectores de la cultura i l'esport, 'como el lunes reclamaba la izquierda radical'
 - 'Agresión senadora Amaiur ha extendido la polémica al terreno institucional'
 - Explicació de l'agressió i petició de Bildu 'no ha dudado' de 'desarme definitivo' a la Ertzaintza y missatge a Urkullu
 - 'Las fuerzas abertzales aprovecharon la ocasión para comprometer la posición del PNV'. Críiques de Sortu.
 - Govern basc rep també de l'associació de víctimes i del PP
 - Opinió PSE relacionant amb ETA
 - Missatge Interior i 62.000 euros requisats
 - Cop a Herrera – Avis del Govern a ETA per al seu desarmament
 - Potesta Sabino Quadra al Congrés
 - Herrera 'defiende los derechos de los presos etarras'
 - Acte d'un membre d'ETA en solidaritat amb Herrera

Microanàlisi

- Tema i coherència global: L'operació ha sacsejat la política basca, i el govern basc rep crítiques de totes bandes.
 - L'operació ha dividit al nacionalisme, a més de les crítiques de les víctimes i el PP
 - L'esquerra abertzale s'uneix en defensa d'Herrera
 - L'agressió a Amaiur i la reacció de Bildu
 - El Govern basc rep crítiques de l'esquerra radical i de la dreta espanyola
 - El cop a Herrera és una reacció del Govern perquè ETA no es desarma
 - Herrera defensa els drets dels presos d'ETA - Acte del pres d'ETA
- Implicacions
 - Identifica les crítiques de Bildu i Sortu amb una divisió del nacionalisme
 - Herrera pertany a l'esquerra abertzale
 - Atac dels dos fronts al PNB
 - Identifica la postura d'ETA amb el cop a Herrera, que defensa als presos etarras
 - L'acte del pres d'ETA ho confirma
- Pressuposicions
 - Operació: 'sorprendente', 'ha convulsionado', 'brecha política', 'salpicar'
 - Esquerra abertzale: 'fuerzas abertzales', 'izquierda radical', 'no ha dudado', 'comprometer'
 - Herrera: 'presos etarras'

Estructura

- Implicatures
 - En la seva presentació al febrer del 2012 al Kursaal, Herrera va declarar la seva aposta per la pau i la resolució del conflicte. A més, aposta per donar suport a tots els presos bascos, siguin o no part d'ETA.
- Al·lusió a documents oficials
 - No n'hi ha
- Argumentació
 - L'operació ha dividit al nacionalisme i totes les crítiques van cap al Govern (creació de divisió i victimisme del PNB)
 - Recull de declaracions contundents de l'esquerra 'radical' per donar sensació d'excitació
 - Aposta per l'estatu quo: Moderació del PNB davant les crítiques d'ambdós fronts
 - Torna a relacionar ETA amb Herrera (no denuncia la interpretació del Govern)
 - A més, defensa a ETA
 - Confirmació amb l'acte del pres etarra

Las 18 detenciones de Herrera confirman la mano dura mientras ETA no se desarme

El Gobierno vasco habla de "paso atrás" y Bildu pide responder "como pueblo"

El País, Dimarts, 1 d'octubre de 2013
Pàgina 15

Informació general

- Tipus de peça: Crònica
- Espai: La meitat de la pàgina, a l'apartat 'España'.
- Fotografies: Ocupa un terç de l'espai de la crònica, i apareix la Guàrdia Civil practicant una detenció, amb el següent peu de foto: 'Detención de un miembro de Herrera, ayer en Pamplona'.
- Destacats: 'Interior entiende que la organización 'es un tentáculo' de la banda terrorista'
- Infografia: No n'hi ha.
- Posicionament: Favorable a l'operació policial
- Actores: ETA, Herrera, Guàrdia Civil, Audiència Nacional, jutge Velasco, Govern espanyol, esquerra abertzale, EA, PNB, Bildu, PSE, Josu Erkoreka, Jesús Eguiguren.

Cos

- Apartat temàtic: Crònica de l'operació policial
- Macroproposicions:
 - Feia tres días d'un nou comunicat d'ETA 'obviando cualquier alusión al desarme'
 - La Guardia Civil 'asestó un duro y sorprendente golpe a la estructura interna d'Herrera, un colectivo creado tras el cese de la violencia en favor de los derechos de los presos de la organización terrorista'.
 - Les 18 detencions 'confirman la mano dura del Gobierno mientras ETA continúe con su inmovilismo'
 - Resum del comunicat d'Interior
 - 'Desde su presentación ha contado con el respaldo de la izquierda abertzale'
 - Entrada per error a la seu d'EA i representants polítics presents
 - 'Espectacular operación'; PNB: 'paso atrás', y demanda de desarme a ETA i de canvi de política penitenciària al govern.
 - 'Izquierda abertzale vuelve a sentir como propio el golpe'. 'tropelía del Estado' segons Bildu i demana una resposta 'com a poble'
 - Eguiguren (PSE): 'Un auténtico disparate jurídico y político'

Microanàlisi

- Tema i coherència global: Les detencions són un missatge de mà dura cap a ETA
 - Al·lusió al comunicat d'ETA
 - L'operació és un cop dur i sorprenent
 - Crítica a d'immobilisme d'ETA
 - Suport de l'esquerra abertzale, que sent el cop com a propi
 - Reaccions dels partits
- Implicacions
 - Identifica la postura d'ETA amb el cop a Herrera
 - Interpreta l'estratègia del govern 'mà dura'
 - Identifica Herrera amb l'esquerra abertzale
 - Testimonis contraris, cap a favor
- Pressuposicions
 - ETA: 'obvia cualquier alusión al desarme', 'organización terrorista', 'mano dura', 'inmovilismo'
 - Herrera: 'duro y sorprendente golpe', 'espectacular operación', 'colectivo en favor de los derechos de los presos'
 - Esquerra abertzale: 'respaldo', 'siente el golpe como propio'

Estructura

- Implicatures
 - El 28 de setembre de 2013, ETA emetia un comunicat denunciant el bloqueig del procés, però reiterant la seva aposta per la convivència democràtica i reconeixent els danys causats, però sense renegar del passat violent.
 - Referència al comunicat del Ministeri de l'Interior poques hores després de l'operació i a les paraules del Ministre de l'Interior: 'Actuarem fins que ETA no es dissolgui'
 - La presentació d'Herrera al febrer de 2012 va comptar amb la presència de representants de Bildu, Amaiur i altres formacions de l'esquerra abertzale.
- Al·lusió a documents oficials
 - No n'hi ha
- Argumentació
 - Primera frase: referència a ETA
 - Seguidament, fa referència a l'operació i la qualifica d'una mostra de mà dura amb ETA
 - Per tant, identifica Herrera amb ETA
 - Debat lingüístic ('organització terrorista')
 - Redueix l'àmbit d'Herrera a l'esquerra abertzale
 - Es limita a reproduir el comunicat d'Interior i les reaccions dels partits, però només els que es mostren contraris

Sigue siendo ETA

ABC, Divendres, 10 de gener de 2014
Pàgina 4

Informació general

- Tipus de peça: Editorial
- Espai: Un terç de pàgina, a l'apartat 'Editoriales'.
- Fotografies: No n'hi ha.
- Destacats: La banda es un enemigo del Estado, la sociedad y la democracia, y la obligación del Estado de Derecho es combatirlo. Es muy grave, e impresentable, que el PNV y los socialistas critiquen que se detenga a etarras.
- Infografia: No n'hi ha.
- Posicionament: Favorable a l'operació policial
- Actores: EPPK, izquierda abertzale, ETA, Bildu, Amaiur, PNB, PSE, sociedad, Estat, Rubalcaba, víctimas, Herrera, Tantaz Tanta.

Cos

- Apartat temàtic: Les conseqüències del cas Herrera
- Macroproposicions:
 - 'El descabezamiento del último frente carcelario...disipa el espejismo de los últimos gestos engañosos de los terroristas'. L'error d'Interior no ha d'empanyar la transcendència de l'operació
 - Al 'comando polític' de la banda (Bildu, Amaiur, izquierda abertzale 'o la máscara que elija') se li ha unit el PNB, que va sortir en defensa dels detinguts considerant que és un pas enrere.
 - 'La sociedad no termina de acostumbrarse a tan impresentables reacciones, ni el PNV al Estado de Derecho: ponerse de parte de terroristas es ir en contra de la ley'
 - 'Más descabellado es que los socialistas vascos se hayan sumado'. Rubalcaba ha de desautoritzar
 - 'Quejumbrosos que critican la operación contra los enemigos del Estado, la sociedad y la democracia. El objetivo del Estado de Derecho es combatirlo hasta la erradicación
 - Cap dels actes d'ETA fins ara satisfà les demandes de les víctimes i de la societat. No és un reclam de 'un grupo molesto de viudad y huérfanos', 'es esencial' per democràcia a Espanya.
 - Es un error plantear que aquestes operacions poden 'estropear la solución del conflicto'
 - Herrera: 'trama etarra encargada de su estrategia con los presos' y la manifestació organitza una tapadera seva.
 - La desmemoria es la principal baza de la impunidad. Y ETA sigue presente en la dirección final de la estrategia del «comando político» de la banda.

Microanàlisi

- Tema i coherència global: ETA segueix present en molts agents socials i polítics a Euskadi
 - Les organitzacions que han patit operacions policials en els últims mesos són ETA
 - Els gestos dels presos són enganyosos
 - L'esquerra abertzale és el 'comando polític' d'ETA
 - El PNB i el PSE s'equivoquen al donar suport als detinguts
 - La societat no entén les mostres de suport ni es mostra satisfeta amb les passes d'ETA.
 - Les operacions policials no dificulten la resolució del conflicte; són essencials per defensar la democràcia
 - La manifestació de diumenge l'organitza una 'tapadera' d'Herrera
- Implicacions
 - Els presos menteixen
 - L'esquerra abertzale és ETA, i aquesta marca l'estratègia a seguir
 - La societat, favorable a les tesis de l'editorial
 - El PNB va contra la llei, i Rubalcaba ha de parar als peus als seus homòlegs bascos.
 - Les operacions policials són necessàries
 - La manifestació de diumenge no s'ha de celebrar
 - No hem d'oblidar
- Pressuposicions
 - EPPK: 'descabezamiento del último frente carcelario', 'espejismo', 'gestos engañosos'.
 - Esquerra abertzale: 'comando político', 'máscara que elija',
 - PNB i PSE: 'quejumbrosos', 'impresentables reacciones', 'ni el PNV al Estado de Derecho'
 - Herrera: 'trama etarra encargada de su estrategia con los presos'. Tantaz Tanta: tapadera

Estructura

- Implicatures
 - El 28 de desembre de 2013, l'EPPK emetia un comunicat assumint els danys causats i acceptant la legislació espanyola.
 - El 8 de gener de 2014, la Guàrdia Civil deté a 8 interlocutors de l'EPPK
 - L'esquerra abertzale ha denunciat la violència d'ETA des del 2009.
 - Les associacions de víctimes van convocar mobilitzacions en contra de la derogació de la doctrina Parot.
- Al·lusió a documents oficials
 - No n'hi ha
- Argumentació
 - No ens deixem enganyar per l'últim comunicat de l'EPPK.
 - L'operació policial d'avui ho demostra
 - Demonització: Aplicació del 'Tot és ETA' a l'esquerra abertzale, d'antidemocràtic al PNB i de descabellat al PSE
 - Argument de la societat, no només les víctimes
 - S'ha de combatre a ETA fins a la seva desaparició, ja sigui per mitja d'organitzacions, comando polític, etc.
 - Així guanya la democràcia i l'*statu quo*
 - Per això, la manifestació de diumenge, organitzada per la tapadera d'Herrera, no s'ha de permetre
 - Si oblidem, permetrem que ETA segueixi present

La gota que colma el vaso

Niños defendiendo a asesinos

ABC, Diumenge, 10 de novembre de 2013
Pàgina 5

Informació general

- Tipus de peça: Article d'opinió (Álvaro Martínez)
- Espai: Una pàgina, a l'apartat 'Enfoque'.
- Destacats: No n'hi ha.
- Fotografies: Ocupant dos terços de la pàgina, apareix un grup de nens amb l'últim cartell que va fer Herrera abans de l'operació (una gota amb el lema 'Tantaz tanta, itsasoa garar'). El peu de pàgina resa: "El entramado proetarra utilizó ayer a decenas de niños en la presentación en Guernica de la última iniciativa para forzar la excarcelación de los asesinos de la banda, llamada Tantaz tanta (Gota a gota)
- Infografía: No n'hi ha.
- Posicionament: Favorable a l'operació policial
- Actors:

Cos

- Apartat temàtic: Les conseqüències del cas Herrera
- Macroproposicions:
 - 'En el collar pone ahora Tantaz Tanta, pero la bestia es la misma'
 - Herrera va ser desarticulada per ser 'una pieza criminal del mecano etarra'
 - Objectiu d'Herrera i Tantaz Tanta: 'que todos los terroristas salgan a la calle cuanto antes'
 - 'Troitiño y otros siete asesinos disfruten ya de una libertad que no merecen...'
 - 'La misma partida de canallas de siempre puso ayer una palanca de coacción, agitación y propaganda para vaciar las cárceles a toda mecha'
 - 'Casi con las mismas prisas que se está dando la Audiencia Nacional en aplicar la sentencia de esos señores tan simpáticos de Estrasburgo'. 'cuadrilla togada de los de Estrasburgo'
 - Són sempre els mateixos (descriuint membres de l'esquerra abertzale)
 - 'Abierto en Cataluña el melón de la utilización infantil, se parapetan en esta ocasión tras un montón de niños. ¡Qué raza, qué valentía!'
 - Acusacions de suport als atemptats d'ETA 'Un rufián es un rufián, con o sin balas'
 - Apunta al nacionalisme basc que governa.
 - 'Escuchar a los de Tantaz Tanta hablar de «derechos humanos» y la «grave situación de los presos» ya no es doloroso, es cruel;
 - 'No cabe una gota más en el cáliz de paciencia de las víctimas'.

Microanàlisi

- Tema i coherència global: Totes les organitzacions de suport a presos bascos són ETA
 - Tantaz Tanta és el mateix que Herrera: uns canalles que volen buidar les presons
 - Herrera formava part d'ETA, i Tantaz Tanta també.
 - Aquells que donen suport a aquestes organitzacions celebraven els atemptats d'ETA, inclosos els que governen actualment.
 - Utilitzen els nens per les seves reivindicacions
 - Crítica al TEDH per la sentència del cas del Río i a l'Audiència Nacional per dur-la a terme ràpidament.
 - Defensa a les víctimes i elogia la seva paciència
- Implicacions
 - Les organitzacions en defensa dels drets dels presos formen part d'ETA
 - La sentència del TEDH és injusta i l'Audiència Nacional no l'hauria d'aplicar tan ràpid.
 - Aquells que donen suport a ETA són a les institucions i es nodreixen de diner públic
 - Crítica que apareguin nens en reivindicacions que defensen assassins.
 - Les reivindicacions de les organitzacions no són legítimes: son doloroses i cruels amb les víctimes, que no aguanten més.
- Pressuposicions
 - Herrera: 'pieza criminal del mecano etarra'
 - Tantaz Tanta: 'Misma bestia con diferente collar, 'misma panda de canallas de siempre'
 - Tribunal d'Estrasburg: 'esos señores tan simpáticos', 'caudrilla togada'
 - 'Utilización infantil', 'se parapetan tras un montón de niños', 'qué raza, qué valentía'
 - 'Un rufián es un rufián, con o sin balas'

Estructura

- Implicatures
 - Els objectius d'Herrera no passaven, a curt termini, per un alliberament total dels presos. Abans de l'operació, reclamaven la llibertat dels presos malalts i d'aquells que havien complert tres quarts parts de la condemna.
 - L'esquerra abertzale (i evidentment el PNB) s'han manifestat en contra de la violència d'ETA reiteradament.
- Al·lusió a documents oficials
 - La sentència del TEDH obligava a l'Audiència Nacional a alliberar Inés del Río 'quan abans possible'. Aquest cas sentava precedent de la resta de presos als quals se'ls hi ha aplicat la Parot, i per tant havíem d'abandonar la presó amb celeritat.
- Argumentació
 - Equipara la defensa dels drets dels presos amb pertànyer a ETA
 - Per tant, aquestes organitzacions no poden dur a terme les seves reivindicacions perquè fereixen a les víctimes.
 - Obvia els objectius de pau i resolució del conflicte d'Herrera
 - Argumentació pobre: desqualifica i insulta, fins i tot al TEDH
 - Ús de la ironia
 - Tesi del 'Tot és ETA': agents socials, polítics, etc.
 - Argument dels nens
 - Sentiment de pena i recolzament a les víctimes

PNV y Bildu se alían para insultar al PP y defender a los presos etarras

Llaman 'fascista' a Sémper y la presidenta de la Cámara enfurece contra el popular

ABC, Divendres 4 d'octubre de 2013
Pàgina 22

Informació general

- Tipus de peça: Notícia.
- Espai: Una pàgina, a l'apartat 'España'.
- Destacats: Tres sub-apartats al final de la notícia titulats: Los pro-etarras se envalentonan (1. Garitano vuelve a senyalar; Apuntan a PP y PSE por generar 'sufrimiento', 2. Provocaciones a la policía; Primero acorralan, luego denuncian a la Ertzaintza, 3. Amaiur invade el Congreso; Ataque a las instituciones del Estado en el Congreso).
- Fotografies: Ocupant un terç de la pàgina, apareix una fotografia dels diputats de Bildu amb samarretes d'Herrira: "Los diputados de Bildu en el Parlamento vasco lucieron ayer camisetas de apoyo a los 18 detenidos del colectivo probatasuno Herrira"
- Infografia: No n'hi ha.
- Posicionament: Favorable a l'operació policial
- Actores: PNB, Bildu, Amaiur, PP, Sortu, PSE, Hasier Arraiz, Barkotxa Tejería, Borja Sémper, Parlament Basc, Herrira, Guàrdia Civil, Ertzaintza, Audiència Nacional, jutge Velasco, Estat espanyol, Congrés dels Diputats, Martín Garitano, Sabino Quadra, Amaiur Mendizábal, Gestores pro Amnistia, Askatasuna.

Cos

- Apartat temàtic: Les reaccions dels agents polítics i socials.
- Macroproposicions:
 - PNB i Bildu aproven una declaració atacant al Govern del PP i mostren el seu rebuig a l'operació, demanant l'alliberament dels detinguts.
 - El PNB acompanya a una Bildu 'enrabetada' i que assenyala al PP com a enemic.
 - El president de Sortu, Hasier Arraiz, va 'insultar gravemente' al líder del PP gipuscoà, Borja Sémper, diguent-li 'ifascista!' des del seu escó.
 - La presidenta del Parlament, Barkatxo Tejería (PNB), 'no sólo miró hacia otro lado: "no he escuchado", sino que se revolvió airada contra Sémper'.
 - Contra la 'dignidad': Reproducció de l'incident Sémper-Arraiz-Tejería.
 - "No es la primera vez que Tejería otorga manga ancha a la bancada de Bildu,..."
 - Tejería fa ús del terme 'pres polític' i permet les samarretes de suport a Herrira.
 - Informació de l'alliberament dels detinguts
 - 'Financiación proetarra': acusacions del Jutge 'bajo la apariencia humanitaria de Herrira...'
 - 'Los proetarras se envalentonan': 1. 'En tono especialmente intimidatorio y chulesco...' Martín Garitano acusa al PP i PSE de 'enemigos del pueblo' i 'generan sufrimiento'. 'Arrojar' Guardia Civil; 2. Agressió a Amaiur Mendizábal 'ha envalentonado a Batasuna', denunciarà a la Ertzaintza. 3. Sabino Quadra denuncia la violència de l'Estat al Congrés amb pancarta d'Herrira.

Microanàlisi

- Tema i coherència global: PNB i Bildu donen suport a Herrira
 - Els dos partits s'alien per atacar al PP en el Parlament basc (incident)
 - Herrira finançava i organitzava actes d'enaltiment terrorista
 - Martín Garitano (Bildu) carrega contra el PP i el PSE per generar patiment
 - Amaiur Mendizábal (Amiur) va ser ferida perquè la policia va haver de carregar contra els proetarras i ara denunciarà a la Ertzaintza.
 - Sabino Quadra (Amiur) ataca a l'Estat des del Congrés acusant-lo de ser l'únic que fa violència al País Basc
- Implicacions
 - Els nacionalistes donen suport a una organització proetarra i ataquen als partits espanyols
 - L'incident al Parlament basc demostra una persecució i una marginació al PP
 - Tot i la seva bona imatge, l'operació demostra que Herrira és propera a ETA, sobretot alguns dels seu membres
- Pressuposicions
 - PNB: Pasivitat de la presidenta ('miró hacia otro lado', 'se revolvió airada' 'se dirigió furiosa en euskera'), permet 'pres polític' i samarretes "en solidaridad" amb Herrira.
 - Bildu: 'enrabetada', 'escalada verbal'; 'connivencia entre Bildu y ETA'; Hasier Arraiz 'insultó gravemente'; Martín Garitano 'vuelve a señalar', 'intimidatorio y chulesco'.
 - Amaiur: Amaiur Mendizábal 'la radical', 'enfrentamiento proetarras', 'ertzainas tuvieron que cargar ante una turba que impedía...'; Sabino Quadra 'desafío al Estado de Derecho' 'semejante ofensa'
 - PP: Borja Sémper 'rogándole', 'enemigo', 'por más que se han quejado'.

Estructura

- Implicatures
 - Pretèn potenciar el debat de que el nacionalisme basc persegueix els partits espanyols.
 - Batasuna és una organització extingida; no forma part ni de Bildu ni d'Amiur.
 - Les sessions al Parlament Basc es desenvolupen en les dues llengües oficials al País Basc.
 - Gestores pro Amnistia i Askatasuna havien organitzats mobilitzacions que van ser il·legalitzades. Tots els actes d'Herrira, fins i tot les manifestacions de gener, han estat legals.
 - Proetarras: Bildu i Amiur es manifesten en contra de la violència en les seves bases fundacionals.
- Al·lusió a documents oficials
 - Declaració conjunta de PNB i Bildu: 1. Denuncia l'estratègia del Govern espanyol que, basant-se en lleis d'excepcionalitat, utilitza l'Audiència Nacional per activar les tesis del 'Tot és ETA' 2. Demana l'alliberament dels detinguts. (http://www.eaj-pnv.eu/noticias/declaracion-los-grupos-parlamentarios-eajpnv_35909.html)
- Argumentació
 - El nacionalisme basc dona suport a organitzacions proetarras, és exaltat i ataca l'Estat de Dret
 - Els partits espanyols estan perseguits al País Basc pel nacionalisme (Victimisme) Bons-dolents.
 - Ús de l'incident al Parlament per desacreditar la imatge del nacionalisme basc
 - Ús del debat pres polític-delinquant/terrorista
 - No ens hem d'enganyar amb l'aparença d'Herrira (Tesi del 'Tot és ETA')
 - Actes de violència després de les detencions (Tesi del radicalisme)

La Guardia Civil decapita Herrera, la red que enaltece a los presos de ETA

Frustra un plan que pretendía captar aliados internacionales para forzar al Gobierno a reagrupar a los presos

ABC, Dimarts 1 d'octubre de 2013
Pàgina 32-33

Informació general

- Tipus de peça: Crònica
- Espai: Dues pàgines, a l'apartat 'Espanya'.
- Destacats: Fuentes de financiación: Herrera maneja elevadas cantidades de dinero, que proceden de rifas ilegales, venta de souvenirs...
- Fotografies: A la pàgina 32, ocupant mitja plana, apareixen les fotografies tamany DNI dels 18 detinguts, ordenats pel lloc de procedència. A sobre, hi apareix un destacat: La cúpula desmantelada; Entre los cabecillas de Herrera detenidos ayer figuran antiguos miembros de «comandos» de ETA, que recobraron la libertad sin arrepentirse de sus fechorías, como José Manuel Ugartemendía y José Antonio Fernández. O miembros de Segi y Bateragune. Son los herederos de los «años de plomo» que querían hacer ahora un relato falso.
- Infografía: A la dreta de la pàgina 32, apareix un quadre de text titulat 'Las claves de la nueva estrategia', amb quatre subapartats: Acumulación de fuerzas, Desobediencia civil no violenta, Apoyos puerta a puerta i Carteles, pintadas y pancartas.
- Posicionament: Favorable a l'operació policial
- Actores: Herrera, Guàrdia Civil, ETA, Gestoras Pro Amnistía, Askatasuna, jutge Velasco, Govern espanyol, Govern basc, Bildu, Sortu i el Fòrum Social.

Cos

- Apartat temàtic: Crònica de l'operació policial
- Macroproposicions:
 - La Guàrdia Civil 'descabeza la plataforma de apoyo a los presos de ETA'
 - L'objectiu de 'la organización sucesora de Gestoras pro Amnistía y Askatasuna' era forçar el Govern a l'acostament de presos
 - La coordinació de l'operació va permetre detenir als membres en quatre seus diferents (llista dels detinguts i antecedents policials).
 - L'operació ha incautat documentació. El jutge Velasco ha ordenat el tancament de webs i perfils de xarxes socials, així com el bloqueig dels comptes bancaris.
 - Campaña de presión: cita fons antiterroristas: 'Herrera es la sucesora de Gestoras pro Amnistía y Askatasuna. Y como tal su estrategia está al servicio de ETA'.
 - Futura suspensió d'activitats de la plataforma
 - Cita mitjans consultats: 'era la organización encargada de mantener la cohesión interna del colectivo de presos'
 - Organizacions d'actes 'y otro tipo de movilizaciones para enaltecer a los terroristas y humillar a las víctimas'.
 - Estratègia d'Herrera per als propers mesos: 'Herritarron' (suport per 'forzar/obligar' al Govern)
 - 'Complicidad' de Bildu, Sortu i el Foro Social (reunió amb el Govern Basc el 21 de maig).

Microanàlisi

- Tema i coherència global: Herrera era una organització d'enaltiment de presos d'ETA que volia forçar al Govern espanyol a acostar presos a les presons basques.
 - És la successora de Gestores pro Amnistía i Askatasuna.
 - La seva estratègia estava al servei d'ETA
 - Mantenia la cohesió del col·lectiu de presos i gaudia del suport de l'esquerra abertzale
 - Organitzava actes d'enaltiment del terrorisme i humiliació de les víctimes.
- Implicacions
 - Elogi de l'operació policial
 - Expressades a través de fonts inconcretes o afirmades obertament
 - Tot i tractar-se d'un procés judicial obert, afirma de manera contundent les acusacions
- Pressuposicions
 - Operació policial: 'decapita', 'descabeza', 'frustra', 'red'.
 - Objectiu d'Herrera: 'forzar', 'obligar', 'campaña de presión'
 - 'La organización sucesora de Gestoras pro Amnistía y Askatasuna'
 - Estratègia d'Herrera: 'enaltecer a los presos y humillar a las víctimas'; 'que regresen los etarras huidos de la Justicia sin responder de los delitos que se les imputan'.
 - 'Complicidad' de l'esquerra abertzale

Estructura

- Implicatures
 - Gestores pro Amnistía i Askatasuna havien organitzats mobilitzacions que van ser il·legalitzades. Tots els actes d'Herrera, fins i tot les manifestacions de gener, han estat legals.
 - Cap menció a les tres bases fundacionals d'Herrera; drets humans, resolució i pau. Només fa referència al suport a presos bascos.
 - Ja existeix un col·lectiu que manté la cohesió de presos bascos: l'EPPK.
- Al·lusió a documents oficials
 - No n'hi ha.
- Argumentació
 - Ús de la paraula 'ETA' en el titular i en les primeres línies.
 - Si enalteix presos d'ETA (pressuposició), ha de ser 'decapitada'/'descabezada'
 - Ús de les fotografies DNI a mode 'comando'.
 - Justificació de l'operació a través de:
 - Llista dels detinguts: els seus antecedents demostrin que Herrera està al servei d'ETA.
 - Era la successora de dos organitzacions il·legalitzades
 - Organitzaven activitats il·legals i homenatjaven els presos per humillar les víctimes
 - Volien obligar al Govern a acostar els presos i a amnistiar els exiliats
 - Apunta als 'còmplices': Bildu, Sortu, el Foro Social i el Govern Basc, que els va rebre.

Operación contra ETA Golpe al frente de presos

ÁLAVA

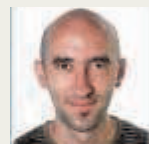
GORKA GONZÁLEZ
GONZÁLEZ

ANE CELAYA VIGUERA

La cúpula desmantelada

Entre los cabecillas de Herrira detenidos ayer figuran antiguos miembros de «comandos» de ETA, que recobraron la libertad sin arrepentirse de sus fechorías, como José Manuel Ugarte Mendía y José Antonio Fernández. O miembros de Segi y Bategune. Son los herederos de los «años de plomo» que querían hacer ahora un relato falso

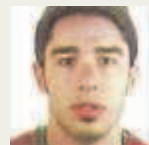
GUIPÚZCOA

AMAIA ESNAL
MARTIARENANAGORE GARCÍA
BOHOLLOEKAIN ZUBIZARRETA
IRIBECAMPOSJESÚS M. ALDUMBERRI
URQUIZUENEKO IBARGUREN
AGUIRREMANUEL UGARTEMENDIA
ISASA

VIZCAYA

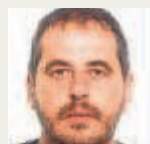
JOSÉ A. FERNÁNDEZ
HERNANDOROBERTO NOVAL
AROSTEGUI

IBON MEÑIKA ORUE

BEÑAT ZARRABEITIA
ASENSIO

OSCAR SÁNCHEZ SETIEN

NAVARRA

FRANCISCO BALDA ARAÑA

JON GARAY VALES

SERGIO LABAYEN ALONSO

IMANOL CARRERA
TURRIILOENEKO VILLEGAS
AMEZKETA

La Guardia Civil decapita Herrira, la red que enaltece a los presos de ETA

- Frustra un plan que pretendía captar aliados internacionales para forzar al Gobierno a reagrupar a los presos

J. PAGOLA / P. MUÑOZ
MADRID

La Guardia Civil descabezó ayer la plataforma de apoyo a los presos de ETA, Herrira, con la detención de 18 de los 21 individuos que componían su «dirección nacional». Se les imputa integración en banda, enaltecimiento y financiación del terrorismo. La operación frustra los intentos de la organización sucesora de Gestoras pro Amnistía y Askatasuna de intensificar contactos, entre ellos con el Ejecutivo vasco, para presionar al Gobierno y forzarle al acercamiento de los reclusos etarras al País Vasco.

La coordinación permitió que los agentes accedieran al mismo tiempo a las sedes que Herrira tiene en Bilbao, Vitoria, Pamplona y Hernani. Precisamente en esta, que es su «buró» central, mantenía una reunión el núcleo duro de la dirección, integrada por diez individuos que fueron arrestados allí mismo. Se trata del portavoz Jon Ga-

ray; José Antonio Fernández Hernando -miembro del «comando Poeta» desarticulado en 1983-; Manu Ugarte Mendía Isasa -detenido en Francia en 2005, después de robar cuatro toneladas de clorato sódico en Poitiers; Ibon Meñika -arrestado en el 2001 y condenado a tres años de prisión por dirigir Segi-; Nagore García; Sergio Labayen; Eneko Villegas; Roberto Noval; Óscar Sánchez y Jesús Mari Aldunberri. Los otros fueron arrestados en diferentes puntos: Amaia Esnal -implicada en el caso Bategune-; Eneko Ibarguren; Ekain Zubizarreta; Beñat Zarrabeitia; Imanol Karrera; Ane Celaya; Gorka González y Francisco Javier Balda.

Cuentas bloqueadas

En los registros de las cuatro sedes los agentes se incautaron de diversa documentación referente a estrategias, finanzas y contactos. El juez de la Audiencia Nacional Eloy Velasco, que ha coordinado el operativo, ha decretado asimismo el cobar de 38 páginas

Claves de la nueva estrategia

Acumulación de fuerzas

Tras el debate de este verano, Herrira cree necesario articular un movimiento de ámbito «nacional» e «internacional» y ya ha logrado marcos de acuerdo con Bakea Bidea, a la que pertenece Jonan Fernández, asesor de Urkullu para la «paz y la convivencia», y Lokarri, anfitrión de la Conferencia de Ayete.

Apoyos puerta a puerta

Herrira pretende recabar puerta a puerta en el País Vasco y Navarra 750.000 firmas para exigir al Gobierno que cambie su política penitenciaria. Pretende extender la campaña al resto de España y a la UE para llegar al millón de firmas.

Desobediencia civil no violenta

Herrira planea iniciativas contundentes de protesta, a las que quiere dar la máxima publicidad, que se centrarían en las principales ciudades. Para ello contaría con la participación de Ernai, las juventudes de Sortu.

Carteles, pintadas y pancartas

La plataforma descabezada ha ideado también en el debate de este verano una campaña de concentraciones semanales en todos los pueblos del País Vasco y Navarra contra la dispersión; ayunos y encierros en lugares significativos; propaganda constante mediante pancartas y pintadas. Para ello se crearían «grupos de propaganda».

Golpe al frente de presos Operación contra ETA

Fuentes de financiación
Herrera maneja elevadas cantidades de dinero, que proceden de rifas ilegales, venta de souvenirs...

webs vinculadas a Herrera, además de 125 perfiles de facebook y otros 32 de twitter. También ha ordenado a diferentes entidades bancarias que bloqueen las cuentas de la plataforma proetarra. Fuentes antiterroristas avanzaban ayer que Herrera maneja elevadas cantidades de dinero, procedentes en gran parte de rifas, venta de souvenirs, «txosnas» instaladas durante las fiestas y otras vías de financiación que se investigan.

Campaña de presión

La operación es considerada en fuentes antiterroristas como «muy importante», con independencia de que algunos de los detenidos puedan quedar en libertad con cargos, toda vez que Herrera es la sustituta de Gestoras pro Amnistía y Askatasuna, ambas ilegalizadas. Y como tal su estrategia está al servicio de ETA. Todo apunta a que es cuestión de tiempo que se declare la suspensión de actividades para esta plataforma. Los medios consultados subrayan que se trata de la organización encargada de mantener la cohesión interna en el co-

lectivo de presos y también la que actualmente tiene mayor capacidad de movilización dentro de la «izquierda abertzale». Organiza los «ongi etorris» (actos de bienvenida y homenaje a los presos excarcelados) -hasta 112 desde su constitución-, «brindis», y otro tipo de movilizaciones para enaltecer a los terroristas y humillar a sus víctimas. También impulsa la campaña para que regresen los etarras huidos de la Justicia sin responder de los delitos que se les imputan.

La operación se produce cuando Herrera se apresuraba a poner en práctica la campaña «Herritarron» Epaia», que tiene como objetivo aglutinar instituciones, organizaciones políticas, sociales y sindicales ajenas a la «izquierda abertzale», con la pretensión de extenderse al resto de España y al ámbito internacional. Todo ello dirigido a acumular fuerzas que presionen al Gobierno y le obliguen a reagrupar a los reos etarras en el País vasco y Navarra. En esta estrategia, debatida a lo largo del pasado verano y diseñada para los dos próximos años, cuenta con la complicidad de Bildu y Sortu y el apoyo del denominado Foro Social. En este contexto, el pasado 21 de mayo Jon Garay y Nagore García, dos de los detenidos ayer, se reunieron con representantes de la Secretaría general de Paz y Convivencia del Gobierno vasco, entre ellos el «fichaje de Urkullu, Jonan Fernández, Ija.

EL NACIONALISMO, QUEJOSO

El PNV arremete contra la operación policial

M. R. D
MADRID

El PNV tachó ayer de «mala noticia» tanto la detención de la asociación de apoyo a los presos de ETA como el último comunicado de la banda terrorista. El Partido Nacionalista Vasco considera que la operación policial supuso «un preocupante retroceso en las expectativas de consolidar la paz en Euskadi». La formación que lidera Andoni Ortuzar subrayó que «los esfuerzos que en estos últimos años se han dado en Euskadi para consolidar una sociedad sin violencia no pueden ser echados por tierra por quienes parecen añorar estrategias del pasado».

Para los jeltzales, el «impulso político y judicial» demostrado en el arresto «retrotrae» a «tiempos en los que la ilegalización, el bloqueo y la tesis de «todo es ETA» condenaba a este país a la confrontación en un horizonte de convivencia bloqueada». Por eso, el PNV reclama al Gobierno central que «abandone la estrategia del empecinamiento en la excepcionalidad jurídica», una actitud que criti-

Laura Mintegui, portavoz de Bildu, se manifestó contra las detenciones

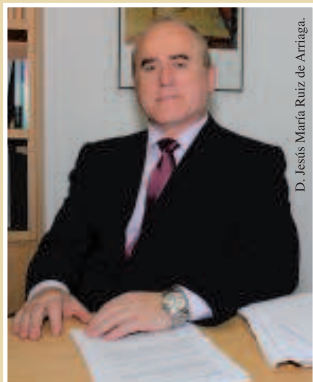
can de «arbitraria» y de «dudosa base democrática que conduce a un pasado que parecía felizmente superado».

Por su parte, la portavoz de EH Bildu, Laura Mintegui, censuró tajantemente los arrestos a los 18 militantes de Herrera. «Quien no sabe, ni puede ni quiere ganar la paz actúa así», sentenció en la red social Twitter.

¿Qué hacer si la oferta de arbitraje de Bankia por las preferentes no le parece justa?

Muchos de los afectados por las preferentes que acudieron al arbitraje no tienen respuesta aún. De los que han tenido una oferta por parte de Bankia se encuentran con que la cantidad ofrecida es menos del 100% de lo invertido y nos preguntan qué deben hacer.

D. Jesús María Ruiz de Arriaga.

An todo recordarles que esta cantidad que les han ofrecido es la máxima y, como podrán comprobar, en ningún caso les han dicho lo mínimo que les pueden dar. Por lo que en caso de firmar el convenio de arbitraje el afectado podría recibir en algunos casos una sorpresa en forma de una resolución más baja. Además en caso de aceptar el convenio y luego no estar de acuerdo no podrá reclamar.

En Arriaga Asociados consideramos en arbitraje puede ser una mala solución para el afectado y buena para Bankia, porque es esta la que ha puesto las normas para el mismo: qué tipo de afectados, cantidades, etc. Lo que busca Bankia es devolver el dinero a los menos afectados posibles y le menor cantidad posible.

En Arriaga Asociados buscamos en las reclamaciones contra Bankia, la nulidad o anulación del contrato de compra o de depósito o administración de valores y suscripción de participaciones preferentes. Y, de manera, subsidiaria,

la acción de resolución de contrato e indemnización de daños y perjuicios, reclamando el total de lo invertido en euros más los intereses legales desde la fecha de suscripción de los títulos. Tenemos **cerca de un 100% de éxito en las demandas presentadas, y un 95% de nuestros clientes no han tenido que pagarnos nada**, porque la sentencia ha obligado a Bankia a hacerse cargo de las costas.

Tenemos a su disposición un equipo de abogados especializados en derecho bancario para ayudarle. **Cerca de 3.000 personas ya han confiado en nosotros. Trabajamos en toda España.**

Si usted también es uno de los afectados, llámenos, sin ningún tipo de compromiso y sin ningún coste por la información, al **teléfono gratuito 900 101 775** o envíenos un **correo electrónico a contacto@arriagaasociados.com**, explicándonos brevemente su problema e indicándonos un teléfono para poder comunicar con usted.

900 101 775

teléfono gratuito y llamada y cita gratuitas

E-mail: contacto@arriagaasociados.com

www.arriagaasociados.com

Pº de las Delicias, 30- 2ª Planta
28045 MADRID

Calle Don Jaime I, 6 Duplicado
50001 ZARAGOZA

Pº de Gracia, 118 Planta Principal
08008 BARCELONA

Avda. Cortes Valencianas, 39- 1ª Planta
46015 VALENCIA

Los diputados de Bildu en el Parlamento vasco lucieron ayer camisetas de apoyo a los 18 detenidos del colectivo probatasuno Herrira

BLANCA CASTILLO

PNV y Bildu se alían para insultar al PP y defender a los presos etarras

► Llamen «fascista» a Sémper y la presidenta de la Cámara enfurece contra el popular

I. REYERO / J. FDEZ.-MIRANDA
BILBAO / MADRID

El PNV pactó ayer con Bildu una declaración en el Parlamento vasco en la que atacan al Gobierno del PP por «activar la tesis del *todo es ETA*», censuran la operación policial contra el colectivo defensor de los presos etarras Herrira —ya que responden a «leyes de excepción»— y exigen la liberación de todos sus miembros detenidos el lunes. El partido de Urkullu acompaña así a Bildu, que, enrabietada por el golpe al entorno de los presos, ha iniciado una escalada verbal que señala al PP como el enemigo. Ayer, el presidente de Sortu, Hasier Arraiz,

insultó gravemente al líder de los populares guipuzcoanos, Borja Sémper, llamándole «¡fascista!» desde su escaño vasco. Y lo hizo ante la pasividad de la presidenta de la institución, Barkatxo Tejería, del PNV, que no solo miró hacia otro lado —«no he escuchado», dijo—, sino que se revolvió airada contra Sémper.

Contra la «dignidad»

El popular concluía su discurso muy crítico con la connivencia entre Bildu y ETA cuando el líder de Sortu le atacó. «Lo mismo que ETA ha sido derrotada militarmente, van a ser derrotadas por el Estado de Derecho las ideas que ha defendido ETA», dijo Sémper. «¡Fascista!», le espetó Arraiz, quien como el resto de su grupo vestía la camiseta de «Herrira», en «solidaridad» con los detenidos. «¿Va a permitir que me llame fascista?», inquirió Sémper a la presidenta, rogándole que actuara en defensa de la «dignidad» de la Cá-

mara. Tejería se dirigió furiosa a él y en euskera, pese a que Sémper no domina esta lengua, para advertirle de que no haría nada. Al rato se excusó constatando el insulto, aunque dijo no haber «escuchado». Más tarde llegó la declaración pactada entre PNV y Bildu.

No es la primera vez que Tejería otorga manga ancha a la bancada de Bildu, por más que desde PSE, PP y UPyD se hayan quejado, entre otros motivos, por el uso del término «preso político» para referirse a los terroristas. También está en cuestión el uso de camisetas y pegatinas que los radicales lucen en su vestimenta en apoyo a los presos, como a la colaboradora de ETA Urtza Alkorta, detenida en Ondárroa entre altercados con la Ertzaintza.

Ayer, el juez de la Audiencia Nacional Eloy Velasco decretó el ingreso en prisión eludible con fianza de 20.000 euros para cuatro de los 18 detenidos de Herrira el pasado lunes, a los que

imputa los delitos de pertenencia a organización terrorista y financiación y enaltecimiento del terrorismo. Se trata de Jon Garay, Nagore García Bollo, José Manuel Ugartemendía y Jesús María Aldumberri, que ingresaron en la prisión de Soto del Real a la espera de abonar sus fianzas. Los otros catorce quedaron en libertad, aunque con las mismas imputaciones y la prohibición de abandonar España y participar en actos de apoyo a presos.

Financiación proetarra

El juez considera que bajo la apariencia humanitaria Herrira mantiene la cohesión de los presos etarras y les anima a mantenerse firmes en el cumplimiento íntegro de las condenas. Además, esta organización —heredera de Gestoras pro Amnistía y Askatasuna— se encarga de financiar y organizar los actos de enaltecimiento terrorista. Por último, Velasco mantiene la clausura de las sedes y el cierre de sus páginas web y cuentas de Twitter, así como el bloqueo del dinero incautado en la operación policial (62.000 euros).

Garay está pendiente de juicio por integración en organización terrorista y Ugartemendía fue condenado en Francia por pertenencia.

Los proetarras se envalentonan

GARITANO VUELVE A SEÑALAR

Apuntan a PP y PSE por generar «sufrimiento»

En tono especialmente intimidatorio y chulesco, el diputado general de Guipúzcoa, Martín Garitano, señaló el martes —como antes hiciera desde los diarios «Egin» y «Gara»— al PP y al PSE como «enemigos del pueblo». Fue su reacción a la operación policial contra «Herrira» desde la tribuna de las Juntas Generales. Tras advertir que acabarán por «arrojar» a la Guardia Civil del País Vasco, les acusó de generar «sufrimiento».

PROVOCACIONES A LA POLICÍA

Primero acorralan, luego denuncian a la Ertzaintza

El porrazo recibido por la senadora de Amaiur Amalur Mendizabal, que denunció a la Ertzaintza, ha envalentonado a Batasuna. La radical fue herida durante el enfrentamiento que los proetarras protagonizaron con la Policía vasca el lunes en Hernani (Guipúzcoa). Los ertzainas tuvieron que cargar ante una turba que, al grito de «asesinos», impedía que los agentes de la Guardia Civil abandonaran la sede «Herrira» tras registrarla.

AMAIUR INVADIR EL CONGRESO

Ataque a las instituciones del Estado en el Congreso

Hasta el Congreso han llevado las marcas de Batasuna su desafío al Estado de Derecho. «La única violencia que queda hoy en este país es la suya, la de su Gobierno, la de la Policía y la de la Guardia Civil», espetó el martes el diputado de Amaiur Sabino Cuadra a la ministra de Trabajo. Fue durante la reunión de la Comisión del Pacto de Toledo, donde sacó una gran pancarta de «Herrira». El precio por semejante ofensa fue retirarle el micro.

AFP

Niños defendiendo a asesinos

La gota que colma el vaso

ÁLVARO MARTÍNEZ

En el collar pone ahora Tantaz Tanta (Gota a gota, en vascuence) pero la bestia es la misma. Desarticulada Herrera por orden judicial al tratarse de una pieza criminal del mecano etarra, surge una nueva pieza con el objetivo de que todos los terroristas salgan a la calle cuanto antes. Un día después de que el guadarí palentino Troitiño y otros siete asesinos disfruten ya de la libertad que no merecen, la misma partida de canallas de siempre puso en marcha ayer una palanca de coacción, agitación y propaganda para vaciar las cárceles a toda mecha, casi con las mismas prisas que se está dando la Audiencia Nacional en aplicar la sentencia de esos señores tan simpáticos de Estrasburgo. Fíjense bien, son los mismos; ese de la boina (txapela, en vascuence), la del flequillo tazonero y la mirada altiva, el de la ropa montañera y el gesto

desafiante... Los de siempre que, abierto en Cataluña el melón de la utilización infantil, se parapetan en esta ocasión tras un montón de niños. ¡Qué raza, qué valentía! Pero lo cierto es que no caben esperar demasiadas alharacas éticas de quienes celebraron los tiros en la nuca, jalearon secuestros, vitorearon las bombas en hipermercados y dieron por bien llegados los ataúdes blancos y el resto de la infame mercancía sangrienta que es y ha significado ETA en la historia de España. Un rufián es un rufián, con o sin balas.

Gota a gota, ahí están, mandando en ayuntamientos y diputaciones. Gota a gota, ahí están, manejando el dinero del Estado. Y gota a gota van saliendo los asesinos de la cárcel. Un año por muerto, como mucho, «y a otra cosa, mariposa, vámonos a la Herriko que se calienta el chacolí».

Con los cementerios llenos de inocentes y la pena enfoscando las paredes de las casas vacías por la ausencia, desde aquella bomba o aquel disparo a traición, escuchar a los de Tantaz Tanta hablar de «derechos humanos» y la «grave situación de los presos» ya no es doloroso, es cruel; podía ser incluso material para la cuadrilla togada de Estrasburgo. Porque ya no cabe una gota más en el cáliz de paciencia de las víctimas. [ESPAÑA]

El entramado proetarra utilizó ayer a decenas de niños en la presentación en Guernica de la última iniciativa para forzar la excarcelación de los asesinos de la banda, llamada Tantaz tanta (Gota a gota)

ABC

PRESIDENTA-EDITORIA:
CATALINA LUCA DE TENA

Director

Bieito Rubido Ramonde

Director adjunto

Luis Ventoso

Subdirectores

José Ramón Alonso

Manuel Erice

Mayte Alcaraz

Montserrat Lluis

Adjuntos al Director

Ramón Pérez-Maura

Alfonso Armada

Ana Isabel Sánchez

ABC Cultural

Fernando R. Lafuente

Áreas

Sergio Guijarro (Información)

Jaime González (Opinión)

Manuel Marín (España)

Alberto Sotillo (Internacional)

Yolanda Gómez (Economía)

Adolfo Garrido (Madrid)

Nuria Ramírez (Sociedad)

Jesús C. Calero (Cultura y Espect.)

Miguel Oliver (Deportes)

Sebastián Basco (Cierre)

Jesús Ayca (Diseño e Infografía)

Matías Nieto König (Fotografía)

Alexis Rodríguez (Suplementos)

Laura Revuelta (ABC Cultural)

María Jesús Pérez (Empresa)

Fernando Rojo (Fin de semana)

Isabel Gutiérrez (Gentestilo)

Julian de Velasco (Infografía)

Archivo

Federico Ayala

Delegaciones

Isaac Blasco (C. Valenciana)

María Jesús Cañizares (Cataluña)

Antonio González (C. La Mancha)

José Luis Martín (Castilla y León)

Roberto Pérez (Aragón)

Bernardo Sagastume (Canarias)

Pablo Alcalá (Galicia)

Directora General

Ana Delgado Galán

Gerente

Javier Caballero

Control de Gestión

José Antonio Ansedé

Recursos Humanos

Raquel Herrera

Marketing

José María de la Guía

Comercial

Juana Estévez

Distribución

Matte Corral

ABC en Kiosqueros

Pilar Sainz

Negocio Abc.es

Beatriz Lizarraga

Editado por

Diario ABC, S. L.

Juan Ignacio Luca de Tena, 7

28027 Madrid.

Publicidad 902 334 556

Suscripciones 901 334 554

Att. al cliente 902 334 555

Precio ABC Castellón: 1,30 € con
Mediterráneo (venta conjunta e
inseparable): 1,40 €/ Precio ABC
resto de provincias: 1,40 €

vocento

Diario ABC, S. L. Reservados todos los
derechos. Queda prohibida la
reproducción, distribución,
comunicación pública y utilización,
total o parcial, de los contenidos de esta
publicación, en cualquier forma o
modalidad, sin previa, expresa y escrita
autorización, incluyendo, en particular,
su mera reproducción y/o puesta a
disposición como resúmenes, reseñas o
revistas de prensa con fines comerciales
o directa o indirectamente lucrativos, a
la que se manifiesta oposición expresa.
Número 35.806 D.L.I. M-43-58 Apartado
de Correos 43, Madrid

ÍNDICE

La Tercera 3	Sociedad 39
Editoriales 4	Cultura 43
Enfoque 5	Deportes 46
Opinión 14	Gentestilo 52
Cartas 16	ABC Ocio 55
España 18	Agenda 66
Internacional 30	Alicante 70
Economía 34	El Tiempo 77
Bolsas 38	TV 78

SIGUE SIENDO ETA

La banda es un enemigo del Estado, la sociedad y la democracia, y la obligación del Estado de Derecho es combatirlo. Es muy grave, e impresentable, que el PNV y los socialistas critiquen que se detenga a etarras

EL descabezamiento del nuevo frente carcelario que estaba reorganizando un grupo de abogados proetarras, y la elocuente fuga del senador de Amaiur cuyo despacho iba a ser registrado, disipan el espejismo de los últimos gestos engañosos de los terroristas aún encarcelados y de los que fueron puestos en libertad por la sentencia de Estrasburgo sobre la doctrina Parot. La lamentable precipitación de Interior al informar de la redada cuando aún estaba ejecutándose no debe empañar la trascendencia de las detenciones y de la posible información que se obtenga de la documentación incautada.

A la esperada crítica a la operación por parte del «comando político» de la banda (llámese Bildu, Amaiur, izquierda *abertzale* o con la máscara que elija) se ha unido una vez más el PNV, que salió en defensa de los detenidos y que ve los arrestos, efectuados bajo orden judicial, como «un paso atrás». La sociedad no termina de acostumbrarse a tan impresentables reacciones, ni el PNV al Estado de Derecho, pues ponerse de parte de terroristas y en contra de la acción de la Justicia y las Fuerzas de Seguridad es ir contra la ley. Pero casi más descabellado es que los socialistas vascos se hayan sumado, en esta ocasión, al coro de los quejumbrosos que critican la operación efectuada contra un ene-

migo del Estado, la sociedad y la democracia. La obligación del Estado de Derecho es combatirlo hasta su erradicación. ¿Y ni eso defienden ya los socialistas? Pérez Rubalcaba debe desautorizar de inmediato las insidiosas palabras de sus conmlitones vascos que, al observar «motivos políticos» en las detenciones, están acusando al juez de prevaricación.

Ninguno de los gestos que ha llevado a cabo hasta el momento ETA representa una verdadera satisfacción de las demandas de justicia que tienen planteadas no solo las víctimas, sino la sociedad en su conjunto. La aplicación de la ley a los terroristas no es una exigencia marginal de un grupo «molesto» de viudas y huérfanos, sino una condición esencial para que España siga reconociéndose como una democracia y un Estado de Derecho. Por eso hay que ignorar los reproches del PNV o la izquierda *abertzale* contra el desmantelamiento del frente de «makos». Y es muy importante que en el lado de las fuerzas democráticas no se caiga en el error de pensar que estas operaciones policiales pueden estropear el «proceso de solución del conflicto».

Con el acto de los excarcelados en Durango se cometió un error que ha quedado de manifiesto con la detención de varios de sus organizadores y asistentes. Es un error que no debe repetirse con la manifestación por los presos convocada para mañana en Bilbao por un grupo que la Fiscalía -ahora sí- considera que no es más que una tapadera de «Herrira», la trama etarra encargada de su estrategia con los presos. La desmemoria es la principal baza de la impunidad. Y ETA sigue presente en la dirección final de la estrategia del «comando político» de la banda.

UGT-A TIENE QUE DEPURAR RESPONSABILIDADES

CARMEN Castilla se convirtió ayer en la nueva secretaria general de UGT Andalucía (UGT-A) tras resultar elegida por una amplia mayoría en el comité extraordinario convocado por el sindicato. Castilla sustituye en el cargo a Francisco Fernández, que tuvo que dimitir a finales del pasado noviembre debido a su implicación en el deleznable y bochornoso escándalo de corrupción que afecta a esta entidad desde hace meses. De hecho, es el tercer secretario general que presenta la organización en menos de un año tras la renuncia de Manuel Pastrana, el pasado abril, por idénticos motivos. La investigación judicial sobre el fraude de los ERE, el mayor caso de corrupción de la democracia, y otros trapicheos contables, han desvelado una presunta red delictiva en la cúpula del sindicato andaluz dedicada a la malversación de fondos públicos y a la falsificación de facturas, que, incluso, ha terminado por salpicar a la sede central

de UGT que dirige Cándido Méndez. Con el nombramiento de Castilla, UGT-A pretende dar carpetazo al escándalo de los ERE, después de destituir a todos los miembros de la anterior etapa de Pastrana. Sin embargo, la renovación de su Ejecutiva, siendo necesaria, resulta claramente insuficiente. Esta sustitución de altos cargos no debería traducirse en un mero lavado de cara carente de contenido, con el fin de intentar mejorar la muy deteriorada imagen del sindicato. El cambio nada significará si la nueva cúpula se niega a depurar, una por una, las responsabilidades de todos los sindicalistas implicados en esta vergonzosa trama de corrupción, hasta sus últimas consecuencias, más allá de las penas que, finalmente, dictamine la Justicia. Y aún significará menos si la actual dirección no acomete una profunda reforma interna para modificar la gestión de UGT-A, dotando de transparencia todas y cada una de sus actuaciones.

Protagonistas

Rosalía Iglesias
Esposa de Luis Bárcenas

«No se debe autorizar ninguna operación sin el consentimiento de su marido». El juez ha hallado otra cuenta en Suiza a nombre de Iglesias con este revelador apunte. A ver si el preso preventivo se anima por fin y cuenta de una vez por todas de dónde sacó ese dineral

Miguel Arias Cañete
Mtro. de Medio Ambiente

ABC informa de que el Consejo de Ministros aprobará hoy la ampliación, en más de un 50 por ciento, del parque nacional de las Tablas de Daimiel. Coincidiendo con uno de sus mayores esplendores, el Gobierno blindará la protección del humedal manchego, joya natural de España

Sergio Rodríguez
Jugador de baloncesto

Desoyendo los cantos de sirena llegados (de nuevo) desde la NBA, el base amplía su contrato con el Real Madrid hasta 2018. Imbatible esta temporada, el club blanco se asegura un director de juego superlativo para las próximas temporadas. Y la Liga ACB retiene a un gran activo

La frase del día

Rafael Blasco
Exconsejero valenciano

«No sé ni mandar correos electrónicos»

Excomunista, exsocialista y expopular, parece que el dinamismo ideológico del exconsejero valenciano de Solidaridad es inversamente proporcional a su pericia informática. Dicho esto, es un poco infantil exponer como parte de las pruebas de su inocencia -en el caso en que se le juzga como parte de una trama que desvió fondos de su departamento- su presunta inutilidad con el correo electrónico.

Las 18 detenciones de Herrera confirman la mano dura mientras ETA no se desarme

El Gobierno vasco habla de “paso atrás” y Bildu pide responder “como pueblo”

JUAN MARI GASTACA
Bilbao

Apenas tres días después de que ETA obviara en su enésimo comunicado tras el alto el fuego definitivo cualquier alusión al desarme, la Guardia Civil asestó ayer, por orden del juez Eloy Alonso de la Audiencia Nacional, un duro y sorprendente golpe a la estructura interna de Herrera, un colectivo creado tras el cese de la violencia en favor de los derechos de los presos de la organización terrorista.

La detención de 18 miembros de este grupo, tras ser intervenidas sus cuatro sedes en el País Vasco y Navarra durante intensos registros que han llegado a prolongarse hasta siete horas como ocurrió en la de Pamplona, confirma la política de mano dura del Gobierno español mientras la banda terrorista mantenga su inmovilismo.

El Ministerio del Interior entiende que Herrera, creada en febrero de 2012 tras la ilegalización de Gestoras Pro Amnistía y Askatasuna, es “un tentáculo” de ETA y de ahí que la justicia haya decidido actuar. A esta con-

clusión, reconocida ayer por el titular de ese Departamento, Jorge Fernández Díaz, han llegado los servicios de la lucha antiterrorista tras analizar más de cien actuaciones de Herrera, centradas principalmente en la convocatoria de movilizaciones en favor de los presos etarras, incluido el recibimiento al cadáver del etarra Thierry.

La operación, coordinada en las cuatro sedes de la organización, se inició a primeras horas

Interior entiende que la organización es un “tentáculo” de la banda terrorista

de la mañana mediante fuertes despliegues de agentes de la Guardia Civil. Diez de los detenidos de Herrera fueron localizados mientras celebraban una reunión en la oficina de Hernani, mientras el resto fueron apresados en varias localidades de Gipuzkoa (cinco), Bilbao, Pamplona y Vitoria.

Detención de un miembro de Herrera, ayer en Pamplona. / J. DIGES (EFE)

Además, la operación incluyó el cierre de 32 perfiles de Twitter, 125 de Facebook y 38 páginas web, además del bloqueo de las cuentas bancarias empleadas por este grupo, que desde su presentación ha contado con el respaldo de la izquierda abertzale. En la capital vizcaína, la Guardia Civil entró por error en la sede de EA, situada en el piso inferior. La abogada Jone Goirizelaia y el senador Iñaki Goioaga, abogado habitual también de presos etarras, contemplaron la intervención en el Casco Viejo bilbaíno.

Tras conocer el alcance de esta espectacular operación, el Gobierno vasco, del PNV, reaccionó para denunciar que se trata de “un paso atrás”. Así lo manifestó su portavoz, Josu Erkoreka, quien reclamó a ETA que atienda la exigencia de la sociedad para su desarme y que el Ejecutivo central modifique su política penitenciaria.

Para la izquierda abertzale, que vuelve a sentir como propio este golpe en vísperas del macrojuicio de las *herriko tabernas*, se está asistiendo a una “tropelía” del Estado, según declaró Julen Arzuaga, uno de los portavoces de EH Bildu en el Parlamento vasco, quien reclamó, además, “una respuesta como pueblo”. No obstante, fue el socialista Jesús Eguiguren, presidente del PSE, quien empleó la réplica más dura al acusar al Gobierno central de “cometer un auténtico disparate jurídico y político”.

Este mal momento puede ser un buen momento.

Solvía.es

La inmobiliaria de Banco Sabadell

Solo hasta el 15 de noviembre compra tu casa con un descuento adicional*

*Consulta bases en solvia.es

Si quieres más información, ven a una de las oficinas del grupo Banco Sabadell o llama al 902 333 131.

f t g+ y p

Solvía **BS**

PAÍS VASCO

Las detenciones de Herrera abren otra brecha política

- El sábado, manifestación en Bilbao
- Sortu acusa a Urkullu y a la Ertzaintza

J. M. GASTACA
Bilbao

La sorprendente detención de 18 miembros Herrera ha convulsionado el ambiente político en Euskadi al abrir una brecha entre partidos que, incluso, salpicó ayer a las instituciones. Mientras se espera que los detenidos pasen mañana a disposición judicial, las fuerzas *abertzales* —los partidos de EH Bildu y los sindicatos ELA y LAB— han vuelto a unirse para responder por medio de una manifestación, el próximo sábado, en Bilbao. A su vez, sectores de la cultura y el deporte impulsarán desde hoy una acción coordinada en el propósito de “responder como pueblo” a esta actuación de la Audiencia Nacional como el lunes reclamaba la izquierda radical.

Pero la actuación de la Ertzaintza en los incidentes que sucedieron a la intervención de la Guardia Civil en la sede de Herrera en Hernani (Gipuzkoa) han extendido la polémica al ámbito institucional al resultar herida la senadora *abertzale* Amalur Mendizabal, que ayer mostró el alcance de la agresión en la sede

del Parlamento vasco. Mendizabal (Amaiur) denunció que un *ertzaina* le golpeó con la porra cuando presenciaba la operación de Hernani y que el agente no se identificó a pesar de que se lo pidió en varias ocasiones. Ante estos hechos, EH Bildu no ha dudado en reclamar rápidamente “el desarme represivo” de la Ertzaintza, mientras emplaza a Iñigo Urkullu a que evite las equidistancias y por eso le insta a optar “entre invertir en una paz plena o posicionarse junto al Gobierno central”, como dijo ayer Julen Arzuaga, uno de los portavoces de esta coalición en la Cámara. Tras conocer la denuncia de Mendizabal, Josu Erkoreka anunció que el departamento de Seguridad abrirá una investigación y se ofrecerá a la justicia para aportar la información que se le requiera.

Mientras, las fuerzas *abertzales* aprovecharon la ocasión para comprometer la posición del PNV. Sortu, de hecho, criticó la actitud del Gobierno vasco ante la operación policial y dijo que “el *lehendakari* que no defiende los derechos de sus ciudadanos no merece ser *lehendakari*”. El

Representantes de fuerzas *abertzales*, durante la concentración de ayer en Bilbao. / FERNANDO DOMINGO-ALDAMA

Una senadora de Amaiur, herida al seguir la operación de Hernani

colectivo de víctimas del terrorismo, en cambio, cree que el Gobierno vasco se ha colocado “al lado de quienes honran el tiro en la nuca”. El PP también criticó al PNV por un motivo distinto a los *abertzales* al recordar que su presidente, Andoni Ortu-

zar, consideró “un retroceso” las detenciones. El PSE-EE, a su vez, indicó que “si ETA hubiera decidido su desarme o su disolución” no tendrían sentido estas detenciones y pidió a los jueces celeridad para establecer la responsabilidad de los detenidos.

A su vez, Interior se mantiene en la justificación de estas detenciones “porque enaltecen sistemáticamente a ETA”, dijo el ministro Jorge Fernández Díaz, y ayer la Guardia Civil exhibió el dato de que han sido localizados 62.000 euros en los registros de las sedes de Herrera.

La proyección de este golpe a Herrera, como claro aviso del Gobierno a ETA para su desarme, llegó hasta Madrid. En el Congreso, Amaiur protestó por las detenciones, mostrando un cartel de apoyo a este colectivo que defiende los derechos de los presos etarras. Precisamente uno de ellos, el jefe del comando Otazua, Daniel Pastor, en solidaridad con los detenidos pidió su expulsión de la sala de la Audiencia Nacional donde empezaba a ser juzgado por el asesinato de una brigada del Ejército hace 5 años en Santoña (Cantabria)

Adegi constata que las empresas “han tocado fondo”

EL PAÍS, San Sebastián

Adegi hizo ayer su tradicional balance de coyuntura económica. La patronal, según explicaron sus responsables, ha constatado que las empresas guipuzcoanas están todavía en el “pozo de la recesión” pero empiezan a percibir que “han tocado fondo”. Adegi vaticinó que “no se vislumbra una recuperación” en cuanto al empleo, aunque se mantendrá estable en lo que queda de año, mientras que la “recuperación será débil y lenta”.

El presidente y el secretario general de la patronal guipuzcoana, Pello Guibelalde y José Miguel Ayerza, comparecieron acompañados del responsable de Competitividad e Innovación, Patxi Sasigain. Las previsiones que dibujó la patronal fueron menos negativas que en ocasiones anteriores, aunque Adegi recordó que la producción industrial ha caído 34 puntos en seis años, las exportaciones acumulan hasta julio una disminución del 7,5 %, el paro supera las 48.000 personas y el PIB de Gipuzkoa se sitúa en niveles de hace seis años.

Garitano arruina la vía del consenso en Gipuzkoa con sus “ataques” a la oposición

MIKEL ORMAZABAL
San Sebastián

El diputado general de Gipuzkoa, Martín Garitano, no obtuvo ayer ningún provecho del principal debate parlamentario del año en esta provincia. Muy al contrario, su intervención en el pleno de política general solo consiguió aumentar el grado de enemistad que mantiene con los grupos de la oposición. A la vista de las reacciones que suscitó en el PNV, PSE-EE y PP, Garitano echó por los suelos su capacidad de seducción. Con un tono “agresivo”, “provocador” y “miserable” —calificativos que emplearon estos partidos—, arruinó las opciones que tenía de sumar apoyos a su gestión, puso más obstáculos a la negociación presupuestaria y dificultó la colaboración soberanista entre los nacionalistas en Gipuzkoa.

Antes de hacer recuento de las acciones del Gobierno foral de Bildu y detallar las iniciativas y proyectos para este curso, Garitano dedicó el arranque de su declaración a la “inaceptable” operación policial contra Herrera, de la que hizo culpable a los representantes del PP y el PSE: “Vuestros partidos son los responsables de esto. Pero no olvidéis que por encima de las siglas también

es vuestra responsabilidad”. Cargó duramente contra estos dos partidos al afirmar que sus dirigentes “usan palabras como democracia, paz, libertad e interés de la ciudadanía ¡Es mentira! Defienden la democracia de la Guardia Civil, quieren ahogar a este pueblo. Tienen miedo de que su España quede arruinada. Los vascos tienen derecho a decidir y, a falta de razón, reparten sufrimiento y dolor”, afirmó el diputado general.

Y acto seguido, tendió la mano al PNV para “construir juntos Euskal Herria” al margen de “partidismos” y dejando a un lado las “miles de polémicas” que esta formación mantiene con la izquierda *abertzale*. Garitano hizo un “llamamiento especial” al PNV para “pensar y responder como pueblo”, porque “tenemos que construir juntos Gipuzkoa y Euskal Herria, aunque tengamos ideologías diferentes y muchas diferencias”.

Pero el ofrecimiento del mandatario de Bildu cayó en saco roto. El portavoz del PNV en las Juntas Generales, Markel Olano, descartó cualquier colaboración porque se ha roto “la confianza mínima” y “Bildu ha roto todos los puentes”. Olano fue más allá incluso, al calificar de “sucio” que responsabilizara a los socialistas guipuzcoanos de las deten-

ciones de los miembros de Herrera. “Cuando ha necesitado su apoyo ha sido muy diplomático, pero cuando no le apoyan les ha venido con palos y ataques”, enfatizó.

Las acusaciones de Garitano provocaron una reacción enérgica de Rafaela Romero, del PSE-EE, quien tachó el discurso de

El PNV da por “rotos los puentes” al quebrar la “confianza mínima”

El PSE considera “miserable” que se le culpe de las últimas detenciones

aquel de “miserable, cargado de odio y animadversión hacia los no nacionalistas”, por lo que le exigió “una rectificación”: “Si no rectifica y señala al PSE como el enemigo a batir, como en los tiempos de Lizarrza, se habrán roto todos los puentes con los socialistas guipuzcoanos. Garitano no nos da ninguna lección de comportamiento democrático. No lo permitimos”.

En el turno posterior, varias horas después, el diputado general trató de suavizar sus palabras, aunque sin retractarse: “No he venido a provocar, ni mucho menos. He venido a decir las cosas como es debido”. Añadió que no quiso culpar a los junteros socialistas y populares de las detenciones, pero reiteró que “más allá de las siglas, hay responsabilidades personales”.

El portavoz del PP, Juan Carlos Cano, acusó a Garitano de volver “a los tiempos más oscuros de la Euskadi negra y de plomo”. “Usted ha dejado muy mal herida cualquier posibilidad de entendimiento cuando ha venido a este pleno con la tizona a repartir”, señaló.

Durante el debate de política general, hizo un repaso exhaustivo del último año de la Diputación guipuzcoana y resaltó la puesta en marcha del plan anticrisis para fomentar el empleo, las reformas fiscales, las ayudas sociales y la política de movilidad. Sin embargo, apenas entró en la propuesta de extender los peajes a todas las carreteras de doble vía. Y sobre la polémica de las basuras, ofreció a la oposición aplicar el plan de residuos vigente en aquellas infraestructuras previstas, salvo la incineradora.

PAÍS VASCO

López acusa a Garitano de intentar excluir a quienes piensan distinto

EL PAÍS, San Sebastián

El secretario general del PSE, Patxi López, acusó ayer al diputado general de Gipuzkoa, Martín Garitano, de Bildu, de intentar, mediante la oferta de abrir una "vía vasca" a la soberanía que ha realizado al PNV, "excluir y marginar a los que no pensamos como ellos".

"La vía vasca es la que hemos practicado los distintos para hacer un país entre todos y no los unos contra otros", precisó el *exlehendakari* antes de una reunión mantenida con los socialistas de Andoain, informa Europa Press.

López afirmó que lo que sostuvo Garitano en el reciente pleno de política general de Gipuzkoa, en el que arremetió con dureza contra socialistas y populares por la operación de la Guardia Civil contra Herrera, era de "líderes de otro tiempo, cuando se señalaba como enemigo a aquél que pensaba distinto". "Son palabras absolutamente inaceptables de un responsable político y público", destacó a renglón seguido.

A la pregunta de cómo van a influir las declaraciones de Garitano en las relaciones entre su partido y la colación *abertzale* en Gipuzkoa, el líder del PSE aseguró que "cuando alguien señala al otro como enemigo, no hay que romper nada. Es el otro el que las da por rotas".

En relación a la política fiscal, pactada en su momento en ese territorio por ambas formaciones, apuntó que "ahora es Bildu quien se desmarca" del acuerdo económico y tributario alcanzado entre los socialistas y el PNV. "Quien dice que no apoya nuestra propuesta fiscal, tendrá que decir en qué se diferencia de nuestra propuesta suscrita con el PNV", dijo.

Los sindicatos nacionalistas extienden las movilizaciones a favor de Herrera

Etxaide critica la incapacidad de un Estado que vuelve al "Pacto Antiterrorista"

EL PAÍS, Bilbao

Herrera ya tiene el apoyo de los sindicatos nacionalistas. Seis de ellos ELA, LAB, ESK, STEE-ELAS, EHNE e HIRU, junto a la CGT y a CNT convocaron ayer, para mañana, concentraciones y movilizaciones entre las doce y las doce y media del mediodía en todos los centros de trabajo de Euskadi y Navarra en protesta por la "injustificable tropelía" que ha supuesto la operación policial contra el colectivo de apoyo a los derechos de los presos de ETA, Herrera. A ello se suma un llamamiento a movilizarse en todas las localidades.

Los secretarios generales de ELA y LAB, Adolfo Muñoz y Ainhoa Etxaide, respectivamente, en nombre de todas las centrales convocantes, ratificaron su más firme rechazo a la decisión política que dio como resultado

la operación policial del pasado lunes, que se saldó con 18 miembros de Herrera detenidos.

"Ante este ataque directo a los derechos civiles de la ciudadanía hacemos un llamamiento a la gente de bien, que no quiere sufrimiento para sí ni para los demás, a que democráticamente se sume tanto al paro del viernes como a la manifestación del sábado, con el objetivo de condicionar, desde la masa social, el proceso político iniciado en nuestro país", explicó Muñoz.

Las centrales solicitaron además la puesta en libertad inmediata de los detenidos y resaltaron que Herrera es una organización bien conocida en nuestro pueblo, que actúa "abiertamente, de manera pacífica, y con el objetivo de la defensa de los Derechos Humanos".

En su comparecencia en Bilbao, Muñoz, que al igual que Etxaide y otros de los presentes

portaba una camiseta azul claro en apoyo de Herrera, criticó el caos tremendo que vive el PP y su necesidad de cambiar la agenda mediática del Estado.

"Durante años ha alimentado la viscera más irracional, ha dado de comer a la extrema derecha y el PP no quiere cambiar la agenda, quiere seguir haciendo

El líder de ELA ve la operación como un ataque a los derechos civiles

eso. En este caso utiliza a Herrera para seguir por el mismo camino", criticó.

Etxaide apuntó también que las detenciones son "el reflejo de la incapacidad política de un Estado que sustituye políticas para

solucionar el conflicto por el Pacto Antiterrorista. Donde tiene que haber política, una vez más está este pacto, y una vez más el Estado se hace fuerte en lo suyo, que son los tribunales y que es la represión", aseguró la responsable de LAB.

Además de los sindicatos, un grupo de representantes de la política, el deporte y la cultura se sumaron al llamamiento para celebrar concentraciones el próximo viernes "en favor de los derechos de los presos de ETA para".

En la rueda de prensa celebrada en el Boulevard donostiarra, participaron el diputado de Medio Ambiente, Iñaki Errazkin, la titular de Función Pública y Administración foral, Garbiñe Errekondo, y los alcaldes de Hernani, Astigarraga y Lezo, todos ellos de Bildu. También acudieron deportistas como el ciclista Mikel Astarloza.

Azkuna sonríe a su llegada en silla de ruedas a la inauguración. A la izquierda, al fondo, Bilbao. / LUIS TEJIDO (EFE)

Azkuna inaugura la "bilbainada" de la Oficina de Turismo

EL PAÍS, Bilbao

Después de reincorporarse la semana pasada a la actividad oficial tras cinco meses de baja, el alcalde de Bilbao, Iñaki Azkuna, participó ayer en un nuevo acto público. Junto al diputado general de Bizkaia, José Luis Bilbao, inauguró la nueva Oficina de Turismo sita en la Plaza Circular, un proyecto que el propio Azkuna definió con buen humor como una "bilbainada".

La oficina —550 metros cuadrados en lo que en su día fue una sede de la BBK— estará abierta todos los días del año y ofrecerá información tanto sobre los recursos turísticos de la ciudad como de todo el territorio vizcaíno.

La fiscalía investiga las tarifas que el equipo de Maroto puso al alquiler del Iradier Arena

A. E., Vitoria

La Fiscalía de Álava ha decidido abrir diligencias de investigación para esclarecer si el Ayuntamiento de Vitoria ha cometido algún delito en su gestión de las tarifas que ha venido cobrando desde marzo del año pasado hasta este verano a quienes alquilan el Iradier Arena. El espacio, un multituos que se utiliza como plaza de toros y como lugar para conciertos y grandes actos, está teniendo importantes problemas para atraer eventos que rentabilicen su construcción

desde que se inaugurara hace seis años.

La tasa fijada hasta el pasado agosto por cada día de alquiler del recinto era de 17.630 euros —este verano se ha aprobado rebajar la cantidad un 75%, a 4.886 euros—, pero los ejemplos de lo que realmente ha cobrado el Ayuntamiento son cuando menos llamativos. Un concierto de Melendi de Marea, sin rebajas, hubiese costado 52.890 euros, pero pagaron 176 euros. A la feria de la trufa negra de Álava le costó más caro su evento, ya que pagó 977 euros... frente a los

52.890 que le correspondían. Quien más tuvo que pagar fue el festival de rastafaris Rasteiz Festi Reggae, que ante esos 52.890 abonó 1.954. Otro ejemplo es el del Salón sin barreras, que debía haber abonado 141.040 euros y, por contra, pagó 266 euros.

La polémica surgió antes del verano por las críticas de la oposición a la gestión que el Ayuntamiento estaba realizando en torno a esta tarifa, y el PSE dio el paso de trasladar lo ocurrido a la fiscalía, que analiza ahora la documentación aportada. Entretanto, en agosto, el Ayuntamiento

ha modificado las tarifas y, frente a los 17.630 euros que estaban recogidos en la normativa hasta verano, se aplicó una rebaja del 75%, por lo que el coste actual es de 4.886 euros. Después de este cambio, un nuevo concierto de Melendi el pasado septiembre recibió una rebaja, respecto del nuevo precio, del 75%. Estas reducciones son decisión del equipo de gobierno, que tiene en cuenta, según han venido planteando sus responsables, la importancia que el evento en cuestión tenga para impulsar la imagen de la ciudad.

El del Iradier Arena es uno de los tres frentes con los que el equipo de Javier Maroto está teniendo que lidiar este año ante las denuncias de los grupos de la oposición. El alcalde ha visto ya cómo los tres grupos de la oposición en bloque ha impulsado una comisión de investigación sobre el contrato de alquiler de una lonja en la céntrica calle San Antonio firmado cuando él era concejal de Hacienda durante el mandato de Alfonso Alonso. A este asunto, el PSE ha sumado en las últimas semanas la denuncia que trasladará a la Audiencia Nacional respecto a los contratos del Ayuntamiento de la época de Alonso con una empresa cuyos responsables en el momento de la firma están vinculados a la trama Gürtel.

El juez deja en libertad a 14 de los 18 miembros de Herrera detenidos

Eloy Velasco limita las actividades de la plataforma de apoyo a los presos de ETA

FERNANDO J. PÉREZ
Madrid

Catorce de los 18 miembros de la plataforma de apoyo a presos de ETA Herrera detenidos el pasado lunes en el País Vasco y Navarra por la Guardia Civil quedaron ayer en libertad tras pasar por el despacho del juez de la Audiencia Nacional Eloy Velasco. Para los otros cuatro integrantes de la asociación, creada en 2012 y considerada por el instituto armado sucesora de las ilegalizadas Gestoras pro Amnistía y Askatasuna, el magistrado decretó prisión eludible bajo fianza de 20.000 euros. La Fiscalía de la Audiencia Nacional había solicitado el ingreso en prisión incondicional para 14 de los 18 arrestados. Todos están imputados de forma genérica por integración en banda armada, financiación de grupo terrorista y enaltecimiento del terrorismo.

Los cuatro miembros de la plataforma que han sido enviados a prisión son Jon Garai (pendiente de juicio por integración en ETA), Nagore García Bohollo, José Manuel Ugarteiz (condenado en Francia por pertenencia a ETA) y Jesús María Aldunberri, con antecedentes policiales. Anoche, las familias de dos de los cuatro encarcelados ya habían presentado esta garantía monetaria ante la Audiencia. Todos los detenidos en la operación del pasado lunes se negaron a contestar a las preguntas del juez y del fiscal, aunque negaron pertenecer a ETA o su entorno.

El magistrado decreta que las personas que han quedado en libertad comparezcan cada 15 días en los juzgados más cercanos a su domicilio. Además, les prohíbe salir de España y les retira el pasaporte. También les prohíbe tomar parte en acciones de control de presos de ETA ni en actos de enaltecimiento del terrorismo, informan fuentes jurídicas. Velasco mantiene la

Uno de los furgones que trasladaba a los detenidos de Herrera llega a la Audiencia Nacional. / ZIPI (EFE)

Suspendida dos años la actividad de la plataforma de apoyo a presos de ETA

clausura de las sedes de Herrera en el País Vasco y Navarra, el cierre de sus 38 páginas web y redes sociales de Internet (32 perfiles de Twitter y 125 de Facebook) y el bloqueo de las cuentas bancarias. Además, se mantiene el decomiso de los 62.000 euros que la organización tiene en sus cuentas.

Velasco considera que Herrera, bajo su apariencia de organización humanitaria, tiene por objeto trasladar las directrices

de ETA al colectivo de presos, como sucesora de las ilegalizadas Askatasuna y Gestoras pro Amnistía. Durante la operación, la Guardia Civil se ha incautado documentos posteriores a 2010 que supuestamente acreditan que ETA continúa, a través de Herrera, incidiendo en el colectivo de los presos.

Los seguimientos efectuados a sus integrantes acreditan más de 30 viajes a Francia para establecer contacto con el entorno de la banda terrorista. Asimismo les acusa de financiar y organizar los homenajes de recibimiento a los presos de ETA que regresan a sus localidades tras quedar en libertad, los llamados *ongi etorri* (bienvenido, en euskera).

Herrera calificó ayer de "men-

tiras" las acusaciones contra sus integrantes. En una comparecencia en Bayona, en el País Vasco francés, miembros de la plataforma subrayaron que la operación ha supuesto "una conculcación de los derechos a la libertad de expresión y a la libre asociación". "Ha quedado claro que tienen miedo a la capacidad que tenemos de presentar a la sociedad vasca nuestras reivindicaciones. Por eso el ataque ha sido tan duro y directo. Es el reflejo de la debilidad del Estado Español", reiteraron.

El portavoz de Amaiur en el Congreso de los Diputados, Xabier Mikel Errekondo, manifestó que Herrera "trabaja en defensa de los derechos humanos de los presos políticos vascos y en darle apoyo a las familias".

El PNV y EH Bildu achacan los arrestos a "leyes de excepción"

EL PAÍS, Vitoria

Los grupos del PNV y EH Bildu en el Parlamento vasco, que suman mayoría absoluta, pactaron ayer una declaración conjunta en contra de la operación desarrollada contra Herrera, que se saldó el pasado lunes con la detención de 18 miembros de la plataforma de apoyo a los presos de ETA.

Las dos formaciones achacaron los arrestos a las "leyes de excepción" de las que se arma la "estrategia político judicial del Gobierno español" utilizando "instancias judiciales como la Audiencia Nacional para activar la tesis del 'todo es ETA'".

Los portavoces parlamentarios de ambos grupos, el penquista Joseba Egibar y Laura Mintegi en nombre de la coalición *abertzale*, leyeron el texto en una comparecencia ante los periodistas. Su intención era denunciar que el Gobierno central "a sabiendas de que ETA anunció hace casi dos años el cese definitivo de su actividad armada, en vez de asumir la responsabilidad política de verificar la irreversibilidad y la veracidad de la decisión de ETA, en vez de impulsar el proceso de paz, trata de recuperar la idea de que la actividad de dicha organización perdura".

Los dos partidos exigieron además la puesta en libertad de todas las personas detenidas que "en el seno de Herrera están trabajando por los derechos fundamentales de los y las presas vascas". Aún no se conocía entonces la decisión del juez Eloy Velasco.

Mientras, la Diputación de Gipuzkoa, que gobierna Bildu, ha decidido sumarse oficialmente a la manifestación convocada mañana, sábado, en Bilbao para respaldar al colectivo de apoyo a los presos y denunciar las detenciones. A la protesta acudirán una representación del Gobierno foral encabezada por el diputado general, Martín Garitano.

COMPRAMOS ORO & PLATA Y ADEMÁS REGALAMOS...

50.000€

en premios

Regalo seguro + Sorteo de 10 fantásticos premios

Descúbrelo en tu establecimiento habitual

www.orocaja.es

Tel. gratuito: 900 555 554

Promoción válida por una venta mínima de 20gr de oro de cualquier filitaje o por una compra mínima de 100€. Promoción limitada por persona y día. Oferta válida hasta el 31/12/2013 o hasta agotar existencias. El sorteo se realizará durante la segunda quincena de diciembre de 2013. Puedes consultar las bases en orocaja.es o en tu establecimiento habitual.

La izquierda 'abertzale' teme que el 'caso Herrera' sea un aviso de su ilegalización

Sortu se encrespa con la operación policial, pero vaticina que ETA no volverá

LUIS R. AIZPEOLEA
Madrid

Ha sido una tormenta perfecta. Empezó por el comunicado de ETA del 27 de septiembre en el que aseguró que no iba a cuestionar su historia violenta. Después ha venido la más que polémica detención de 18 miembros de Herrera, la asociación de ayuda a los presos de la banda, por orden de la Audiencia Nacional, bajo la acusación de integración en banda armada, algo sin fundamentar en el informe policial. Ha seguido con el precinto y la concentración con insultos de "fascistas", por parte de *abertzales* radicales ante la sede del PP donostiarra, y con la multitudinaria manifestación de respuesta por la operación policial contra Herrera, que se celebró ayer en Bilbao organizada por la izquierda *abertzale*. Estos acontecimientos han retrotraído a Euskadi al túnel del tiempo, a la era de la acción-represión-acción. Pero solo temporalmente, porque el terrorismo abandonó hace dos años el escenario vasco y no hay síntomas de que vaya a regresar.

Fuentes del máximo nivel de la izquierda *abertzale* aseguran que el que esta semana el proceso de consolidación del fin de ETA haya dado un paso atrás con la operación policial contra Herrera no significa que se vaya a producir un retroceso general. Los mismos dirigentes consultados vaticinan que próximamente habrá un comunicado de ETA—se especula en torno al 20 de octubre, segundo aniversario del cese definitivo de la banda— sobre el desarme y la asunción de la legalidad penitenciaria por sus presos, en respuesta a la petición del denominado Foro Social, un colectivo próximo a ese sector. La duda estriba en el grado de compromiso del comunicado: una declaración genérica por el desarme o su materialización. También confirman que el Comité de Verificación Internacional mantiene sus contactos con ETA para materializarlo. Las dudas son agrandadas por el rechazo del Gobierno del PP a

cualquier diálogo, ni siquiera a través de intermediarios, sobre un plan de paz por presos.

En todo caso, la izquierda *abertzale* pretende despejar dudas sobre su compromiso mayoritario de renunciar a la violencia, como ha puesto de manifiesto la secretaria general de LAB, Ainhoa Etxaide, con la convocatoria de la manifestación. A su vez, Sortu condenó el pasado fin de semana un pequeño brote de violencia

callejera en Bizkaia, y sería conveniente que lo hiciera con los acontecimientos ante la sede del PP donostiarra del viernes.

La izquierda *abertzale* teme que la detención de los 18 miembros de Herrera sea el aviso de una próxima actuación de la Fiscalía y la Abogacía del Estado para promover la ilegalización de Sortu. Esta es una clave de la manifestación de ayer en Bilbao.

Las declaraciones del ministro

del Interior, Jorge Fernández, han avalado estos temores cuando dijo que Herrera es un "tentáculo de ETA" y que la intervención policial contra la asociación de ayuda a los presos fue para presionar a la banda terrorista para que se disuelva. Y más aún, cuando la secretaria general del PP, Dolores de Cospedal, dijo ayer que lo sucedido en San Sebastián sería una prueba más si se estudia la ilegalización de Sortu.

Los informes policiales no han podido probar que los 18 miembros de Herrera pertenezcan a una organización armada, con lo que el juez ha tenido que poner en libertad a 14 de ellos, que ayer se fotografiaban juntos.

La crítica a la actitud del ministro se ha generalizado en los partidos vascos. El PNV ha firmado con Bildu un texto contra la "estrategia político-judicial" del Gobierno de Rajoy, al que acusa de "poner un nuevo obstáculo a la paz". Nunca lo había hecho desde que Urkullu llegó a Ajuria Enea. También el PSE en Guipúzcoa se ha unido a Bildu para criticar lo que consideran una operación más política que ajustada a derecho con la detención de los miembros de Herrera.

El Gobierno de Rajoy, dos años

Imagen de la manifestación de ayer en Bilbao en apoyo del colectivo Herrera. / FERNANDO DOMINGO-ALDAMA

La operación divide a los partidos vascos y espolea el victimismo radical

después de la declaración del cese definitivo de ETA, no solo no ha dinamizado la política penitenciaria, como le reclaman el PNV y el PSE. Con su polémica operación policial, en vez de contribuir a la disolución de ETA, como proclamó el ministro del Interior, lo que ha hecho ha sido dividir a las formaciones democráticas vascas, colocar en situación incómoda al PP vasco y coadyuvar al victimismo y al atrincheramiento de la izquierda *abertzale*.

A su vez, propicia que los más reacios al cambio en la izquierda *abertzale* se crezcan cuando es necesario mantener la presión sobre ETA para que avance hacia el desarme, la disolución y la reincorporación individual de sus presos. Un tema cuya responsabilidad incumbe a ETA y a la izquierda *abertzale*, como el viernes recordó Urkullu.

Cada vez se hace más urgente un consenso político sobre el ordenamiento del fin de ETA, al menos en los retos más inmediatos, como las víctimas y la política penitenciaria. En próximas semanas, el Tribunal de Estrasburgo sentenciará sobre la doctrina Parrot. Tal y como están las cosas, el enfrentamiento entre el Gobierno del PP y el vasco, del PNV, y el PSE está asegurado.

Miles de personas apoyan a los presos de ETA y llaman a "no parar" en su defensa

JAVIER RIVAS, Bilbao

Miles de personas llenaron ayer el centro de Bilbao en una multitudinaria manifestación de apoyo a los presos de ETA y a Herrera, el movimiento en favor de los reclusos, 18 de cuyos miembros fueron detenidos el lunes por la Guardia Civil y puestos después en libertad por la Audiencia Nacional, cuatro de ellos tras prestar fianza.

Cuando el juez Eloy Velasco ha limitado durante dos años las actividades de Herrera los manifestantes quisieron lanzar un mensa-

je instando a "no parar hasta traer a casa a presos y refugiados", término este con el que denominan a los etarras huidos.

Ese llamamiento y el compromiso de dar nuevos pasos no especificados en el "esfuerzo colectivo" en favor de los reclusos cerraban el texto que fue leído en las escalinatas del Ayuntamiento de Bilbao, tras una hora de manifestación que colapsó dos de las principales vías de la capital vizcaína.

La marcha iba encabezada por una pancarta con el lema en euskera y castellano "Una marea por

los derechos de los presos y exiliados vascos", portada por diversos representantes sociales en nombre de los más de 50 colectivos que convocaban la marcha, junto a todos los socios de EH Bildu, los sindicatos nacionalistas y otras organizaciones.

Tras ellos desfilaron los 18 detenidos, saludados efusivamente antes del inicio del recorrido por el diputado general de Gipuzkoa, Martín Garitano, de Bildu. Ninguno quiso hacer declaraciones, solo "dar las gracias a todo el mundo", como señaló uno de los arres-

tados a EL PAÍS. La marcha se desarrolló entre constantes gritos en euskera a favor del traslado "a casa" de los presos de ETA y de la amnistía. El azul de las camisetas de Herrera y de los miles de carteles con el logotipo creado para la protesta (una gota que reproduce la demanda del regreso a Euskadi de los reclusos) tiñó todo el recorrido.

El comunicado final, que calificaba de "agresión inaceptable" y "barbaridad mayúscula" tanto la operación policial como la prohibición de actuaciones de Herrera,

exige el respeto de los derechos de los presos de la banda con el argumento "precisamente" de defender "una paz justa" y "cerrar heridas y abrir una nueva etapa de convivencia".

La manifestación fue casi un *quién es quién* político de la izquierda *abertzale*, con presencia de los principales nombres de los partidos coligados en EH Bildu: Hasier Arraiz, Fernando Barrera, Rufi Etxebarria o Amaia Izko por Sortu; los líderes de EA, Pello Urizar, y Aralar, Patxi Zabaleta; el portavoz de Alternatiba, Oskar Matute, o los secretarios generales de los sindicatos ELA y LAB, Adolfo Muñoz y Ainhoa Etxaide. Quienes de ellos hicieron declaraciones a los periodistas repitieron el mensaje contra la operación policial y en defensa de los presos.

Noticias de Bizkaia

Deia

SANTOS PAPAS

Juan XXIII y Juan Pablo II, cuyo proceso bate récords de celeridad, serán canonizados el próximo 27 de abril

PÁGINA 32

Rajoy hostiga a la izquierda abertzale con una operación contra Herrera y 18 detenidos

El ministro del Interior, Fernández Díaz, lo califica de "mensaje claro a ETA" y exige su disolución

Una operación policial auspiciada por la Fiscalía de la Audiencia Nacional, dependiente del Ministerio del Interior, y ordenada por el juez Eloy

Velasco se saldó ayer con la detención de 18 personas, entre ellas los presuntos máximos responsables de Herrera, organización a la que se

acusa de suceder en sus funciones a las ilegalizadas Gestoras Pro Amnistía y Askatasuna. La operación policial, cuyo epicentro se situó en Her-

nani apenas dos días después del último comunicado de ETA, se entiende como una estrategia de acoso a la izquierda abertzale y el propio minis-

tro Fernández Díaz la calificó de "mensaje claro a ETA, el Gobierno no va a negociar y seguirá actuando hasta que ETA se disuelva". P. 24-25

OTRA VEZ LA PEOR VERSIÓN

El Athletic se atasca a domicilio y cede tres puntos asequibles en Granada (2-0)

PÁGS. 38-43

Iraizoz, que fue el mejor ayer, protesta a sus defensas en presencia de Gurpegi tras un disparo exterior del Granada. FOTO: PABLO VIÑAS

Gobierno y diputaciones firman el plan de reactivación

El lehendakari Iñigo Urkullu y los diputados generales de Araba, Bizkaia y Gipuzkoa, Javier de Andrés, José Luis Bilbao y Martín Garitano, rubricaron ayer el acuerdo institucional que permitirá invertir 180 millones extra a lo largo de cinco años en Euskadi, un soplo de aire fresco procedente del nuevo objetivo de déficit fijado por Bruselas que Iñigo Urkullu vinculó con la estabilidad presupuestaria de las instituciones vascas. PÁG. 26 EDITORIAL EN PÁG. 3

Fallece en EE.UU. el abertzale Pete Cenarrusa

El ex secretario de Estado de Idaho, Pete Cenarrusa, abertzale y defensor por la causa vasca, falleció el domingo a los 95 años. P. 28

El Gobierno español ignora a todo el mundo y escatima las pensiones

Anuncia la subida mínima, del 0,25%, en 2014 pese a las previsiones de IPC por encima del 1,5%

El Gobierno Rajoy ha ignorado a agentes sociales, oposición y los propios pensionistas, para anunciar la subida del 0,25% de las pensiones en

2014, el mínimo legal contemplado en su propuesta de reforma del sistema, a cuya tramitación parlamentaria ni siquiera ha esperado. P. 33

Un preacuerdo en Bizkaibus pone fin a los paros

La Diputación de Bizkaia y cuatro sindicatos, que suman el 90% de la representación en las empresas que gestionan Bizkaibus, llegaron ayer a un preacuerdo que supone la desconvocatoria de los paros y la vuelta a la normalidad del servicio de autobuses. El preacuerdo, que será sellado en una semana, supone "blindar la plantilla y las condiciones laborales", según el portavoz de ELA. P. 9

ERRETIROA BILBAO-BGAE

UDABERRI HONETAN ERAMAN EZAZU zure BGA Eren*

%5a

2013ko ekainaren 30era arte

* 5 urtean %1eko UTB, 2.500 €-tik gorako intsuldaketak egiteagatik BILBAO BGA Eren (Seguros Bilbao aseguru etxeak kudeatuta eta estatutua)

SEGUROS BILBAO

OPERATIVO DE LA GUARDIA CIVIL CONTRA HERRIRA >

El Gobierno español lanza un mensaje a ETA con la detención de los dirigentes de Herrera

El ministro del Interior asegura que se mantendrán estas actuaciones hasta la disolución de la banda

JAVIER NÚÑEZ

BILBAO. Apenas dos días después de que ETA asegurara a través de un comunicado que todos sus intentos por establecer contactos con el Gobierno español habían resultado baldíos y una semana antes de que se den inicio los macrojuicios de las herriko tabernas y Segi, el Ejecutivo español abrió ayer un nuevo frente con la detención de los máximos responsables de Herrera en la CAV y Nafarroa. La operación, impulsada por la Fiscalía de la Audiencia Nacional y avalada por el juez Eloy Velasco, fue llevada a cabo por el servicio de información de la Guardia Civil con el apoyo de los GAR (Grupos de Acción Rápida) y se saldó con el arresto de 18 responsables del colectivo de apoyo a los presos de ETA.

El operativo se inició a primeras horas de la mañana con la detención de los responsables de Herrera en Gipuzkoa cuando mantenían una reunión en Hernani. A la misma hora, agentes de la Benemérita procedían al registro de las sedes de Herrera en Bilbao, Gasteiz e Iruñea. En la capital vizcaína se dio la circunstancia de que la Guardia Civil entró por equivocación en la sede de Eusko Alkartasuna, ubicada en el mismo edificio que la de Herrera, pero en un piso superior, y retuvieron a los tres trabajadores que se encontraban en su interior. A lo largo de la mañana, la Guardia Civil procedió al registro de las sedes de Herrera, proceso que se alargó por espacio de varias horas.

Mientras se realizaban los regis-

tros, decenas de simpatizantes de la izquierda abertzale se concentraron ante las sedes. A la sede de Herna-

"No vamos a negociar y vamos a seguir actuando hasta que ETA deje de ser una pesadilla"

JORGE FERNÁNDEZ DÍAZ
Ministro del Interior del Gobierno español

"Nuestra dinámica y nuestro trabajo ha sido en favor del proceso de paz"

HERRIRA
Comunicado oficial tras las detenciones

ni acudió el diputado general de Gipuzkoa Martin Garitano y el diputado de Amaiur en el Congreso Xabier Mikel Errekondo; los parlamentarios de EH Bildu Laura Mintegi y Julen Arzuaga se personaron ante la sede de Herrera en Gasteiz, mientras que en Bilbao acudieron la abogada Jone Goirizelaia acompañada del senador y también abogado Iñako Goioaga. Según puso saber DEIA, los detenidos pasarán a disposición judicial el próximo jueves, al cumplirse 72 horas de su arresto.

"TENTÁCULO DE ETA" A través de un comunicado, el Ministerio del Interior justificó la operación en el hecho de que Herrera ha mantenido las funciones de las ilegalizadas Gestoras Pro-Amnistía y Askata-

suna y desde su creación en febrero de 2012 "ha asumido los objetivos, estructura, funciones, métodos y procedimientos de financiación que históricamente desempeñaban tanto Gestoras Pro-Amnistía como Askatasuna". Así, a los 18 detenidos se les imputan los delitos "de integración en ETA y enaltecimiento y financiación del terrorismo".

Sin embargo, fue el propio ministro del Interior Jorge Fernández Díaz quien, en un acto celebrado en la Academia de la Policía en Ávila, dio las claves del operativo. "Es un mensaje claro a ETA. El Gobierno no va a negociar y va a seguir actuando hasta que ETA se disuelva y deje de ser lo que ha sido durante años, una pesadilla para los vascos, navarros y el conjunto de los españoles", aseguró. A su juicio, Herrera es un

Jone Goirizelaia e Iñaki Goioaga frente a la sede de Herrera en El Arenal de Bilbao. FOTO: JUAN LAZKANO

Hubo incidentes en Bilbao tras el registro

Eguiguren califica el operativo de "disparate" e insta al lehendakari Urkullu a "tomar cartas en el asunto"

EL DELEGADO DEL GOBIERNO ESPAÑOL EN LA CAV EXPRESA SU SATISFACCIÓN POR LA "MAGNÍFICA NOTICIA"

J. NÚÑEZ

BILBAO. Una de las voces más críticas con la operación de la Guardia Civil contra Herrera fue la del presidente del PSE, Jesús Eguiguren, para quien la detención de los res-

ponsables del colectivo de apoyo a presos de ETA es un "auténtico disparate jurídico y político". En un post colgado en su blog con el título *Provocación del Gobierno de España y pasividad del Gobierno vasco*, Eguiguren, que aseguraba que hablaba desde la legitimidad que le asiste por haber combatido a ETA y ser una de sus víctimas, señalaba que la operación policial de ayer "solo se puede entender desde la intencionalidad de abrir pro-

blemas que no existen, alimentar la idea de que en el País Vasco sigue existiendo un grave problema y, con ello, ocultar los verdaderos, los que sufre el país".

Tras pedir al lehendakari Iñigo Urkullu que "esté a la altura de las circunstancias y tome cartas en el asunto", el presidente de los socialistas en la CAV aseguraba que "una cosa es que el Gobierno nacional haya demostrado sobradamente su desinterés por acelerar la desa-

parición de los restos del terrorismo que ha vivido Euskadi y sus dramáticas consecuencias, y otra cosa distinta es que cometa un auténtico disparate jurídico y político".

A juicio de Eguiguren, lo sucedido ayer no es un problema de la izquierda abertzale, "sino de todo el pueblo vasco y también de toda España". "Si como consecuencia de todo estos, las sospechas que desde hace tiempo existen sobre la voluntad del real del gobierno van toman-

do cuerpo con hechos como estos y generalizándose, será algo que el pueblo vasco jamás olvidará", apostillaba. Además, el presidente del PSE incidía en que hay cosas con las que un Gobierno no puede jugar: "Ha habido demasiado sufrimiento y demasiados muertos para que el tema se esté adornando con la irresponsabilidad y la torpeza con la que se está actuando", zanjó.

Por contra, el delegado del Gobierno español en la CAV, Carlos Urquijo, calificó de "magnífica noticia" la detención de los responsables de Herrera y aseguró que esta actuación de la Guardia Civil demuestra que el Ejecutivo español sigue en su línea y "no baja la guardia contra el terrorismo".

Bog@ndo por la red

POR IKER MERODIO

Mariano Rajoy ha ganado

<http://twitter.com>

Desde Kazajistán y sin despeinarse, Mariano Rajoy ganó ayer una batalla en Twitter y, posiblemente, hoy en muchos periódicos. En concreto, en la red social, entre los temas más destacados del día figuraban ETA y Herrera, pero no los PGE o los recortes, como en otras ocasiones. En plata: que la maniobra para distraer la atención no le ha salido mal a Mariano Rajoy, por lo menos en España. Lo malo es que han sido necesarias 18 detenciones en Euskadi y un enorme paso atrás en el proceso de paz para que el Gobierno español pueda esconder sus vergüenzas.

Cuidado con los medios

<http://www.estrelladigital.es> y <http://www.eldescodificador.com>

La bloguera sobre televisión en DEIA, Estefanía Jiménez, me convencía de que, nos guste o no, el asesinato de Asunta, una niña de solo 12 años, tenía todos los elementos para convertirse en noticia de apertura de informativos. Pero el tratamiento sigue siendo un escándalo, empezando por el indescriptible titular de *Estrella Digital*: "El asesinato de Asunta, un chollo para las TV". ¿Se puede ser menos sensible que quien califica de "chollo" una muerte? Y terminando con las acertadas críticas de *El Descodificador* al programa de T5 el pasado sábado: "Tetas y muerte, no lo olvide, es una combinación irresistible".

El que meó fuera del tiesto

<http://www.republica.com>

De la columna digital de José Oneto en *República.com* me quedo con el titular: "Artur Mas decide disfrazarse de Ibarretxe". Y si no paso de ahí es porque el resto es tan tendencioso como esperar y me ha recordado a las declaraciones de Felipe Puig en Foronda el domingo, sobre que la diferencia entre Mas e Ibarretxe es que este último no tenía apoyo social para su plan. Es curioso que eligiera Foronda para decir eso. Pero es lo que toca cuando llevamos décadas dando por demasiado buenos los argumentos de unos catalanes que, aunque no lo reconocen nunca, suspiran por nuestro estatus.

Otros puntos de vista sobre el Alderdi Eguna

<http://twitter.com/CastanoJC> y <http://imanol-zubero.blogspot.com.es>

Imanol Zubero ha recurrido a Anjel Lertxundi para narrar lo obvio: que uno, además de euskaldun o vasco, o *basque* si lo prefiere en inglés, es otro montón de cosas. Pero no por ello hay que censurar, ni velada ni expresamente, que alguien se defina primero como vasco si quiere. Pero este Alderdi Eguna ha dejado otras reflexiones más facilonas y, por qué no decirlo, tontas: Juan Carlos Castaño, del PP de Portugalete, ha caído en su propia crítica. Primero, avalaba con un RT en Twitter el trilingüismo, y luego se quejaba, con otro, de que EAJ/PNV hubiera usado el inglés. ¿Coherencia?

Se fue Cenarrusa

<http://www.idahostatesman.com>

Uno que siempre decía "I am Basque" sin rubor era Pete Cenarrusa, quien falleció precisamente el domingo, mientras miles de abertzales llevaban pegatinas con ese lema. El republicano fue siempre fiel a sus orígenes y hasta creó una fundación para que perviva en Estados Unidos la cultura vasca. Lo curioso es que no hayamos visto referencias a su persona en todos aquellos vascos que acusan al PNV de acaparar este concepto. Pero solo en los Facebook y Twitter de Urkullu, Erkoreka y Ortuzar hemos visto recuerdos a una persona que lo merecía.

Tribuna Abierta

El paradigma del envejecimiento poblacional

POR SABIN IPIÑA (*)

En las sociedades modernas se está produciendo una nueva situación: el envejecimiento de la población, fenómeno que conlleva la aparición de un nuevo paradigma con enorme repercusión en la sociedad. El alargamiento de la esperanza de vida en las personas tiene una influencia importante en las organizaciones políticas que dirigen los estados, que no han sido conscientes del impacto que tiene y tendrá en el futuro y para lo cual no han adaptando sus estructuras asistenciales ni presupuestarias.

Surgen entonces algunas preguntas: ¿Qué se ha hecho con los recursos aportados en las épocas de bonanza?, ¿dónde están las cotizaciones que se han realizado durante tantos años?...

Tampoco la ciudadanía se ha preparado convenientemente para adaptarse a lo que significa el alargamiento de su vida y de la repercusión que tendrá de cara a su futuro.

Este paradigma significa un reto para todos y todas: Para los estamentos políticos que tienen que adecuar sus sistemas asistenciales para atender las necesidades que tienen las personas mayores, dotándolos del presupuesto adecuado. También para las personas que tienen que dar sentido a este largo periodo de su vida, llenándolo de contenidos y posibilitando la creación de proyectos personales que les ayuden a vivir esta etapa importante de su vida.

Tras un amplio debate realizado en las Naciones Unidas, se llegó a la conclusión de que los estados no estaban respondiendo a los retos que este nuevo paradigma representaba. Para crear conciencia sobre el mismo, se fijó a nivel internacional la celebración del 1 de octubre como Día de las Personas Mayores.

Para orientar a este sector de la población y para que los estados adquieran conciencia de sus compromisos, la Organización Mundial de la Salud puso en marcha en 1999 los principios del envejecimiento activo, vinculado a todo el ciclo de la vida: salud, seguridad y participación. Cada uno de ellos tie-

ne incidencia fundamental para que las personas puedan llegar a la jubilación en las mejores condiciones y disfrutar de una calidad de vida a la que tienen derecho todas las personas. Ese es el fundamento de un envejecimiento activo.

Implementar estos principios es tarea de todos y todas, instituciones públicas y estamentos sociales y aunque en este momento no parece necesario abordar los contenidos de cada uno de los principios básicos del envejecimiento activo, lo que sí parece conveniente es tenerlos en cuenta a la hora de celebrar el Día de las Personas Mayores.

La inseguridad creada

En este 1 de octubre tenemos que poner el énfasis en explicitar la situación que estamos viviendo las personas mayores y contrastarla con los contenidos y principios de la Declaración de Viena y las orientaciones de la Organización Mundial de la Salud. En concreto, ponemos nuestro punto de mira en el incumplimiento de los contenidos de uno de los pilares del envejecimiento: la seguridad. Sobre todo en lo que hace referencia a los aspectos económicos de las personas. Este hecho llena de zozobra a quienes dependen de una pensión. Las medidas que se están tomando crean inseguridad a los sectores más desfavorecidos de la sociedad, sobre todo a los mayores que, al ser *cautivos* de sus pensiones recortadas, no pueden atender a todas sus necesidades básicas y aún menos ayudar a otros miembros de la familia en este periodo de crisis.

Las decisiones que se están tomando desde los poderes del Estado hacen caso omiso de las angustias que padecemos las personas mayores y se toman decisiones en contra de uno de los sectores más débiles de la sociedad cuando no hemos sido los culpables de la crisis mientras los responsables de esta situación gozan de pensiones blindadas y en muchos casos complementadas con prebendas conseguidas por los servicios

Cartas al Director

¿Para cuándo el pueblo en marcha?

Sabino Arana fundó el partido (PNV) para poner en marcha al pueblo y como herramienta para su consecución. A cuenta de la Diada catalana, cuyo pueblo sí está en marcha y que el día 11 de setiembre celebró de forma eufórica con la Vía Catalana, que a su vez se inspiró en la Vía Báltica y que unió a las capitales de Estonia, Letonia y Lituania. Países que formaron una cadena humana de 560 kilómetros desde Tallin a Vilnius el 23 de agosto de 1989, cincuenta años ocupado. La cadena reclamaba democracia y reconocimiento nacional. Un movimiento pacífico bautizado como *Revolución Cantada*, alusión a cánticos patrióticos prohibidos por la URSS.

Los catalanes recordarán los 300 años en que el Borbón abolí sus libertades políticas, prohibiendo su cultura. Lo hacen en solicitud de un

referéndum, en apoyo a la secesión. Persiguen la participación del pueblo, para que a través de los años todos ellos recuerden con satisfacción haber participado estando allí y orgullosos de ello.

Nosotros, en cambio, desde que en 2005 el lehendakari Ibarretxe nos puso en marcha con el proyecto de Nuevo Estatuto, que fue cepillado por los antidemócratas, estamos perdiendo la iniciativa de nuestras reivindicaciones.

Es por ello que quiero recordar al representante hoy de Sabino Arana y por ello presidente del EBB, Andoni Ortuzar, de que su deber es dirigirnos a los abertzales de su partido e independentistas voluntarios para que de nuevo nos pongamos en marcha, no vaya a ser que al igual que a CiU en Cataluña, le ha rebasado Esquerra Republicana. Aquí nos puede pasar algo similar con la iniciativa de Bildu por la independencia.

Cuando uno lee títulos que dicen algo similar a: "Los catalanes son educados en el desprecio a los españoles", o "La Constitución no permite la independencia", ya es inútil tratar de negociar con ellos cuando te limitan tus derechos con un corsé. No se dan cuenta de que están haciendo genocidio, cuando te imponen que tú pierdas tus esencias y tus raíces de tu forma de ser; que tu lengua sea de segunda o desaparezca, que lleves un DNI que aborrezcas y no puedas enseñar el que tú deseas, te obliguen a izar su bandera...

En Buenos Aires hicieron el ridículo y hoy mismo ellos se sienten avergonzados. Por ello aprovechemos esta nueva oportunidad por la catastrófica situación en que se halla metida España, por sus inmensos despropósitos en que su soberbia está tocando fondo, se creían el ombligo del mundo y ahora lloran.

Josu Pagai
Bermeo

Deia

EDITA:
Editorial Iparraguirre S.A.
Capuchinos de Basurto, 6, 5º-C Tfno: 944599100

Presidente:
Iñaki Alzaga
Director Editorial del Grupo Noticias:
Pablo Muñoz

Director:
Bingen Zupiria

Director Adjunto:
Iñaki González
Adjunto al Director:
Enrique Santarán

Coordinadora de Redacción: Susana Martín Oxinalde
Redactores Jefe: Juan Carlos Ibarra (Gizartea, Mundua y Begira), Jose Uriarte (Iritzia).
Secciones: Itziar Gorospe (Bizkaia), Humberto Unzueta (Politika y Ekonomia), Alain Laiseka (Kirolak), Jon Viteri (Edición), Ángel Vadillo (Diseño), Zigor Alkorta (Fotografía), Josetxu Rodríguez (Internet).

Director General: **Javier Andrés**
Director Comercial: **Kike Hermosilla**
Director Técnico: **Pablo Garmendia**
Director Financiero: **Alberto Otamendi**
Director de Marketing: **Jon Goikotxeia**
Distribución: **Distripres**
Depósito Legal BI-1679-77
www.deia.com

Mesa de redacción

POR **JON VITERI**

Il mafioso

CADA uno tiene lo que se merece y eso le está pasando a Italia, país convulso por el órdago lanzado por Berlusconi. El poder del mal llamado *Il Cavaliere* llega hasta límites insospechados, aunque en los últimos tiempos ha perdido cierta fuerza y los jueces empiezan a plantarle cara. La condena a cuatro años de cárcel y la retirada de su condición de senador vitalicio le han irritado de tal manera que ha vuelto a utilizar el chantaje para demostrar quién manda de verdad en el país. Lo triste es que parte de la ciudadanía lo tiene como ídolo pese a sus orgías sexuales, sus fraudes al fisco y sus aires de dictador. La Europa con dos dedos de frente no entiende que la historia de Italia se haga añicos cada día que pasa por culpa de un insolente, un manipulador y un mafioso, que vive tranquilo gracias al férreo control que ejerce sobre una inmensa parte de los medios de comunicación. Qué pena da esta Italia, punto de referencia de la historia del mundo, de la que emanan las mayores joyas de la cultura y en la que la convivencia es muy llevadera... a pesar de personajes como Berlusconi que te llevan a cambiar de opinión y hacen que tu cabeza olvide de golpe la belleza del país y pase a recordar la parte oscura de la nación, en este caso plasmada en la historia interminable de las mafias. O del esplendor de Venecia a un personaje caduco, autoerigido en *rey del mambo*, que donde mejor estaría es una residencia de narcisistas manipulando solo a gente de su misma condición. Adiós a *Il Mafioso*.

¿Sabía que...

...la dir-com del Ministerio de Cultura habría dimitido por la dificultad que añade a su labor la relación entre el ministro Wert y Montse Gomendio, secretaria de Estado de Educación?

ÍNDICE

SECCIONES

Iritzia	2-5	Ekonomia	36-40
Bizkaia	6-18	Burtsa	41
Gizartea	19-24	Kirolak	42-50
Politika	26-30	Begira	54-63
Mundua	31-35	Hemendik	Sup. C.

INFORMACIÓN ÚTIL

Farmaziak	16	Kartelera	57
Zozketak	16	Telebista	60-61
Eskelak	25	Eguraldia	63

Editorial

El momento político ya es otro

La actuación contra Herrera nos devuelve a escenarios de acción y reacción superados por la convicción y la voluntad de la mayoría social vasca que no va a participar de un modelo de confrontación con independencia de quién lo provoque

LA operación contra Herrera y todo lo que la está rodeando nos sitúa en medio de un panorama cuya escenografía y discursos nos retrotraen a momentos que deben quedar atrás. Con la acción del Ministerio del Interior, a través de la Fiscalía de la Audiencia Nacional, se sientan los mimbres de un proceso de acción-reacción demasiado conocido y suficientemente rechazado por la sociedad vasca.

Los arrestos y el despliegue policial que los acompañaron han alimentado la reacción más visceral de la izquierda abertzale, cuyos representantes más autorizados desentieran eslóganes y discursos que le sirven para alimentar la cohesión del sector más combativo de sus bases pero que le sitúan en el límite de la cre-

dibilidad de su propia hoja de ruta hacia la paz y la normalización política. Según ésta, la unilateralidad es un activo que se superpone a la falta de voluntad del Gobierno español. Es por ello que, como estrategia, debería estar blindada de convicción democrática precisamente cuando se intuye un hostigamiento al entorno de los presos. Sin embargo, a una acción de gran visibilidad y escenificación –el despliegue de la parafernalia militar de la Guardia Civil para arrestar a la estructura organizativa de Herri- ra– ha seguido un rearme del discurso de Sor- tu que, lejos de la serenidad en el análisis que ha buscado transmitir hasta la fecha, vuelca en la calle una estrategia de movilización popular de destino incierto. Con la aplicación de la teoría del entorno de ETA, Fernández Díaz ha

logrado que el discurso de la izquierda abertzale se endurezca sin matices, lo que a su vez le refuerza argumentalmente. La exigencia por parte de EH Bildu de un “desarme represivo” de la Ertzaintza es una bofetada a la generación de confianzas. Los excesos policiales deben ser investigados y depurados, pero la calidad ética de ese discurso no se sostiene en boca de quien no es capaz de dirigirlo a ETA.

El momento ya no es de confrontación en las calles, como no lo es de represión policial o judicial, y la mayoría social de este país no va a acompañar a quien pretenda volver a él. La hoja de ruta que compromete a todos es la construcción de la convivencia, y los obstáculos son conocidos y requieren de la inteligencia política de ser sorteados, no de chocar con ellos.

LA TIRA DE ARGOTE

LOS ROSTROS DEL DÍA

Francisco
Papa

+ A estas alturas es difícil determinar dónde empieza el Papa y termina Bergoglio pero el tono y la orientación de sus decisiones permiten ya asegurar que su pontificado está marcando un hito en la historia contemporánea del Vaticano por su ruptura con prácticas cuestionables y su línea de apertura.

Angelino Alfano
Líder del Pueblo de la Libertad

= Estaba considerado como el “delfín” de Berlusconi o su muñeco político, pero el que ha venido siendo mano derecha del magnate ha roto la estrategia de tensionamiento del gobierno que pretendía el multimillonario debida a su propia situación penal y se mantiene fiel al gabinete de Enrico Letta.

Julen Arzuaga
Portavoz parlamentario de EH Bildu

- Los excesos policiales, cuando se producen en democracia, deben tener como consecuencia que se diriman las responsabilidades con firmeza. La utilización política del hecho y la petición de un “desarme” a la Ertzaintza desde la acreditada incapacidad de hacer esa petición a ETA es una frivolidad.

El lapitzero

“Ongietorris”

Tenemos nuevo *palabro* que añadir a los vocablos que los ministros de Interior acuñan. Jorge Fernández Díaz ha sumado los “ongietorris” (sic) a las variantes delictivas eusquéricas: “zulo”, “herriko taberna”, “kale borroka” o “talde”. Las palabras, ya se sabe, se entienden en el contexto social en el que se emplean y el contexto español hacia Euskadi se mueve entre el desconocimiento y la hostilidad. Como ha sugerido Sarai, una oyente de Onda Vasca, ya va siendo hora de que *conjuguen* “bakea”.

ONDA VASCA 90.1 FM

POLITIKA

politika@deia.com

PAZ Y CONVIVENCIA >

La Audiencia Nacional ilegaliza 'de facto' a Herrera al suspender su actividad por dos años

El juez Eloy Velasco deja libres a catorce de los detenidos y manda a prisión con fianza a los otros cuatro

JAVIER NÚÑEZ

BILBAO. Las amenazas de ilegalizaciones con las que ha venido advirtiendo el ministro español del Interior, Jorge Fernández Díaz, se cumplieron ayer *de facto* por lo que respecta a Herrera. El juez de la Audiencia Nacional Eloy Velasco, encargado de tomar declaración a los 18 detenidos en el operativo llevado a cabo el pasado lunes por la Guardia Civil en Hernani, Bilbao, Gasteiz e Iruña, mantuvo ayer la suspensión de las actividades del colectivo de apoyo a los presos por dos años, un plazo que puede ser prorrogado una vez finalizado este periodo. Además, el magistrado de la Audiencia Nacional mantuvo el cierre de las sedes de Herrera, de 38 páginas web, 32 perfiles en Twitter, 145 perfiles en Facebook y ordenó el bloqueo de sus cuentas bancarias. Asimismo, mantiene el decomiso de los 62.000 euros requisados en los registros llevados a cabo el lunes.

Por lo que respecta a los 18 arrestados en el operativo, el magistrado ordenó la puesta en libertad de catorce de ellos: Sergio Labayen, Eneko Villegas, Roberto Noval, Oscar Sánchez, Beñat Zarrabeitia, Ekain Zubizarreta, Eneko Ibarguren, Amaia Esnal, Imanol Karrera, Fran Balda, Ane Zelaia, Ibon Meñika, José Antonio Fernández y Gorka González, mientras que decretó prisión eludible bajo fianza de 20.000 euros para Jon Garai, Nagore García, Jesús Mari Aldunberri y Manu Ugarte-mendia. Garai y García se esperaba que salieran de prisión en la noche de ayer al haber sido depositada la fianza, mientras que las de Aldunberri y Ugarte-mendia se harán hoy. A los catorce que quedaron en libertad, el magistrado les ha impuesto la prohibición de abandonar el territorio del Estado español, así como comparecencias quincenales y el veto a participar en actos que supongan "control de los presos" o "enaltecimiento del terrorismo".

El juez Eloy Velasco, atendiendo a los informes presentados por la Guardia Civil, acusa a los responsables de Herrera de integración en ETA y enaltecimiento y financiación de la organización armada, imputaciones que fueron rechazadas por los detenidos en su comparecencia en la Audiencia Nacional.

Sin embargo, el magistrado tomó en consideración el informe del Instituto Armado, en el que se señala que Herrera se constituyó como una "organización perfectamente jerarquizada con dependencia directa de ETA". Además, la Guardia Civil señalaba que desde la constitución de Herrera se han realizado 112 actos de recibimientos a presos "en los que se enaltece y justifica la figura de los presos que no se arrepienten

de sus crímenes, no reniegan de la organización terrorista y se mantienen bajo su disciplina, justificando los delitos y ensalzando a la organización terrorista ETA y su ideario".

PRECEDENTES A tenor de precedentes como en el caso de *Egin* o *Egun-karia*, que fueron cerrados de forma cautelar y no pudieron volver a su actividad, con esta suspensión de las actividades de Herrera, aunque en

un principio sea para un periodo de dos años, lo que parece pretenderse es la desaparición del colectivo de apoyo a los presos, sin llegar a la ilegalización como ocurrió con Gestoras pro Amnistía o Askatasuna. El hecho de que el juez haya dejado en libertad a catorce de los 18 detenidos y que los cuatro restantes vayan a quedar en libertad bajo fianza, viene a demostrar que el fin último de la operación de la Guardia Civil, instigada por la fiscalía de la Audiencia

Nacional y avalada por el juez Velasco, era proscribir Herrera.

El propio ministro del Interior aseguró el mismo día de las detenciones que con el operativo de la Guardia Civil se trataba de lanzar un mensaje a ETA. "El Gobierno va a seguir actuando hasta que ETA se disuelva y entregue las armas. No habrá negociación", manifestó Jorge Fernández Díaz, que aseguró, además, que el Ejecutivo español se mantendrá vigilante con la actuación de

Sortu, a quien advirtió de que estar legalizado no significa poder saltarse la ley.

De hecho, pese a que el próximo día 20 se cumplirán dos años desde que ETA anunció en cese definitivo de su actividad, y todos los partidos, incluido el PP de la CAV, reconocen que estamos en un nuevo tiempo, el Ejecutivo Rajoy mantiene su posición de firmeza y ha amenazado repetidamente con llevar a cabo "ilegalizaciones sobrevenidas".

Tres de los catorce responsables de Herrera puestos en libertad con cargos abandonan la sede la Audiencia Nacional en Madrid. FOTO: EFE

PNV y EH Bildu califican el operativo contra Herrera de "retroceso" hacia la paz

AMBOS PARTIDOS CRITICAN LA ESTRATEGIA DEL EJECUTIVO ESPAÑOL, QUE ACTIVA LA TESIS DEL "TODO ES ETA"

GASTEIZ. PNV y EH Bildu impulsaron ayer en el Parlamento Vasco una declaración en la que criticaban la actuación policial contra Herrera, a tiempo que pedían la libertad para los 18 detenidos. La declaración se

hizo pública cuando los arrestados comparecían ante el juez Velasco.

Joseba Egibar y Laura Mintegi comparecieron ante la prensa para dar lectura a la declaración después de intentar sin éxito, según explicaron, pactar con el resto de partidos un documento de consenso. El texto sostenía en primer lugar que las detenciones de los miembros de Herrera suponen "un retroceso en el camino del impulso y la consolidación del proceso de la paz en Euskal

Herría", y subrayaba que la mayoría de la sociedad vasca viene denunciando reiteradamente "la vulneración de derechos básicos que están sufriendo los presos vascos".

Defender estos derechos, rezaba el texto, es legítimo y la ilegalización de organizaciones políticas "lesionan derechos fundamentales como son las libertades de ideología, expresión, reunión y participación; afecta directamente al respeto que se merece la pluralidad de la sociedad vasca

y a la convivencia de nuestro pueblo; y nos aleja considerablemente de la normalización política".

PNV y EH Bildu denunciaban, asimismo, "la estrategia político-judicial del Gobierno español que, basándose en leyes de excepcionalidad, utiliza determinadas instancias judiciales como la Audiencia Nacional para activar la tesis del *todo es ETA* a sabiendas de que ETA anunció hace casi dos años el cese definitivo de su actividad armada". "En vez de asumir su responsabilidad política de verificar la irreversibilidad y la veracidad de esta decisión, en vez de impulsar el proceso de paz, trata de recuperar la idea de que la actividad de dicha organización perdura", añadían ambos grupos. >DEIA

MANIFESTACIÓN MULTITUDINARIA EN DEFENSA DE HERRIRA >

Decenas de miles de personas se dieron cita en Bilbao. FOTO: PABLO VIÑAS

La izquierda abertzale coge el testigo de Herrera y anuncia más pasos en defensa de los presos

Miles de personas denuncian en Bilbao la actuación policial y judicial

HUMBERTO UNZUETA

BILBAO. La izquierda abertzale volvió a exhibir ayer su capacidad de movilización en las calles de Bilbao con una multitudinaria manifestación para denunciar la suspensión cautelar de Herrera y la detención de 18 de sus miembros y defender los derechos del colectivo de presos de ETA.

Prácticamente todos los dirigentes de los partidos que forman la coalición EH Bildu se dieron cita en la marcha que arrancó en La Casilla poco después de las 17.30 horas y llegó a la escalinata del Ayuntamiento de Bilbao tres cuartos de hora más tarde.

Entre los presentes estaban los miembros de Sortu, Hasier Arraiz, Rufi Etxeberria, Amaia Izko y Fernando Barrena; la diputada de EH Bildu, Laura Mintegi; el diputado general de Gipuzkoa, Martín Garitano, de Bildu; el secretario general de EA, Pello Urizar; el coordinador general de Aralar, Patxi Zabaleta; el representante de Alternatiba, Asier Vega, y representantes de EB-Berdeak, como José Navas y Javier Madrazo, entre otros.

El acto también estaba secundado por los sindicatos ELA y LAB, cuyos líderes se sumaron a la manifestación. A pesar de que el PNV suscribió una declaración conjunta con EH Bildu en la que critica la actuación policial contra

Herrera y pedían la libertad de los detenidos, y de que el PSE de Donostia compartiera el jueves con PNV y Bildu que las detenciones "son un paso atrás", ambas formaciones se desmarcaron de la marcha y no enviaron representación. Aunque sí se vio entre la multitud al exalcalde de Getxo Iñaki Zarraoa.

Los promotores de la marcha en apoyo a la organización Herrera anunciaron al término de la misma que en las próximas semanas se anunciarán "nuevos pasos" y un "compromiso claro y firme" para acabar con la dispersión de los presos de ETA. En un comunicado leído bajo la escalinata del Ayuntamiento de Bilbao aseguraron que

próximamente pondrán "nuevos hitos en este esfuerzo colectivo".

El texto fue leído en euskera y castellano por la periodista Maite Bidarte y el actor Carlos Olalla, quienes subrayaron el enfado de la ciudadanía ante "la última injusticia cometida" y que calificaron de "redada". "No tenemos la intención de pasarnos la vida denunciando redadas y repitiendo las mismas reclamaciones", han indicado, para añadir que el compromiso es "claro y firme". "No parar hasta traer a casa a presos y refugiados. Esta cuestión se ha convertido en un reto", añadieron.

En la marcha participaron decenas de miles de personas y se desarrolló bajo una marea de gotas de apoyo a Herrera. Las consignas más coreadas fueron de apoyo a los presos de ETA y por el fin de la política de dispersión. Entre los manifestantes se mezclaron los 18 detenidos, en la operación policial del pasado lunes. Tras una pancarta que fue portada por una veintena de personalidades sociales y culturales. Entre ellas se encontraban los músicos Enrique Villarreal, *El Drogo*, y Pello Reparaz, los bertsolaris Julio Soto y Arkaitz Estiballes, la futbolista Eba Ferreira, el director de cine Juan Bautista Berasategi, la actriz Itziar Ituiño o los escritores Eider Rodríguez y Lutxo Egia.

Al inicio de la marcha el secreta-

"Debemos llevar la defensa de los derechos de los presos a toda Euskal Herria"

AMAIA IZKO
Portavoz de Sortu

"Al Estado español no le interesa que se supere el escenario anterior"

PELLO URIZAR
Secretario general de EA

Peligrosa retroalimentación

NO ha sido una buena semana para la paz en Euskadi. No lo ha sido porque veníamos de una innecesario y ofensivo comunicado de ETA cuando el Gobierno español, a través de una Justicia domesticada nos metía en el túnel del tiempo con una operación policial cuyo resultado inmediato es una nueva ilegalización *de facto*, amén de complicaciones personales para los detenidos y un nuevo macrojuicio en el horizonte.

En este punto, en medio de la maraña, cuando voces alertan de que meter más presión en la olla puede resultar peligroso, hay algunos trabajos urgentes que se deben de realizar y en los que estoy convencido coincide la mayoría de la sociedad vasca. A saber; que ETA no puede seguir así, sin disolverse, sin desarmarse, emitiendo comunicados que lo único que hacen es entorpecer el asentamiento definitivo de la paz en Euskadi. Y segundo: que el Gobierno español no puede actuar de manera irresponsable, como si nada hubiera cambiado en Euskadi desde hace dos años, manteniendo la ficción de que ETA sigue actuando y aplicando un rosario de medidas excepcionales, con especial mención a su política peni-

tenciaria. Esa cuya denuncia ha tratado de acallar ilegalizando Herri-
ra.

El auto del juez, que esta vez se ha quedado a medio camino entre la excepcionalidad hasta ahora aplicada para casos similares y la normalidad de permitir que se pueda actuar libremente en la política vasca, no tiene desperdicio. Si cree que son de ETA ¿Qué hacen en libertad de financiar a la organización y de enaltecerla? Es como si el juez quisiera, por un lado justificar la barrabasada y al mismo tiempo reconocer que se le ha ido la mano.

Si pensamos en el objetivo político que ha perseguido el PP hay varios planos: el feo y el malo. Feo es tapar los recortes de las pensiones, la congelación de los salarios de los empleados públicos o el repago de los fármacos hospitalarios (coincidentes en el día) con una operación así. Malo, y peligroso, que

Euskadi hoy

XABIER LAPITZ

Rajoy haya decidido mantener abierta la línea de ilegalizaciones. Con los mismos argumentos del juez, mañana le podría tocar a Ernai (sucesión de Jarrai y Segi) y a la mismísima Sortu, la organización política de la izquierda abertzale.

La declaración conjunta suscrita en el Parlamento entre PNV y EH Bildu es una respuesta clara ante esta espiral en la que podría entrar el Gobierno español. No habrá, al menos desde Euskadi, un enfrentamiento avivado artificialmente desde Madrid. Debería avanzarse más en esa línea que garantice que no habrá vuelta atrás hacia situaciones del pasado. Para ello, la izquier-

La declaración conjunta entre PNV y EH Bildu es una respuesta ante la espiral en la que podría entrar el Gobierno Rajoy

da abertzale debería también ser más audaz y decir, de una vez por todas, que los comunicados de ETA como el último no tienen justificación alguna.

Uno entiende las dificultades para ir saltando un lastre, el del apoyo sostenido a ETA durante décadas y su silencio ante la vulneración de derechos humanos. Más aún cuando asistimos a esta provocación y cuando el resultado de tantas horas de alarde chulesco de la Guardia Civil son los posteriores incidentes con la Ertzaintza. El caso de la senadora de Amaiur, Amalur Mendizabal, herida al recibir un porrazo debe ser investigado y aclarado. Pero las denuncias de lo ocurrido no puede devenir en disparates como los mensajes de Barrena o la petición de "desarme represivo" del parlamentario de Bildu, Julen Arzuaga. Si se trata de no picar el anzuelo y trabajar conjuntamente, los líderes de la izquierda abertzale no deberían tensar más la cuerda.

Por medio, ha habido noticias positivas que también merecen ser recalculadas. En el Parlamento, echa a andar la creación del Instituto de la Memoria y lo hace con una amplísima mayoría. Ese es el terreno que hay que abonar. Y seguir

buscando más acuerdos. Llamar "fascista" a un parlamentario del PP es exactamente lo contrario de lo que debe hacerse si se trata de sustituir la palabra "enemigo" por la de "adversario". Por no hablar del señalamiento personal que nada menos que todo un diputado general, Martín Garitano, hizo contra junteros del PP y del PSE.

La rabia del momento no puede ser la que rija las conductas políticas y menos si se emplean para tapar las carencias propias. Eso es alimentar la vuelta al pasado. El PP no ha interiorizado, aunque lo vaya diciendo públicamente, que Euskadi sin violencia ha entrado en una nueva fase política. A los hechos me remito: no ha alterado su política penitenciaria y sigue con medidas de excepción privativas de derechos fundamentales. Pero la izquierda abertzale tiene que entender que la mejor respuesta es la que le demanda la mayoría de la sociedad: que se sume a quienes exigen el final inmediato de ETA antes de que los cantos de sirena más radicales prendan en sus bases. A esta opinión le llaman ser equidistantes, unos y otros. A mí no me lo parece, porque no comparo, pero si constato que existe una peligrosa retroalimentación.

MANIFESTACIÓN MULTITUDINARIA EN DEFENSA DE HERRIRA

Pernando Barrena, Hasier Arraiz y Rufi Etxeberria, de Sortu, junto a Pello Urizar, de EA. FOTO: PABLO VIÑAS

rio general de EA, Pello Urizar, aseguró que “esta es la respuesta de la sociedad vasca a la caza de brujas” iniciada en contra de la superación del conflicto vasco. Además, señaló que “la sociedad vasca cogerá el testigo de Herrera tras haber sido ilegalizada”. A su juicio, las detenciones del lunes “respondían a la idea, que una y otra vez venimos defendiendo, de que al Estado español no le interesa que se supere el escenario anterior; le interesa que nos mantengamos en un escenario que ellos controlen políticamente”.

Desde Sortu, la portavoz, Amaia Izco, subrayó que “el respaldo social que hoy [por ayer] se visualiza en Bilbao” es la respuesta del intento del Estado por “hacer desaparecer de las calles la defensa de los derechos de los presos”. El coordinador de Aralar, Patxi Zabaleta, apeló a la necesidad de derogar “la legislación

antiterrorista injusta de forma urgente”.

El secretario general de ELA, Adolfo Muñoz, denunció que el Gobierno del PP “utiliza el conflic-

“No vamos a parar hasta traer a casa a presos y refugiados; este es nuestro reto”

MAITE BIDARTE
Promotora de la manifestación

“El Gobierno español utiliza el conflicto vasco para resolver sus problemas electorales”

TXIKI MUÑOZ
Secretario general de ELA

to vasco para resolver sus problemas electorales” y exigió al Ejecutivo vasco que plantee iniciativas “para defender los derechos de los presos”.

DENUNCIA La senadora de Amaiur Amalur Mendizabal, herida durante los incidentes ocurridos en Hernani a raíz de la operación policial contra el colectivo de apoyo a los presos de ETA, Herrera, presentará mañana en Donostia la denuncia contra la Ertzaintza que ya anunció el martes. Mendizabal compareció aquel día ante los medios de comunicación en la sede del Parlamento Vasco para dar a conocer su intención de denunciar ante los juzgados el porrazo que, según explicó, le propinó un ertzaina cuando se encontraba en la concentración en protesta por el registro de la sede de Herrera de Hernani.

El ataque al PP es una prueba para ilegalizar a Bildu, dice Cospedal

La secretaria general de los ‘populares’ tilda de “coacción” el incidente en la sede de Donostia

TOLEDO. La secretaria general del Partido Popular, María Dolores Cospedal, dijo ayer sobre el ataque a la sede del PP de Donostia que “es una prueba que se tiene que tener en cuenta, como muchas otras” para ilegalizar a Bildu. A preguntas de los medios tras un acto sobre la reforma de las pensiones en Toledo, la número dos de la formación popular aseguró que “lo que queda claro es que son actos de violencia, de extorsión y de coacciones” a un partido político y a unas personas que piensan diferente de aquellos que utilizaron el terror en el pasado para conseguir sus propósitos”.

Una treintena de simpatizantes de la izquierda abertzale precintó el viernes con carteles a favor de los presos de ETA la entrada de la sede del PP en Donostia al grito de “fascistas”, mientras varias personas permanecían en el interior del recinto sin poder salir.

“Puedo decir de manera clara que estas agresiones, como muchas de las que sufre el PP en el País Vasco, no servirán a los violentos para nada, aquellos que defienden la violencia no van a conseguir nada”, afirmó Cospedal, ya que “cuando ellos ya mataban y secuestraban a nuestros concejales ya estábamos allí defendiendo la libertad de todos los vascos”.

Es este sentido, recalcó que desde

María Dolores de Cospedal. FOTO: EFE

el Partido Popular seguirán defendiendo “la libertad de expresar” lo que piensan. “Ni nos van a callar; ni nos van a amedrentar ni nos van a echar, no van a conseguir que dejemos de defender la libertad de los vascos”, aseveró la secretaria general del PP.

La tensión entre Partido Popular y la izquierda abertzale ha ido en aumento esta semana tras la operación contra Herrera. El jueves un parlamentario de EH Bildu llamó “fascista” a Borja Sémper (PP) durante el pleno del Parlamento Vasco y al día siguiente Pernando Barrena volvió a tildarle de “fascista y falangista”. >E. P.

NUEVO RANGE ROVER SPORT

DE 0 A 4.300 METROS SIN TURBULENCIAS

landrover.es

El nuevo Range Rover Sport ofrece una combinación de agilidad y prestaciones fuera de lo común. Su excepcional dinámica y refinamiento en cualquier terreno traslada la experiencia de conducción a otro nivel.

VEN A PROBARLO DURANTE LA SEMANA DEL 7 AL 11 DE OCTUBRE. Reserva tu cita ya en RRSport@carwagen.com o llámanos al 944 745 967.

CARWAGEN 4X4

Ctra. Bilbao - Asúa (Alto de Enekuri) 48950 Erandio
944 745 967 / 944 478 288 www.grupocarwagen.com

Gama Range Rover Sport. Consumo Combinado (l/100km): desde 7,3 hasta 12,8. Emisiones CO₂ (g/km) desde 194 a 298.

EGUNEKO GAIAK

EG1

OPERACIÓN CONTRA LA LUCHA POR LOS DERECHOS HUMANOS

Las macrorredadas políticas vuelven con un asalto masivo a Herrera

Más de dos años después de la última macrorredada política, el Estado español da un grave paso atrás atacando a Herrera, el movimiento de defensa de los derechos humanos de los presos, y haciéndolo de modo masivo, con dieciocho

detenciones. La operación vuelve a intentar justificarse con el eslogan del «todo es ETA», fue realizada por la Guardia Civil con la cobertura de la Ertzaintza e incluyó los asaltos a las sedes de Hernani, Bilbo, Gasteiz e Iruñea.

R.S. | DONOSTIA

Las grandes redadas de motivación política vuelven a convulsionar a Euskal Herria. Y atacan además a un movimiento que se ha distinguido por su trabajo en favor de la resolución del conflicto, comenzando por su humanización. A media mañana de ayer, aprovechando que buena parte de los representantes de Herrera se habían reunido en su sede de Hernani, la Guardia Civil desencadenó hasta dieciocho detenciones en los cuatro herrialdes del sur. Desde el Gobierno español, todo ello se justificó con el latiguillo habitual en estos casos: «Es un tentáculo de ETA».

En Euskal Herria, la operación provocó un estupor generalizado en ámbitos políticos —que se detectó en declaraciones como las de Jesús Eguigu-

ren (PSE) acusando al Gobierno de «provocación»—, así como grandes movilizaciones de respuesta por la noche, que seguirán durante los próximos días.

El salto cualitativo dado por el Ejecutivo del PP resulta evidente, ya que dado el nuevo escenario abierto por el cese definitivo de la lucha armada en octubre de 2011 este tipo de actuaciones masivas e inequívocamente políticas habían dejado de producirse. Las últimas ocurrieron entre finales de 2010 y principios de 2011, de modo sucesivo, contra Askapena, el movimiento juvenil y Ekin. La redada se produce además a solo dos semanas del inicio de los macrojuicios contra Batasuna y Segi, en los que hasta 76 personas se sentarán juntas en el banquillo.

La mayor parte de las detenciones se produjeron en la citada reunión de Hernani. Hay

personas de todas las edades, con una trayectoria pública muy conocida en estos últimos tiempos dado que Herrera es un movimiento marcadamente abierto, transparente y plural, además de muy activo. La Guardia Civil capturó allí a Nargore García, Manu Ugartemendia, Jon Garai, Sergio Labayen, Eneko Villegas, Roberto Noval, Ibon Meñika, José Antonio Fernández, Oscar Sánchez y Jesús Mari Aldunberri. En Andoain fue detenido Ekain Zubizarreta. Imanol Karrera, en Uharte. Amaia Ensal, en Donostia. Eneko Ibarguren, en Azpeitia. Y Ane Zelaia, en Gasteiz. Beñat Zarrabeitia, Gorka González y Fran Balda completan la lista de detenidos, confirmada a mediodía por el Ministerio del Interior.

Todos ellos se encuentran esta vez comunicados, por lo que los registros pudieron ser su-

pervisados por abogados de confianza o de oficio. Amaur remitió una carta al ministro del Interior en la que reclama que no sean comunicados.

«Enaltecimiento» como base

En cualquier caso, las acusaciones explicitadas por Interior son muy graves al incluir la «pertenencia» a ETA, aunque el mayor énfasis se pone sobre la imputación del «enaltecimiento». Con ello se da continuidad al argumento explotado en verano por dirigentes como el delegado español en la CAV, Carlos Urquijo, que no en vano habló de «excelente noticia».

Así, el hilo conductor de la redada, firmada por el juez Eloy Velasco, consistiría en imputarles la realización de actos por los presos en esa clave de «enaltecimiento», aunque toda la actuación de Herrera se ha atendido estrictamente a la de-

La presidenta de Juntas Generales de Gipuzkoa, Lohitzune Txarola, y el diputado general, Martín Garitano, piden explicaciones en el operativo de Hernani. En el centro, guardias civiles salen de la sede de Herrera. A la derecha, tensión anoche en Bilbo. Juan Carlos RUIZ - Jon HERNÁEZ | ARGAZKI PRESS

Friendship: «Hacen un trabajo esencial para una paz duradera»

Basque Friendship, el intergrupo del Parlamento Europeo que apoya la resolución del conflicto, reaccionó con urgencia ante la gravedad de la redada. Habla en una nota de «violación absoluta de las libertades democráticas y una grave violación de los derechos humanos tales como la libertad de reunión o la libertad de expresión. Nosotros, europarlamentarios y miembros del Friendship, nos hemos

reunido en varias ocasiones con los representantes de Herrera y hemos apoyado sus iniciativas, porque estamos convencidos de que, desde el respeto de los derechos humanos y el rechazo de todo tipo de violencia, hacen un trabajo esencial en la defensa de los derechos humanos de los presos y refugiados políticos vascos, lo que supone a su vez un elemento fundamental para alcanzar una

situación de normalización política y una paz duradera en el País Vasco».

Friendship añade que la redada «pone de manifiesto la total falta de voluntad política del Gobierno español en relación con el proceso de paz. Denunciamos con firmeza esta inaceptable falta de responsabilidad de Madrid». Le exige «respeto a los derechos humanos y políticos» y que comience liberando a los dieciocho.

manda de respeto a los derechos de los presos y de hecho las manifestaciones masivas de Bilbao se han realizado bajo el lema de «Derechos humanos, resolución, paz». También se trataría de situarles como sucesores de las ilegalizadas Gestoras y Askatasuna.

El ministro Jorge Fernández Díaz, en un acto en Ávila, trató de desviar la atención hacia ETA. Dijo que la redada constituye un mensaje «claro» de que el Gobierno «no va a negociar» y seguirá actuando «hasta que ETA se disuelva y deje de ser lo que ha sido durante tantos años, una pesadilla para los vascos, navarros y el conjunto de los españoles».

Fernández Díaz obvió que la labor de Herrera se ha dedicado a reivindicar los derechos humanos, para sostener que «se trata claramente del tentáculo que vincula a ETA con el llamado Colectivo de Presos Vascos».

Tras las detenciones, que se dan por concluidas, las sedes quedan precintadas y se procederá también a cerrar las páginas webs y otros soportes de Herrera en las redes sociales.

Decenas de protestas improvisadas, carga en Hernani y pelotazos de nuevo en Bilbo

Pese a que la redada se realizó a media mañana, la noticia corrió como la pólvora y para mediodía ya se habían convocado numerosas movilizaciones nocturnas de protesta. Fueron muy cuantiosas en las localidades de los detenidos, como apuntan los 900 manifestantes en Orereta, los 400 de Zumaia, el cerca de un millar de Arrasate, los 300 de Arbizu...

En Iruñea, la protesta se centró en la sede del PP de la calle Carlos III, aprovechando la concentración que se realizó ayer, como cada lunes desde hace meses. En Donostia se movilizaron cientos de personas, entre ellas miembros de Sortu, Aralar y Alternatiba, diputados forales y la presidenta de JJGG de Gipuzkoa, Lohitzune Txarola.

En Bilbo, la reivindicación de libertad para los detenidos acampó en la Plaza del Arriaga y aledaños durante toda la tarde. Al concluir los registros, se produjo una pequeña enzarzada y la Ertzaintza volvió a disparar algunas pelotas de goma para disolver la concentración, pese a la conmoción provocada en la ciudad por la muerte de

Iñigo Cabacas a consecuencia de un proyectil de este tipo hace año y medio. También cargó en Hernani y dejó heridos, como la senadora de Amaiur Mendizabal.

Tensión hubo también en Leizta, donde la Guardia Civil amenazó con identificar uno a uno al más del centenar de concentrados. Llegaron hasta el cuartel, pero finalmente optaron por marcharse.

No solo fueron concentraciones. En Lezo, por ejemplo, después de una movilización de 55 vecinos se improvisó una caravana de coches. En Berriozar protestaron 80 personas, en Idiazabal 57, en Tolosa 115, en Igorre 100, en Zegama 26, en Gares 30, en Lizarrar 60, en Munitibar 30, en Trintxerpe 40, en Deba 90, en Pasai Antxo 100, en Zaldibia 64, en Larrabetzu 78, en Lazkao 45, en Segura 70, en Irun 150, en Etxalar 19, en Sopela 70, en Oñati 350, en Bakio 82, en Zarautz 100, en Elgoibar 76, en Otxandio 75, en Astigarraga 60, en Urretxu-Zumarraga-Legazpi 250, en Eibar 110, en Elduaen-Berastegi-Berrobi, en Ibarra 51, en Gaztelu 22, en Anoeta-Irura 90, en

La senadora Mendizabal. J.C. RUIZ | ARGAKZI PRESS

Gernika 275, en Ondarroa 60, en Mallabia 35, en Iurreta 52, en Bermeo 150, en Ea 45, en Zaldibar 42, en Zamudio 300, en Erandio 65, en Laudio 76, en Astrabudua 25 y en Gamiz-Fika 26. La denuncia de la redada se solapó con la demanda de los derechos de los presos en concentraciones de los lunes en puntos como Abadiño (30), Altsasu (40), Euba (14) y Sopela (25). GARA

i:

Iritzia

Tasio

REDADA
CONTRA
"HERRIRA"

EDITORIALA

Defender los derechos humanos es una afrenta para el Estado

Giza eskubideak. Konponbidea. *Bakea*. Este ha sido el lema de la última campaña desarrollada por Herrera, movimiento social que ayer sufrió la violenta acometida de la Guardia Civil. Derechos Humanos. Solución. Paz. Tres conceptos que se le atragantan al Estado y que han motivado la enésima agresión contra este pueblo. Nadie debería llevarse a engaño, no es un hecho coyuntural, cometido al hilo del inminente fallo del Tribunal de Estrasburgo –sea este el que sea–, sino un movimiento de mayor calado. Madrid ha decidido pasar a otro estadio en su actitud ante el nuevo ciclo abierto en Euskal Herria y, desgraciadamente, quizás toque volver a acostumbrarse a que la inquietud acompañe a un acto tan cotidiano como encender la radio por las mañanas. Se anuncia un otoño fecundo en iniciativas que pudieran romper el bloqueo de los estados, y los securócratas españoles han optado por el ataque como mejor defensa.

La operación que lleva la firma del juez Eloy Velasco constituye un grave atentado contra las libertades y los derechos humanos. Porque es ese ámbito, el de los derechos humanos, el único en el que ha trabajado Herrera desde su constitución hace algo más de año y medio. Conviene hacer hincapié en este hecho porque frente a las mentiras vertidas por el ministro del Interior, Jorge Fernández Díaz, y las filtraciones que tan animosamente han difundido algunos medios, hay que oponer la realidad de un movimiento social que ha actuado siempre a la luz pública y que nunca ha ocultado sus objetivos: conseguir la repatriación de los presos y pre-

sas vascas, la puesta en libertad de los prisioneros gravemente enfermos y la derogación de la doctrina 197/2006 del Tribunal Supremo y las demás leyes de excepción. Unos objetivos que comparte la mayoría de la sociedad vasca y en torno a los cuales una marea humana abarrotó a principios de año las calles de Bilbao, superando la masiva manifestación de 2012. No está al alcance de cualquiera reunir a 115.000 personas en este país.

Aunque la trayectoria de Herrera no solo ha sido exitosa en términos cuantitativos. Desde el primer momento ha dedicado parte de sus esfuerzos a afianzar una interlocución con todo tipo de agentes y abarcar un amplio abanico ideológico en sus componentes. Nació con vocación de ser plural y lo ha conseguido. También en los actos que ha organizado o promovido, y de ello pueden dar fe incluso jueces de la Audiencia Nacional.

Éxito, pluralidad, defensa de los derechos humanos, son al parecer suficientes ingredientes para que el Estado lo considere una afrenta. A partir de ahí, solo ha aguardado al momento oportuno para dar el golpe.

Un colchón para el ataque

Ese momento ha llegado ahora, justo cuando echa a andar un curso político que se presume intenso y determinante para la consecución de la paz. Llega también días después de que PNV y PSE cerraran un pacto de alcance estratégico y cuando la Ponencia de Paz del Parlamento de Gasteiz permanece bloqueada por la actitud obstructionista de este último partido y la inacción de los jeltzales. Parece evidente que el Gobierno español ha encontrado en este contexto el colchón que necesitaba para llevar a cabo esta operación policial, que le habría resultado mucho más difícil de acometer si esos dos

partidos mantuvieran una postura diferente.

«Nace un tiempo en el que nadie es perseguido o coaccionado por sus ideas». Esta frase pertenece a Iñigo Urkullu y forma parte de su discurso de investidura. Es evidente que se equivocaba. Antes y después de ser investido, el lehendakari ha hecho gala de una visión muy parcial de la vulneración de derechos que se ha producido en este país en las últimas décadas, y que sigue produciéndose. Aunque no es algo personal. La reacción de Josu Erkoreka, portavoz de Lakua, y de Andoni Ortuzar, presidente del EBB, ante la operación de la Guardia Civil pone en evidencia lo gruesa que tienen la piel los dirigentes del PNV cuando la violencia la ejerce el Estado. Tampoco extraña el papel desempeñado por la Ertzaintza para dar cobertura a los agentes del instituto militar y reprimir la solidaridad con los detenidos. La Ertzaintza de Urkullu es la Ertzaintza de Ares. No hay otra.

Paradójicamente –o no–, el presidente del PSE hizo una lectura mucho más crítica de lo ocurrido que su homólogo del PNV. Jesús Eguiguren, de hecho, pidió al Ejecutivo de Lakua que «esté a la altura de las circunstancias y tome cartas en el asunto». Todo un indicador de la posición que ocupa cada agente en este momento.

Reto a la sociedad vasca

No es posible hablar de inmovilismo por parte del Estado, porque es evidente que se ha producido una involución en toda regla, y este pueblo debe estar preparado para dar con la respuesta adecuada. El camino está trazado y avanzar por él pasa por articular mayorías sociales en favor de una resolución democrática del conflicto. No es una fórmula mágica, tampoco es nueva, pero es la que va a conseguir revertir la acometida. Es lo que ha hecho Herrera, lo que tan nervioso ha puesto a Madrid. La Guardia Civil, la Audiencia Nacional, el Ministerio del Interior, el Estado español, en definitiva, le ha lanzado un reto a la sociedad vasca, y el modo en que esta afronte el envite determinará el futuro de Euskal Herria. Es momento de actuar como pueblo, de quitar el freno de mano y pasar por encima de diques y alambradas. Hay que acertar en otoño para que llegue la primavera.

GARA www.gara.net

Zuzendaria: Iñaki Soto. **Politika berriemak:** Iñaki Irlondo eta Ramon Sola. **Edizio arduradunak:** Txisko Fernandez (Euskal Herria), Iker Bizkarguenaga (Iritzia), Dabi Lazkanoitburu (Mundua), Joseba Salbador (Ekonomia), Juan Carlos Elorza (Kirolak), Amaia Ereñaga (Kultura) **Aurreikuspenen eta edizio jarraipenaren arduradunak:** Mikel Jauregi eta Alazne Basañez.

Argitaratzailea: Baigorri Argitaletxea S.A. **Inprimategia:** Bidasoa Inprimatzeko Zentroa, S.A. **Kontseilari Ordezkarria:** Gorka Altuna. **Lege Gordailua:** VI-53-1999. **Comission Paritaire:** 0312 U 81405. **ARABA:** Tel: 945 28 06 02 / Faxa: 945 25 85 90. **Diputazio kalea, 17-1a. 01001 Gasteiz. BIZKAIA:** Tel: 946 61 20 55 / Faxa: 944 24 96 25. **Gran Vía, 2-4a. 48001 Bilbo. GIPUZKOA:** Tel: 943 31 69 99 / Faxa: 943 31 69 98. **Portuete, 23-2a. 20018 Donostia. P.K.: 1099. LAPURDI:** Tel: 055 959 67 77 / Faxa: 055 959 67 78. **Hedagunea-Media Center, 8, ZA Martinzharenia. 64122 Urruña. NAFARROA:** Tel: 948 22 58 06 / Faxa: 948 22 60 06. **Pozo Blanco kalea, 15-5 bulegoa. 31001 Iruñea.**

EGUNEKO GAIAK

EG1

MACRORREDADA CONTRA HERRIRA

Masivo llamamiento a manifestarse en Bilbo tomando el relevo de Herrira

La mayoría sindical vasca, organizaciones sociales y partidos políticos que van desde las formaciones coaligadas en EH Bildu hasta Ezker Batua han llamado a manifestarse este sábado en Bilbo (La Casilla, 17,30), en respuesta al asalto a Herrira. Aña-

den que su compromiso con los derechos de los represaliados es inequívoco y que este «no es un problema de unos pocos». Tras el anuncio de la movilización de Bilbo, se pospone la marcha desobediente convocada para el mismo sábado en Iruñea.

Nerea GOTI | BILBO

Representantes de organizaciones sociales, partidos políticos y sindicatos abarrotaron ayer las escalinatas de la plaza del Arriaga, en una de las ruedas de prensa más multitudinarias que se recuerdan, para llamar a la ciudadanía a manifestarse este sábado en Bilbo en contra del ataque del Estado español a Herrira. La cita es a las 17,30 en La Casilla.

«Nuestro objetivo es trasladar al Estado español el sentir de la sociedad vasca» y «expresar nuestra solidaridad con los detenidos, exigiendo su inmediata puesta en libertad», manifestaron en un comunicado, en el que situaron la convocatoria en la necesidad de «dar una res-

puesta amplia y decidida contra esa operación injusta».

La convocatoria se ha fraguado en apenas 24 horas y ya tiene la adhesión de más de una treintena de firmas de colectivos, a las que esperan que se sumen nuevos apoyos porque «vamos a trabajar como lo hace Herrira, *tantaz tanta*, gota a gota, buscando el entendimiento en la defensa de los derechos y libertades de todos».

Así, llama a la manifestación del sábado la mayoría sindical vasca, representada ayer en el Arriaga por los secretarios generales de ELA y LAB, Adolfo Muñoz y Ainhoa Etxaide, junto a dirigentes de STEE-EILAS, EHNE, Hiru, ESK y CGT.

Entre los convocantes de la movilización están también or-

ganizaciones sociales como Bai Euskal Herriari, Askapena, Komite Internazionalistak, Behatokia, GITE-IPES, Bilgune Feminista, Euskal Herrian Euskaraz, Sare Antifaxista, Elkartzten o las fundaciones Joxemi Zumalabe y Egari Zor, entre otras.

En el llamamiento del Arriaga participaron igualmente representantes de Alternatiba, Aralar, Eusko Alkartasuna, Ezker Batua, Gorripide y Sortu, así como concejales y junteros de la coalición Bildu. Esait, Ernai, Ikasle Abertzaleak, Torturaren Aurkako Taldea o el colectivo Taupaka están también entre los convocantes hasta el momento, así como la interlocución de Euskal Preso Politikoen Kolektiboa (EPPK).

«Las organizaciones aquí presentes nos relacionamos con

normalidad con Herrira y lo vamos a seguir haciendo», manifestaron a escasos metros de la precintada sede de Bilbo.

Aclararon que ese trabajo desarrollado tantas veces al lado de Herrira no se detendrá con la macrorredada, porque «tenemos un compromiso inequívoco con los derechos de las personas presas y refugiadas» y respondieron así a uno de los objetivos que ven detrás de la operación policial: «Que la cuestión de los presos y presas se convierta en un problema de unos pocos».

En la medida en que comparan con Herrira la lucha por los derechos humanos de presos y refugiados, los convocantes de la marcha del sábado interpretaron que la redada del lunes «es

Representantes de colectivos sociales, organismos, partidos políticos y sindicatos hicieron una masiva comparecencia ayer en el Arriaga para anunciar la convocatoria del sábado en Bilbo en respuesta a la macrorredada contra el movimiento Herrira. Jon HERNÁEZ | ARGAKZI PRESS

Desprecintan la sede de Gasteiz tras llevarse información de Eleak

Tras la macrorredada del pasado lunes contra Herrera, a raíz de la cual fueron clausuradas todas sus sedes, ayer fue desprecintado el local que el movimiento utilizaba en Gasteiz, dado que era compartido con Eleak y Etxerat, para que estas asociaciones lo puedan usar con normalidad.

Con motivo precisamente de este cierre, Eleak emitió un comunicado de prensa en el que critica el ataque que padeció,

«utilizando la operación contra Herrera como excusa». Y es que, según detalla Eleak, la Guardia Civil aprovechó el registro de la sede de Gasteiz para llevarse toda la información del ordenador del colectivo que allí se encontraba, robar memorias USB y registrar el teléfono móvil personal del militante de la asociación que estaba en el lugar. Asimismo, criticó que últimamente se han prodigado reportajes en la prensa

española que inciden en la criminalización del movimiento y de sus actividades, por lo que se pregunta quién está a salvo de las operaciones policiales.

Eleak añade como reflexión general que la clave del problema está «en las políticas de excepción que posibilitan estos ataques, al convertir en delitos terroristas la práctica de derechos civiles y políticos». GARA

también, de alguna manera, una operación contra nosotros y nosotras mismas».

«Pacífica y plural»

Los reunidos en el Arriaga apuntaron cierta preocupación por el trato que puedan estar recibiendo los detenidos. Junto a ello, comparten la idea de que hay «una decisión política» detrás de «la acción judicial, policial y mediática» del lunes y remarcan que la actividad de Herrera es «bien conocida en nuestro pueblo», ya que «actúa abiertamente, se relaciona y busca la colaboración con infinidad de organizaciones sociales y políticas». Según subrayaron, las iniciativas de Herrera han mantenido tres características: «Han sido pacíficas, han buscado la pluralidad en base al entendimiento y han tratado siempre de la defensa de los derechos humanos».

Dejaron claro que «este atropello» tiene varios objetivos políticos, como la criminalización de la defensa de los derechos de los presos o «correr una cortina de humo» sobre la corrupción, el auge de las reivindicaciones nacionales o la negativa a detener torturadores reclamados por la justicia. Apostillan que la operación llega «en el horizonte de una próxima sentencia sobre el inhumano alargamiento de las condenas y prevén que persigue «entorpecer la labor política de un amplio espacio de nuestro pueblo que aboga por soluciones, condenándolo a una ciénaga antirrepresiva».

Aplazan el acto de Iruñea

Tras la convocatoria de la movilización de Bilbo, los organizadores de la marcha que iba a partir el mismo sábado al mediodía de los cines Golem de Iruñea bajo el lema «Desobedientziaz libre bizi» decidieron posponerla, según informó Ateak Ireki.

La marcha de Iruñea estaba enmarcada en la dinámica Herri Harresia y quería mostrar su solidaridad a Xabier Sagardoi, detenido el domingo en Sorlada, y a Luis Goñi, que permanece escondido para evitar el arresto por su militancia política.

Protesta ciudadana ante la redada de Hernani, el lunes. Juan Carlos RUIZ | ARGAKZI PRESS

El precinto de la sede de Hernani avanza la suspensión de actividades del colectivo

La resolución que aparece fijada en el precinto de la sede de Hernani avanza la suspensión de actividades de Herrera por un periodo de dos años. El documento, con sello oficial, refleja el cierre de las sedes de la organización de defensa de los presos en Hernani, Bilbo y Gasteiz, así como el cese del trabajo que desarrolla esta organización.

Fue colocado por la Guardia Civil durante el transcurso del operativo desarrollado el lunes. No obstante, a última hora de ayer, este último extremo no había sido notificado a la defensa de los 18 detenidos. Estos se encontraban ya en la comisaría del instituto armado en Tres Cantos, en Madrid y se espera que pasen mañana por el despacho del juez Eloy Velasco, titular del Juzgado de Instrucción número 6 del tribunal especial.

Por la noche, asistidos por sus abogados, nueve de los 18 arrestados comparecieron en la comisaría de Madrid. Se trata de los navarros Fran Balda, Jon Garai, Sergio Labayen, Eneko Villegas e Imanol Karrera; los alaveses Gorka González y Ane Zelaia; así como los guipuzcoanos Manu Ugartemendia y Nagore García. Fuentes jurídicas apuntaron que en

las próximas horas podrían pasar el resto de los arrestados. Al cierre de esta edición no se conocían más detalles, aunque sí había trascendido que los detenidos no habían respondido a las preguntas de la Guardia Civil y que presentaban un buen estado.

Algunos de los pormenores acerca de la operación policial iniciada el lunes podrían ser conocidos por los abogados hoy mismo, ya que el magistrado de la Audiencia Nacional española levantó ayer el secreto de sumario. Esto implica que la defensa podría tener acceso a las diligencias que están actualmente en el tribunal de excepción.

Además de levantar el secreto de sumario, Eloy Velasco también rechazó ayer implementar las medidas solicitadas por la defensa para garantizar los derechos de los arrestados: grabar toda la estancia en comisaría, que el médico de confianza pudiese acceder junto al forense y la notificación a la familia del lugar en el que se encontraban los 18 ciudadanos vascos.

Según el juez, estas medidas no eran necesarias ya que el arresto se produjo en régimen comunicado. De

este modo, fue el propio instituto armado quien se dirigió hacia los familiares tanto el lunes como ayer por la mañana para indicarles que los arrestados estaban de camino a Tres Cantos o ya se les había trasladado a la comisaría central de la Guardia Civil.

Esta medida permite también que los arrestados puedan prestar declaración asistidos por sus letrados, tanto en dependencias del instituto armado como ante la Audiencia Nacional. Habitualmente, la incomunicación es una medida que solicitan las FSE y que el magistrado tiene que aceptar, por lo que habrá que ver si los uniformados pidieron aplicarla y el juez Velasco lo rechazó o si desde el primer momento la Guardia Civil optó por la detención comunicada.

La resolución aparecida en el precinto apunta a uno de los objetivos de la operación policial: la suspensión de actividades de Herrera. No obstante, por el momento, la única información acerca de las imputaciones que esgrime la Audiencia Nacional fue la filtrada ayer por las agencias españolas.

Alberto PRADILLA

EGUNEKO GAIAK

EG1

MACROPROCESOS POLÍTICOS CONTRA EUSKAL HERRIA

Los abrazos y muestras de cariño se sucedieron cuando los arrestados quedaron en libertad en Madrid. A la derecha, Ibarguren a su llegada a Azpeitia.

J. DANAÉ-G. RUBIO | ARGAZKI PRESS

Madrid suspende Herrera para frenar la lucha por los derechos de los presos

El juez Eloy Velasco decretó ayer libertad con cargos para 14 de los 18 detenidos en la macrorredada contra Herrera. Para los otros cuatro, prisión eludible bajo fianza de 20.000 euros, por lo que todos ellos estarán hoy de regreso en Euskal

Herría. El auto emitido por el magistrado sigue las tesis de la «sucesión» marcadas por la Guardia Civil. Con la suspensión de actividades, el Estado trata de echar el freno a las dinámicas desarrolladas a favor de los derechos de los presos.

Alberto PRADILLA | MADRID

El juez Eloy Velasco decretó ayer la libertad de 14 de los 18 detenidos en la operación contra Herrera y prisión eludible bajo fianza para los otros cuatro. Sin embargo, mantiene las acusaciones de «integración en organización terrorista», «enaltecimiento» y «financiación» contra todos ellos. Además, impone, tal y como ya se advertía en los autos con los que justificaba la redada, la suspensión de actividades del colectivo de defensa de los derechos humanos por un período de dos años, la clausura de las sedes de Hernani, Gasteiz y Bilbo y el cierre de diferentes páginas web. De este modo, Madrid trata de frenar las crecientes dinámicas de reivindicación de los derechos humanos de los presos, castigando a

una organización que en su corta andadura ha sido capaz de sumar adhesiones multitudinarias y plurales. Un veto que se amplía a los 18 arrestados durante el operativo, a quienes, además de imponer comparecencias quincenales ante el juzgado y la imposibilidad de salir del Estado, se prohíbe expresamente lo que el magistrado denomina «labor de control de los presos» o «actos de enaltecimiento». Dos definiciones con las que la Guardia Civil y, posteriormente, el auto de Velasco, tratan de criminalizar el trabajo público de Herrera. Todo ello, en un contexto en el que el colectivo ya había avanzado un acelerón en sus iniciativas buscando nuevos consensos y actos multitudinarios en próximos meses.

Después de tomar declaración a los 18 detenidos, que fueron

MADRID

Alrededor de 300 personas se concentraron ayer en la puerta del Sol, en Madrid, para solidarizarse con los arrestados en la operación contra Herrera pese a que la protesta no había sido autorizada

asistidos por sus abogados de confianza y negaron las acusaciones aparecidas en la causa, Velasco emitió ayer dos resoluciones. Una para Jon Garai, Nagore García, Jesus Mari Aldunberri y Manu Ugartemendia, a quienes envió a prisión, aunque eludible bajo fianza de 20.000 euros. La segunda, para los otros 14 (Sergio Labaien, Eneko Villegas, Roberto Noval, Oscar Sánchez, Beñat Zarrabeitia, Ekain Zubizarreta, Eneko Ibarguren, Amaia Esnal, Imanol Karrera, Fran Balda, Ane Zelaia, Gorka Gonzalez, Ibon Meñika y Joxe Antonio Fernandez), para quienes dictó libertad. En todos ellos, el juez asume la teoría de la «sucesión» de Gestoras pro Amnistía y Askatasuna impulsada por los informes de la Guardia Civil. Luego, en base a esta tesis, establece una acusa-

ción genérica que ni siquiera llega a individualizar salvo en el caso de los cuatro primeros arrestados, a quienes imputa la «integración» en «grado dirigente», aunque sin aportar más razonamientos.

Tesis de la Guardia Civil

«Fruto de las investigaciones desarrolladas, vigilancias y seguimientos policiales y estudio de documentación (pública y aparentemente a peones vinculados a ETA) y aunque Herrera aparente ser una organización nueva y sin dependencias, la sucesión de actividades de la organización terrorista Gestoras pro Amnistía/Askatasuna resulta pública y evidente». Así comienza el juez la argumentación para enviar a prisión a los cuatro activistas vascos. Una frase que evidencia que Velasco acepta sin

fisuras las líneas maestras desarrolladas en los informes de la Guardia Civil. Al igual que ocurría con la instrucción, basada en informes policiales, el magistrado parte de esta tesis para levantar todo su razonamiento. La supuesta celebración de 112 «ongi etorris» es, a juicio del togado, la primera prueba de cargo contra Herrira, llegando a afirmar que el colectivo es el que se encarga de «plafinizar, convocar y dar el soporte organizativo ne-

CRÓNICA > LA SALIDA DE LOS DETENIDOS DE LA INCERTIDUMBRE AL ABRAZO COLECTIVO

Alberto PRADILLA

EL CAMINO A TRAVÉS DE LA CALLE PRIM, DESDE LA AUDIENCIA NACIONAL HASTA RECOLETOS FUE EL ÚLTIMO TRAMO DE UNA JORNADA QUE TRANSCURRIÓ DESDE LA INCERTIDUMBRE HASTA LA ALEGRÍA Y LOS ABRAZOS QUE PONÍAN FIN A UNA ANGUSTIOSA SEMANA. CON 16 DE LOS ARRESTADOS YA EN LA CALLE, LOS DOS ÚLTIMOS DEJARÁN HOY MISMO LA CÁRCEL DE SOTO DEL REAL.

Quien ha sufrido la angustia de las horas de espera frente a la Audiencia Nacional también conoce la alegría que se desborda cuando un ciudadano vasco que ha sido arrancado de su tierra abandona el tribunal especial. Eso ocurrió ayer en dos tandas. Una, a primera hora de la tarde, de forma imprevista incluso cuando ya se conocía la deci-

sión del juez. La segunda, pasadas las 19.30 horas, poco después de que familiares y arrestados ya en libertad recibiesen entre aplausos a los abogados. La tensión de cuatro largas jornadas desde que la Guardia Civil desarrollase su macrorredada se convirtió en expresión de euforia y lágrimas de emoción en el momento en el que ya se tenía claro que hoy, cuando Jesus Mari Aldunberri y Manu Ugartemendia abandonen la prisión de Soto del Real, los 18 ciudadanos vascos podrán dormir en su casa.

Pasaban las 15.00 horas y, uno a uno, los diez primeros arrestados que, ya en libertad, dejaban atrás la Audiencia Nacional, enfilaban el camino hacia sus amigos y familiares, a quienes la Policía española había desplazado hasta Recoletos. A través de la recta, templados y serenos. Pero desde el primer contacto visual con los familiares y amigos que les esperaban, fundidos en abrazos, emoción, saludos y más abrazos, que es precisamente parte de lo que reivindica Herrira para el futuro de Euskal Herria. No podía ser menos.

Parecía mentira que, apenas una hora antes, la incertidumbre se hubiese hecho presente cuando se conocía que el fiscal

solicitaba prisión para diez de los detenidos. La mejor definición, la de «montaña rusa» de sentimientos, la daba poco después Beñat Zarrabeitia, uno de los arrestados. Tras esos primeros instantes de alegría desbordada, los corrillos y los primeros relatos. Por desgracia no pudieron reunirse todos. A primera hora de la tarde, nada más conocerse que el juez Velasco decretaba prisión eludible bajo fianza, Jon Garai, Nagore García, Jesus Mari Aldunberri y Manu Ugartemendia eran trasladados directamente a Soto del Real. Sin tiempo siquiera para que sus familiares depositasen los 20.000 euros de fianza. Los dos primeros abandonaron la cárcel pasadas las 21.00 horas y los otros dos lo harán hoy.

«Agradecimiento y afecto para nuestros familiares, amigos y amigas, porque no han tenido un trago nada fácil de afrontar. Pero hemos notado en todo momento que estaban ahí», resumía Zarrabeitia, lanzando un recuerdo especial a todas las personas que se han movilizado estos días en Euskal Herria. Tras la primera euforia y con rostros de cansancio, tocaba el camino de vuelta a casa. Allí también aguardaban cientos de personas a la espera del abrazo colectivo.

EUSKARA, BIHOTZETIK
AHORA!
KILOMETROAK 2013
URRIAK 6 TOLOSA
ZAIN GAITUZUE!

ERASO DEZAGUN GARRAIO PUBLIKOA
GUTTIENTZAT EROSOENA!

Leakorren Ikastola
ikastolen elkarte

«Levanta la cabeza», como maniobra de propaganda

Tras la irrupción de la Guardia Civil en la sede de Herrera de Hernani el pasado lunes quedó en evidencia que uno de los propósitos de la macrorredada era el propagandístico. Especialmente, tras comprobar cómo solo dos de los diez detenidos en aquel edificio salían por la puerta delantera, donde había un amplio espacio desde el que las cámaras podían tomar imágenes, mientras que el resto era trasladado a

los furgones por la puerta trasera. Los dos arrestados, Jon Garai y Nagore García, habían aparecido en muchas ruedas de prensa ofrecidas por Herrera. Ayer, varios de los detenidos se refirieron al interés de los agentes por publicitar este arresto, con frases como «levanta la cabeza» para que los fotógrafos pudiesen tomar una instantánea que ilustró muchas de las informaciones acerca de la operación

policial. También, a las menciones a frenar el paso, con el objetivo de que la imagen pudiese ser captada. No obstante, tras la imagen del lunes, ayer fue el turno de otra bien distinta. La de los arrestados saliendo de la Audiencia Nacional entre aplausos de familiares y amigos. Una imagen, la de la adhesión popular, que ha marcado la semana desde que el instituto armado desarrolló la operación. A.P.

cesario a la celebración integral y homogénea de actos de enaltecimiento y ensalzamiento de los presos de ETA y su ideario». Posteriormente, el escrito judicial realiza un análisis sobre la organización interna de Herrera, tratando de presentar similitudes con los grupos ilegalizados en base a seguimientos policiales y a comparecencias públicas, tal y como admite reiteradamente en el texto.

La argumentación de Velasco supone, pese a decretar la libertad de 14 de los arrestados, mantener las tesis que criminalizan la labor de Herrera. De este modo, lo que introduce el juez es la caracterización delictiva de unas iniciativas públicas que, hasta el momento, se habían desarrollado incluso con el aval expreso de la Audiencia Nacional, como es el caso de la multitudinaria marcha celebrada el pasado 12 de enero en Bilbo.

«Acusaciones muy graves»

«Las acusaciones siguen siendo muy graves» recordaba, a media tarde, la abogada Onintza Ostolaza. Tampoco se pueden pasar por alto las diferencias de esta operación respecto a otras desarrolladas por la Guardia Civil. Se agotaron las 72 horas pero fueron en régimen comunicado. Esto permitió que los arrestados contasen con la asistencia de sus abogados de confianza. Tal y como ya se había avanzado, el trato fue «correcto». No obstante, detenidos como Eneko Ibaruren relataron haber permanecido con la luz encendida los tres días de detención. Además, los agentes (quienes se dirigían a ellos siempre encapuchados), les obligaron a permanecer durante largo rato esposados.

Tampoco se pueden pasar por alto las connotaciones políticas del operativo. Especialmente, la suspensión por dos años (un período que se aplica siempre en procedimientos de este tipo). Una medida que llega en un momento en el que el colectivo había demostrado su capacidad para aglutinar voluntades, lo que quedó en evidencia con la gran respuesta ciudadana contra los arrestos. Frenar esta labor parece ser el verdadero objetivo de la macrorredada.

Herrera interpela a París desde Baiona

Unas horas antes de que se conociera la puesta en libertad con cargos de sus compañeros, miembros de Herrera comparecieron en Baiona para denunciar con contundencia la operación jurídico-policial.

«Estamos indignados por esta operación, que es un ataque directo a las libertades fundamentales de expresión y asociación. Desde su creación, Herrera ha tenido un funcionamiento público, totalmente transparente, y su filosofía ha sido la de buscar el diálogo con todos los agentes de la sociedad vasca. Nuestro objetivo es claro: la defensa de los derechos de presos y refugiados políticos vascos. Es por ello que no

damos ningún crédito a las mentiras y acusaciones lanzadas contra nuestros compañeros», subrayaron Emilie Martin y Garbiñe Eraso.

Basándose en «experiencias pasadas», comentaron que están preparándose «para cualquier eventualidad». «Aunque somos una asociación totalmente legal, es muy posible que la operación tenga repercusiones también en Ipar Euskal Herria», añadieron.

Críticaron a la diputada vasca del PS Colette Capdevielle por sus declaraciones evasivas al hilo de las detenciones, ya que se negó a «comentar las decisiones judiciales en base al principio de separación de

poderes, especialmente cuando conciernen a España». Asimismo, arremetieron contra la ministra de Justicia, Christiane Taubira, «reunida el mismo lunes con su homólogo español para reforzar la 'lucha antiterrorista'» e interpellaron directamente al Gobierno de París: «¿Cuándo dará el Estado francés un paso a favor del proceso de resolución en lugar de [darlo] en contra?».

Hicieron también un llamamiento a los agentes políticos y sociales de Ipar Euskal Herria a emular a quienes, el miércoles, manifestaron su compromiso públicamente en Bilbo y a participar en la manifestación del sábado en esa ciudad. A. MANTEROLA

La comparecencia de Etxerat tuvo lugar ante la sede de Herrera en Hernani.

Andoni CANELLADA | ARGAZKI PRESS

Etxerat, la indignación como fuerza

Decenas y decenas de allegados de presos se dieron cita ayer ante la sede de Herrera en Hernani, que fue asaltada el lunes por la Guardia Civil. «Estamos indignados, pero de esa indignación vamos a hacer fuerza, aliento y dignidad», explicaron los portavoces de Etxerat. Todavía no se conocía el destino que seguirían los 18 detenidos tras pasar ante el juez,

pero el fondo de su mensaje no perdió validez, al indicar que, en estos momentos, el Gobierno español quiere «desautorizar la defensa de los derechos de presas y exiliados».

Animaron a acudir a la manifestación de mañana en Bilbo, así como a participar en los actos organizados para hoy con la caracterización de Ikerialdia.

En cuanto a las movilizaciones que se llevaron a cabo ayer, se reunieron 82 personas en Burlata; 90 en Txantrea; 26 en Arrosadia; 54 en Iturrama; 40 en Berriozar; alrededor de 500 en Arrasate; 140 en Eibar; Lazkao 80; 25 en Loiola; 45 en Zaldibia; 22 en Munitibar; y en Zornotza hicieron una caravana con 30 automóviles. GARA

Ramón SOLA

La manifestación de Bilbo, junto a ciertas tomas de posición de agentes diversos durante la semana, confirma que el Estado se ha llevado por delante una herramienta organizativa, pero ha perdido el pulso de fondo, que era el de la involución. La pelota vuelve a estar en el centro del campo, pero cada vez tiene menos jugadores en su bando

Luis JAUREGALTZO | ARGAKZI PRESS

Pasado y futuro, democrátas y violentos, involución y evolución

Pese a que la redada del lunes haya dejado daños objetivos como la suspensión de actividades de Herrera y la imputación a dieciocho de sus miembros, una sonrisa general era la imagen dominante ayer desde el cambio de rasante de la calle Autonomía. Y más al comprobar que no solo había una manifestación enorme que venía desde La Casilla, sino también otra que esperaba en Zabala-

buru y bajaba ya hacia el Ayuntamiento. Una sonrisa que contrastaba con la desazón, el desasiego, el hastío, incluso el amago de depresión que se extendió como una mancha de aceite a mediodía del lunes, cuando llegaban las primeras noticias del asalto a Herrera.

La sensación estaba perfectamente justificada ante el retorno a una estación -la de las macrorredadas políticas- que parecía ya dejada atrás. Sin em-

bargo, es relevante comprobar cómo esa depresión fugaz no se tradujo en parálisis, sino en todo lo contrario. Personas individuales y colectivos enteros, abertzales y no abertzales, jóvenes que quieren otro futuro y mayores que se niegan a volver al pasado... Todos percibieron, pese al intento oficial de presentar esta operación como una más, que este era un salto cualitativo hacia atrás y obligaba a levantar una barricada urgente.

Captaron además que el objetivo elegido no era uno cualquiera. Todas las macrorredadas políticas son igualmente despreciables y rechazables. Atacar a Herrera tiene el significado añadido de golpear la línea de flotación de la esperanza colectiva. En ese barco van gentes de todas las ideologías políticas, a las que diferencian miles de cosas pero une una muy importante: quieren soluciones, y saben que ese camino pasa por

iniciativas como Herrera, esforzadas, inquietas, aglutinadoras, imaginativas, ilusionantes, con una estrategia clara y unos objetivos realistas.

Al volver de su preocupante viaje de ida y vuelta a Madrid, en sus buzones de voz, en sus correos, en mensajes privados de Twitter... los detenidos han encontrado una catarata de muestras de solidaridad; todas emotivas, muchas de ellas ines-

PP y PSE ponen en grito en el cielo por el precintado con carteles

Para los máximos dirigentes del PP y el PSE en la CAV, Arantza Quiroga y Patxi López, el principal elemento de preocupación ayer en relación a lo ocurrido esta semana era la protesta realizada el viernes en la sede del PP donostiarra, que fue simbólicamente «precintada» con carteles por la repatriación de los presos.

Pese al carácter netamente pacífico de la protesta, para Quiroga se demuestra que la izquierda abertzale «sigue encadenada al fascismo de la imposición de ETA», por lo que se dirigió a ella para reclamarle que «rompa amarras».

En una entrevista concedida a Onda Cero, recogida por Europa Press, Quiroga

afirmó que los calificativos de «fascistas y falangistas» a representantes del PP vasco –en respuesta a otros insultos suyos– o actuaciones como precintado la entrada de la sede del PP con carteles a favor del acercamiento de presos no se corresponden con el momento que se vive en Euskal Herria porque «los vascos han pasado página» al respecto.

En cuanto a la situación de los presos, Quiroga situó la solución en el tejado del «mundo de ETA» porque «tiene el problema de decirle a los presos que su único camino es cumplir las penas, y quiere que los demás se lo resuelvan».

También unió esos dos episodios Patxi López (PSE), que durante su intervención

en el Foro Donostia organizado por su partido argumentó que «si alguien no comparte una decisión judicial, tiene todo el derecho, como todo el mundo, a criticarla, a protestar y a manifestar su rechazo a la misma», pero no a realizar acciones como el precintado con carteles de Donostia.

«Lo que les sitúa a años luz de poderse llamar demócratas son las agresiones, los ataques y las amenazas que han sucedido estos días», consideró López en alusión al rifirrafe con Borja Sémper y la acción de la sede del PP. «Esas son las actitudes que el mundo de Batasuna tiene que corregir para hacer esa integración real en democracia», aseguró el lehendakari.

peradas y algunas hasta sorprendente, porque llegan incluso de personas que han sufrido el dolor de las acciones de ETA. No es una mera anécdota. Apunta a que existe ya un cierto hilo conductor capaz de trasladar calor humano entre sectores antes antagónicos, a partir de la comunión de objetivos. Un hilo que quizás sea muy frágil aún, pero que hay que saber utilizar para trasladar toda la energía posible, al mayor voltaje, hacia la salida, hacia las soluciones.

Estos días han gritado «Herrira aurrera», hacia afuera o en silencio, decenas de miles de personas que nunca habrían sido de Herrera, pero que desean firmemente avanzar. Personas que perciben perfectamente que la penosa situación de los presos y sus familiares no solo es una traba para ello, sino que además supone un pisoteo diario a derechos humanos básicos que repugna y que solo se puede justificar desde un espíritu de venganza ciega con el que no comulgan. Y a quien todavía le cueste verlo así, el Estado español se lo pone ante los ojos con episodios como la inefable libertad condicional a uno de los suyos, Enrique Rodríguez Galindo, al que siempre amparó incluso tras reconocerlo como autor de secuestros y muertes con todas las agravantes.

Tomando el auto contra Herrira en las manos y contrastándolo con la realidad de las últimas décadas en este país, cualquiera entiende que jamás ha habido mayor humillación a víctimas que la cometida por los aparatos del Estado contra las familias Lasa y Zabala: secuestraron a sus hijos, los mataron, los hicieron desaparecer años –hubiera sido para siempre de no mediar un cúmulo de casualidades–, negaron los hechos cuando se descubrieron, hicieron general al autor de las muertes, les golpearon en el cementerio y ahora liberan al cabecilla, en vísperas del 30 aniversario. Del mismo modo que cualquiera sabe que nunca hubo mayor «enaltecimiento» que aquella tarde en que todo un

Que en sus buzones
los detenidos hayan
encontrado mensajes
solidarios incluso de
personas que han
sufrido la violencia de
ETA refleja que hay un
hilo conductor nuevo
que une a la gente
que quiere la solución.
Un hilo que conviene
cargar de energía y
de voltaje para llegar
a la deseada salida.

presidente del Gobierno con la cúpula de su partido al completo fue hasta la puerta de la cárcel de Guadalajara a abrazar a dos condenados por los GAL.

Como hay gente para todo, en la radio pública vasca ocuparon algunos minutos esta semana en hacer un análisis semántico de la palabra «tentáculo». La conclusión aparente fue que el ministro de Interior había querido transmitir que los detenidos no pertenecían estrictamente a ETA pero sí eran uno de sus agarraderos. Incluso eso es falso. El ministro sabe mejor que nadie, porque la Policía no es tonta, que Herrera es exactamente lo que se ve, lo que dice y lo que hace: reivindicar derechos humanos pisoteados todavía para un sector de la pobla-

ción en plena Europa Occidental en el siglo XXI. Los únicos tentáculos en este episodio son los del Estado, esos que utiliza para aferrarse como una lapa a un pasado que la ciudadanía vasca deja atrás cada día, a un escenario en el que su relación de fuerzas frente a la disidencia vasca era mejor, a un tablero en el que saltarse los derechos humanos era un ejercicio «justificable» por la violencia del otro lado.

La redada del lunes fue más que revivir fantasmas del pasado. En cuestión de minutos pintó una nueva raya en el suelo, que separa a los que quieren la solución de los que no la quieren. Por decirlo en el lenguaje que ellos mismos patentaron hace tres décadas en otro escenario radicalmente distinto, los demócratas quedaron a un lado, los violentos al otro. Pero ocurre que esta vez los violentos son ellos y solo ellos, todo un Estado, con sus armas intimidatorias, sus ocupaciones de calles, sus detenciones masivas, sus autos absurdos, sus bravuconadas amenazantes, y la guinda final de la cabeza abierta y chorreando sangre de una joven senadora. Algunos lo entendieron rápido y se situaron en el lado correcto de la raya, como Jesús Eguiguren; a otros les costó más pero bienvenidos son si escogen democracia, derechos humanos y futuro en vez de imposición, violencia y pasado.

Visto el resultado de las comparecencias judiciales del jueves, parece verosímil pensar que allá por mediados de semana alguien hizo un recuento reposado de pros y contras y llegó a la conclusión de que la operación no les iba a resultar tan rentable como preveían. En sus números rojos no solo queda la foto de ayer en Bilbao, sino las tomas de posición de ciertos agentes a los que seguro contaban entre los suyos. En cuanto a los partidarios más claros de la solución, los que abrieron esta vía, lo ocurrido ha sido un revulsivo y quizás se traduzca en un avance. Por pura ley física, el mejor modo de no retroceder es precisamente ese: avanzar.

EUSKO JAURLARITZA GOBIERNO VASCO

HEZKUNTZA, HIZKUNTZA POLITIKA
ETA KULTURA SAILA

DEPARTAMENTO DE EDUCACIÓN,
POLÍTICA LINGÜÍSTICA Y CULTURA

ORDEZKOGAIEN OHIZ KANPOKO ZERRENDAK IREKITZEAK IKASTETXE PUBLIKOETAN

Aplikatu beharreko araudia:

Agindua, 2012ko abuztuaren 27koa, Eusko Jaurlaritzaren Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketako sailburuarena (2012-09-11ko EHAA).

Aipatutako Aginduaren hamazazpigarren atalean ezartzen dituen baldintzen arabera irekiko dira ohiz kanpoko zerrendak. Hiru lurralde historikoetan, ARABA, BIZKAI eta GIPUZKOA, irekitzen dira jarraian aipatzen diren espezialitateak:

APERTURA EXTRAORDINARIA DE LISTAS DE CANDIDATOS/AS A SUSTITUCIONES EN CENTROS PÚBLICOS

Normativa aplicable:

Orden de 27 de agosto de 2012, de la Consejera de Educación, Universidades e Investigación del Gobierno Vasco (BOPV de 11-09-2012).

Esta apertura extraordinaria de listas se efectuará conforme a las condiciones establecidas en el artículo 17 de la citada Orden. Las especialidades que se señalan a continuación se abren para los tres Territorios Históricos: ÁLAVA, BIZKAI y GIPUZKOA:

MAILA: BIGARREN HEZKUNTZA NIVEL DE EDUCACIÓN SECUNDARIA

ESPEZIALITATEAK ESPECIALIDADES	KODE ETA IKASGAIEEN ZERRENDAK RELACIÓN DE CÓDIGOS- ASIGNATURAS	ESKATUTAKO HIZKUNTZ ESKAKIZUNA PERFIL LINGÜÍSTICO REQUERIDO
Alemana Alemán	0104	HE 2, HE 1 PL 2, PL 1

MAILA: HIZKUNTZA ESKOLA OFIZIALAK NIVEL DE ESCUELAS OFICIALES DE IDIOMAS

ESPEZIALITATEAK ESPECIALIDADES	KODE ETA IKASGAIEEN ZERRENDAK RELACIÓN DE CÓDIGOS- ASIGNATURAS	ESKATUTAKO HIZKUNTZ ESKAKIZUNA PERFIL LINGÜÍSTICO REQUERIDO
HEO Alemana EOI Alemán	0752	HE 2 PL 2

ESKABIDEAK AURKEZTEKO EPEA:

Zerrendak zabalik iraungo dira 2013ko urriaren 7tik 11ra bitartean (biak barne). Lurralde bakar batean aurkeztu beharko dira eskaerak eta bertan lan egin nahi duzun lurralde historikoak aipatu beharko dituzu.

ESKABIDEAK AURKEZTEKO TOKIAK:

- Zuzenean - Ramiro Maeztu 10 - Gasteiz
- Zuzenean - Andia 13 - Donostia
- Zuzenean - Gran Vía 85 - Bilbao

INFORMAZIO GEHIAGO:
<http://www.hezkuntza.ejgv.euskadi.net> → BERRIAK

PLAZO PRESENTACIÓN DE SOLICITUDES:

Las listas permanecerán abiertas desde el día 7 al 11 de octubre de 2013 (ambos inclusive). Las solicitudes habrán de presentarse en un único Territorio, indicando en la misma los Territorios Históricos en que desea trabajar.

LUGAR DE PRESENTACIÓN DE SOLICITUDES:

- Zuzenean - Ramiro Maeztu, 10 - Vitoria-Gasteiz
- Zuzenean - Andia, 13 - Donostia-San Sebastián
- Zuzenean - Gran Vía, 85 - Bilbao

MÁS INFORMACIÓN:
<http://www.hezkuntza.ejgv.euskadi.net> → NOVEDADES